बीउ बिजन प्रयोगशाला, सुन्दरपुर, कञ्चनपुर

९८५८७४८९१६, ९८४८७००६७९

बीउ बिजन प्रयोगशाला सुन्दरपुर

rstlsnp@gmail.com

Website: https://seedlab.sudurpashchim.gov.np

बीउ बिजन उत्पादन तथा गुणस्तर नियन्त्रण सहयोगी पुस्तिका

आ.व. २०८२/८३

सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार

भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

कृषि बिकास निर्देशनालय

बीउ बिजन प्रयोगशाला

सुन्दरपुर, कञ्चनपुर

दुई शब्द

कृषि उत्पादन बृद्धि गर्न र उत्पादित कृषि उपजको गुणस्तर कायम गर्नको लागी गुणस्तरीय बीउको प्रमुख भूमिका निर्वाह गर्दछ । कृषि पेशालाई मर्यादित, सम्मानित, सरल र जलवायु अनुकुल बनाई उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गरी बढ्दो जनसंख्यालाई स्वस्थ खाद्यान्न आपूर्ति गराई परम्परागत कृषि प्रणालीबाट आधुनिक प्रणालीमा रुपान्तरण गर्न गुणस्तरीय बीउको प्रमूख भूमिका रहेको कुरा सर्वविदितै छ।

सुदुरपश्चिम प्रदेशमा भएका कृषक, कृषक समुह, सहकारी, कम्पनी, सरकारी फार्म, निजी फार्म, आदिद्धारा उत्पादन भएको बिभिन्न स्तरको बीउ तथा एग्रोभेट एवं सप्लायर्सद्धारा बिक्रि वितरण हुने बीउको गुणस्तर नियन्त्रण कार्य गर्न बीउ विजन प्रयोगशाला सुन्दरपुरमा स्थापना भएको हो। बीउको गुणस्तर नियन्त्रण कार्य गर्न यस प्रयोगशालाले सुदुरपश्चिम प्रदेशका सबै जिल्लाहरुमा भएका बीउ उत्पादकहरुबाट आएका बीउको नमुना परिक्षण कार्य, बीउ बाली खेत निरिक्षण, बीउ भण्डार निरिक्षण, बीउ भण्डार घरमा भएको बीउ लटबाट नमुना झिकी परिक्षण गर्ने, बीउ प्रमाणीकरण पूर्व अनुगमन र निरिक्षण, बीउ प्रमाणीकरणको लागी नमुना संकलन, बीउ प्रमाणीकरण कार्य, बीउ बजार अनुगमन र निरिक्षण, बीउ बजार तथा एग्रोभेटबाट नमुना संकलन र जाँच, बीउ उत्पादक कृषकहरुलाई बीउ उत्पादन सम्बन्धी प्रयोगात्मक तालिम, बीउ उत्पादनमा संलग्न प्राविधिक एवं विभिन्न स्थानीय तहमा कार्यरत प्राविधिकहरुलाई तालिम, स्थानिय तहमा बीउ सम्बन्धी सचेतना तालिम, बीउको प्रादेशिक तथ्याङ्क संकलन र बासलात तयारी, बीउ विजन सम्बन्धी सरोकारवालाहरु सँग गोष्ठी आदि कार्यहरु गर्दै आएको छ । यी कार्यहरु गर्न गराउन यस प्रयोगशालाको जति भूमिका रहन्छ त्यतिनै भूमिका बीउ उत्पादक संस्थाहरु र त्यस कारोबारसँग सम्बन्धीत संस्थाहरुको जिम्मेवारी र इमान्दारीता पनि उतिनै महत्वपूर्ण रहन्छ ।

यो पुस्तकमा बीउ बिजन ऐन २०४५ (दोश्रो संशोधन, २०७९) तथा बीउ बिजन नियमावली २०८१ बमोजिम बीउ बिजन उत्पादन तथा प्रमाणीकरण प्रक्रियाका विभिन्न चरणहरुलाई बुदाँगत रुपमा सरल र छोटकरी रुपमा समावेश गरिएको छ ।बीउ प्रमाणीकरण तथा परिक्षणका क्रममा चाहिने विभिन्न फारामहरुको नमुना पनि यस पुस्तकमा राखिएको छ । साथै बीउ बालिमा हुनुपर्ने गुणस्तरको मापदण्ड पनि यस पुस्तकमा पाउन सक्नुहुनेछ । हालसम्म नेपालमा उन्मोचन तथा पञ्जिकरण गरिएका जातहरुको विवरण समेत राखि यो पुस्तक प्रकाशित गरिएको छ । यो पुस्तक बीउ विजनसँग सम्बन्धीत कृषक, कृषक समुह, सहकारी, कम्पनी, सरकारी फार्म, निजी फार्म, एग्रोभेट तथा सप्लायर्स, प्राविधिक, अनुसन्धानकर्ता, विद्धार्थी, प्राध्यापक एवं चासो राख्ने सबैलाई उपयोगी हुने आशा राखेका छु । अन्त्यमा यो पुस्तिका यस रुपमा ल्याउन सहयोग गर्नुहुने बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हरिहरभवन, ललितपुरका बरिष्ठ बाली बिकास अधिकृत शालिकराम गौतम तथा यस प्रयोगशालाका सबै प्राविधिक एवं प्रशासनिक कर्मचारीहरु प्रति आभार प्रकट गर्दै प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रुपमा सहयोग गर्नुहुने कार्यालयहरु एवं बीउ उत्पादक संघ संस्था तथा महानुभावहरुमा हार्दिक कृतज्ञता ब्यक्त गर्दै धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

सिद्धराज उपाध्याय
बाली विकास निर्देशक (नवौं तह)
बीउ विजन प्रयोगशाला,सुन्दरपुर, कञ्चनपुर
सम्पर्क नं.: ९८५८७८४८१६,९८४८४७७४७७
Whatsapp: 9858785982
ईमेलः siddhaagro2009@gmail.com

बिषय सुची

बीउको परिचय....1

बीउ बिजन प्रयोगशाला, सुन्दरपुरको परिचय....२

प्रयोगशालाका उद्धेश्यहरु....२

प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार....३

नेपालमा बीउ बिजन प्रमाणीकरण तथा गुणस्तर नियन्त्रणका मुख्य प्रावधानहरु....४

बीउ बिजन ऐन, २०४५ -दोश्रो संशोधन २०७९_ का मूलभूत व्यवस्थाहरु....४

बीउ बिजन नियमावली, २०८१ मा बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण तथा प्रमाणीकरण सम्बन्धमा भएको व्यवस्था ।....१३

संस्थागत विवरण....२२

कृषक विवरण....२५

कृषक पहिचान पुस्तिकाको नमूना....२६

कृषक पहिचान दर्ता कितावको नमूना....२७

लट दर्ता तथा चलानी रजिष्टरको नमूना....२८

लट संकेत नम्वर राख्रे नमूना....२९

१. न्यूनतम खेत निरीक्षण र पटकः....३०

२ .बीउ बिजन प्रमाणीकरण मापदण्ड, २०८२ मा व्यवस्था भएको बीउ प्रमाणीकरणसंग सम्वन्धि जानकारीः....३४

३ . बीउ बिजनको नमूना सङ्कलन मापदण्ड, २०८२ मा बीउ बिजनको नमूना संकलनका संबन्धमा भएका व्यवस्थाहरु....४४

४. बीउ लट सम्बन्धी जानकारी....४८

५.बीउ बाली खेत निरीक्षण विधिः....५२

६ .बीउको न्युनतम स्तर (MINIMUM SEED STANDARDS)....५५

बीउ बिजन नियमावली, २०८१ का मुख्य अनुसूचीहरु....५८

बीउ बिजनको नमूना सङ्कलन मापदण्ड, २०८२ का मुख्य अनुसूचीहरु ७१

बीउ बिजन प्रमाणीकरण मापदण्ड, २०८२ का मुख्य अनुसूचीहरु ७३

प्रथम बीउ बाली निरीक्षण प्रतिवेदन ७७

(१) कृषकको विवरणः ७७

निरीक्षणको सारांश ७७

बीउ प्रमाणीकरणका पूर्व शर्तहरू ७७

बीउ बिजन निरीक्षकले भर्नुपर्ने बालीको अन्तिम खडा बीउ बाली खेत निरिक्षण समग्र प्रतिवेदन ८०

बीउ प्रतिवेदन ८४

वर्णशंकर बीउ उत्पादन तथा प्रमाणीकरण मापदण्ड, २०८२ का मुख्य अनुसूचीहरु ८७

बैक तथा अनलाईन मार्फत राजस्व दाखिला गर्ने बारे जानकारी १६०

राजस्व दस्तुरः १६०

सुदुरपश्चिम प्रदेशमा स्थायी बसोबास भएका बीउ बिजन निरिक्षण/बीउ बिश्लेषकहरुको नामावली १६१

बिद्युतीय बीउ सूचना प्रणाली (DESIS 2.0) सम्बन्धी जानकारी १६२

बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हरिहरभवन, ललितुरबाट हालसम्म मूल बीउ अनुमतिपत्र लिएका संस्थाहरुको विवरण १६४

सुदुरपश्चिम प्रदेशका मुख्य बीउ उत्पादक संस्थाहरु १७१

बीउ उत्पादक संघ संस्थाले गर्नुपर्ने महत्वपुर्ण कार्यहरुः १७६

कृषक तथा बीउ व्यवसायीहरुमा बीउ बिजन प्रयोगशाला, सुन्दरपुर, कञ्चनपुरको अनुरोध १७८

बीउ बिजन नियमावली, २०८१ अनुसार प्रमाणीकरण र यथार्थ संकेतपत्र पद्धतिमा बीउका स्तर १७९

खण्ड क

परिचय तथा बीउ बिजन सम्बन्धी मूख्य प्रावधानहरु

बीउको परिचय

वानस्पतिक हिसाबले बीउलाई एउटा परिपक्व बीज अण्ड (Ovule) भनिन्छ । साथै बीउ एक आफ्नो जातीय अस्तित्व कायम राख्ने तथा आफ्नो जीवन संरक्षण गर्ने साधन पनि हो । जैविक रुपमा बीउ भन्नाले बिरुवाको एउटा परिपक्व भाग वा अङ्ग हो, साथै यो एउटा परिपक्व भ्रूण हो जसमा नयाँ उम्रने बिरुवाको लागि आवश्यक पोषणयुक्त खानेकुरा (endosperm) रहेको हुन्छ र बाहिर बाट यसलाई कडा बोक्रा (Seed Coat) ले सुरक्षित रुपमा घेरेर राखेको हुन्छ । बीउ बिजन ऐन २०४५, दोश्रो संशोधन २०७९ अनुसार बीउ बिजन भन्नाले भ्रौण विरूवा (इम्ब्रोयनिक प्लान्ट) , खाद्य पदार्थ र सुरक्षात्मक आवरण भएका परिपक्व ओभ्युल (म्याचोर्ड ओभ्युल) वा यौनिक वा वानस्पतिक तरीकाले पुनरोत्पादन (रिप्रोडक्सन) गरी बाली उत्पादन गर्नका लागि छर्ने वा रोप्ने काममा प्रयोग गर्न सकिने बीउ बिजन वा बीज सम्झनु पर्छ।

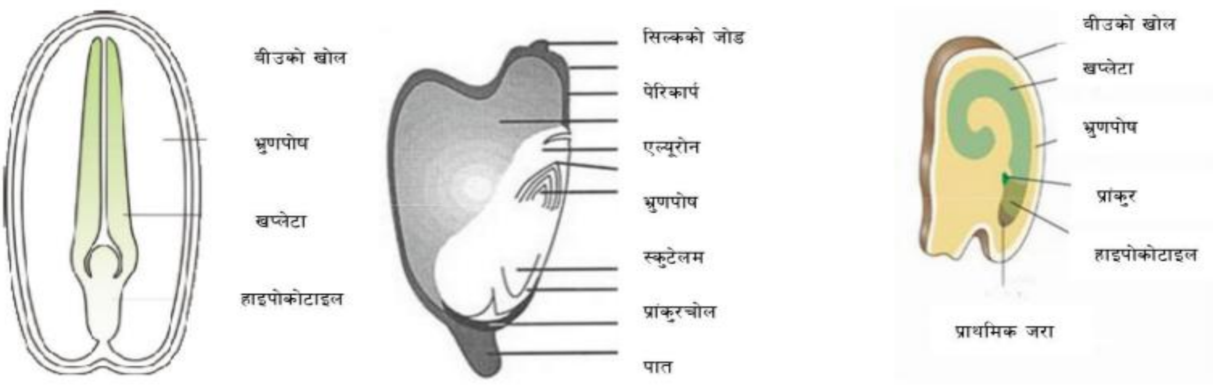

चित्रः सिमी, मकै र प्याजका बीउहरुको साङ्केतिक चित्र

गुणस्तरिय बीउ भन्नाले कुनै पनि जातको बीउको बंशानुगत जातीय शुद्धता, भौतिक शुद्धता, उपयुक्त चिस्यान, रोग खप्न वा सहन सक्ने जस्ता गुणहरुको साथै स्वस्थ र राम्रो उम्रने क्षमता आदि कायम भएको सम्झनुपर्दछ । गुणस्तरिय बीउमा हुनुपर्ने बिभिन्न गुणहरु तल चित्रमा देखाइएको छ ।

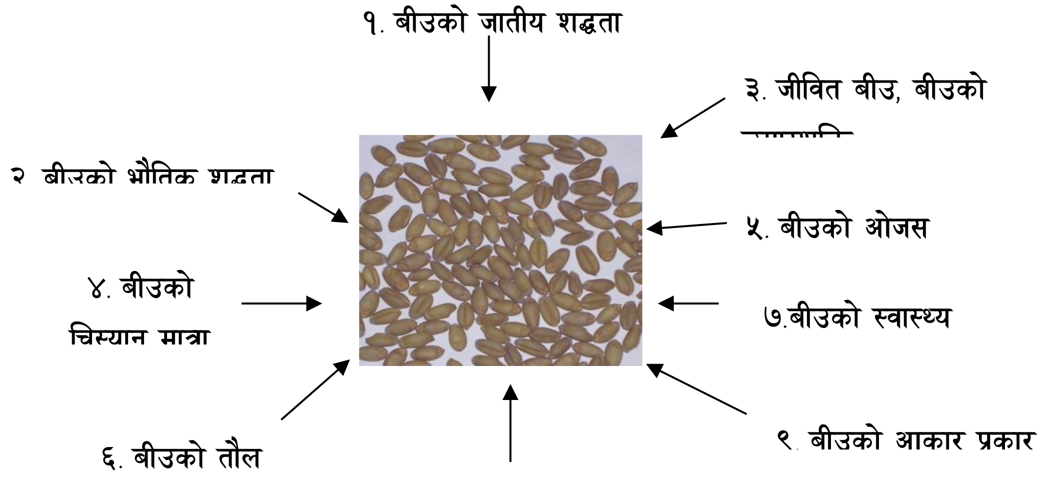

चित्रः बीउमा हुनुपर्ने बिभिन्न गुणहरु

बीउ बिजन प्रयोगशाला, सुन्दरपुरको परिचय

सुदुरपश्चिम प्रदेश बिभिन्न बालीहरुको बीउ उत्पादनको सम्भावना बोकेको क्षेत्र हो । तराईका फाँटहरु देखि हिमालि भेगसम्म फैलिएको यस प्रदेशको हावापानी र जलवायु बिभिन्न बालीहरुको बीउ उत्पादनको लागि उपयुक्त रहेको छ। कृषि उत्पादनका प्रमुख तत्वहरु असल बीउ, सिंचाई, मल, प्रविधि, यातायात विद्युत र प्राविधिक ज्ञान सिपको अति आवश्यक भएकोले भौगोलिक कठिनाई, सिचाई र यातायातको कमी तथा उन्नत बीउ र रासायनिक मल आदीको अभावमा चाहेर पनि प्रति इकाई क्षेत्रफलमा उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि हुन नसकिरहेको सन्दर्भमा कृषकहरुले सरल र सहज रुपमा गुणस्तरीय बीउ पाउन सकुन भन्ने उद्देश्यले देशका ५ विकास क्षेत्रमा क्षेत्रीय बीउ विजन प्रयोगशाला स्थापना गरी वीउको गुणस्तर नियन्त्रण गर्ने कार्यलाई तिब्रता दिन आ.व. २०४९/५० मा यस प्रयोगशालाको स्थापना कैलालीको धनगढीमा भएको हो । आ.व. २०४९/५० कृषि बिभागबाट कृषि अनुसन्धान अलग भई नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषदको स्थापना पश्चात बिभिन्न अनुसन्धान केन्द्रहरु अन्तर्गत रहेको केन्द्रीय तथा क्षेत्रमा रहेका बीउ परीक्षण प्रयोगशालाहरु कृषि बिभाग मातहतमा आएपनि यस सुदुर पश्चिमाञ्चल क्षेत्रमा बीउ परीक्षण प्रयोगशाला नभएकोले तत्कालिन श्री ५ को सरकारले यस क्षेत्रमा पनि प्रयोगशाला स्थापना गर्ने लक्ष्य अनुरुप कैलालीको धनगढीमा आ.व. २०४९/५० मा क्षेत्रीय बीउ विजन प्रयोगशालाको स्थापना भएको थियो । तत्कालिन श्री ५ को सरकार म.प.को २०५९।४।३ को निर्णय अनुसार सिंचाई बिभाग अन्तर्गत रहेको पाईलट कृषि फार्म सुन्दरपुर कृषि बिभाग अन्तर्गत आएपछि सवै क्षेत्रीयस्तरको कार्यालयहरुलाई एकै ठाँउमा राखी सेवाग्राहीहरुलाई सेवा दिने कृषि बिभागको उदेश्य अनुरुप यस फार्म परिसर भित्र आ.व. २०६०/६१ असोजमा यो प्रयोगशाला स्थानन्तरण भई कार्य संचालन गर्दै आईरहेको छ । कृषि बिभागको मिति २०६५।१०।३ को निर्णय अनुसार क्षेत्रीय कृषि तालीम केन्द्र, सुन्दरपुरको स्वामित्वमा रहेको जग्गा यस सुन्दरपुर फार्म परिसर भित्र रहेका ३ वटै प्रयोगशालाहरुलाई ५.५ कठ्ठाको दरले र क्षेत्रीय कृषि तालीम केन्द्रको लागि प्रर्दशन अध्ययन कार्य गर्न १० कठ्ठा जमिन छुट्याई बाँकी जमिन क्षेत्रीय बीउ बिजन प्रयोगशाला सुन्दरपुरको बार्षिक स्विकृत कार्यक्रम अनुसार श्रोत बीउ उत्पादन कार्य संचालन गर्न जमिन उपलब्ध गराउने निर्णय भए अनुरुप आ.व. ०६४/६५ देखि क्षेत्रीय बीउ बिजन प्रयोगशाला सुन्दरपुरले फार्म संचालन गरि धान तथा गँहु बालीको श्रोत बीउ उत्पादन गर्दै आईरहेको थियो ।आ.व. २०७५/०७६ को श्रावण देखी संघ मातहत स्थापना भएको कृषि विकास फार्म सुन्दरपुरले बीउ उत्पादनको कामहरु गरिरहेको छ । हाल यस प्रयोगशालाले सुदुरपश्चिम प्रदेशका ९ जिल्लाहरुका विभिन्न कृषक समुह, बीउ कम्पनी, सहकारी, कृषि कार्यालयहरु मार्फत र फार्म केन्द्रहरुमा उत्पादित बीउ र बिजबृद्धि कार्यक्रमहरुको साथै सबै निजी बीउ व्यवसायीहरुबाट उत्पादन तथा बिक्री हुने बीउको गुणस्तर नियन्त्रण कार्य गर्दै आइरहेको छ ।

प्रयोगशालाका उद्धेश्यहरु

- प्रयोगशालामा नियमानुसार दर्ता हुन आएका बीउ नमूनाहरुको परीक्षण (Analysis) गरि सम्बद्ध पक्षलाई बीउ बिश्लेषण प्रतिवेदन उपलब्ध गराउने
- बीउ बाली खेत निरिक्षण, बीउ परिक्षण एवं प्रमाणीकरण प्रक्रियाहरुको अवलम्बन गरि बीउको उत्पादन,प्रशोधन,लेबलिङ्ग तथा बजारीकरणलाई सुनिश्चितता प्रदान गर्दै बीउको मूल्य श्रृंखला (Seed Value Chain) विकास गरी सबै सरोकारवालाहरु (Stakeholders) को आयआर्जनमा बृद्धि गर्ने

- बीउ उत्पादकहरुले गोदाम घरमा भण्डारण गरेको तथा बिक्रेताहरुले बिक्रि बितरण गरी रहेका बीउको नमूना संकलन र गुणुतर परिक्षण गरी सो बारे जानकारी गराउने
- बीउ भण्डारण स्थलको अनुगमन र निरीक्षण गरी बीउ भण्डारणलाई समयसापेक्ष बैज्ञानिक बनाउन प्राविधिक पृष्ठपोषण (Technical Feedback) प्रदान गर्ने
- बिभिन्न बालीका सिफारिस जातका बीउ उत्पादकहद्धारा उत्पादित बीउ बिजनको खेतस्तरमा जातीय शुद्धता परीक्षणको लागि ग्रो आउट टेस्ट (Grow Out Test) गर्ने
- बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धि तालिम/गोष्ठी सञ्चालन गरी बीउ उत्पादनमा संलग्न कृषक/उद्यमीहरुको ज्ञान,सिप र दक्षता अभिबृद्धि गर्ने
- बीउ बिजन सँग सम्बन्धित निती, ऐन, नियमावली, मापदण्डहरुको प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने/गराउने
- बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रणका सन्दर्भमा नियमित रुपमा निरीक्षण तथा अनुगमन गरी यस क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरुको यथोचित समाधानका लागि समयमा नै माथिल्लो नियमाललाई जानकारी गराउने
- गुणस्तरयुक्त बीउ बिजनमा आम कृषकहरुको सहज पहुँच स्थापित गरी कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्वमा बृद्धि गर्दै राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा सकारात्मक योगदान पुर्याउदै गरिबी निवारणमा टेवा पुर्याउने

प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार

बीउ बिजन नियमावली, २०८१ को नियम १५ अनुसार प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम रहेको छ:

१. नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको सेवा शुल्क लिई बीउ बिजनको परीक्षण गरी परीक्षणको नतिजा समितिले तोकेको ढाँचामा समयमा नै सम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउने,
२. समितिबाट स्वीकृत मापदण्डका आधारमा बीउ बिजन परीक्षण सम्बन्धी कार्य गर्ने,
३. बीउ बिजनका नमूनाको विश्लेषण प्रतिवेदन अद्यावधिक राख्ने,
४. समितिको निर्णय अनुसार जातीय शुद्धता परीक्षण सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
५. बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको कार्यमा एकरूपता कायम गर्न प्रयोगशालामा मध्यस्थ नमूना (प्रोफिसियन्सी स्याम्पल) पठाउने,
६. परीक्षणको लागि प्राप्त नमूनाको गार्ड स्याम्पल परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म बीउ बिजनको गुणस्तरमा असर नपर्ने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने,
७. बीउ बिजनको प्रयोगशाला परीक्षण सम्बन्धमा समिति र केन्द्रबाट प्राप्त निर्णय, सुझाव तथा निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
८. नेपालमा उत्पादन भएका बीउ बिजनको विदेशमा निकासी गर्नु पर्ने अवस्थामा त्यसरी निर्यात हुने बीउ बिजनको परीक्षण गर्ने गराउने,
९. आन्तरिक प्राविधिक परीक्षण गर्ने,
१०. मन्त्रालयले तोकेको मापदण्ड पूरा गरेका प्रयोगशालामध्येबाट मन्त्रालयले तोकेको प्रयोगशालाले राष्ट्रिय सन्दर्भ प्रयोगशालाको रूपमा कार्य गर्ने,
११. खण्ड (ञ) बमोजिमको सन्दर्भ प्रयोगशाला बाहेकका अन्य प्रयोगशालाले गरेको बीउ बिजनको परीक्षणको समितिले निर्धारण गरे बमोजिम सन्दर्भ प्रयोगशालामा प्रतिवेदन पठाउने।

नेपालमा बीउ बिजन प्रमाणीकरण तथा गुणस्तर नियन्त्रणका मुख्य प्रावधानहरु

- **कानुनी व्यवस्थाहरु**

१. बीउ बिजन ऐन, २०४५ (दोश्रो संशोधन २०७९)

२. बीउ बिजन नियमावली, २०८१

३. बीउ बिजन निति, २०५६

४. बीउ बिजनको दिर्घकालिन राष्ट्रिय सोच (सन् २०१३-२०२५)

५. बीउ बिजन प्रमाणीकरण मापदण्ड, २०८२

६. बीउ बिजनको नमूना सङ्कलन मापदण्ड, २०८२

७. बीउ बिजन परीक्षण मापदण्ड, २०८२

८. बीउ बिजन प्रयोगशालाको प्राविधिक परिक्षण मापदण्ड, २०८२

९. वर्णशङ्कर बीउ उत्पादन तथा प्रमाणीकरण मापदण्ड, २०८२

१०.बीउ बिजनको जफत तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०८२

११.सूचीत वा पञ्जीकृत बीउ बिजनका किसिम वा जातलाई सूचीबाट हटाउने सम्बन्धी मापदण्ड, २०८२

➢ माथि उल्लेखित कानुनी व्यवस्था र मापदण्डहरु बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हरिहरभवन, ललितपुरको वेभसाईट www.sqcc.gov.np मा गएर सूचना केन्द्र खण्डबाट डाउनलोड गर्न सकिन्छ ।

- **खेतस्तरमा गुणस्तर नियन्त्रण**
  - ➢ न्यूनतम पृथकता दूरी
  - ➢ जातीय शुद्धता कायम गर्ने
  - ➢ रोग, कीरा र झारपात नियन्त्रण
- **प्रयोगशालामा बीउ बिजन परिक्षण**
  - ➢ उमारशक्ति, चिस्यान, शुद्धता र अन्य परिक्षण
- **बीउ बजार अनुगमन निरिक्षण**
- **बीउ गोदाम घर अनुगमन निरिक्षण**
- **बीउ बिजन उत्पादनको प्राविधिक परिक्षण (टेक्निकल अडिट)**
- **सिमा नाकामा क्यारेन्टाइन चेकजाँच**
- **सरकारद्धारा बिभिन्न माध्यमबाट सूचना प्रवाह**
- **बीउ बिजनको दर्ता तथा उन्मोचन एवं सूचीबाट हटाउने मापदण्ड**
- **शंकास्पद जातको ग्रो आउट टेस्ट तथा लटबाट नमूना संकलन र परिक्षण**

बीउ बिजन ऐन, २०४५ -दोश्रो संशोधन २०७९_ का मूलभूत व्यवस्थाहरु

दफा – ३: राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको गठन

३.१ बीउ बिजन सम्बन्धी नीति निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्न र बीउ बिजन सम्बन्धी विषयमा नेपाल सरकारलाई आवश्यक परामर्श दिन एक राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको गठन गरिने

३.२ समितिमा देहाय बमोजिमको अध्यक्ष र सदस्यहरु रहने (पदावधि २ वर्ष)

१	**सचिव, मन्त्रालय**	**अध्यक्ष**
२	महानिर्देशक, कृषि विभाग	सदस्य
३	प्रदेश मन्त्रालयका सचिवहरु मध्येबाट समितिको बैठकमा छलफल हुने विषयसँग सम्बन्धित प्रदेश मन्त्रालयका सचिव	सदस्य
४	कार्यकारी निर्देशक, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	सदस्य
५	प्रबन्ध सञ्चालक, कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड	सदस्य
६	महाप्रबन्धक, कृषि विकास बैङ्क	सदस्य
७-९	बागवानी, खाद्यान्न, घाँसेबाली विज्ञानसँग सम्बन्धित विषय विज्ञ मध्येबाट कम्तीमा एकजना महिला सहित मन्त्रालयद्धारा मनोनीत तीनजना	सदस्य
१०	कृषि तथा पशु विज्ञान विषयमा अध्ययन अध्यापन गराउने विश्वविद्यालयमध्येबाट मन्त्रालयले तोकेको विश्वविद्यालयको कम्तीमा सहप्राध्यापकस्तरको बीज विशेषज्ञ एकजना	सदस्य
११-१२	नेपाल सरकारद्वारा मनोनीत बीउ बिजन उद्यमीहरुमध्येबाट एकजनामहिला सहित दुईजना	सदस्य
१३-१४	नेपाल सरकारद्वारा मनोनीत बीउ बिजन उत्पादक र कृषकमध्ये कम्तीमा एकजना महिला सहित दुईजना	सदस्य
१५	**प्रमुख, बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र**	**स.सचिव**

दफा – ४: समितिको बैठक र निर्णय: गणपुरक संख्या: ५०%, निर्णय सदस्य सचिवले प्रमाणित गर्ने

दफा–५: समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- बीउ बिजन सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति तर्जुमा गर्न नेपाल सरकारलाई परामर्श दिने ।
- बीउ बिजन उत्पादन, प्रशोधन, भण्डारण, प्याकेजिङ्ग तथा वितरण कार्यमा प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तह र निजी क्षेत्रबीच समन्वय कायम गरी बीउ बिजनको गुणस्तर नियन्त्रण तथा मापदण्ड निर्धारणमा एकरुपता ल्याउने ।
- बीउ बिजन उद्योगमा लगानी गर्न निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
- नेपालभित्र उत्पादन वा बाहिरबाट आयात भई बिक्री वितरण हुने बीउ बिजनको गुणस्तर नियमित तथा नियन्त्रण ।
- नयाँ जातको बीउ बिजनहरू तोकिए बमोजिम अनुमोदन, उन्मोचन (रिलीज) र दर्ता गर्ने ।
- नयाँ जातको बीउ बिजनको विशिष्टता, एकरूपता र स्थायित्व परीक्षण गरी तोकिए बमोजिम प्रजनकलाई स्वामित्वको अधिकार प्रदान गर्ने ।

- बीउ बिजनको गुणस्तर निर्धारण गर्ने ।
- स्वदेशी वा विदेशी निकायहरूद्वारा निर्धारित बीउ बिजनको गुणस्तरलाई आवश्यकता अनुसार अनुमोदन गर्ने।
- बीउ बिजन सम्बन्धी सेवा शुल्कको सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई परामर्श दिने ।
- बालीको किसिम र जात सूचित वा पञ्जीकरण गर्न नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गर्ने ।
- कसैले अनुमतिपत्र नवीकरण नगराई प्रयोगशाला सञ्चालन गरेको पाइएमा सोको अनुमतिपत्र खारेज गर्ने ।
- बीउ बिजन निरीक्षक तथा बीउ बिजन विश्लेषकको रूपमा काम गर्न अनुमति दिनको लागि परीक्षा लिने ।
- प्रदेश बीउ बिजन समिति वा स्थानीय बीउ बिजन व्यवस्थापन समितिले बीउ बिजन सम्बन्धमा परामर्श माग गरेमा आवश्यक परामर्श दिने ।
- राष्ट्रिय र प्रदेशस्तरमा परम्परागत रुपमा प्रयोग भइरहेका र लोपोन्मुख जातका बीउ बिजनको पहिचान गरी तिनको संरक्षणको लागि राष्ट्रियस्तरमा जीन बैङ्क र प्रदेशस्तरमा सामुदायिक बीउ बिजन बैंङ्क स्थापना गर्न आवश्यक प्राविधिक र नीतिगत काम गर्ने ।

दफा–६: उपसमितिहरु गठन गर्न सक्ने

६.१ बीउ बिजनको उत्पादन, प्रशोधन, भण्डारण तथा बिक्री वितरण गर्ने कार्यलाई सुचारू रूपले संचालन गरी गुणस्तरयुक्त बीउ बिजन उपलब्ध गराउने प्रयोजनको लागि समितिले आवश्यकता अनुसार विभिन्न उपसमितिहरू गठन गर्न सक्ने

६क. प्रदेश बीउ बिजन समितिको गठनः

६क.१ प्रदेशमा बीउ बिजन सम्बन्धी नीति निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्न र बीउ बिजन सम्बन्धी आवश्यक परामर्श दिन प्रदेश सरकारले प्रदेश बीउ बिजन समितिको गठन गर्न सक्ने।

६क.२ उपदफा ६क.१ बमोजिम गठित समितिको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार प्रदेश कानून बमोजिम हुने

६ ख. स्थानीय बीउ बिजन व्यवस्थापन समिति गठन गर्न सकिनेः आफ्नो क्षेत्रभित्र उत्पादन हुने बीउ बिजनको स्थानीय तहमा उत्पादन, संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न तथा तत्सम्बन्धमा कृषकलाई परामर्श दिन स्थानीय कानूनमा व्यवस्था भए बमोजिम स्थानीय बीउ बिजन व्यवस्थापन समिति गठन गर्न सकिने

दफा–७: बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको स्थापना

- बीउ बिजनको गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धी कार्य गर्न तथा राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालयको रुपमा काम गर्न

दफा–८: बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार

- बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण तथा प्रमाणीकरण सम्बन्धी आवश्यक पूर्वाधारहरू तयार गरी रा. बीउ बिजन समितिमा पेश गर्ने ।
- समितिद्वारा स्वीकृत तरीका, स्तर तथा मापदण्ड अनुसार बीउ बिजन प्रमाणित गरी आवश्यकता अनुसार प्रमाणपत्र दिन

दफा–९: बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको स्थापना

- नेपाल सरकारले बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको स्थापना गर्ने ।
- संघीय मन्त्रालयले तोकेको मापदण्ड बमोजिम हुने गरी सम्बन्धित प्रदेश कानून बमोजिम प्रदेश मन्त्रालय वा स्थानीय तह वा कुनै व्यक्ति वा निजी सङ्घ संस्थाले बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको स्थापना गर्न सक्ने ।
- प्रयोगशालाको प्राविधिक रेखदेख र नियन्त्रण राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिबाट हुने ।

दफा–१०: प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार: तोकीए बमोजिम हुने

१०क. नवीकरण:

१०क.१ प्रयोगशालाले प्रत्येक वर्ष राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिबाट प्राविधिक परीक्षण (टेक्निकल अडिट) गराई अनुमतिपत्र नवीकरण गराउनु पर्ने ।

१०क.२ प्रत्येक वर्ष अनुमतिपत्र नवीकरण नगराएमा वा प्राविधिक परीक्षणबाट तोकेको मापदण्ड पूरा भएको नपाइएमा त्यस्तो प्रयोगशालाको अनुमतिपत्र स्वतः खारेज

दफा ११: बीउ बिजनको किसिम वा जात सूचित वा पञ्जीकृत गर्ने अधिकार

११.१ मन्त्रालयले समितिको परामर्श लिई नेपालमा उन्मोचित किसिम वा जातका बीउ बिजनहरुलाई नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी सूचित बीउ बिजनको रुपमा तोक्न सक्ने ।

११.२ मन्त्रालयले कृषि कार्यको निमित्त प्रयोग गरिने आयातित वा स्थानीय जातका बीउ बिजन- पञ्जीकरण हुने, मन्त्रालयको वेवसाइट वा अन्य उपयुकत माध्यमबाट प्रकाशन गर्नु पर्ने

११.३ प्रदेश मन्त्रालयले आफ्नो क्षेत्रभित्र उपयुक्त हुने बीउ बिजन (आयातित बाहेक)- उन्मोचन र दर्ता गर्न सक्ने, प्रदेश राजपत्रमा सूचना, रा बीउ बिजन समितिको परामर्श लिनुपर्ने ।

११.४ उपदफा ११.१, ११.२ वा ११.३ बमोजिम सूचित बीउ बिजन वा पञ्जीकृत बीउ बिजन तोक्दा विभिन्न क्षेत्रको लागि उपयुक्त हुने बीउ बिजनको किसिम वा जात समेत तोक्नु पर्नेछ ।

११.५ यस दफा बमोजिम पञ्जीकृत बीउ बिजन खेतिका लागि उपयुक्त नदेखिएमा त्यसरी पञ्जीकरण गर्ने निकायले सार्वजनिक रुपमा सूचना प्रकाशन गरी पञ्जीकृत बीउ बिजनको सूचीबाट हटाउनेछ । प्रदेश मन्त्रालयले उपदफा ११.३ बमोजिम पञ्जीकृत गरेको बीउ बिजन सो सूचीबाट हटाएमा त्यसको जानकारी समितिलाई दिनु पर्नेछ ।

११.६ बीउ बिजनको जात सूचित गर्ने वा पञ्जीकरण गर्ने प्रक्रिया तोकिए बमोजिम हुनेछ र त्यसरी प्रक्रिया तोक्दा बालीहरुका प्रकृति अनुसार बीउ बिजनको जात सूचित गर्ने तथा आयातित वा स्थानीय जातका बीउ बिजनको पञ्जीकरण गर्ने प्रक्रिया फरक–फरक हुने गरी तोक्न सकिनेछ ।

दफा: ११क. अनुमतिपत्र लिनु पर्ने:

११क.१ कुनै व्यक्ति वा संस्थाले बीउ बिजनको बिक्री वितरण सम्बन्धी कारोबार गर्न चाहेमा तोकिए बमोजिमको दस्तुर सहित तोकिएको अधिकारी समक्ष निवेदन दिई तोकिए बमोजिमको ढाँचामा अनुमतिपत्र लिनु पर्नेछ ।

११क.२ कसैले उपदफा ११क.१ बमोजिम अनुमति नलिई बीउ बिजन बिक्री वितरण गरेको पाइएमा त्यस्तो बीउ बिजन बीउ बिजन निरीक्षकले जफत गर्नेछ ।

११क.३ उपदफा ११क.१ बमोजिम प्राप्त अनुमतिपत्र प्रत्येक वर्ष तोकिएको अधिकारी समक्ष निवेदन दिई तोकिए बमोजिमको दस्तुर लिई नवीकरण गराउनु पर्नेछ । अनुमतिपत्रको नवीकरण तथा खारेजी सम्बन्धी कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

११ख. बिक्री वितरण गर्न नपाइनेः

११ख. कसैले यस ऐन बमोजिम सूचित वा पञ्जीकरण नभएका बीउ बिजन बिक्री गर्न गराउन हुँदैन ।

११ख.२ उपदफा ११ख.१ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कृषि अनुसन्धान प्रयोजनको लागि यस ऐन बमोजिम सूचित वा पञ्जीकरण नभएका बीउ बिजन बिक्री वितरण गर्न बाधा पर्ने छैन ।

११ग. जफत हुनेः

११ग.१ कसैले यस ऐनको बर्खिलाप हुने गरी कुनै बीउ बिजनको जातीय परीक्षण, गुणस्तर परीक्षण, आयात, निर्यात, उत्पादन, प्रशोधन, ओसारपसार, भण्डारण र बिक्री वितरण गरेमा त्यस्ता बीउ बिजनहरु बीउ बिजन निरीक्षकले जफत गर्न सक्नेछ ।

११ग.२ बीउ बिजनको जफत सम्बन्धी अन्य कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

दफाः ११घ. क्षतिपूर्ति सम्बन्धी व्यवस्था

११घ.१ कसैले बिक्री वितरण गरेको बीउ बिजनको गुणस्तर वा गलत सूचनाको कारणले कृषकलाई आर्थिक हानी नोक्सानी पुग्न गएमा मूल्याङ्कन समितिले गरेको मूल्याङ्कन र सिफारिसको आधारमा सम्बन्धित पक्षले कृषकलाई वास्तविक हानि नोक्सानीको क्षतिपूर्ति दिनु पर्नेछ ।

११घ.२ उपदफा ११घ.१ बमोजिमको हानि नोक्सानीको मूल्याङ्कन गर्न प्रत्येक जिल्लामा देहाय बमोजिमको मूल्याङ्कन समिति रहनेछः–

(क) केन्द्रको प्रमुखले तोकेको अधिकृत — संयोजक

(ख) कृषि सम्बन्धी विषय हेर्ने जिल्लास्तरको कार्यालयको प्रमुख –सदस्य

(ग) मूल्याङ्कन समितिले तोकेको कृषि विज्ञ — सदस्य

(घ) नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्को वैज्ञानिक — सदस्य

(ङ) सम्बन्धित गाउँपालिका/नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत –सदस्य

११घ.३ उपदफा ११घ.२ बमोजिमको मूल्याङ्कन समितिले आर्थिक हानि नोक्सानीको मूल्याङ्कन गर्दा जग्गाको उत्पादकत्व, बीउ बिजनको सिफारिस गुणस्तर, कृषि कार्यको लागि भएको खर्च, उत्पादनमा आएको कमी तथा सो समितिले आवश्यक ठानेको अन्य आधारमा समेत मूल्याङ्कन गरी उपदफा ११घ.१ बमोजिम क्षतिपूर्तिको रकम सिफारिस गर्नु पर्नेछ ।

दफाः १२: बीउ विजनको न्यूनतम गुणस्तरको हद तोक्ने

- मन्त्रालयले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी सूचित बीउ बिजनमध्ये समितिको परामर्श लिई कुनै बीउ बिजनको न्यूनतम गुणस्तरको हद तोक्न सक्नेछ।
- आयतित वा स्थानीय पञ्जीकृत बीउ बिजनको न्यूनतम गुणस्तरको हद समितिको परामर्श लिई मन्त्रालयले आफ्नो वेभसाइटमा र अन्य उपयुक्त माध्यमबाट सूचना प्रकाशन गरी तोक्न सक्नेछ।
- प्रदेश मन्त्रालयले पंजीकृत गरेका जातको गुणस्तरको हद प्रदेश बीउ बिजन समितिको परामर्श लिई प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी हद तोक्न सक्नेछ।

दफा: १३: सूचित बीउ बिजनको बिक्री वितरण

१३.१. सूचित बीउ बिजनको बिक्री वितरण गर्ने व्यक्ति वा संस्थाले आफूले बिक्री वितरण गर्ने बीउको भाँडोमा देहायको विवरण उल्लेख गर्नु पर्ने–

१३.१.१ बीउ बिजनको किसिम र जात,

१३.१.२ दफा १२ बमोजिम तोकिएको न्यूनतम गुणस्तरको हद,

१३.१.३ रासायनिक पदार्थ प्रयोग गरी उपचार गरिएको भए सोको विवरण,

१३.१.४ तोकिए बमोजिमका अन्य कुराहरु ।

१३.२. उपदफा १३.१ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै खास क्षेत्रको लागि मात्र उपयुक्त हुने भनी प्रजनकले निर्धारण गरेको किसिम र जातको सूचित बीउ बिजन त्यसरी निर्धारण गरिएको क्षेत्र बाहेक अन्य क्षेत्रमा बिक्री वितरण गर्न वा गराउन पाइने छैन ।

दफा: १५: सूचित बीउ बिजन निकासी वा पैठारी गर्न स्वीकृति लिनु पर्नेः

१५.१. कुनै किसिम वा जातको सूचित बीउ बिजन निकासी वा पैठारी गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले तोकिएको अधिकारी समक्ष तोकिए बमोजिमको दस्तुर र विवरण सहित निकासी वा पैठारी गर्न स्वीकृतिको निमित्त निवेदन दिनु पर्ने

१५.२.उपदफा १५.१ बमोजिमको निवेदन प्राप्त भएपछि तोकिएको अधिकारीले स्वीकृति दिन सक्ने

१५.३.उपदफा १५.२ बमोजिम स्वीकृति प्राप्त भएपछि सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थाले सूचित बीउ बिजनको निकासी वा पैठारी गर्न सक्ने।

दफा: १५क: निकासी वा पैठारीमा रोक लगाउन सक्नेः

१५क.१ कसैले मानव, पशुपन्छी, बिरुवा, वातावरण, संस्कृति र जनजीवनमा प्रतिकूल प्रभाव पुर्‍याउन सक्ने कुनै खास जातको बीउ बिजन वा अनुवंश परिवर्तित जीव (जेनेटिकल्ली मोडिफाइड अर्गानिज्म) वा जीवित रुपमा रुपान्तरित जीव (लिभिङ्ग मोडिफाइड अर्गानिज्म) वा वंश नपुसंक बीउ (टर्मिनेटर सीड) को निकासी वा पैठारी गनु अघि जोखिम विश्लेषण गर्नु पर्ने ।

१५क.२ उपदफा १५क.१ बमोजिम गरिएको जोखिम विश्लेषणको आधारमा निकासी वा पैठारी गर्न उपयुक्त नदेखिएको बीउ बिजन नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी निकासी वा पैठारी गर्न रोक लगाउन सक्नेछ ।

१५क.३ यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि मन्त्रालयको अनुमति लिई दफा १५क.१ मा उल्लिखित प्रकृतिका बीउ बिजनको अध्ययन अनुसन्धान गर्न यस ऐनले बाधा पुर्‍याएको मानिने छैन ।

१५क.४ उपदफा १५क.३ बमोजिम अनुमति माग गर्दा त्यस्तो बीउ बिजनको संक्षिप्त परिचयात्मक विवरण समावेश गर्नु पर्नेछ ।

दफा: १५ख, १५ग, १५घ: मूल वा स्रोत बीउ/वर्णशंकर बीउ उत्पादन/ जातिय विकास तथा सम्बर्द्धनको अनुमति लिनुपर्ने

- मूल वा स्रोत बीउ उत्पादन/वर्णशंकर बीउ उत्पादन/को अनुमतिका लागि समिति वा प्रदेश समिति समक्ष निवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।
- जातिय विकास तथा सम्बर्द्धनका लागि समितिमा निवेदन पेश गर्नु पर्ने ।

- समितिले आवश्यक जाचबुझ गरी अनुमति दिन सक्ने तथा अनुमति प्रदान गर्न सक्ने व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुने ।
- यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि घरायसी प्रयोजनका लागि मूल वा स्रोत बीउ उत्पादन/वर्णशंकर बीउ उत्पादन/ जातीय विकास तथा सम्बर्द्धन गर्न अनुमति लिनु पर्ने छैन ।

दफा: १५ङ: प्रदेश कानून बमोजिम हुनेः

- दफा १५ख., १५ग. र १५घ. बमोजिम मूल वा स्रोत बीउ उत्पादन, वर्णशङ्कर बीउ उत्पादन र जातीय विकास सम्बर्द्धन सम्बन्धमा समितिले तोकेको गुणस्तर र मापदण्ड अनुरुप हुने गरी प्रदेशले कानून बनाई व्यक्ति वा संस्थालाई अनुमति दिन सक्नेछ ।

दफा १६: बीउ बिजन निरीक्षक तथा बीउ बिजन विश्लेषक सम्बन्धी व्यवस्था

१६.१ नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारले देहायको योग्यता पुगेका नेपाली नागरिकलाई बीउ बिजन निरीक्षक तथा बीउ बिजन विश्लेषक नियुक्त गर्न वा तोक्न सक्नेछः–

(क) मान्यताप्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा कृषिमा स्नातक तह उत्तीर्ण गरेको वा कृषिमा प्रमाणपत्र तह उत्तीर्ण गरी बीउ बिजन उत्पादनमा कम्तीमा दश वर्षको अनुभव भएको,

(ख) समितिबाट लिइने परीक्षा उत्तीर्ण भएको,

(ग) खण्ड (क) बमोजिम योग्यता पुगेको निजामती कर्मचारी भए निज सेवारत कार्यालयको स्वीकृति प्राप्त भएको ।

१६.२ उपदफा १६.१ बमोजिम बीउ बिजन निरीक्षक तथा बीउ बिजन विश्लेषक नियुक्त नभएसम्मको लागि नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारले सो सम्बन्धमा योग्यता पुगेका आफू मातहतका वा स्थानीय तहका अधिकृत स्तरका कर्मचारीलाई बीउ बिजन निरीक्षक वा बीउ बिजन विश्लेषकको रूपमा काम गर्न तोक्न सक्नेछ ।

१६.३. उपदफा १६.१ र १६.२ मा उल्लिखित अवस्थामा बाहेक कसैले पनि यस ऐन बमोजिम अनुमतिपत्र नलिई बाली निरीक्षण गर्न, बीउ बिजनको नमूना सङ्कलन गर्न तथा बीउ बिजन विश्लेषण गर्न हुँदैन ।

१६.४ उपदफा १६.३ बमोजिमको अनुमतिपत्र लिन चाहने तोकिए बमोजिमको योग्यता पुगेको व्यक्तिले समितिबाट लिइने परीक्षा उत्तीर्ण गर्नु पर्ने ।

१६.५ उपदफा १६.४ बमोजिमको परीक्षा उत्तीर्ण भएको व्यक्तिले बीउ बिजन निरीक्षक वा बीउ बिजन विश्लेषकको रूपमा व्यवसाय सञ्चालन गर्ने अनुमतिपत्र प्राप्त गर्न समिति समक्ष तोकिएको दस्तुर सहित तोकिएको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्ने ।

१६.६ उपदफा १६.५ बमोजिम निवेदन पर्न आएमा तोकिए बमोजिमको दस्तुर लिई तोकिएको शर्त र ढाँचामा समितिले अनुमतिपत्र दिने । यसरी दिइएको अनुमतिपत्र दुई वर्षसम्म बहाल रहने ।

१६.७ उपदफा १६.६ बमोजिम दिइएको अनुमतिपत्र तोकिए बमोजिम नवीकरण गराउनु पर्ने ।

१६.८ उपदफा १६.७ बमोजिम अनुमतिपत्र नवीकरण नगराएमा त्यस्तो अनुमतिपत्र स्वतः रद्द हुने ।

१६.९ उपदफा १६.४ बमोजिमको परीक्षा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुने।

दफा १७: बीउ बिजन निरीक्षक तथा बीउ बिजन विश्लेषकको काम, कर्तव्य र अधिकारः तोकिए बमोजिम हुने

१७क. सेवा शुल्क लिन सक्नेः

१७क.१ नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारले यस ऐन बमोजिम उपलब्ध गराउने कुनै सेवा बापत नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको सेवा शुल्क लिन सक्ने ।

१७क.२ कुनै व्यक्ति वा संस्थाले यस ऐन बमोजिम कुनै सेवा प्रदान गर्दा समितिबाट स्वीकृत गरे बमोजिमको सेवा शुल्क लिन सक्ने ।

दफा १८: नेपाल सरकारले मान्यता दिने

नेपाल सरकारले समितिको परामर्श लिई नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी बीउ बिजन परीक्षण वा प्रमाणीकरण गर्ने वा जात परीक्षण गर्ने कुनै स्वदेशी वा विदेशी वा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थालाई यस ऐनको प्रयोजनका लागि मान्यता प्रदान गर्न सक्नेछ

दफा १८क: कृषकको अधिकार रहने

(१) नेपालमा परम्परादेखि नै प्रयोग र अवलम्बन गरिदैं आएको स्थानीय बीउ बिजन वा जात वा कृषि प्रजातिको बालीको बीउ बिजनमा कृषकको स्वामित्व, जात छनौट, संरक्षण र वितरणको अधिकार रहने ।

(२) नेपालमा कुनै कृषक समूहले परम्परादेखि सामूहिक रुपमा प्रयोग र अवलम्बन गरिदैं आएको स्थानीय बीउ बिजन वा जात वा कृषि प्रजातिको बालीको बीउ बिजन त्यस्तो कृषक समूहको नाममा सामूहिक स्वामित्व हुने गरी प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता गर्न सक्ने

दफा १९: दण्ड सजाय

१९.१ बिना अनुमति प्रयोगशाला संचालन – ५०,००० – १००,००० सम्म जरिवाना वा १ -३ महिना सम्म कैद वा दुवै सजाय हुने।

१९.२ सूचित नगरेको बीउ विजन विक्री गर्ने गराउने / अनुमतिपत्र विना बीउ विजन कारोवार गर्ने गराउने - ५०,००० – १००,००० सम्म जरिवाना वा १ -३ महिना सम्म कैद वा दुवै सजाय हुने।

१९.३ लेवल नखुलाई बीउ विजन विक्री वितरण गरेमा - १०,००० – ५०,००० सम्म जरिवाना वा १ -३ महिना सम्म कैद वा दुवै सजाय हुने।

१९.४ बीउ विजन निरीक्षक तथा बीउ विजन विश्लेषकको अनुमति नलिई कुनै कार्य गर्ने - पच्चीस हजार रुपैया जरिवाना वा १ -३ महिना सम्म कैद वा दुवै सजाय हुने ।

१९.५ मूल वा स्रोत बीउ/वर्णशंकर बीउ उत्पादन/ जातिय विकास तथा सम्बर्द्धनको अनुमति निलिई कार्य गरेमा - १५,००० – २५,००० सम्म जरिवाना वा १ -२ महिना सम्म कैद वा दुवै सजाय हुने।

१९.६ बीउ विजन निरीक्षक तथा बिश्लेषकलाई अवरोध गरेमा वा धम्की दिएमा – पटकै पिच्छे पच्चीस हजार रुपैया जरिवना।

दफा २०. सरकार वादी हुनेः

यो ऐन अन्तर्गतका मुद्दामा नेपाल सरकार वादी हुनेछ ।

दफा २१. मुद्दाको तहकिकात र दायरीः

२१.१ यस ऐन बमोजिम सजाय हुने कसूर सम्बन्धी मुद्दाको तहकिकात दफा १६ को उपदफा १६.१ बमोजिम नियुक्त वा उपदफा १६.२ बमोजिम तोकिएको बीउ बिजन निरीक्षक तथा बीउ बिजन विश्लेषकले गर्नेछ र त्यस्तो तहकिकातको काम पूरा भएपछि मुद्दा हेर्ने अधिकारी समक्ष मुद्दा दायर गर्नेछ ।

२१.२ उपदफा २१.१ बमोजिम मुद्दा तहकिकात र दायर गर्दा बीउ बिजन निरीक्षकले सरकारी वकीलको राय लिन सक्नेछ । सरकारी वकिलको राय लिई त्यस्तो राय बमोजिम मुद्दा चलाउनु पर्नेछ ।

२१क. प्रचलित कानून बमोजिम मुद्दा चलाउन बाधा नपर्नेः यस ऐन बमोजिम कसूर ठहरिने कार्य अन्य प्रचलित कानून बमोजिम पनि कसूर ठहरिने रहेछ भने सो ऐन बमोजिम मुद्दा चलाउन यस ऐनले बाधा पुर्‍याएको मानिने छैन ।

दफा २२.मुद्दा हेर्ने अधिकारः

२२.१ यो ऐन अन्तर्गतको मुद्दा हेर्ने अधिकार तोकिए बमोजिमको अधिकारीलाई हुनेछ ।

२२.२ उपदफा २२.१ बमोजिम मुद्दाको कारवाही र किनारा गर्दा तोकिएको अधिकारीले विशेष अदालत ऐन, २०५९ बमोजिमको कार्यविधि अपनाउनेछ ।

२२.३ उपदफा २२.१ बमोजिम मुद्दा हेर्ने अधिकारीले गरेको निर्णयमा चित्त नबुझ्ने पक्षले निर्णय भएको मितिले पैंतिस दिनभित्र सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।

२३. असल नियतले गरेको कामको बचाउः

बीउ बिजन निरीक्षक वा बीउ बिजन विश्लेषक वा यस ऐन अन्तर्गत काम गर्ने अधिकार प्राप्त कुनै कर्मचारीले यस ऐन बमोजिम आफ्नो कर्तव्यको पालन गर्दा असल नियतले गरेको काम कारवाहीमा निज व्यक्तिगत रूपमा जवाफदेही हुनेछैन । तर कसैलाई अनावश्यक दुःख, हैरानी वा झन्झट दिने नियतले काम गरेमा सम्बन्धित व्यक्ति त्यसको लागि जवाफदेही हुनेछ ।

दफा २४. नियम बनाउने अधिकार

यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्नका लागि नेपाल सरकारले आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।

बीउ बिजन नियमावली, २०८१ मा बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण तथा प्रमाणीकरण सम्बन्धमा भएको व्यवस्था ।

परिच्छेद-४

<u>बीउ बिजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता तथा पञ्जीकरण</u>

ऐनको दफा ५ को उपदफा ५.५ बमोजिम नयाँ जातको बीउ बिजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गराउन चाहनेले देहायका कागजात वा प्रतिवेदन र त्यस्तो बीउ बिजनको नमूना सहित समितिमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।समग्रमा अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता विधि र प्रक्रिया निम्न बमोजिम हुने प्रावधान रहेको छ ।

क स	बाली	उन्मोचन/दर्ता	परीक्षण अवधि	कैफियत
१	नेपालमा विकास भएका	उन्मोचन	३ मौसम	सूचित
२	प्राथमिकता प्राप्त आयातित	दर्ता	२ मौसम	पञ्जीकृत
३	नेपालमा विकास भएका अन्य	दर्ता	नेपाल भित्र कारोबार हुने तरकारीको हकमा १ मौसम	पञ्जीकृत
४	अन्य आयातित	दर्ता		
५	कष्टम सीड प्रोडक्सन	दर्ता	X	पञ्जीकृत
६	रैथाने	दर्ता	X	
७	स्थानीय	दर्ता	X (द्धितिय श्रोतको तथ्याङ्क आवश्यक)	पञ्जीकृत
८	पुन उन्मोचन	उन्मोचन	१ मौसम	सूचित
९	सीड विथआउट वोर्डर	दर्ता	१ मौसम	सूचित

<u>१२.प्रदेश मन्त्रालयले बीउ बिजनका किसिम वा जात सूचित वा पञ्जीकृत गर्न सक्ने:</u> (१) प्रदेश मन्त्रालयले आयातित, नेपाली साझेदार निकाय वा संस्थाले विदेशी निकाय वा संस्थासँगको साझेदारीमा नेपालमा बीउ बिजन उत्पादन गरी विदेशमा नै निर्यात गर्ने तथा सीड विथआउट बोर्डर सम्झौता बमोजिम सूचित वा पञ्जीकृत हुने बाहेकका बीउ बिजनको किसिम वा जातलाई ऐनको दफा ११ को उपदफा ११.३ तथा नियम ९ र १० बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी प्रदेश कानून बमोजिम सूचित वा पञ्जीकरण गर्न सक्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम सम्बन्धित प्रदेश भित्रको कुनै खास क्षेत्रको लागि मात्र उपयुक्त हुने भनी प्रजनक (ब्रीडर) ले निर्धारण गरेको किसिम र जातको बीउ बिजन उन्मोचन वा दर्ता गरी सूचित वा पञ्जीकरण गर्दा त्यसरी निर्धारण गरिएको क्षेत्रको पूर्ण रूपमा प्रतिनिधित्व हुने र हरेक भौगोलिक क्षेत्रमा परीक्षणको पुनरावृत्ति (रेप्लिकेसन) सुनिश्चित हुने गरी प्रदेश कानून बमोजिम परीक्षण गर्नु पर्नेछ।

(३) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दुई वा दुई भन्दा बढी प्रदेशको क्षेत्रभित्र उपयुक्त हुने बीउ बिजनको किसिम वा जात उन्मोचन वा दर्ता गरी सूचित वा पञ्जीकृत गर्न समिति समक्ष निवेदन पेश गर्नु पर्नेछ।

(४) यस नियम बमोजिम प्रदेश मन्त्रालयबाट सूचित वा पञ्जीकृत हुने बीउ बिजनका किसिम वा जातको सूचित तथा पञ्जीकृत सम्बन्धी अन्य प्रक्रिया प्रदेश कानून बमोजिम हुनेछ।

१३.**बीउ बिजन गुणस्तर, नियन्त्रण तथा प्रमाणीकरणः**

१) ऐनको दफा ८ को उपदफा ८.२ बमोजिम केन्द्रले बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण तथा प्रमाणीकरण गर्दा देहाय बमोजिमको प्रक्रिया अवलम्बन गर्नेछः-

(क) नियम १० को उपनियम (१) को खण्ड (क) बमोजिम सूचित हुने नियम ९ को उपनियम (१) को खण्ड (क) र (च) बमोजिमका बीउ बिजनका किसिम वा जातको हकमा प्रमाणीकरण पद्धति वा यथार्थ सङ्केतपत्र पद्धतिमध्ये कुनै एक पद्धति हुने,

(ख) खण्ड (क) बमोजिमको बीउ प्रमाणीकरण पद्धति अनुसार बीउको स्तर देहाय बमोजिम हुनेः-

(१) प्रजनन बीउ,

(२) मूल बीउ,

(३) प्रमाणित बीउ, तर वर्णशङ्कर बीउको हकमा यो स्तर कायम हुने छैन।

(४) उन्नत बीउ।

(ग) खण्ड (क) बमोजिमको यथार्थ सङ्केतपत्र पद्धति अनुसार बीउको स्तर देहाय बमोजिम हुनेः-

(१) प्रजनन बीउ,

(२) स्रोत बीउ,

(३) उन्नत बीउ।

(घ) नियम १० को उपनियम (१) को खण्ड (क) बमोजिम सूचित हुने रैथाने बीउ बिजनका किसिम वा जात र नियम १० को उपनियम (१) को खण्ड (ख) बमोजिम दर्ता भई पञ्जीकृत हुने नेपालमा विकास गरिएका अन्य बालीका बीउ बिजनका किसिम वा जात, स्थानीय बीउ बिजनका किसिम वा जातको हकमा यथार्थ सङ्केतपत्र पद्धति अवलम्बन गर्नु पर्ने,

(ङ) खण्ड (घ) बमोजिमको यथार्थ सङ्केतपत्र पद्धतिमा बीउ बिजनका स्तर देहाय बमोजिम हुनेः-

(१) स्रोत बीउ,

(२) उन्नत बीउ।

(च)नियम १० को उपनियम (१) को खण्ड (ख) बमोजिम पञ्जीकृत हुने आयातित बीउ बिजनका किसिम वा जातको हकमा बीउको स्तर उन्नत बीउ कायम हुने,

(छ)नियम १० बमोजिम सूचित वा पञ्जीकृत हुने वानस्पतिक तरिकाबाट पुनरुत्पादन वा प्रसारण (तन्तु प्रजनन समेत) हुने बीउ बिजनका स्तर देहाय बमोजिम हुनेः-

(१) माउ बोट,

(२) उन्नत (बोट वा प्रसारण सामग्री)।

क स	बालीको किसिम	गुणस्तर नियन्त्रण पद्दती	बीउका स्तर
१	उन्मोचित, पुन उन्मोचित, सीड विथआउट बोर्डर	प्रमाणीकरण पद्दति वा यथार्थसंकेतपत्र पद्दति	प्रमाणीकरण: प्रजनन्, मुल, प्रमाणित, उन्नत यथार्थ संकेतपत्र: प्रजनन्, स्रोत, उन्नत

२	रैथाने, स्थानीय, नेपालमा विकास भएका अन्य बालीका बीउ बिजन	यथार्थ दसंकेतपत्र पद्दति	स्रोत उन्नत
३	आयातित सबै	यथार्थसंकेतपत्र पद्दति	उन्नत
४	बानस्पतिक प्रसारण हुने (तन्तु प्रजनन् समेत)	प्रमाणीकरण पद्दति वा यथार्थसंकेतपत्र पद्दति	माउ बोट उन्नत बोट वा प्रसारण सामग्री

(४) यथार्थ सङ्केतपत्र पद्धति अवलम्बन गरी बीउ उत्पादन गर्ने संस्थाले बीउ बिजनको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न तथा जातीय शुद्धता कायम गर्नका लागि केन्द्र, बीउ बिजन निरीक्षक वा कृषि प्राविधिकबाट अनुसूची-९ बमोजिमको ढाँचामा बीउ उत्पादनको प्राविधिक परीक्षण (टेक्निकल अडिट) गराउनु पर्नेछ। त्यस्तो संस्थाले प्राविधिक परीक्षणका क्रममा उपलब्ध गराइएका सुझावको कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ।

५) यस नियम बमोजिम गुणस्तर नियन्त्रण गरिएका बीउ बिजनको अवधि देहाय बमोजिम हुनेछः-
(क)नेपालमा उत्पादित तथा आयातित खाद्यान्न बालीको बीउ बिजनको गुणस्तरको अवधि परीक्षण गरेको मितिले छ महिनासम्म,
(ख)नेपालमा उत्पादित तथा आयातित तरकारी बालीको बीउ बिजनको गुणस्तरको अवधि परीक्षण गरेको मितिले प्रत्येक वर्ष उमारशक्ति परीक्षणको आधारमा बढीमा दुई वर्षसम्म ।

(६) उपनियम (५) को खण्ड (क) बमोजिमको अवधि समाप्त भएमा त्यस्ता बीउ बिजनको परीक्षण गर्दा पुन: उपयोग गर्न उपयुक्त देखिएमा बढिमा छ महिनासम्मको लागि म्याद थप गर्न सकिनेछ।

परिच्छेद-५

<u>बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार</u>

<u>१४. प्राविधिक परीक्षण (टेक्निकल अडिट) गराउनु पर्ने</u>: (१) प्रयोगशालाले ऐनको दफा १०क. को उपदफा १०क.१ बमोजिम अनुमतिपत्र नवीकरण गराउनु अघि समितिबाट प्राविधिक परीक्षण (टेक्निकल अडिट) गराउनु पर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम समितिबाट प्राविधिक परीक्षण गर्दा कुनै प्रयोगशालाले ऐनको दफा ९ को उपदफा ९.२ बमोजिम निर्धारण गरिएको मापदण्डको पालना गरेको नपाइएमा समितिले अनुमतिपत्रको मान्य अवधिमा नबढ्ने गरी अवधि तोकी त्यस्तो मापदण्ड पालना गर्न निर्देशन दिन सक्नेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम दिईएको निर्देशन बमोजिमको अवधिभित्र सम्बन्धित प्रयोगशालाले मापदण्ड पूरा गरी त्यसको जानकारी समिति र नवीकरण गर्ने निकायमा गराउनु पर्नेछ।

(४) दफा ९ को उपदफा ९.२ बमोजिमको मापदण्ड पूरा गरेका र समितिबाट अनुमतिपत्र लिई सञ्चालनमा रहेका प्रयोगशालाले प्रदेश कानून नबनेसम्मको लागि अनुमतिपत्र नवीकरणको लागि अनुमतिपत्रको मान्य अवधि समाप्त हुनुभन्दा कम्तीमा पन्ध्र दिन अगावै समितिमा निवेदन दिनु पर्नेछ।

(५) उपनियम (४) बमोजिम प्राप्त निवेदन उपर जाँचबुझ गर्दा प्रयोगशालाले पालना गर्नु पर्ने मापदण्ड पूरा गरेको भएमा समितिले अनुसूची-१० बमोजिम लाग्ने नवीकरण दस्तुर लिई ऐनको दफा १०क. को उपदफा १०क.१ बमोजिम अनुमतिपत्र नवीकरण गरिदिनेछ

परिच्छेद-६

<u>बीउ बिजनको उत्पादन, बिक्री वितरण तथा निकासी वा पैठारी</u>

१६.<u>बिक्री वितरण अनुमतिपत्रः</u> (१) ऐनको दफा ११क. बमोजिम बीउ बिजनको बिक्री वितरण सम्बन्धी कारोबार गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले अनुमतिपत्र लिनको लागि केन्द्रले सञ्चालन गर्ने तालिममा सहभागी भई सो तालिमको अन्त्यमा समितिबाट लिइने परीक्षा उत्तीर्ण गरेको हुनु पर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको परीक्षामा उत्तीर्ण हुने उम्मेदवारले अनुमतिपत्रका लागि अनुसूची-१० बमोजिमको दस्तुर सहित अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा कार्यालयमा निवेदन दिनु पर्नेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको निवेदन प्राप्त भएमा कार्यालयले अनुसूची-१२ बमोजिमको ढाँचामा अनुमतिपत्र दिई सोको जानकारी समितिमा पठाउनु पर्नेछ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम दिइएको अनुमतिपत्रको बहाल रहने अवधि एक वर्षको हुनेछ।

<u>१७. अनुमतिपत्र नवीकरणः</u> (१) नियम १६ को उपनियम (४) बमोजिमको अनुमतिपत्र बहाल रहने अवधि समाप्त हुनुभन्दा पन्ध्र दिन अगावै अनुसूची-१० मा उल्लेख भए बमोजिमको दस्तुर बुझाई कार्यालयबाट अनुमतिपत्र नवीकरण गराउनु पर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको अवधिपछि कसैले अनुमतिपत्र नवीकरण हुन नसकेको मनासिब कारण सहित अनुमतिपत्र नवीकरणको लागि निवेदन दिएमा थप नब्बे दिनसम्मको लागि कार्यालयले अनुसूची-१० मा उल्लेख भए बमोजिम थप दस्तुर लिई त्यस्तो अनुमतिपत्र नवीकरण गरी दिन सक्नेछ।

<u>१८. अनुमतिपत्रको खारेजीः</u> (१) देहायको अवस्थामा बीउ बिजन बिक्री वितरणको अनुमतिपत्र खारेजी हुनेछः-

1. ऐनको दफा ११घ. बमोजिम कृषकलाई उपलब्ध गराउनु पर्ने क्षतिपूर्ति उपलब्ध नगराएमा,
2. नियम १७ बमोजिम अनुमतिपत्र नवीकरण नगराएमा,
3. बीउ बिजनको गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धमा समितिबाट तयार गरिएको मापदण्ड पालना गरेको नपाइएमा।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको अवस्था परी बीउ बिजन बिक्री वितरणको अनुमतिपत्र खारेज गर्नु पर्ने अवस्था देखिएमा कार्यालयले जाँचबुझ गरी आफ्नो राय सहितको प्रतिवेदन तयार गरी समितिमा पठाउनु पर्नेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम प्राप्त प्रतिवेदनबाट वा समितिले जाँचबुझ गरेकोमा सोबाट अनुमतिपत्र खारेज गर्नु पर्ने देखिएमा समितिले सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थालाई आफ्नो सफाई पेश गर्ने मौका दिनु पर्नेछ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम पेश गरेको सफाई चित्त बुझ्दो नदेखिएमा वा सो अविधिभित्र पनि उपनियम (१) को खण्ड (क) बमोजिमको क्षतिपूर्ति उपलब्ध नगराएको भएमा समितिले त्यस्तो संस्थाको बीउ बिजनको बिक्री वितरण अनुमतिपत्र खारेज गर्न सम्बन्धित कार्यालयलाई निर्देशन दिन सक्नेछ।

(५) उपनियम (२) बमोजिम जाँचबुझ गर्दा समितिले अनुमतिपत्र खारेजीको निर्णय नगरेसम्म अनुमतिपत्र निलम्बन गर्न सक्नेछ। तर त्यस्तो निलम्बनको अवधि तीन महिना भन्दा बढी हुने छैन।

(६) उपनियम (४) बमोजिम अनुमतिपत्र खारेज भएपछि सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थालाई दुई वर्षसम्म पुन: अनुमतिपत्र प्रदान गरिने छैन।

<u>१९. बीउ बिजन राखेको भाँडोमा सङ्केतपत्र:</u> सूचित वा पञ्जीकृत बीउ बिजनको बिक्री वितरण गर्ने व्यक्ति वा संस्थाले आफूले बिक्री वितरण गर्ने बीउ बिजनको भाँडोमा ऐनको दफा १३ मा उल्लिखित विवरणको अतिरिक्त देहाय बमोजिमको विवरण राख्नु पर्नेछः-

(क) उत्पादन वर्ष,

(ख) बीउ बिजनको परीक्षणको मिति,

(ग) लट नं.,

(घ) बीउ बिजन उपयुक्त हुने क्षेत्र,

(ङ) बीउ बिजनको तौल,

(च) बीउ बिजन बिक्री वितरण गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र लोगो,

(छ) बाली विशेष अनुसार समितिले निर्धारण गरेका अन्य विवरण।

२२. **<u>बीउ उत्पादनका लागि वासलात तयार गरिने:</u>** (१) केन्द्रले मूल वा स्रोत बीउ उत्पादनका लागि आवश्यक प्रजनन, मूल वा स्रोत बीउको माग तथा आपूर्तिको प्रक्षेपण गरी सोही बमोजिमको प्रजनन, मूल वा स्रोत बीउ उत्पादनका लागि बीउ उत्पादकलाई जानकारी गराउनेछ।

(२) नियम २१ बमोजिम अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने व्यक्ति वा संस्थालाई आवश्यक पर्ने प्रजनन, मूल वा स्रोत बीउ माग र आपूर्ति विवरणका आधारमा केन्द्रले वासलात तयार गरी उपलब्ध गराउनेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको स्रोत केन्द्रबाट नियम २१ बमोजिम अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने व्यक्ति वा संस्थाले वासलात अनुसार प्रजनन तथा मूल वा स्रोत बीउ केन्द्रले निर्धारण गरेको समय सिमाभित्र लिनु वा दिनु पर्नेछ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम प्रजनन, मूल वा स्रोत बीउको आपूर्ति नगर्ने वा माग गरे बमोजिमको बीउ नउठाउने व्यक्ति वा संस्थालाई वासलात निर्माण प्रक्रियामा समावेश नगर्ने गरी समितिले आवश्यक निर्णय लिन सक्नेछ।

२३. **<u>बीउ बिजन जफत हुने:</u>** (१) ऐनको दफा ११ग. को उपदफा ११ग.२ बमोजिम बीउ बिजन जफत गर्दा बीउ बिजन निरीक्षकले त्यस्तो ठाउँमा तत्काल उपलब्ध कम्तीमा दुई जना स्थानीय व्यक्ति र स्थानीय तहको कृषि प्राविधिक कर्मचारी वा स्थानीय तहको कृषि प्राविधिक कर्मचारी उपलब्ध नभए कुनै सरकारी कार्यालयको एक जना कर्मचारी भए निजलाई र उपलब्ध भएसम्म सूचना दिने व्यक्तिलाई समेत रोहबरमा राखी अनुसूची-२२ को ढाँचामा मुचुल्का तयार गर्नु पर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम सर्वसाधारणको उपस्थिति हुन नसक्ने परिस्थिति भएमा वा उपस्थित नभएमा वा उपस्थित भई रोहवरमा बस्न इन्कार गरेमा मुचुल्कामा सोको व्यहोरा उल्लेख गर्नु पर्नेछ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम जफत गरिएको बीउ बिजनको परिमाण र विवरण बीउ बिजन निरीक्षकले अनुसूची-२३ बमोजिमको ढाँचामा सूचना टाँस गरी सोको जानकारी प्रदेश मन्त्रालय र समितिलाई दिनु पर्नेछ।

(४) उपनियम (१) बमोजिम जफत गरिएको बीउ बिजनलाई बीउ बिजन निरीक्षकले अनुसूची-२४ बमोजिमको ढाँचामा भरपाई गरी सम्बन्धित कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ।

(५) बीउ बिजन जफत सम्बन्धी कार्यलाई व्यवस्थित गर्न समितिले मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गर्न सक्नेछ।

परिच्छेद-७

<u>बीउ बिजन निरीक्षक तथा बीउ बिजन विश्लेषक</u>

२४. **<u>बीउ बिजन निरीक्षक तथा बीउ बिजन विश्लेषकको योग्यता:</u>** ऐनको दफा १६ को उपदफा १६=१ को खण्ड (क) बमोजिमको योग्यता भएको नेपाली नागरिकलाई सोही दफाको उपदफा १६.३ बमोजिम बाली निरीक्षण गर्न, बीउ बिजनको नमूना सङ्कलन गर्न तथा बीउ बिजन विश्लेषण गर्न अनुमतिपत्र लिन योग्य मानिनेछ।

२५. **<u>परीक्षाको लागि दरखास्त आह्वान गर्नुपर्ने:</u>** (१) ऐनको दफा १६ बमोजिम लिईने परीक्षामा सहभागी हुन चाहने न्यूनतम योग्यता पुगेका नेपाली नागरिकबाट दरखास्त आह्वान गरी राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा केन्द्रले सूचना प्रकाशन गर्नु पर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको सूचनामा कम्तीमा पनि देहायका विवरण खुलाउनु पर्नेछः–

(क)दरखास्त पेश गर्नको लागि चाहिने न्यूनतम योग्यता,

(ख)दरखास्त पेश गर्ने स्थान र पेश गरिसक्नु पर्ने अन्तिम मिति,

(ग)दरखास्त साथ बुझाउनु पर्ने परीक्षा दस्तुर,

(घ)परीक्षा हुने मिति, समय र स्थान, र

(ङ)दरखास्त साथ संलग्न गर्नु पर्ने कागजात तथा खुलाउनु पर्ने विवरण।

(३) बाली निरीक्षण, बीउ बिजन नमूना सङ्कलन तथा बीउ बिजन विश्लेषण गर्नका लागि अनुमतिपत्र प्राप्त गर्न चाहने नियम २४ बमोजिम योग्यता पुगेका व्यक्तिले उपनियम (१) बमोजिमको दरखास्त आह्वान गरिएको अवधिभित्र देहाय बमोजिमको कागजात सहित अनुसूची-२५ बमोजिमको दरखास्त फाराम भरी सूचनामा निर्धारण गरिएको स्थानमा पेश गर्नु पर्नेछः-

(क) नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(ख) शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(ग) निजामती कर्मचारी भए निज सेवारत कार्यालयको स्वीकृतिपत्र,

(घ) अनुसूची-१० बमोजिम परीक्षा दस्तुर तिरेको रसिद।

(४) समितिबाट लिइने परीक्षा सम्बन्धी पाठ्यक्रम निर्धारण, प्रश्नपत्र निर्माण, उत्तरपुस्तिका जाँच, नतिजा प्रकाशन सम्बन्धी विषय समिति आफैंले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

२६.**<u>अनुमतिपत्र प्रदान गर्ने:</u>** (१) समितिबाट लिइने परीक्षा उत्तीर्ण हुने उम्मेदवारले केन्द्र वा केन्द्रसँगको समन्वयमा प्रदेश मन्त्रालय वा प्रदेश मन्त्रालयले तोकेको निकायबाट सञ्चालन हुने विषयसँग सम्बन्धित कम्तीमा पाँच कार्यदिनको आधारभूत तालिम लिनु पर्नेछ ।

(२) बीउ बिजन निरीक्षक तथा बीउ बिजन विश्लेषकको अनुमतिपत्र लिनका लागि उपनियम (१) बमोजिमको तालिम प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि सहित अनुसूची-१० बमोजिम दस्तुर बुझाई अनुसूची-२६ बमोजिमको ढाँचामा केन्द्र मार्फत समितिमा निवेदन दिनु पर्नेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको निवेदन प्राप्त भएमा समितिले आवश्यक जाँचबुझ गरी अनुसूची-२७ बमोजिमको ढाँचामा अनुमतिपत्र दिनु पर्नेछ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम अनुमतिपत्र पाएका सरकारी सेवामा कार्यरत व्यक्तिले सम्बन्धित प्रदेश मन्त्रालयको सिफारिसमा समितिले तोकेको जिल्ला र विषयमा काम गर्न सक्नेछ।

२८. **<u>बीउ बिजन निरीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार:</u>** (१) ऐनको दफा १६ को उपदफा १६.१ र उपदफा १६.२ बमोजिम नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारबाट नियुक्त भएको वा तोकिएको सरकारी सेवामा कार्यरत बीउ बिजन निरीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

१. बीउ बिजनको गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धी कार्य गर्ने,

२. बीउ बालीको खेत तथा बीउ सङ्कलन प्रक्रियाको निरीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने,

३. बीउ बिजन बजार अनुगमन गर्ने,

४. ऐन तथा यस नियमावली उल्लङ्घन हुने गरी कसैले काम गरेको देखेमा कारबाही गर्ने,

५. बीउ बजार अनुगमनको क्रममा बीउ बिजनको नमूना लिई प्रयोगशालामा परीक्षण गर्न पठाउने,

६. बीउ बिजन उत्पादनको प्राविधिक परीक्षण गरी सोको प्रतिवेदन सम्बन्धित निकायमा उपलब्ध गराउने,

७. माउबोट/उन्नत बोट तथा प्रसारण सामग्री उत्पादन गर्ने नर्सरी निरीक्षण गर्ने।

(२) ऐनको दफा १६ को उपदफा १६.६ बमोजिम अनुमति प्राप्त निजी क्षेत्रमा कार्यरत बीउ बिजन निरीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

१. संस्थाको लागि बीउ बिजनको गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धमा सेवा उपलब्ध गराउने,

२. समितिबाट निर्धारित सेवा र शर्तको अधीनमा रही यथार्थ सङ्केतपत्र पद्धति अवलम्बन गरी उत्पादन हुने बीउ बालीको खेत तथा बीउ सङ्कलन प्रक्रियाको निरीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा आवश्यकता अनुसार सो को प्रमाणीकरण गर्ने,

३. नियम १३ मा उल्लिखित यथार्थ सङ्केतपत्र पद्धति अवलम्बन गरी उत्पादन हुने बीउ बिजनको नमूना लिई प्रयोगशालामा परीक्षण गर्न पठाउने,

संस्थाबाट यथार्थ सङ्केतपत्र पद्धति अवलम्बन गरी उत्पादन हुने माउबोट वा उन्नत बोट वा प्रसारण सामग्री उत्पादन गर्ने नर्सरी निरीक्षण गर्ने।

२९. <u>बीउ बिजन विश्लेषकको काम, कर्तव्य र अधिकार:</u> (१) ऐनको दफा १६ को उपदफा १६.१ र उपदफा १६.२ बमोजिम नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारबाट नियुक्त भएको वा तोकिएको सरकारी सेवामा कार्यरत बीउ बिजन विश्लेषकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) समितिले निर्धारण गरेको विधि तथा प्रक्रिया अनुसार नियम १३ बमोजिमको गुणस्तर नियन्त्रण पद्धति अवलम्बन गरी उत्पादन हुने बीउ बिजनको नमूना परीक्षण गर्ने,

(ख) प्रदेश कानून बमोजिम स्थापना भएका प्रयोगशालामा प्राप्त नमूनामध्ये कम्तीमा दश प्रतिशत नमूना ऐनको दफा ९ को उपदफा ९.१ बमोजिम नेपाल सरकारले स्थापना गरेको प्रयोगशालामा पठाउने,

(ग) ऐनको दफा ९ को उपदफा ९.१ बमोजिम नेपाल सरकारले स्थापना गरेको प्रयोगशालाले पठाएको मध्यस्थ नमूना परीक्षण गरी सोको प्रतिवेदन नेपाल सरकारले स्थापना गरेको प्रयोगशालामा पठाउने,

(घ) परीक्षणको लागि प्राप्त गार्ड नमूना परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म बीउको गुणस्तर कायम रहने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने,

(ङ) बीउ बिजन परीक्षण सम्बन्धमा समितिले दिएको निर्देशन वा निर्धारण गरेको आचारसंहिताको पालना गरी त्यस्तो कार्य गर्ने,

(च) ऐन तथा यस नियमावलीको प्रयोजनको लागि बीउ बिजनको परीक्षण सम्बन्धी कार्य गर्ने।

२) ऐनको दफा १६ को उपदफा १६.६ बमोजिम अनुमति प्राप्त निजी क्षेत्रमा कार्यरत बीउ बिजन विश्लेषकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) समितिले निर्धारण गरेको विधि तथा प्रक्रिया अनुसार यथार्थसङ्केत पत्र पद्धति अवलम्बन गरी उत्पादन हुने बीउ बिजनको नमूना परीक्षण गर्ने,

(ख) निजीस्तरका प्रयोगशालामा परीक्षणको लागि प्राप्त गार्ड नमूना परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म बीउको गुणस्तर कायम रहने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्न सहजीकरण गर्ने,

(ग) बीउ बिजन विश्लेषणको व्यवसाय सम्बन्धमा समितिले दिएको निर्देशन वा निर्धारण गरेको आचारसंहिताको पालना गरी त्यस्तो व्यवसाय गर्ने ।

परिच्छेद-८

विविध

३०.**<u>बिक्री वितरणमा रोक लगाउन सक्ने</u>**: समितिले ऐनको दफा ११घ. बमोजिम क्षतिपूर्ति दिनु पर्ने अवस्थामा क्षतिपूर्ति उपलब्ध नगराउने व्यक्ति वा संस्थाको नाममा सूचित वा पञ्जीकृत भएका बीउ बिजनका किसिम वा जात सूचीबाट हटाउन वा क्षतिपूर्ति उपलब्ध नगराएसम्मको लागि बिक्री वितरणमा रोक लगाउन सक्नेछ।

३१. **<u>मुद्दा हेर्ने अधिकारी</u>**: ऐन अन्तर्गतको कसूर सम्बन्धी मुद्दाको कारबाही र किनारा गर्ने अधिकार केन्द्रको प्रमुखलाई हुनेछ।

३२. **<u>अनुसूची हेरफेरः</u>** मन्त्रालयले समितिको सिफारिसमा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी अनुसूची हेरफेर गर्न सक्नेछ।

३३. **<u>खारेजी र बचाउः</u>** (१) बीउ बिजन नियमावली,२०६९ खारेज गरिएको छ।

(२) बीउ बिजन नियमावली, २०६९ बमोजिम भए गरेका काम कारबाही यसै नियमावली बमोजिम भए गरेको मानिनेछ।

खण्ड ख

संस्थागत तथा बीउ उत्पादक कृषक अभिलेख व्यवस्थापन

संस्थागत विवरण

संस्था प्रमुखको फोटो

१)संस्थाको नामः

संस्थाको प्रकारः १)अनुसन्धान केन्द्र २)एग्रोभेट ३)कम्पनी ४)नीजि कम्पनि ५) निजि फार्म ६)संस्थान ७)समूह ८)सहकारी ९)सरकारीफार्म १०)सरकारी कम्पनी ११) सामुदायिक कम्पनी १२)अन्य

२)कार्यको प्रकृतिः १)बीउ उत्पादन २)बीउ प्रशोधन ३)बीउ भण्डारण ४)बीउ बिक्रि वितरण

३)स्थापना मितिः

४) ठेगानाः जिल्ला गाउँपालिका / नगरपालिका

वडा नम्बर टोलको नाम

५)बीउ उत्पादनमा संलग्नः पुरुषः जना महिलाः जना जम्माः जना

५.१) संस्था/कम्पनीमा संलग्न सदस्य/शेयरधनीः पुरुषः जना महिलाः जना जम्माः जना

६)सिंचाइको सुविधाः १)मौसमी २)वर्षभरी ३)सुख्खा क्षेत्र

७)सिंचाइको प्रकारः १)कुलो २)डिप बोरिंग ३)नहर ४)पम्पसेट ५)सोलार ६)स्यालो बोरिंग ७)ड्रिप

८)अधियामा वा भाडामा वा समूहमा मिलेर खेतिः १)छ २)छैन। यदि छ भने क्षेत्रफलः हेक्टर

९) सदरमुकामबाट खेति गर्ने जमिनको दुरीः कि.मी.

१०)सम्पर्क व्यक्तिको नाम थरः पद

सम्पर्क नम्बर इमेलः

११)आफ्नो स्वामित्वमा रहेको कूल जग्गाः हेक्टर

१२)कुल बीउ उत्पादन क्षेत्रफलः हेक्टर

१३)आफ्नो स्वामित्वमा रहेको भवनः१)छ २)छैन। यदि छ भने भवनको प्रकार उल्लेख गर्ने

क्र सं	**भवनको प्रकार**	**भवनको क्षमता**	परिमाण	चालु अवस्थामा रहे/नरहेको	**कैफियत**
१	कार्यालय भवन				
२	बीउ प्रशोधन				
३	बीउ भण्डारण				

१४)बीउ प्रशोधन संरचनाः१)छ २)छैन। यदि छ भने क) सेड हाउस ख) खलो

१५)आफ्नो स्वामित्वमा रहेको बीउ प्रशोधन गर्ने औजार उपकरण १)छ२)छैन यदि छ भने उल्लेख गर्नुहोस्

क सं	**बीउ प्रशोधन गर्ने औजार/उपकरण**	**क्षमता**	**परिमाण**	**हाल चालु अवस्थामा रहे/नरहेको**
१	बीउ प्रशोधन मेशिन			
२	सिड ट्रिटर			
३	बीउ जोख्रे तराजु			
४	काठका पेलेटहरु			
५	चिस्यान मापन यन्त्र			
६	बोरा सिलाउने मेशिन			
७	मेटल विन			
८	सुपरग्रेन ब्याग			
९	त्रिपाल			
१०	बीउ सुकाउने ग्रेन प्रो ड्राईङ्ग केस			
११	अन्य			

१६) कारखाना नं   कारखाना नं लिएको मितिः   ईजाजत पत्र संलग्न गर्ने

१७)सडकको पहुँचः   १)छ२   )छैन। यदि छ १)ग्राभेल सडक २)पिच सडक ३)मौसमी सडक

१८)बिद्युतको सुविधाः१)छ२)छैन।यदि छ भने **१) सिङ्गल फेज २) डवल फेज ३) ट्रिपल फेज**

१९)बीउ उत्पादन गर्न सुरु गरेको आर्थिक बर्षः

२०)बीउ बिजनसँग सम्बन्धित कुनै कार्यको अनुमतिः१)छ   २)छैन यदि छ भने इजाजत संकलन गर्ने

क सं	**ईजाजत/अनुमतिको विवरण**	**लिएको मिति**	**नविकरण छ/छैन**	**म्याद भएको अन्तिम मिति उल्लेख गर्ने**
१	मुल बिउ उत्पादनको ईजाजत			
२	बिक्रि वितरण सम्वन्धी ईजाजत			
३	बाली निरीक्षक			

२१)बीउ व्यवसायमा लाग्न सहयोग गर्ने निकायः१)छ२)छैन
यदि छ भने १)बीउ बिजन प्रयोगशाला २)बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र
३)कृषि ज्ञान केन्द्र४)कृषि विकास शाखा (स्थानीय तह)५) राष्ट्रिय कृषि आधुनिकिकरण परियोजना ६)गैर सरकारी संस्था ७)अन्य भए नाम उल्लेख गर्नेः

२२)बीउ बजारीकरणको तरिकाः १)कृषकहरुलाई सोझै २)समूह/सहकारी मार्फत ३)प्रशोधन केन्द्र मार्फत ४)बीउ कम्पनी मार्फत ५) एग्रोभेट मार्फत ६) अन्य

२३) जनशक्ति विवरणः बीउ उत्पादन संग सम्वन्धित कर्मचारीहरुरको मात्र उल्लेख गर्ने

क सं	कर्मचारीको नाम	पद	शैक्षिक योग्यता	कैफियत

२४) संस्थागत अन्य विवरणः कर चुक्त गरे/नगरेको, नविकरण गरे/नगरेको, लेखा परिक्षण गराए/नगराएको
२५) अन्य केही भए उल्लेख गर्ने
नोटः यस संस्थागत विवरणसंगै संस्था दर्ता तथा नविकरण, पान नं.प्रमाणपत्र तथा कर चुक्ता,मुल बीउ उत्पादन ईजाजतपत्र तथा नविकरण, कारखाना नं.प्रदान गरिएको प्रमाणपत्र, बीउ बिक्रेताको प्रमाणपत्र तथा नविकरण, वार्षिक लेखा परिक्षण प्रतिवेदन, संस्था प्रमुखको नगारिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी अनिवार्य रुपमा संलग्न राखी बीउ बिजन प्रयोगशालामा बुझाउनु पर्ने छ ।

कृषक विवरण

(यो कृषक विवरण पुर्व जानकारी फारम बुझाउने समयमा भर्नु पर्नेछ)

फोटो

कृषक पहिचान नं

१) कृषकको नामः

२) ठेगानाः जिल्ला गाउँपालिका / नगरपालिका

वडा नम्बर टोलको नाम **३) सम्पर्क नं**

४) ईमेलः **५)लिङ्गः**

६) शैक्षिक योग्यताः

७) आबद्ध समुह / सहकारी / कम्पनीः

८) आवद्ध संस्थामा भएको पदः

९) आवद्ध संस्थासंग सम्झौता भएको मितिः

१०) सिंचाइको सुबिधाः १)मौसमी२)बर्षभरी३)सुख्खा क्षेत्र

११)सिंचाइको प्रकारः १) कुलो२)डिप बोरिंग३)ड्रिप४)नहर ५)पम्पसेट ६)सोलार ७)स्यालो बोरिंग

१२)बिद्युतको सुबिधाः१)छ२)छैन यदि छ भने १) **सिङ्गल फेज २) डवल फेज ३)ट्रिपल फेज**

१३)बीउ उत्पादन गर्न सुरु गरेको बर्षः

१४)बीउ उत्पादन भएको स्थानः

१५)बीउ उत्पादनको प्रकारः १) श्रोत/मुल/प्रमाणित/लेवल२) उन्नत ३) दुवै

१६)कुल बीउ उत्पादन क्षेत्रफलः हेक्टर प्लट संख्याः

१७)आफ्नो स्वामित्वमा रहेको कूल जग्गाः हेक्टर

१८) अधियामा वा भाडामा लिएकोः १)छ२)छैन। यदि छ भने क्षेत्रफलः हेक्टर

१९)कार्यको प्रकृतिः १)बीउ उत्पादन२) बीउ प्रशोधन३) बीउ बिक्रि वितरण ४)बीउ भण्डारण

२०)सदरमुकामबाट खेति गर्ने जमिनको दुरीः कि.मी.

२१)बीउ व्यवसायमा लाग्न सहयोग गर्ने निकायः१)छ२)छैन यदि छ भने उल्लेख गर्ने

२२)कुनै निकायले श्रोत बीउ उपलब्ध गराई सहयोग गरेको १)छ२)छैन यदि छ भने नाम उल्लेख गर्नेः

२३)सम्पर्क कृषि प्राविधिकको नाम र कार्यालयः

२४) घरमै बीउ भण्डारण गरेको भए क) गोदाम ख) सिड बिन ग) सुपरग्रेन ब्याग घ) भकारी अन्य

२५)बीउ बिजनसँग सम्बन्धित तालिमको अनुभव १)छ२)छैन यदि छ भने नाम उल्लेख गर्नेः

क्र सं	तालिमको विषयको नाम	अवधि	तालिम दिने संस्था	कैफियत

२६) बीउ बिजनसँग सम्बन्धित कुनै कार्यको अनुमतीः१)छ २)छैन यदि छ उल्लेख गर्नेः

२७) अन्य केही भए उल्लेख गर्ने

कृषक पहिचान पुस्तिकाको नमूना

(यो पुस्तिका तयार पारी प्रत्येक कृषकलाई दिई निरीक्षण विवरण अध्यावधिक गर्नु पर्नेछ)

पहिलो कभर पेज

संस्था

कृषकको फोटो

संस्थाको नामः..........................सम्पर्क नं...................

ठेगाना..................................ईमेलः ....

कृषक फिल्ड पुस्तिका

कृषकको पहिचान नं.

कृषकको नामः

ठेगानाः जिल्लाः....................गा.पा./न.पा..............................

वडा नं......................................टोलः.............................

सम्पर्क नं...............................ईमेलः..................................

बीउ उत्पादन शुरु गरेको वर्षः

बालीः.................... जातः...

बीउको श्रोतः....................................श्रोत बीउको स्तरः............

ट्याग नं..

निरीक्षणः प्रथम/दोस्रो/अन्तिम/पुनः

बालीको अवस्थाः१) बाला निस्कन लागेको २) फुल फुलिसकेको ३) फुल फुलिसके पछीको ४) दानामा दुध भरीन लागेको ५) दाना परिपक्व हुन लागेको ६) दाना परिपक्व भएको ७) दाना पाक्न लागेको ८) दाना पाकेको ९) अन्यः

प्रथम निरीक्षणका सुझावहरुः १) देखिएका नावो तथा वेजात बोट तत्काल हटाउनु हुन। २)देखिएका झारपात तथा अन्य बाली तत्काल हटाउनु हुन । ३) देखिएका रोगी बोट तत्काल हटाउनु हुन र सुरक्षित व्यवस्थापन गर्नु हुन ।४) अन्तिम बाली निरीक्षण गरीसके पश्चात मात्र बाली काट्नु हुन ।५) अन्यः

दोस्रो/अन्तिम/पुनः निरीक्षका सुझावहरुः

निरीक्षकको नामः **पदः**

दस्तखतः **मितिः**

कृषक पहिचान दर्ता कितावको नमूना

(यो दर्ता किताव तयार पारी प्रत्येक कृषकहरुको विवरण अध्यावधिक गर्नु पर्नेछ)

कृषकको फोटो

कृषकको पहिचान नं. कृषकको नामः ठेगानाः जिल्लाः......................गा.पा./न.पा....................................

वडा नं........टोल..............................सम्पर्क नं.....................................ईमेलः..

बीउ उत्पादन शुरु गरेको वर्षः..उमेरः...ना.प्र.प.नं.र जारी जिल्ला..............................

बीउ उत्पादन तथा बिक्रि विवरणः

आ.व.	कृषकलाई दिएको									कृषकबाट लिएको		
	बाली	जात	श्रोत बीउ स्तर	बीउको परिमाण के.जी.	खेतको ठेगाना	खेतको प्लट संख्या	बीउ छरेको मिति	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन मे.टन.	खरिद परिमाण मे.टन.	खरिद मुल्य	दस्तखत

लट दर्ता तथा चलानी रजिष्टरको नमूना

(यो रजिष्ट्रर तयार पारी प्रत्येक लट अनुसारको विवरण अध्यावधिक गर्नु पर्नेछ)

बालीः.................जातः... स्तरः...................आ.व....................ट्याग नं. ....देखि........................सम्म

लट नं.	लटको परिमाण मे.टन.	कृषक पहिचान नं.	परिमाण	बीउ परीक्षण मिति	प्याक्केजिङ्ग परिमाण	बोरा संख्या	भण्डारण मिति	बीउ बिक्रि मिति	खरिदकर्ताको नाम	खरिदकर्ताको ठेगाना	सम्पर्क नं.	बिक्रि परिमाण मे.टन.	बिक्रि रकम	स्टक परिमाण मे.टन.

लट संकेत नम्वर राख्ने नमूना

लट नं.

लटमा समावेस कृषक पहिचान नं.हरुः

क ....

ख ....

ग ....

घ ....

ङ ....

च ....

छ ....

ज ....

झ ....

ञ ....

ट ....

ठ ....

ड ....

ढ ....

ण ....

त ....

थ ....

द ....

ध ....

न ....

बालीः ....

जातः ....

स्तरः ....

बोरा संख्याः ....

प्रति बोरा तौल के.जी. ....

लट परिमाणः ....मे.टन

भण्डारण मितिः ....

बीउ परिक्षण मितिः. ....

अन्य केही भए थप गर्नेः

नोटः यो संकेत नं हरेक लटमा बीउको स्तर अनुसारको ट्यागको रङ्ग (कलर) तयार पारी लटमा झुण्डाई राख्नु पर्ने छ साथै लटमा समावेस गरिने कृषकहरुको पहिचान नं समेत संलग्न गर्नु पर्ने छ।

खण्ड ग

खडाबाली निरीक्षण, बीउ नमूना सङ्कलन तथा बीउ प्रमाणीकरण सम्बन्धी विभिन्न मापदण्ड तथा प्रक्रियाहरु

१. न्यूनतम खेत निरीक्षण र पटकः

क्र.स.	बाली	निरीक्षण पटक	निरीक्षण गर्ने समय
		क) खाद्यान्न बाली	
१.	धान	२	बाला निस्किसकेपछि
			बाली पाकिसकेपछि, तर काट्नु अघि
२.	गहुँ र जौ	२	बाला निस्किसकेपछि
			बाली पाकिसकेपछि तर काट्नु अघि
३.	मकै	२	धान चमरा आउनु अघि
			धानचमरा पूर्ण रुपले निस्किसकेपछि
४.	कोदो, चिनो, कागुनो	२	बालानिस्कि सके पछि
			बाली पाकीसकेपछि तर काट्नु अघि
५.	फापर (तिते/मिठे)	२	बालानिस्कि सके पछि
			बाली पाकीसके पछि तर काट्नु अघि
		ख) दलहन बाली	
१	मुसुरो, चना, बोडी, मास, मुङ्ग	२	फूल फुल्ने बेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समय
२	रहर	२	फूल फुल्ने बेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समय
३	सिमी, हिउँदे सिमी, राजमा	२	फूल फुल्ने बेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समय
४	भटमास	२	फूल फुल्ने बेलामा
			कोशा पाक्ने समयमा बाली भित्र्याउनु अघि
		ग) तेलहन बाली	
१	तोरी रायो सर्स्यु बदाम तील र झुसे तील	२	फूल फुल्ने बेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समय
		घ) औद्योगिक बाली	
१	सूर्ति	३	फूल फुल्नु अघि
			फूल फुल्ने तथा परागसेचन हुने समयमा
			बाली तयार भएर भित्र्याउने कार्य गर्नु अघि
२	जुट	३	फूल फुल्नु अघि
			फूल फुली कोशा लाग्न थाले पछि
			कोशा लागे देखि पाक्ने समयसम्म
३	कपास	२	फूल फुल्ने बेलामा
			फूल फुली बाली पाक्न थालेपछि
		ङ) तरकारी बाली	
१	मुला/सलगम	३	बीउ छरेको २०-३० दिन पछि

क्र.स.	बाली	निरीक्षण पटक	निरीक्षण गर्ने समय
			जातीय शुद्धताको पहिचान गर्न जरा सार्ने बेलामा
			फूल फुलिरहेको बेलामा
२	**गाजर**		
	आमा जरा उत्पादनको अवस्थामा	२	बीउ छरेको २० देखि ३० दिनपछि
			जातीय शुद्धताको पहिचान गर्न जरा सार्ने बेलामा
	बिरुवा बीउ उत्पादन दिने अवस्थामा पुगीसकेपछि	४	फूल फुल्नु अघि
			फूल फुलिरहेको अवस्थामा
			फूल फुलिरहेको अवस्थामा
			बाली पाकीसकेपछि
३	गोलभेडा	३	फूल फुल्नुअघि
			फूल खेल्ने बेला वा फल लाग्ने बेलामा
			फल पाके पछि तर टिप्नु भन्दा अगाडि
४	**प्याज**		
	आमाको गानो उत्पादन	२	बेर्ना सारी सकेपछि
			गानो उखेल्दा
	प्याजको बिरुवा बीउ उत्पादन दिने अवस्थामा पुगीसकेपछि	४	गानो रोप्ने बेला
			फूल फूल्नु अघि
			फूल फुलिरहेको अवस्थामा
			बाली पाकि सके पछि
५	काउली, ब्रोकाउली, ग्याँठ गोबी, चाइनिज बन्दा, पाकचोय र रायोको साग	३	फूल (ग्याँठ) तयार भई बजारमा जाने अवस्थामा पुग्नु अघि
			फूल (ग्याँठ) तयार भई बजारमा पठाउने अवस्थामा
			फूल खेल्ने बेलामा
६	लट्टे,पालुङ्गो	२	फूल फुल्नु अघि
			फूल फुलिसकेपछि
७	तने बोडी र घिउ/झांगे सिमि	२	फूल फुल्ने बेलामा वा फुल्नु अघि
			कोशा लागे देखि कोशा पाक्ने समयसम्म
८	भण्टा, रामतोरिया र भेडे/पिरो खुर्सानी	३	फूल फुल्नु अघि
			फूल फूलिरहेको र फल लागिरहेको समयमा
			फल लागे देखि फल पाक्ने समयसम्म
९	काँक्रो	३	फूल फुल्नुअघि
			फूल फूले देखि फल लागिरहेको बेला
			फल लागे देखि फल पाक्ने समयसम्म
१०	भाण्टा/रामतोरियाँ	३	फूल फुल्नुअघि
			फूल फूले देखि फल लागिरहेको बेला

क्र.स.	बाली	निरीक्षण पटक	निरीक्षण गर्ने समय
			फल लागे देखि फल पाक्ने समयसम्म
११	केराउ	२	फूल फुल्नुअघि
			फूल फुलेदेखि कोशा पाक्ने समयसम्म
१२	करेला, लौका, काक्रो, तर्बुजा, फर्सी, स्क्वास चाड, चिचिण्डा, घिरौला र पाटे घिरौला	३	फूल फुल्नु अघि
			फूल फुले देखि फल लाग्ने समयसम्म
			फल लागे देखि फल पाक्ने समयसम्म
१३	स्वीसचार्ड	२	फूल फुल्नु अघि
			फल फलेदेखि कोशा पाक्ने समयसम्म
१४	कुरिलो, पार्सले र जिरीको साग	३	कुरिलो- क्राउनिङ्ग अवस्थामा पार्सले- फूल खेल्नु अघि जिरीको साग – हेडिङ हुनुअघि वा पूर्ण रुपले बृद्धि भइसकेपछि
			फूल खेलेदेखि फल लागेको अवस्थामा
			परिपक्व अवस्थामा वा बाली काट्नु अघि
१५	धनियाँ	२	बीउ छरेको ४५ दिनभित्र
			५० प्रतिशत फूल फुलिरहेको अवस्थामा
		च) घाँसे बाली	
१	राई घाँस	२	फूल फुल्ने बेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			बाला वा कोशा लागे देखि बाला वा कोशा पाक्ने समयसम्म
२	बर्सिम र सेतो क्लोभर	२	फूल फुल्ने बेलामा वा फूल फुल्नु अघि
			बाला वा कोशा लागे देखि बाला वा कोशा पाक्ने समयसम्म
३	स्टाईलो र टियोसिन्टे	३	फूल फुल्नुअघि
			फूल फुलीरहेको अवस्थामा
			बाला लागे देखि बाला पाक्ने समयसम्म वा बाली काट्नु अघि
४	जुनेलो वा सरगम र सुडान घाँस	३	फूल फुल्नुअघि
			फूल फुलीरहेको अवस्थामा
			बाला लागे देखि बाला पाक्ने समयसम्म वा बाली काट्नु अघि
५	सेटारिया घाँस	३	फूल फुल्नुअघि
			फूल फुलीरहेको अवस्थामा
			बाली पाकी सकेपछी तर काट्नु अघि
६	जै घाँस	२	बाला निस्की सकेपछि
			बाली पाकी सकेपछी, तर काट्नु अघि

क्र.स.	बाली	निरीक्षण पटक	निरीक्षण गर्ने समय
७	बाज्रा	३	बाला निस्कनु अघि
			५० प्रतिशत फूल फुली सकेपछि
			बाली पाकी सकेपछी, तर काट्नु अघि

२ .बीउ बिजन प्रमाणीकरण मापदण्ड, २०८२ मा व्यवस्था भएको बीउ प्रमाणीकरणसंग सम्वन्धित महत्वपूर्ण तथ्यहरुका बारेमा जानकारीः

२.१ खाद्यान्न बालीको (धान, गहुँ, जौ, उवा र मकै) बीउ प्रमाणीकरणका विशेषताहरुः

२.१.१. खाद्यान्न बीउ बालीको लागि पृथकता दूरी **(Isolation Distance)**

विवरण	न्युनतम दुरी (मिटर)	
	मूल	प्रमाणित/उन्नत
बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात लगाएको खेत सम्म वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात लगाएको खेत सम्मको दुरी धान, गहुँ र जौ बालीको लागी	३	३
बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात लगाएको खेत सम्म वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात लगाएको खेत सम्मको दुरी कोदो, चिनो र कागुनो बालीको लागी	५	५
बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात लगाएको खेत सम्म वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात लगाएको खेत सम्मको दुरी फापर (तिते/मिठे) बालीको लागी	१००	५०
कालो पोके (Loose Smut) लागेको खेतबाट बीउ उत्पादन गरिने खेत सम्मको दुरी गहुँ, जौ र उवा बालीको लागि	१५०	१५०
मकै बालीको सन्दर्भमा बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात लगाएको खेत सम्म वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात लगाएको खेत सम्मको दुरी	३००	२००

२.१.२. खाद्यान्न बालीको खडा बीउ बालीको लागि चाहिने अधिकतम् प्रतिशतः

क्र.स.	बाली	बेजात बोट प्रतिशत अधिकतम्		रोगी बोट प्रतिशत अधिकतम्		छुट्याउन नसकिने अन्य बाली प्रतिशन अधिकतम		निषेधित रोग
		मूल	प्रमाणित/उन्नत	मूल	प्रमाणित/उन्नत	मूल	प्रमाणित/उन्नत	
१	धान	०.०५	०.२०	०.२०	०.५०	-	-	नेक ब्लाष्ट
२	गहुँ, जौ र उवा	०.०५	०.३०	०.१०	०.५०	०.०५	०.१०	कालोपोके
३	कोदो, कागुनो, चिनो	०.१०	०.२०	-	-	-	-	-
४	फापर (तिते/मिठे)	०.०५	०.१०	-	-	-	-	-
४	मकै	१.००	२.००	-	-	-	-	-

२.१.३. निषेधित गरिएको झारपातः

- धान बालीको लागिः जंगली धान (Wild Rice) : *Oryza sativa* L. Var . *fatua prain*
- गहुँ बालीको लागिः मोर्निङ्ग ग्लोरी/हिरनखुरीः*Convolvalus arvensis* L.,रगतेझारः*Phalaris minor*

२.१.४. छुट्याउन नसकिने अन्य बालीहरु

- गहुँ बालीको लागिः जौ, जै र ट्रिटिकेल
- जौ बालिको लागि: जै, गहुँ र ट्रिटिकेल
- जै बालीको लागि: गहुँ, जौ र ट्रिटिकेल

२.२ दलहन बाली (मुसुरो, चना, मास, मुङ्ग, बोडी र रहर) को बीउ प्रमाणीकरणको बिशेषस्तरहरुः

२.२.१.दलहन बीउ बालीको लागि पृथकता दूरी **(Isolation Distance)**

विवरण	बाली	न्यूनतम् दुरी (मिटरमा)	
		मूल	प्रमाणित/उन्नत
बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात, वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात लगाएको अर्को खेत सम्मको दूरी	मुसुरो, चना, बोडी मास, मुङ्ग, सिमी र राजमा	१०	५
	रहर	२००	१००
	भटमास	३	३

२.२.२. दलहन बालीको खडा बीउ बालीको लागि चाहिने अधिकतम् प्रतिशतः

क्र.स.	बाली	वेजात बोट प्रतिशत अधिकतम्		रोगी बोट प्रतिशत अधिकतम्		निषेधित रोग
		मूल	प्रमाणित/उन्नत	मूल	प्रमाणित/उन्नत	
१	मुसुरो	०.१०	०.२०	-	-	-
२	चना	०.१०	०.२०	०.१०	०.५०	फ्युजारीयम विल्ट
३	मास	०.१०	०.२०	-	-	-
४	मुङ्ग	०.१०	०.२०	-	-	-
५	बोडी	०.१०	०.२०	०.१०	०.२०/०.५०	बीन कमन मोजाइक भाइरस/ एन्थ्राकनोज
६	रहर	०.१०	०.२०	-	-	-
७	सिमी, हिउँदे सिमी र राजमा	०.१०	०.२०	०.०५	०.१०	मोजाइक भाइरस

२.२.३. निषेधित गरिएको झारपातः

- चना बालीको लागिः मोर्निङ्ग ग्लोरी/हिरनखुरीः*Convolvalus arvensis* L.,
- मुसुरो बालीको लागिः कुटिलकोशा *Vicia spp*

.

२.३ औद्योगिक बाली (सुर्ति, जुट, कपास) को बीउ प्रमाणीकरणको बिशेषस्तरहरुः

२.३.१. औद्योगिक बालीको बीउ बालीको लागि पृथकता दूरी **(Isolation Distance)**

विवरण	बाली	न्यूनतम् दुरी (मिटरमा)	
		मूल	प्रमाणित/उन्नत
बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात, वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात लगाएको अर्को खेत सम्मको दूरी	सुर्ति	३	३
	जुट	५०	२५
	कपास	५०	२५

२.३.२. औद्योगिक बालीको खडा बीउ बालीको लागि चाहिने अधिकतम् प्रतिशतः

क्र.स.	बाली	वेजात बोट प्रतिशत अधिकतम्		रोगी बोट प्रतिशत अधिकतम्		निषेधित रोग
		मूल	प्रमाणित/उन्नत	मूल	प्रमाणित/उन्नत	
१	सुर्ति	०.१०	०.२०	-	-	-
२	जुट	०.५०	१.००	१.००	२.००	जुट क्लोरोसिस्
३	कपास	०.१०	०.२०	-	-	-

२.४ तेलहन बाली (तोरी, रायो, सर्स्यु, बदाम, भटमास, तिल, झुसेतिल) को बीउ प्रमाणीकरणको बिशेषस्तरहरुः

२.४.१.तेलहन बीउ बालीको लागि पृथकता दूरी **(Isolation Distance)**

विवरण	बाली	न्यूनतम् दुरी (मिटरमा)	
		मूल	प्रमाणित/उन्नत
बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात, वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात, वा जात थाहा नभएको उही बाली लगाएको अर्को खेत सम्मको दूरी	तोरी	५०	२५
	रायो (राई) र सर्स्यु	३००	२००
	बदाम	३	३
	तील	१००	५०
	झुसे तील	४००	२००

२.४.२. तेलहन बालीको खडा बीउ बालीको लागि चाहिने अधिकतम् प्रतिशतः

क.स.	**बाली**	**वेजात बोट प्रतिशत अधिकतम्**		**रोगी बोट प्रतिशत अधिकतम्**		**निषेधित रोग**
		मूल	**प्रमाणित/उन्नत**	**मूल**	**प्रमाणित/उन्नत**	
१	तोरी	०.१०	०.५०	०.२०	०.५०	अल्टरनेरिया लिफ स्पट र स्क्लेरोटिनीया रुट
२	रायो र (राई) सर्स्यु	०.१०	०.५०	०.२०	०.५०	अल्टरनेरिया लिफ स्पट र स्क्लेरोटिनीया रुट
३	बदाम	०.१०	०.२०	-	-	-
४	तील	०.१०	०.२०	०.५०	१.००	लिफस्पट (Cercospora semi Zimm.)
५	झुसे तील	०.०५	०.१०	-	-	

२.४.३. निषेधित गरिएको भारपातः

- तोरी र रायो (राई)बालीको लागिः सत्यनाशी(Argemone Mexicana L.) Mexican Prickly Poppy. अधिकतम प्रतिशत मूल बीउ ०.०५ र प्रमाणित/उन्नत ०.१०

२.५ तरकारी बाली (जरे बाली समूह- मूला, सलगम, गाजर) को बीउ प्रमाणीकरणको विशेषस्तरहरुः

२.५.१. तरकारी बाली (जरे बाली समूह- मूला, सलगम, गाजर) को लागि पृथकता दूरी **(Isolation Distance)**

विवरण	**बाली**	**आमा जरा उत्पादनका लागि पृथकता दूरी (मिटर)**		**न्यूनतम् दुरी (मिटर)**	
		मूल	**प्रमाणित**	**मूल**	**प्रमाणित**
बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात, वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात लगाएको अर्को खेतसम्मको दूरी	मुला र सलगम	५	५	१६००	१०००
	गाजर	५	५	१०००	५००

२.५.२. मुला, सलगम र गाजरको खडा बीउ बालीको लागि चाहिने अधिकतम् प्रतिशतः

क्र.स.	बाली	वेजात बोट प्रतिशत अधिकतम्		जातिय गुण नदेखाउने जरा प्रतिशत अधिकतम		रोगी बोट प्रतिशत अधिकतम्		निषेधित रोग
		मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	
१	मुला र सलगम	०.१०	०.२०	०.१०	०.२०	०.१०	०.५०	कोशामा लाग्ने अल्टरनेरिया लिफस्पट
						०.१०	०.२०	ब्ल्याक रट
२	गाजर	०.१०	०.२०	-	-	-	-	-

२.६ तरकारी बाली (गानो बाली समूह- प्याज) को बीउ प्रमाणीकरणको विशेषस्तरहरुः

२.६.१. तरकारी बाली (गानो बाली समूह- प्याज) को पृथकता दूरी **(Isolation Distance)**

विवरण	न्यूनतम् दूरी (मिटरमा)			
	आमा गानो उत्पादन गर्ने बेलामा		बीउ उत्पादन गर्ने बेलामा	
	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित
बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात, वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात लगाएको अर्को खेतसम्मको दूरी	५	५	१६००	१०००

२.६.२. प्याजको खडा बीउ बालीको लागि चाहिने अधिकतम् प्रतिशतः

क्र.स.	बाली	जातीय शुद्धता नभएका बोट (आमा गानो उत्पादनको दोस्रो निरीक्षण) प्रतिशत अधिकतम्		बेजातको बोट (बीउ उत्पादनको दोस्रो, तेस्रो र चौथो निरीक्षण)प्रतिशत अधिकतम्		रोगी बोट (बीउ उत्पादनको दोस्रो, तेस्रो र चौथो निरीक्षण)प्रतिशत अधिकतम्		निषेधित रोग
		मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	
१	प्याज	०.१०	०.२०	०.१०	०.२०	०.२०	०.५०	पर्पल ब्लोच, एलो ड्वार्फ डिजीज

२.७ तरकारी बाली (काउली, ब्रोकाउली, ग्याँठ गोबी, चाइनिज बन्दा, पाकचोय र रायोको साग) को बीउ प्रमाणीकरणको विशेषस्तरहरुः

२.७.१. काउली, ब्रोकाउली, ग्याँठ गोबी, चाइनिज बन्दा, पाकचोय र रायोको सागको लागि पृथकता दूरी **(Isolation Distance)**

विवरण	**बाली**	**न्यूनतम् दुरी (मिटरमा)**	
		मूल	**प्रमाणित**
बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात, वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात, तथा Brassica spp. अन्तरगत पर्ने अन्य बाली लगाएको अर्को खेतसम्मको दूरी	काउली, ब्रोकाउली, ग्याँठ गोबी, चाइनिज बन्दा, पाकचोय र रायोको साग	१६००	१०००

२.७.२. काउली, ब्रोकाउली, ग्याँठ गोबी, चाइनिज बन्दा, पाकचोय र रायोको सागको लागि चाहिने अधिकतम् प्रतिशतः

बाली	**बेजात बोट प्रतिशत अधिकतम्**		**रोगी बोट प्रतिशत अधिकतम्**		**निषेधित रोग**
	मूल	**प्रमाणित**	**मूल**	**प्रमाणित**	
काउली, ब्रोकाउली, ग्याँठ गोबी	०.१०	०.२०	०.१०	०.५०	अल्टरनेरिया लिफस्पट (कोषामा)
			०.१०	०.२०	ब्ल्याक रट
बन्दा, चाईनिज बन्दा	०.१०	०.२०	०.१०	०.५०	अल्टरनेरिया लिफस्पट (कोषामा)
			०.१०	०.२०	ब्ल्याक रट
पाकचोय र रायोको साग	०.१०	०.५०	०.१०	०.५०	अल्टरनेरिया लिफस्पट (कोषामा)

२.८ तरकारी बाली (बोडी र घिउ/झांगे सिमी) को बीउ प्रमाणीकरणको विशेषस्तरहरुः

२.८.१. तने बोडी र घिउ/झांगे सिमीको लागि पृथकता दूरी **(Isolation Distance)**

विवरण	**बाली**	**न्यूनतम् दुरी (मिटरमा)**	
		मूल	**प्रमाणित**
बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात, वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात लगाएको अर्को खेतसम्मको दूरी	तने बोडी र घिउ/झांगे सिमी	५०	२५

२.८.२. तने बोडी र घिउ/झांगे सिमीको खडा बीउ बालीको लागि चाहिने अधिकतम् प्रतिशतः

बाली	**बेजात बोट प्रतिशत अधिकतम्**		**रोगी बोट प्रतिशत अधिकतम्**		**निषेधित रोग**
	मूल	**प्रमाणित**	**मूल**	**प्रमाणित**	
तने बोडी र घिउ/ झांगे सिमी	०.१०	०.५०	०.१०	०.२०	बीन कमन मोज्याक भाइरस
			०.१०	०.५०	एन्थ्राकनोज

२.९ तरकारी बाली (भण्टा, रामतोरिया र भेडे/पीरो खुर्सनी) को बीउ प्रमाणीकरणको विशेषस्तरहरुः

२.९.१. भण्टा, रामतोरिया, भेडे/पीरो खुर्सानीको लागि पृथकता दूरी र खडा बीउ बालीको लागि चाहिने अधिकतम् प्रतिशत

विवरण	**बाली**	**न्यूनतम् दुरी (मिटरमा)**	
		मूल	**प्रमाणित**
बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात, वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात लगाएको अर्को खेतसम्मको दूरी	भण्टा, रामतोरिया, भेडे/पीरो खुर्सानी	४००	२००

२.९.२. भण्टा, रामतोरिया, भेडे/पीरो खुर्सानीको लागि खडा बीउ बालीको लागि चाहिने अधिकतम् प्रतिशतः

बाली	**बेजात बोट प्रतिशत अधिकतम्**		**रोगी बोट प्रतिशत अधिकतम्**		**निषेधित रोग**
	मूल	**प्रमाणित**	**मूल**	**प्रमाणित**	
भण्टा	०.१	०.२०	०.२०	०.५०	फलमा लाग्ने फोमोप्सिस ब्लाइट
रामतोरिया	०.१	०.२०	-	-	-
भेडे/पीरो खुर्सानी	०.१	०.२०	०.१०	०.२०	ब्याक्टेरियल लिफ स्पट
			०.२०	०.५०	एन्थ्राकनोज

२.१० केराउ बालीको बीउ प्रमाणीकरणको विशेषस्तरहरुः

२.१०.१. केराउ बालीको लागि पृथकता दूरी **(Isolation Distance)**

विवरण	**बाली**	**न्यूनतम् दुरी (मिटरमा)**	
		मूल	**प्रमाणित**
बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात, वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात लगाएको अर्को खेतसम्मको दूरी	केराउ	१०	५

८.१०.२. केराउ बालीको खडा बीउ बालीको लागि चाहिने अधिकतम् प्रतिशतः

बाली	**बेजात बोट प्रतिशत अधिकतम्**		**रोगी बोट प्रतिशत अधिकतम्**		**निषेधित रोग**
	मूल	**प्रमाणित**	**मूल**	**प्रमाणित**	
केराउ	०.१०	०.२०	०.१०	०.२०	पी मोजाइक भाइरस

२.११ करेला, लौका, काँक्रो, तर्बुजा, फर्सी, स्क्वास फर्सी, चिचिण्डा, घिरौला र पाटे घिरौंला बालीको बीउ प्रमाणीकरणको विशेषस्तरहरुः

२.११.१. पृथकता दूरी **(Isolation Distance)**

विवरण	**बाली**	**न्यूनतम् दुरी (मिटरमा)**	
		मूल	**प्रमाणित**
बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात, वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात लगाएको अर्को खेतसम्मको दूरी	करेला, लौका, काँक्रो, तर्बुजा, फर्सी, स्क्वास फर्सी, चिचिण्डा, घिरौला र पाटे घिरौंला	१०००	५००

२.११.२. खडा बीउ बालीको लागि चाहिने अधिकतम् प्रतिशतः

बाली	**बेजात बोट प्रतिशत अधिकतम्**		**रोगी बोट प्रतिशत अधिकतम्**		**निषेधित रोग**
	मूल	**प्रमाणित**	**मूल**	**प्रमाणित**	
करेला र काँक्रो	०.१०	०.२०	०.१०	०.२०	मोजाइक भाइरस
लौका, तर्बुजा र चिचिण्डा	०.१०	०.२०	-	-	-
फर्सी र स्क्वास फर्सी	०.१०	०.२०	०.१०	०.२०	क्यूकम्वर मोजाइक भाइरस
घिरौंला र पाटे घिरौंला	०.१०	०.२०	-	-	

२.१२ गोलभेडा बालीको बीउ प्रमाणीकरणको विशेषस्तरहरुः

२.१२.१. गोलभेडाको लागि पृथकता दूरी **(Isolation Distance)**

विवरण	**बाली**	**न्यूनतम् दुरी (मिटरमा)**	
		मूल	**प्रमाणित**
बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात, वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात लगाएको अर्को खेतसम्मको दूरी	गोलभेडा	५०	२५

२.१२.२. गोलभेडा बालीको खडा बीउ बालीको लागि चाहिने अधिकतम् प्रतिशतः

बाली	बेजात बोट प्रतिशत अधिकतम्		रोगी बोट प्रतिशत अधिकतम्		निषेधित रोग
	मूल	प्रमाणित	मूल	प्रमाणित	
गोलभेडा	०.१०	०.२०	०.२०	०.५०	अर्लि ब्लाइट, फलमा लाग्ने ब्याक्टेरियल स्पट र टोमाटो मोजाइक भाइरस

२.१३ स्वीसचार्ड र पालुङ्गो बालीको बीउ प्रमाणीकरणको विशेषस्तरहरुः

२.१३.१. स्वीसचार्ड र पालुङ्गो बालीको लागि पृथकता दूरी **(Isolation Distance)**

विवरण	बाली	न्यूनतम् दुरी (मिटरमा)	
		मूल	प्रमाणित
बीउ उत्पादन गरिने खेत देखि अर्को जात, वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात लगाएको अर्को खेतसम्मको दूरी	स्वीसचार्ड	१०००	५००
	पालुङ्गो	१६००	१०००

२.१३.२. स्वीसचार्ड र पालुङ्गो बालीको खडा बीउ बालीको लागि चाहिने अधिकतम् प्रतिशतः

बाली	बेजात बोट प्रतिशत अधिकतम्	
	मूल	प्रमाणित
स्वीसचार्ड र पालुङ्गो	०.१०	०.२०

३ . बीउ बिजनको नमूना सङ्कलन मापदण्ड, २०८२ मा बीउ बिजनको नमूना संकलनका संबन्धमा भएका व्यवस्थाहरुका बारेमा सामान्य जानकारीः

३.१ बीउ नमूना लिने विधि

३.१.१ धन्सार, खलियान तथा प्रशोधन कारखाना (१०० के.जी.भन्दा बढीको थैला वा भाँडा समेत) मा थुपारेको बीउको लटबाट लिईने प्राथमिक नमूनाको न्युनतम् संख्या निम्नानुसार हुनु पर्छ ।

प्रत्येक बीउको लटको परिमाण	न्युनतम् प्राथमिक नमूना संख्या
५०० के.जी. सम्म	कम्तिमा ५ प्राथमिक नमूना
५०१ देखि ३,००० के.जी. सम्म	प्रत्येक ३०० के.जी. मा १ तर कम्तिमा ५ वटा
३,००१ देखि २०,००० के.जी. सम्म	प्रत्येक ५०० के.जी. मा १ तर कम्तिमा १० वटा
२०,००१ के.जी. देखि माथी	प्रत्येक ७०० के.जी. मा १ तर कम्तिमा ४० वटा

३.१.२ पन्ध्रदेखी सय के.जी. सम्म तौल भएको बोरा वा अन्य भाँडोमा राखेको बीउको लटबाट लिईने प्राथमिक नमूनाको न्यूनतम् संख्या निम्नानुसार हुनु पर्छ

प्रत्येक बीउको लटको परिमाण	न्यूनतम् प्राथमिक नमूना संख्या
१ देखी ४ भाँडोमा	प्रत्येक भाँडोबाट ३ प्राथमिक नमूना
५ देखी ८ भाँडोमा	प्रत्येक भाँडोबाट २ प्राथमिक नमूना
९ देखी १५ भाँडोमा	प्रत्येक भाँडोबाट १ प्राथमिक नमूना
१६ देखी ३० भाँडोमा	कुल १५ प्राथमिक नमूनाहरु
३० देखी ५९ भाँडोमा	कुल २० प्राथमिक नमूनाहरु
६० वा बढी	कुल ३० प्राथमिक नमूनाहरु

३.१.३ सानो कागजको खाम वा अरु किसिमको सानो पाकेटको हकमा प्रत्येक बीउको लटमा बढीमा १०० के.जि.को एक इकाईको दरले नछानीकन भाडोमा नमूना लिने विधिअनुसार नमूना लिनु पर्दछ ।

३.२ बीउको नमूना पठाउँदा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु

३.२.१ प्रयोगशालामा बीउको उमारशक्ति (Germination Test), भौतिक शुद्धता (Physical Purity), हजार दानाको तौल (Test Weight) परीक्षण गर्नका लागि निश्चित बीउको परिमाण आवश्यक पर्दछ। विभिन्न बालीहरुका बीउ नमूनाको परिमाण देहाय अनुसार प्रयोगशालामा आएमा मात्र बीउको नमूना दर्ता हुने प्रावधान रहेको छः

क्र. स.	बाली	अंग्रेजी नाम	लटको अधिकतम तौल (के.जी.)	परीक्षार्थ पठाईनेनमूनाको न्युनतम् तौल (ग्राम)	कार्य नमूनाकोन्युनतम तौल (ग्राम)
क.	**खाद्यान्न बाली**				
१	धान	Paddy/ Rice	३००००	७००	७०
२	मकै	Maize	४००००	१०००	९००
३	गहुँ	Wheat	३००००	१०००	१२०
४	कोदो	Millet	१००००	६०	६
५	जौ	Barley	३००००	१०००	१२०
६	मिठेफापर	Buckwheat	१००००	६००	६०
७	तितेफापर	Buckwheat	१००००	६००	६०
ख.	**दलहन बाली**				

क्र. स.	बाली	अंग्रेजी नाम	लटको अधिकतम तौल (के.जी.)	परीक्षार्थ पठाईनेनमूनाको न्युनतम् तौल (ग्राम)	कार्य नमूनाकोन्युनतम तौल (ग्राम)
१	भटमास	Soybean	३००००	१०००	५००
२	मुसुरो	Lentil	३००००	६००	६०
३	चना	Chick Pea	३००००	१०००	१०००
४	बोडी	Cowpea	३००००	१०००	४००
५	रहर	Pigeonpea	२००००	१०००	३००
६	मास	Black Gram	३००००	१०००	७००
७	मुङ्ग	Green Gram	२००००	१०००	१२०
ग.	**तेलहन बाली**				
१	बदाम	Groundnut	३००००	१०००	१०००
२	तोरी/सस्युँ/ रायो	Mustard and Rape	१००००	७०/४०	७।४
३	तील	Sesame seed	१००००	७०	७
४	झुसेतील	Niger	१००००	१५०	१५
५	कुसुम (स्याफ फलावर)	Safflower seed	२५०००	९००	९०
६	सुर्यमुखी	Sunflower seed	२००००	१०००	२००
७	आलस	Linseed	१००००	१५०	१५
घ.	**औद्योगिक बाली**				
१	सूर्ती	Tobacco	१००००	५	०.५
२	कपास	Cotton	२५०००	१०००	३५०
३	जुट	Jute	१००००	१५०	१५
ङ.	**तरकारी**				
१	आलु	Potato	१००००	२५	१०
२	काउली	Cauliflower	१०००	१००	१०
३	बन्दागोवी	Cabbage	१००००	१००	१०
४	ग्याँठकोवी	Knol Knol	१००००	१००	१०
५	ब्रोकाउली	Broccoli	१००००	१००	१०
६	मुला	Radish	१००००	३००	३०
७	सलगम	Turnip	१००००	३००	३०
८	रायोसाग	Broad leaf Mustard	१००००	७०	७
९	प्याज	Onion	१००००	१६०	१६
१०	गोलभेडा	Tomato	१००००	८०	८
११	गाजर	Carrot	१००००	१५०	१७
१२	तनेबोडी	Asparajus Bean	३००००	१०००	४००
१३	घिउसिमी	Hyacinth Bean	३००००	१०००	७००
१४	केराउ	Pea	२५०००	१०००	९००

क्र. स.	बाली	अंग्रेजी नाम	लटको अधिकतम तौल (के.जी.)	परीक्षार्थ पठाईनेनमूनाको न्युनतम् तौल (ग्राम)	कार्य नमूनाकोन्युनतम तौल (ग्राम)
१५	खुर्सानी/भेडेखुर्सानी	Chilly/Hot- Pepper	१००००	१५०	१५
१६	भण्टा	Egg Plant	१००००	१५०	१५
१७	घिरौला	Sponge Guard	२००००	१०००	४००
१८	काँक्रो	Cucumber	१००००	१५०	७०
१९	फर्सी	Pumpkin	२००००	१०००	७००
२०	स्क्वासफर्सी	Squash	२००००	१०००	७००
२१	स्वीसचार्ड	Swisschard	२००००	५००	५०
२२	तीतेकरेला	Bitter Guard	२००००	१०००	४५०
२३	रामतोरिया	Okra	२००००	१०००	१४०
२४	पालुङ्गो	Spinach	१००००	२५०	२५
२५	तर्बुजा	Water Melon	२००००	१०००	२५०
२६	लौका	Bottle Guard	२००००	७००	७०
२७	पाटेघिरौंला	Ridge Guard	२००००	१०००	४००
२८	धनियाँ	Coriander	१००००	५००	५०
२९	चिचिण्डा	Snack Guard	२००००	१०००	२५०
३०	कुरीलो	Asparagus	२००००	१०००	१००
३१	पार्सले	Parsley	१००००	४०	४
३२	पाकचोय	Pakchoya			
३३	जिरीकोसाग	Lettuce	१००००	३०	३
३४	चुकन्दर	Chukandar	२००००	५००	५०
३५	चाइनिजबन्दा	Chinese Cabbage			
३६	बकुल्ला	Broad Bean	२५०००	१०००	७००
३७	झाँगेसिमी	Pole Bean	३००००	१०००	७००
च.	**घाँसे बाली**				
१	जै	Oat	३००००	१०००	१२०
२	क्लोभर	Clover	१००००	२५	२
३	कोउचघाँस	Couch	१००००	६०	६
४	सिलिण्डरघाँस	Slender Foxtail/Black Grass	१००००	३०	३
५	बेन्टघाँस	Bent Grass	१००००	१० (५)	१ (०.२५)
६	अम्रिसो	Brome/Amriso	१००००	२००	२०
७	जंगलीजै	Wild Oat	३००००	१०००	१२०
८	कास्नी	Kasni	१००००	५०	५
९	राईघाँस	Rye Grass	१००००	६०	६
१०	फर्चाघाँस	Phurcha Grass	१००००	८०	८
११	बर्सिम	Barseem	१००००	६०	६

क्र. स.	बाली	अंग्रेजी नाम	लटको अधिकतम तौल (के.जी.)	परीक्षार्थ पठाईनेनमूनाको न्युनतम् तौल (ग्राम)	कार्य नमूनाकोन्युनतम तौल (ग्राम)
१२	टियोसिन्टे	Teosinte	२००००	१०००	९००
१३	भेच	Betch	३००००	१०००	१४०
१४	दिनानाथघाँस	Dinanath Grass	१००००	७०	७
१५	सुडानघाँस	Sudan Grass	१००००	२५०	२५
१६	शाफ्टल	Shafta	१००००	२०	२
१७	दुबो	Doob/Dubo	१००००	१०	१
१८	भेल्भेटबीन	Velvet Bean	२००००	५००	५०
१९	सेटारसयाघाँस	Nandi Grass/Pigeon Grass/Setaria Ghans	१००००	९०	९
२०	राईसबीन	Rice Bean/Red Bean	३००००	१०००	७००
२१	लालचरी	Lalchari/Lekali Banso	१००००	५	१
२२	रोड्सघाँस	Rhodos Ghans	१००००	१०	१
२३	धामनघाँस	Dhaman/Chare Ghans/Bird Wood Grass	२००००	१५०	१५
२४	गुवार	Cluster Bean/Guar	२००००	१०००	१००
२५	बफेलघाँस	Buffal Grass	१००००	६०	६
२६	एमपीचरी	Mp Chari	१००००	१२	१.२
२७	स्टाईला	Stylo	१००००	७०	७
२८	ल्यावल्याबबीन	Lablab Bean	२००००	१०००	६००
२९	कोक्सफुट	Cocks Foot	१००००	३०	३
३०	डेस्मोडियम	Desmodium	१००००	४०	४
३१	जोहन्सनघाँस	Johnson Grass	१००००	९०	९
३२	धराफघाँस	Dharaf Grass	१००००	१००	१०
३३	जुनेलोघाँस	Junelo Ghans/Jowar	३००००	९००	९०
३४	गुइनिया	Gunea Grass	१००००	२०	२
३५	लुसर्न	Lucern	१००००	५०	५
३६	नेपियर	Napier Grass/Elephant Grass	१००००	१५०	१५
३७	मार्भेलघाँस	Marvel Grass	१००००	३०	३
३८	ईण्डियनक्लोभर	Indianclover	१००००	५०	५
३९	ब्ल्युपेनिक	Blue Panic	१००००	२०	२
४०	सिकेल	Secale	३००००	१०००	१२०
४१	लुपिन	Lupin	३००००	१०००	४५०

३.२.२. बीउको उमारशक्ति, भौतिक शुद्धता र हजार दानाको तौल परीक्षणका लागि माथि उल्लेखित विभिन्न बालीहरुका बीउको परिमाणलाई एउटा थैलोमा राखी उक्त थैलोको मुखबन्दी गरी पठाउनु पर्दछ । यसरी पठाइने बीउको नमूनाबाट बीउको चिस्यान परीक्षण (Moisture Test) गर्न नसकिने भएको हुँदा चिस्यान परीक्षणका लागि छुट्टै थैलोमा उही लटको बीउ राखेर प्रयोगशालामा परीक्षणका लागि पठाउनु पर्दछ ।

३.३ प्रयोगशालामा परीक्षणका लागि पठाइने बीउ नमूनाको थैलीमा देहाय अनुसारको विवरणहरु अनिवार्यरुपमा उल्लेख भएकै हुनुपर्दछः

- ✓ बीउ पठाउनेको नामः कंम्पनी/सहकारी/कृषक समूह/उद्यमी/कृषक
- ✓ बाली र जात
- ✓ परीक्षणको किसिम
- ✓ बीउ लट नंबर
- ✓ लटमा बोरा वा भाँडाको संख्या
- ✓ बीउ लटको परिमाण
- ✓ बीउको स्तर
- ✓ बीउ नमूना लिएको मिति
- ✓ बीउ उत्पादन भएको वर्ष
- ✓ बीउ नमूना लिने व्यक्तिको नाम
- ✓ प्राथमिक नमूनाहरुको संख्या
- ✓ नमूना लिएको स्थान
- ✓ बीउ उपचारित भए विषादीको नाम र मात्रा आदि ।

४. बीउ लट सम्बन्धी जानकारी

४.१ बीउको लट

भौतिक एवम् अन्य गुणहरू समान रहेको तथा विशेष संकेतबाट छुट्याउन सकिने निश्चित परिमाणको बीउलाई बीउको लट भनिन्छ । बीउको लट बनाउँदा एकै कृषकको एउटै प्लटमा वाएकै खेतबारीको विभिन्न प्लटहरूमा वा एकै ठाँउको एकै किसिमको जलवायु भएको स्थानका विभिन्न बीउ उत्पादकहरूले उत्पादन गरेको एकै प्रकारको बाली, जात, स्तर, र गुणस्तर भएको बीउको परिमाणलाई आवश्यकता अनुसार मिसाएर लट बनाउन सकिन्छ । लट बनाउँदा एउटा बीउ उत्पादकको एउटा लट बनाउन सकेमा बीउको गुणस्तरमा एकरूपता कायम गर्न सजिलो हुन्छ । एकभन्दा बढी कृषकहरूले उत्पादन गरेको बीउ एक ठाउँमा मिसाई लट बनाउँदा निम्न कुराहरूमा विशेष ध्यान दिनु पर्छ ।

- ❖ एकै जलवायु र एकै समयमा उत्पादन गरेको ।
- ❖ बाली, जात र स्तर समान भएको ।
- ❖ भौतिक गुण र चिस्यानमा समानता भएको ।
- ❖ बीउको उमारशक्ति ५ प्रतिशतभन्दा फरक नभएको ।

बीउको एउटा लटलाई अन्य लटसंग छुट्याउन विशेष प्रकारको संकेत नम्बर वा लट नम्बर दिनु पर्छ । लट नम्बर राख्ने विधि तल वर्णन गरिएको छ ।

४.२ लटको संकेत नम्बर राख्ने विधिः

नेपालमा उत्पादित बीउको लट नम्बरमा चार भाग हुन्छन् । लट नम्बरमा लेखिएको पहिलो भागले उत्पादन भएको महिना र वर्ष, दोश्रो भागले उत्पादन गरेको जिल्ला, तेश्रो भागले प्रशोधन कारखानाको संकेत नम्बर र चौथो भागले उत्पादकको संकेत नम्बर जनाउँछ । लट संख्याको चारै भागलाई (—) चिन्ह राखी छुट्याउनु पर्छ ।

पहिलो भागः

पहिलो भागले महिनाको साङ्केतिक शब्द र बर्षको साङ्केतिक अङ्कलाई जनाउँछ । यो भागले कुन वर्षको कुन महिनामा उक्त बाली काटिएको थियो भन्ने बुझाउँछ । महिनाको छोटकरी रुप असार बाहेक अन्य महिनाको सुरुको एक अक्षर हुन्छ भने असारको "असा" लेख्ने गरिन्छ । बर्षको लागि अन्तिमका दुई अङ्क लेख्ने गरिन्छ । जस्तै ७९ भन्नाले २०७९ साल भन्ने जनाउँछ । महिनाको छोटकरी रुप निम्न अनुसार हुनेछ ।

महिना	छोटकरी रुप	महिना	छोटकरी रुप
बैशाख	बै	कार्तिक	का
जेष्ठ	जे	मंसिर	मं
असार	असा	पूष	पू
श्रावण	श्रा	माघ	मा
भाद्र	भा	फाल्गुण	फा
असोज	अ	चैत्र	चै

दोश्रो भागः

महिना र वर्ष पछिको भागले उत्पादन भएको जिल्लालाई जनाउँछ । यस भागमा कुनै जिल्लाको सुरुको अक्षर लिइएको छ भने कुनै जिल्लाको पूरै नाम नै राखिएको छ । जिल्लाको छोटकरी रुप निम्नानुसार हुनेछ ।

जिल्ला	छोटकरी रुप	जिल्ला	छोटकरी रुप
कैलाली	कै	डोटी	डोटी
कञ्चनपुर	कं	बझाङ	बझा
अछाम	अछा	बाजुरा	बाजु
बैतडी	बै	दार्चुला	दार्चु
डडेल्धुरा	ड		

तेश्रो भागः

तेश्रो भागमा अंक लेखिन्छ र त्यसले बीउ प्रशोधन गरेको र संकेतपत्र लगाएको कारखाना वा स्थानलाई जनाउँछ

कारखाना नं.	बीउ बिजन प्रशोधन कारखानाको नाम	ठेगाना	जिल्ला	अनुमति लिएको मिति	सम्पर्कव्यक्ती	सम्पर्क नं
०७	बीउ बिजन कम्पनी प्रशोधन कारखाना	धनगढी	कैलाली			
२७	श्री युनिक सिड कम्पनी प्रा.लि.	धनगढी	कैलाली	2066.08.28	लक्ष्मी कान्त ढकाल	९८५८४२०५६०
३१	श्री पञ्च शक्ति बीउ कम्पनी प्रा.लि.	धनगढी	कैलाली	2068.02.05	ओम प्रकाश पनेरु	९७५९००२०७४
३७	श्री क्षेत्रिय बीउ बिजन प्रयोगशाला श्रोत बीउ उत्पादन फार्म	श्री कृषि विकास फार्म सुन्दरपुर	कञ्चनपुर	2071.11.22	बाशुदेव भट्टराई	९८५८७५०३९५
३८	श्री हिमालय बीउ कम्पनी प्रा.लि.	धनगढी	कैलाली	2071.12.25	लोकेश भट्ट	९८५८४२३२२२
४७	श्री बिजवृद्धि कृषक सहकारी सस्था लि.	जानकी गा.पा.४, मुनुवा	कैलाली	2076.01.23	गोविन्द राउत	९८४८५०२२४९
४९	श्री नमूना कृषक बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	टीकापुर नपा.-1	कैलाली	2076.8.12	जीत बहादुर चौधरी	९८४८५०११४८
५२	श्री उज्यालो बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	टीकापुर नपा.-7	कैलाली	2076.08.12	रामकृष्ण चौधरी	९८६८४७३३७९, ९८०४६०६०७१
५७	श्री घोडाघोडी सीड कम्पनी प्रा.लि	गौरीगंगा न.पा.-९	कैलाली	2077.08.26	कुमार न्यूरे	९८५८४२३३१३
५९	श्री शिखरधुरा बीउ बिजन केन्द्र	अमरगढी नपा.-5, बागबजार	डडेल्धुरा	2077.08.26	कर्ण बहादुर सावद	९८५८७५१६७५
६५	श्री उग्रतारा सीड कम्पनी प्रा. लि,	धनगढी नपा-४	कैलाली	2078.04.10	लक्ष्मण न्यूरे	९८४८४२९९३९
८२	श्री कलश सिड्स कम्पनी प्रा.लि	कृष्णपुर	कञ्चनपुर	2080.03.12	पुनी राम चौधरी	९८४८४९७२२४
८४	श्री ग्रीन जोन इको प्रा.लि.	भिमदत्त नगरपालिका-2, कञ्चनपुर	कञ्चनपुर	2080.03.12	भवराज रेग्मी	९८५८७५०१२८
८५	श्री अपि हिमालय एग्रो एण्ड लाईभस्टक कम्पनी प्रा.लि.	धनगढी उपमहानगरपालिका-11, कैलाली	कैलाली	2080.05.26	कमला पाण्डेय	९७४४२८९२५०
९३	श्री साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि.	बर्दगोरिया नगरपालिका-02, बौनिया	कैलाली	2081.04.24	पूर्ण बहादुर विष्ट	९८४८४१३६०४

चौथो भागः

यो भागले बीउ उत्पादकको संकेत जनाउँछ । बीउ उत्पादकको संकेत अङ्कमा राख्ने गरिन्छ । यदि कुनै बीउ उत्पादकले एक लटमा राख्न सकिने निर्धारित परिमाणभन्दा बढी उत्पादन गरेको रहेछ भने त्यस्तो बीउलाई एक भन्दा बढी लट बनाउनुपर्छ । यस्तो अवस्थामा उत्पादकको संकेत नम्बर उही राख्नु पर्छ, तर संख्याको छेउमा कोष्ठ भित्र रोमन अंकमा (i), (ii), (iii) लेख्दै जानु पर्छ ।

उदाहरणका लागि लट नम्बर बै ८३ –कै–४७–०२ लेखिएको रहेछ भने त्यसले निम्न कुराहरू जनाउँछ ।

बै ८३ -बैशाख महिना २०८३ सालमा उत्पादन भएको

कै - कैलाली जिल्लामा उत्पादन भएको

०४ - बिजवृद्धि कृषक सहकारी संस्था लि., मुनुवामा प्रशोधन एवम् ब्यागिङ (बोराबन्दी) भएको

०२ - बीउ उत्पादकको संकेत नम्बर

नोटः बीउ प्रशोधन, प्रशोधन कारखानाबाट नभई अन्य तरिकाबाट भएको भए सो बापतको प्रशोधन गर्नेको नाम र ठेगाना छोटो लेख्ने ।

५.बीउ बाली खेत निरीक्षण विधिः

५.१ समय तालिका तयार गर्नेः

बीउ प्रमाणीकरणकोलागि तोकिएका बाली निरीक्षकले बाली, जात, बीउ छरेको मिति, र बाली पाक्ने समयको आधारमा आफ्नो क्षेत्र भित्रपर्ने स्थान र खेतको निरीक्षण गर्न समय तालिका तयार गरी सोको जानकारी सम्बन्धित कार्यालय, बीउ उत्पादक, र निजलाई बीउ बाली खेत निरीक्षणको लागि तोक्ने निकायलाई दिनुपर्छ ।

५.२ बीउ बाली खेत निरीक्षण गर्न जाने :

बीउ बाली खेत निरीक्षणमा जाने बाली निरीक्षकले निम्न सामग्री आफैसंग लिई जानु पर्नेछः

क. खेत निरीक्षणमा प्रयोग हुने फारामहरू

ख. बीउ उत्पादकको खेतको नक्शा र ठेगाना

ग. उत्पादकद्वारा पेश हुन आएको निरीक्षण गर्न जाने बीउ बालीको न्युनतम् स्तरको प्रतिलिपि

घ. निरीक्षण गर्ने बाली तथा जातको जातीय पहिचानको विवरण, मुख्य रोग तथा कीराको विवरणर त्यसको नियन्त्रण सम्बन्धी विवरणहरू

ङ. हेण्डकाउण्टर, पकेट लेन्स, झोला

च. कागज, पेन्सिल, खाम, कार्वनपेपर, डटपेन, नोटबुक, क्लिपबोर्ड, क्यालकुलेटर, आदि ।

५.३ निरीक्षणका क्रममा हेर्नु पर्ने कुराहरू:

क. बालीको जात, बीउको स्रोत, स्रोत बीउको स्तर (निस्सा सहित)

ख. खेतमा लगाइएको अघिल्लो बालीको जानकारी

ग. बालीका अरु जात विचको पृथकता दूरी

घ. बीउ बालीको अवस्था र खेतको सरसफाई

ङ. जातीय तथा भौतिक शुद्धतामा प्रभाव पार्ने कुराहरू

च. हानीकारक झारपातहरू

छ. रोग र कीराको प्रकोप (विशेषगरी बीउबाट सर्ने किसिमका निषेधित रोग)

५.४ निरीक्षण गर्नु पर्ने समय र पटक :

बाली अनुसार बीउ प्रमाणीकरणको न्यूनतम स्तरमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

५.५ निरीक्षण गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यहरू :

खेतमा भएको सम्पूर्ण बोट/बाला एक/एक गरीजाँच्न सम्भव हुँदैन । त्यसैले, आँकडा छनौट गरी आंकडा भित्र परेका बाला वा बोटको अध्ययन गर्नु पर्ने हुन्छ । आँकडा लिंदा सकेसम्म पुरा खेत घुमी बालीलाई प्रतिनिधित्व गर्ने ठाउँहरू छान्नु पर्छ । यसरी ठाउँ छान्दा उपरोक्त ठाउँ भन्दा अन्यत्र वेजातको बोट/बाला देखियोभने त्यसलाई आँकडामा पार्नु हुदैन, तरआँकडा लिएको ठाउँमा भेटाएकोलाई जनाउन बिसर्नु हुँदैन ।

५.६ आँकडा लिने तथा बोट/बाला गणना गर्ने तरिका :

क. बीउ बाली लगाइएको क्षेत्रफलको आधारमा अध्ययनको लागि निम्नानुसारको आँकडा संख्या आवश्यक पर्छः

क्षेत्रफल	आकडा संख्या
२ हेक्टरसम्म	५
२ देखि ४ हेक्टर	६
४ देखि ६ हेक्टर	७
६ देखि ८ हेक्टर	८

क्षेत्रफल	आकडा संख्या
८ देखि १० हेक्टर	९
१० हेक्टरभन्दा माथी	१०

ख. आँकडा लिन एकमिटर लामो बाँस वा नरकटको लठ्ठी प्रयोग गर्न सकिन्छ, तर लाईनमा लगाईएको र बोटनै गन्ति गर्न सकिने अवस्था भएमा एक पाइलामा आउने बोट/बाला गणनागरी कति पाइला हिंड्नु पर्छ हिसाव निकाल्नु पर्छ।

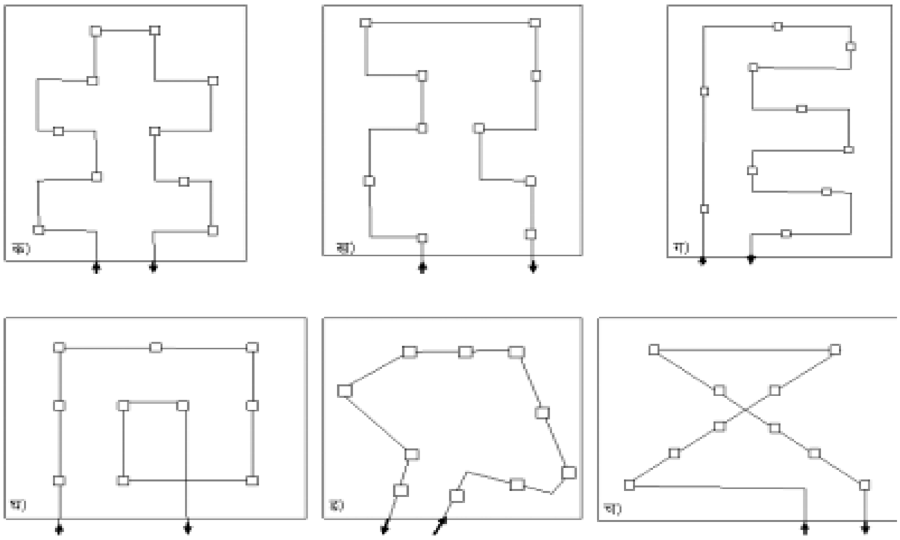

ग. एक वर्ग मीटर भित्र खेतको विभिन्न ठाउँमा कम्तीमा पाँच ठाउँमा कति बोट/बाला आउने रहेछ हेर्ने र औसत बोट÷बाला हिसाव गर्ने र त्यसैको आधारमा आफूलाई चाहिने जति बोट/बालाको लागि कति क्षेत्रफल चाहिन्छ पत्ता लगाउने। जस्तैः एक वर्ग मीटरमा ५० औसत बोट/बाला आउँछ र जाँच्नु पर्ने १००० बाला रहेछ भने त्यसलाई ५० ले भाग गर्ने १०००/५०=२० वर्ग मीटरलाई एक आँकडा बनाई बोट/बाला जाँच्नु पर्छ ।

घ. बाली अनुसार एक आँकडामा कम्तिमा निम्न संख्यामा बोट बिरुवा लिनुपर्छ ।

धान, गहुँ, जौ, दलहन, तेलहन जस्ता बालीकोलागि	१००० बोट/बाला
रायो र केराउ	५०० बोट
बन्दा, काउली, भाण्टा, भेडेखुर्सानी, रामतोरीया, प्याज, गाँजर, खुर्सानी, सिमी, मकै, मुला, सलगम, गाजर, गोलभेडा	१०० बोट
करेला, फर्सि, घिरौला, काक्रो र लहरे बाली	५० बोट

ङ. तोकिए अनुसारको बोट/बाला गणना गर्दा न्युनतम् स्तरमा दिइए अनुसार शुद्ध बोट/बाला तथा बेजात र अरु बालीको बोट, निषेधित एवम्अन्य झारपातको बोट, बीउबाट फैलिने एवम्अन्य रोग÷कीरा लागेको बोटको संख्या उल्लेखगर्ने। बेजातको बोट/बाला पहिचान गर्न सकिने भए जातको नाउँनै लेख्नु पर्छ अन्यथा त्यसको मोटामोटी विवरण लेख्ने, तर झारपातर अरू बालीकोनाउँ नै लेख्नुपर्छ । कीरा र रोगको पनि नाउँ नै लेख्नुपर्छ ।

च. चित्रमा उल्लिखित निम्न कुनै एक तरिका अपनाई खेतमा पस्ने र निस्कने। चित्रमा देखाइएको सानो वर्गाकारले आँकडा जनाउँछ ।

छ. बोट गनेर निरीक्षण गर्ने तरिका प्रयोग गर्दा एकै लाईनमा चाहिने जति बोट हेरे पनि हुन्छ, माथिको तरिकामा जस्तै २/३ लाईनमा हेरी एक आँकडा लिए पनि हुन्छ, सो बाली तथा खेतको बोटमा निर्भर पर्छ ।

ज. माथि उल्लिखित कुनै पनि तरिकाबाट चाहिने जति ठाउँमा आँकडाहरू लिने र त्यसको औसत निकाली न्युनतम्स्तरसंग दाँजेर हेर्ने । चाहिने स्तरमा भन्दा कुनै पनि विवरण दोब्बर छ भने निस्कासन गर्ने तर दोब्बर छैन र कुनै विवरणको रगिङ्ग गरी वा अन्य प्रकारले स्तरमा आउन सक्ने भए पुनः औसत लिई स्तर निर्धारण गर्ने ।

५.७ बाली निरीक्षण गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूः

क. सर्वप्रथम बीउ उत्पादन गरिने खेतदेखि अर्को जात, वा जातीय शुद्धता नभएको उही जात लगाएको अर्को खेतसम्मको पृथकता दूरी कायम गरिएको छ/छैन हेर्नु पर्छ ।

ख. निरीक्षण गर्ने खेतको बीउ बाली ढली आंकडा लिन नसक्ने अवस्थाको छ भने त्यस्तो खेतलाई निस्कासन गर्नु पर्छ तर केही भागमा मात्र ढलेको छ भने ढलेको जतिलाई छुट्याई नढलेकोबाट मात्र आंकडा लिनु पर्छ । यस्तो अवस्थामा ढलेको बाली छुट्टै भित्र्याउन लगाई खायनमा प्रयोग गर्न सुझाव दिनु पर्छ ।

ग. खेतमा आंकडा लिंदा मुख्य गरेर बेजात वा नाबो, अरु बाली, झारपात र निषेधित रोग (बीउबाट सर्ने) हरूमा बिशेष निगरानी राखु पर्छ ।

घ. बाली निरीक्षण गर्दा आँखाको लेवल बालाको टुप्पोमा पारी जाँच्नु पर्छ ताकि अग्लो र होचो बेजातहरू छुट्याउन सकियोस्। साथै, बिरुवाको अन्य बाह्य संरचनाको पनि अध्ययन गरिनु पर्छ।

ङ. आँकडा लिंदा सकेसम्म सूर्यलाई पछाडि वा दायाँ बायाँ पारेर मात्र लिनुपर्छ ।

च. अन्तिम आँकडा लिंदा बेजातको बोट/बाला देखियो, तर बाली काटनेसमयसम्म पनि त्यस्तो बेजातको बीउ पाकी मिसिने सम्भावना छैन भने आँकडामा जनाउनु पर्दैन, तर बीउ उत्पादकलाई जानकारी दिई हटाउन लगाउनु पर्छ ।

छ. अरू बालीको बोट/बालामा पनि खण्ड च. मा उल्लिखित कुरा लागु हुनेछ । साथै, लगाएको बालीको बीउ साइजसंग मिल्ने र प्रशोधन क्रियाबाट पनि हटाउन नमिल्नेलाई बढी ध्यान पुर्याउनु पर्छ ।

ज.झारपातको सम्वन्धमा पनि खण्ड च र छ कै कुरा लागु हुन्छ । यसमा प्रशोधन प्रक्रियाबाट हटाउन नसक्ने किसिमको बीउको साथै एक पटक खेतमा परेपछि निर्मूल पार्न गाह्रो पर्ने रोग तथा कीराको अल्टरनेट होस्ट र विषालु किसिमका झारपातमा विशेष ध्यान दिनु पर्छ ।

५.८ बाली निरीक्षणको प्रतिवेदन फाराम भर्नेः

क. बालीको प्रथम दोस्रो खेत निरीक्षण गरी अनुसुची बमोजिमका फाराममा आकडाँको अध्ययनबाट प्राप्त विवरणहरू भरी मूल्याङ्कन गर्नु पर्छ ।

ख. फाराममा खेतको जति सक्यो पुरा विवरण दिनु पर्छ, सकेसम्म खाली छोड्नु हुँदैन ।

ग. बीउ प्रमाणीकरणको लागि दिईएको निवेदनमा उल्लेख गरीएको विवरण ठिक छ/छैन सो बुझ्ने र फाराममा लेख्ने गर्नु पर्छ ।

घ. कैफियत महलमा निरीक्षकले आफ्ना राय उल्लेख गर्नुपर्छ । बालीको अवस्था राम्रो छ भने के कारणले राम्रो हो जनाउने तथा नराम्रो भए (जस्तै झारपातको संख्या बढी, ठाउँ ठाउँमा बोट ढलेको, कीरा लागेको वा अन्य कुनै कारण) जनाई आबश्यक सुझाव दिनु पर्छ ।

ङ. बीउ बाली न्यूनतम्स्तरमा आउन सक्छ/सक्दैन उल्लेख गर्ने, यदि आउन सक्दैन भने कारणहरू जनाई दिनु पर्छ।

च. अन्तिम निरीक्षणको क्रममा बाली न्यूनतम् स्तरमा आउन सक्ने देखिएन, तर रगिङ्ग पश्चात स्तर भित्र आउन सक्ने देखियो भने पुनः निरीक्षणको लागि दिईएको महलमा सुझावहरू लेखी दिनु पर्छ।

छ. बीउ उत्पादक अथवा बीउ उत्पादकको प्रतिनिधि र बाली निरीक्षकको सहीछाप वा दस्तखत अति जरुरी हुने हुँदा निरीक्षण फारामहरूमा सो गर्ने गराउने गर्नु पर्छ ।

६ .बीउको न्युनतम स्तर (Minimum Seed Standards)

क.स.	बालीको नाम	शुद्ध बीउ न्यूनतम् (%)			निष्कृयपदार्थ अधिकतम् (%)			अन्यबालीको बीउ अधिकतम् (दाना/के.जी.)			झारपातकोबीउ अधिकतम् (दाना/के.जी.)			अन्यजातको बीउ अधिकतम (दाना/के.जी.)			उमारशक्तिन्यूनतम (%)			चिस्यानअधिकतम (%)		
		मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत
क. खाद्यान्न बाली																						
१	धान	९८	९८	९७	२	२	३	१०	२०	२०	२	५	५	१०	२०	२०	८०	८०	८०	१३	१३	१३
२	गहुँ	९८	९८	९७	२	२	३	१०	२०	२०	२	५	५	१०	२०	२०	८५	८५	८०	१२	१२	१२
३	मकै	९८	९८	९७	२	२	३	५	१०	१०	०	०	०	१०	२०	२०	८५	८५	८५	१२	१२	१२
ख. तेल बाली																						
१	तोरी	९७	९७	९७	३	३	३	१०	२०	२०	५	१०	१०	१०	२०	२०	८५	८५	७५	८	८	८
२	रायो/सस्यु	९७	९७	९७	३	३	३	१०	२०	२०	५	१०	१०	१०	२०	२०	८५	८५	७५	८	८	८
३	बदाम	९६	९६	९६	४	४	४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	७०	७०	७०	९	९	९
४	भटमास	९८	९८	९७	२	२	३	५	१०	१०	५	१०	१०	५	१०	१०	७५	७५	७५	९	९	९
५	तील/झुसेतिल	९७	९७	९७	३	३	३	१०	२०	२०	१०	२०	२०	१०	२०	२०	८०	८०	७५	९	९	९
ग. दाल बाली																						
१	मुसुरो	९८	९८	९८	२	२	२	५	१०	१०	५	५	५	१०	२०	२०	७५	७५	७५	९	९	९
२	चना	९८	९८	९७	२	२	३	५	१०	१०	०	०	०	५	१०	१०	७५	७५	७५	९	९	९
३	मास	९८	९८	९७	२	२	३	५	५	५	५	५	५	१०	२०	२०	७५	७५	७०	९	९	९
४	मुङ	९८	९८	९७	२	२	३	०	०	०	०	१०	१०	५	१०	१०	७५	७५	७०	९	९	९
५	बोडी	९८	९८	९७	२	२	३	०	०	०	०	१०	१०	५	१०	१०	७५	७५	७०	९	९	९
६	रहर	९८	९८	९७	२	२	३	०	०	०	०	०	०	५	१०	१०	७५	७५	७०	९	९	९

क.स.	बालीको नाम	शुद्ध बीउ न्यूनतम् (%)			निष्कृयपदार्थ अधिकतम् (%)			अन्यबालीको बीउ अधिकतम् (दाना/के.जी.)			झारपातकोबीउ अधिकतम् (दाना/के.जी.)			अन्यजातको बीउ अधिकतम (दाना/के.जी.)			उमारशक्तिन्यूनतम (%)			चिस्यानअधिकतम (%)		
		मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत
घ. रेशा बाली																						
१	जुट	९७	९७	९६	३	३	४	५	१०	१०	५	१०	१०	५	१०	१०	८०	८०	७५	९	९	९
२	कपास	९८	९८	९६	२	२	४	५	१०	१०	५	१०	१०	०	०	०	६५	६५	६५	१०	१०	१०
घ. तरकारी बाली																						
१	तने बोडी/बोडी	९८	९८	९७	२	२	३	०	०	०	०	०	०	५	५	५	७५	७५	७०	१०	१०	१०
२	घ्यु/झांगेसिमी	९८	९८	९७	२	२	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	७५	७५	७०	१०	१०	१०
३	गाजर	९६	९६	९४	४	४	६	५	५	५	५	५	५	५	५	५	६५	६५	६५	९	९	९
४	करेला, घिरौला र पाटे घिरौंला	९८	९८	९७	२	२	३	०	०	०	०	०	०	५	५	५	६५	६५	६५	९	९	९
५	काँक्रो, फर्सी र स्क्वास फर्सी	९८	९८	९७	२	२	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	६५	६५	६५	९	९	९
६	तर्बुजा	९८	९८	९७	२	२	३	५	५	५	५	५	५	०	०	०	६५	६५	६५	९	९	९
७	लौका र चिचिण्ड	९८	९८	९७	२	२	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	६०	६०	६५	७	७	७
८	मेथी	९८	९८	९७	२	२	३	५	१०	१०	२	५	५	५	१०	१०	७०	७०	७०	९	९	९
९	भण्टा	९८	९८	९७	२	२	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	७०	७०	६५	९	९	९
१०	भिण्डी (रामतोरिया)	९९	९९	९८	१	१	२	०	०	०	०	०	०	५	५	५	७०	७०	७०	१०	१०	१०
११	भेडे/पीरोखुर्सानी	९८	९८	९७	२	२	३	५	५	५	५	५	५	०	०	०	६५	६५	६५	९	९	९
१२	केराउ	९८	९८	९७	२	२	३	०	०	०	०	०	०	५	१०	१०	७५	७५	७०	१०	१०	१०
१३	काउली	९८	९८	९८	२	२	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	७५	७५	७०	८	८	८
१४	बन्दा	९८	९८	९७	२	२	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	७५	७५	७०	८	८	८
१५	रायो	९८	९८	९७	२	२	३	५	१०	१०	५	१०	१०	०	०	०	७५	७५	७५	९	९	९

क्र.स.	बालीको नाम	शुद्ध बीउ न्यूनतम् (%)			निष्कृयपदार्थ अधिकतम् (%)			अन्यबालीको बीउ अधिकतम् (दाना/के.जी.)			झारपातकोबीउ अधिकतम् (दाना/के.जी.)			अन्यजातको बीउ अधिकतम (दाना/के.जी.)			उमारशक्तिन्यूनतम (%)			चिस्यानअधिकतम (%)		
		मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत	मूल	प्रमाणित	उन्नत
१६	प्याज	९८	९८	९७	२	२	३	५	१०	१०	५	१०	१०	०	०	०	७०	७०	६५	९	९	९
१७	मूला	९८	९८	९७	२	२	३	५	१०	१०	५	१०	१०	०	०	०	७५	७५	७०	८	८	८
१८	सलगम	९८	९८	९७	२	२	३	५	१०	१०	५	१०	१०	०	०	०	७५	७५	७०	९	९	९
१९	गोलभेडा	९८	९८	९७	२	२	३	५	१०	१०	०	०	०	०	०	०	७०	७०	७०	९	९	९
२०	स्वीसचार्ड	९७	९७	९६	३	३	४	५	१०	१०	५	१०	१०	०	०	०	६५	६५	६५	९	९	९
२१	पालुङ्गो	९६	९६	९५	४	४	५	५	५	५	५	५	५	०	०	०	६५	६५	६५	९	९	९
२२	कुरिलो	९६	९६	९५	४	४	५	५	१०	१०	५	१०	१०	०	०	०	७०	७०	७०	८	८	८
२३	पार्सले	९७	९७	९६	३	३	४	५	१०	१०	५	१०	१०	०	०	०	६५	६५	६५	८	८	८
२४	जिरीको साग	९८	९८	९७	२	२	३	०	०	०	५	१०	१०	५	५	५	७०	७०	७०	८	८	८
२५	धनिया																		६५			
ङ घाँस बाली																						
१	राईघाँस	९६	९६	९५	४	४	५	१०	१०	१०	१०	१०	१०	०	०	०	६५	६५	६०	१०	१०	१०
२	बर्सिम रलुसर्न	९८	९८	९८	२	२	२	१०	२०	२०	१५	३०	३०	०	०	०	८०	८०	८०	१०	१०	१०
३	ह्वाइटक्लोभर	९३	९३	९३	७	७	७	१०	१०	१०	१०	२०	२०	१०	२०	२०	६५	६५	६५	१०	१०	१०
४	स्टाइलो	९०	९०	९०	१०	१०	१०	१०	२०	२०	१०	२०	२०	१०	२०	२०	४०	४०	४०	१०	१०	१०
५	टियोसेन्टी	९८	९८	९८	२	२	२	५	१०	१०	०	०	०	०	०	०	८०	८०	८०	१२	१२	१२
६	वफेल घांस र धामन/ चरी घांस	८०	८०	८०	२०	२०	२०	२०	४०	४०	२०	४०	४०	०	०	०	३०	३०	३०	१०	१०	१०
७	धराफ घांस	८०	८०	८०	२०	२०	२०	२०	४०	४०	२०	४०	४०	०	०	०	१५	१५	१५	१०	१०	१०

खण्ड घ

बीउ बिजन सम्बन्धी बिभिन्न अनुसूची तथा आवश्यक कागजातका ढाँचाहरु

अनुसूची–३

(नियम ९ को उपनियम (१) को खण्ड (ख) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजनका अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गर्ने प्रयोजनका लागि तोकिएका प्राथमिकता प्राप्त बाली

(क) धान

(ख) मकै

(ग) गहुँ

(घ) कोदो

(ङ) फापर

(च) आलु

(छ) केरा

(ज) मुसुरो

(झ) भटमास

(ञ) रहर

(ट) राजमा

(ठ) सूर्यमुखी

(ड) तोरी/सस्यौं

(ढ) उखु

अनुसूची–५

(नियम ९ को उपनियम (१) को खण्ड (घ) सँग सम्बन्धित)

रैथाने बीउ बिजनका किसिम वा जात दर्ता गर्न पेश गर्ने निवेदन

श्री राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालय,
हरिहरभवन, ललितपुर।

विषयः किसिम वा जात दर्ता गरी पाऊँ।

प्रस्तुत विषयमा नेपालको.......................भूगोलमा उत्पत्ति भएको/...........................गुण विकास भई परापूर्वकालदेखि परम्परागत ज्ञान र सिपको प्रयोग गरी सोही प्रकृतिका भूगोलमा खेती हुँदै तथा वर्षौदेखि संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै आएको देहाय बमोजिमको बालीको रैथाने बीउ बिजनको किसिम वा जात बीउ बिजन नियमावली,२०८१ को नियम ९ को उपनियम (३) बमोजिम दर्ता गर्नका लागि देहाय बमोजिमको विवरण सहित बीउ बिजन नियमावली,२०८१को नियम ९ को उपनियम (१) को खण्ड (घ) बमोजिम यो निवेदन पेश गरेको छु/गरेका छौं।

१. बालीः

२. जात/चलन चल्तिका नामहरूः

३. राष्ट्रिय जीन बैङ्कबाट प्राप्त स्थायी नम्बरः

४. बालीको छोटो इतिहासः

४.१ उत्पत्तिः

४.२ महत्त्व/विशेष गुणः

४.३ अन्यः

५.जात छुटयाउने मुख्य गुणहरू (बोट, बाली, फल वा दानाका रङ्ग, रूप, दाना आदि):

६.बालीको हालको अवस्था (अवस्था के हो ठिक लगाउने):

धेरै घरधुरीले धेरै जग्गामा खेती गरिरहेको	धेरै घरधुरीले थोरै/थोरै जग्गामा खेती गरिरहेको
थोरै घरधुरीले धेरै जग्गामा खेती गरिहेको	थोरै घरधुरीले थोरै जग्गामा खेती गरिरहेको

७. बाली/जातको विशेष चारित्रिक गुणहरूः

७.१. पात/फूल /फलको आकार प्रकारः

७.१.१ फूलको रङ्गः

७.१.२ कोशा वा फल वा दानाको आकार प्रकार रङ्ग आदिः

७.१.३ अन्य कुनै विशेष भएमाः

८. बाली/जातको बाली प्रणालीसँग सम्वन्धित गुणहरूः

८.१ बोटको औसत उचाई (सेन्टिमिटर):

८.२ ५० प्रतिशत फूल फुल्ने समय (दिन)(रोपेको दिनबाट):

८.३ बाली पाक्ने समय (दिन)(रोपेको दिनबाट):

८.४ प्रति बोट कोशा/दाना सङ्ख्याः

८.५ प्रति कोशा/बाला दाना सङ्ख्याः

८.६ औसत उत्पादकत्व (किलोग्राम प्रति रोपनी वा कट्ठा)

८.७ सो बाली/जातको खेती भैरहेको क्षेत्रफलः

८.८ अन्य एग्रोनोमिक/वानस्पतिक विवरण:

८.९ सो बाली/जातको खेतीको लागि उपयुक्त क्षेत्र:

(क) सिफारिस क्षेत्र: (ख) हावापानीः

८.९ प्रतिकूलता सहन सक्ने विषेश गुणहरूको विवरणः

(क) रोगः (ग) सुख्खाः

(ख) कीराः (घ) अन्यः

८.१० खेती प्रविधि (हावापानी, माटो, बीउ दर, रोप्ने समय, मलखाद, गोडमेल, बाली भित्र्याउने समय, रोग कीरा व्यवस्थापन आदि):

८.११ बाली प्रणालीः

८.१२ सो बाली जातको उप-उत्पादन र त्यसको महत्त्व केही भएमाः

९. पौष्टिक, औषधीय, व्यापारिक,सामाजिक, साँस्कृतिक गुण सम्बन्धी विवरणः

(नोटः माथिका विवरणको लागि कम्तीमा १० जना कृषकको खेत बारीबाट एक सिजन अध्ययन गरी लिएको तथ्याङ्कलाई तालिका बनाई पेश गर्नु पर्नेछ)। साथै, कम्तीमा २०-२५ जना कृषकसँग छलफल गरी उल्लिखित विवरणहरू समावेश गर्नु पर्नेछ।)

१०. बीउ बिजनको संरक्षण र बीउ उत्पादन तथा आपूर्तिको अवस्थाः

१०.१ संरक्षण गर्ने संस्थाः

१०.२ बीउ उत्पादन गर्ने संस्थाः

१०.३ उपलब्ध हुन सक्ने बीउ बिजनको परिमाण (किलोग्राम):

१०.४ उपलब्ध हुने स्थानः

१०.५ स्रोत बीउ उपलब्ध हुने तरिका:

११. बाली जात दर्ता गर्नुको उद्देश्य: व्यवसायिक/संरक्षण/ दुवै

१२. माथि उल्लिखित बुँदा नम्बर ५ मा आधारित भएर खिचिएका रङ्गिन तस्वीरहरू

१३. जात दर्ता गरी सूचित गर्नका लागि सम्बन्धित स्थानीय तहको कृषि शाखा वा कार्यालयको सिफारिस र जात सूचित गर्न समुदायको निर्णय सहितको सिफारिस पत्रको प्रतिलिपि

१४. निवेदक संस्थाको जात दर्ता गरी सूचित गर्नका लागि पेश गर्ने सम्बन्धी निर्णय प्रतिलिपि

१५. कृषकहरूले यो जातका सम्बन्धमा दिएका प्रतिक्रिया समेटिएको दुई देखि पाँच मिनेट सम्मको भिडियो क्लिप

१६. तथ्याङ्क लिने व्यक्तिको,-

नाम,थर: आवद्धता:

पदः टेलिफोन/मोबाइल नम्बर:

ठेगानाः मितिः

१७. निवेदन पेश गर्ने संस्था वा व्यक्तिको,-

नाम,थर:

ठेगाना:

टेलिफोन/मोबाइल नं:

आधिकारिक व्यक्तिको नाम, थर र दस्तखत:

मितिः

अनुसूची–६

(नियम ९ को उपनियम (१) को खण्ड (ङ) सँग सम्बन्धित)

स्थानीय बीउ बिजनका किसिम वा जातलाई दर्ता गर्न पेश गर्ने निवेदन

श्री राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालय,
हरिहरभवन, ललितपुर।

विषय: किसिम वा जात दर्ता गरी पाऊँ।

प्रस्तुत विषयमा नेपालका विभिन्न जिल्ला/क्षेत्रमा विगत ५० वर्ष भन्दा पहिले देखि खेती भई कृषक/समुदायमा लोकप्रिय रहेको तथा यौनिक (खुला सेचित जातको हकमा मात्र) वा वानस्पतिक प्रसारणको माध्यमबाट नेपालमै बीउ/वेर्ना आपूर्ति प्रणाली विकास भएका देहाय बमोजिमको विवरण भएका स्थानीय बीउ बिजनका किसिम वा जातलाई बीउ बिजन नियमावली,२०८१को नियम ९ को उपनियम (३) बमोजिम दर्ता गर्नका लागि देहाय बमोजिमको विवरण सहित बीउ बिजन नियमावली,२०८१को नियम ९ को उपनियम (१) को खण्ड (ङ) बमोजिम यो निवेदन पेश गरेको छु/गरेका छौं।

१. बाली:

२. जात/चलन चल्तिका नामहरू:

३. राष्ट्रिय जीन बैङ्कबाट प्राप्त स्थायी नम्बर:

४. बालीको इतिहास:

(क) उत्पत्ति

(ख) महत्त्व

(ग) अन्य बाली विशेष अनुसार

५. प्रस्तावित जातहरूमा भएको अध्ययन अनुसन्धानका नतिजा तथा सोध सामग्रीहरूको आधारमा तयार गरिएका देहाय बमोजिमको विवरण संलग्न गर्नुपर्ने:

५.१ जात छुट्याउने मुख्य गुणहरू:

५.२ बाली/जातको विशेष चारित्रिक गुणहरू:

५.३ बाली/जातको बाली प्रणालीसँग सम्बन्धित गुणहरू:

५.३.१ बोटको औसत उचाई (सेन्टिमिटर.):

५.३.२ ५० प्रतिशत फूल फुल्ने समय (दिन) (रोपेको दिनबाट):

५.३.३ बाली पाक्ने समय (दिन)(रोपेको दिनबाट):

५.३.४ प्रति बोट कोशा/दाना सङ्ख्या:

५.३.५ प्रति कोशा/बाला दाना सङ्ख्या:

५.३.६ अन्य एग्रोनोमिक/ वानस्पतिक विवरण:

५.३.७ सो बाली/जातको खेती भइरहेको क्षेत्रफल:

५.३.८ सो बाली/जातको खेतीको लागि उपयुक्त क्षेत्र:

(क) सिफारिस क्षेत्र;

(ख) हावापानी:

६. प्रतिकूलता सहन सक्ने विशेष गुणहरूको विवरणः

(क) रोगः

(ख) कीराः

(ग) सुख्खाः

(घ) अन्यः

७. खेती प्रविधिः

८. उत्पादन/उत्पादकत्व (किलोग्राम प्रति रोपनी वा कठ्ठा वा हेक्टर):

९. बाली प्रणालीः

१०. सो बाली जातको उप-उत्पादन र त्यसको महत्त्व केही भएमाः

११. बीउबिजन उत्पादन तथा आपूर्तिको अवस्थाः

११.१ बीउ बिजन उत्पादन गर्ने संस्थाः

११.२ बीउ बिजन/माउबोट उपलब्ध हुन सक्ने परिमाणः

११.३ बीउ बिजन/माउबोट उपलब्ध हुने स्थानः

११.४ स्रोत बीउ उपलब्ध हुने तरिका:

१२. माथि उल्लिखित प्रकरण ५ मा आधारित भएर खिचिएका रङ्गिन तस्वीरहरू।

१३. बाली विशेष अनुसन्धान केन्द्र वा कृषि विभाग अन्तरगतका सम्बन्धित केन्द्रीय निकायको सिफारिस पत्र।

निवेदकको,-

दस्तखत:

नाम,थर

ठेगानाः

टेलिफोन/मोबाइल नम्बर:

मिति:

संस्थाको छाप:

अनुसूची–७

(नियम ११ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजनको स्वामित्वको अधिकार प्राप्तिको लागि पेश गर्ने निवेदनको ढाँचा

श्री राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालय,
हरिहरभवन, ललितपुर।

विषयः **स्वामित्वको अधिकार प्राप्त गरी पाऊँ।**

मैले/हामीले देहायको विवरणको नयाँ जातको बीउ बिजन प्रजनन्/छनौट गरी बीउ बिजन नियमावली,२०८१ को नियम ९ बमोजिम उन्मोचन गरी नियम १० को उपनियम (१) को खण्ड (क) बमोजिम सूचित बीउ बिजनको रूपमा तोकिएको हुँदा बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा ५ को उपदफा ५.६ बमोजिम स्वामित्वको अधिकार पाऊँ भनी प्रजनक आवद्ध रहेको संस्थाको सिफारिस पत्रसमेत यसैसाथ संलग्न राखी अनुरोध गर्दछु/गर्दछौं।

देहाय:

१. बाली:

२. बालीको प्रकार:

३. जातः

४. जात उन्मोचन भएको वर्ष:

५. जात सूचित भएको वर्ष:

प्रजनकको,-
दस्तखत
नाम, थरः
आवद्ध रहेको संस्था:
ठेगाना:
टेलिफोन/मोबाइल नं.:
मितिः

अनुसूची –९

(नियम १३ को उपनियम (४) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजन उत्पादनको प्राविधिक परीक्षण (टेक्निकल अडिट) को ढाँचा

क. बीउ उत्पादकको आधारभूत विवरणः

- नाम:
- ठेगाना:
- बीउ व्यवसाय सञ्चालन अनुमतिपत्र नं.:
- सम्पर्क मोबाइल/फोन नं.:
- सम्पर्क व्यक्तिको नाम, ठेगाना र मोबाइल नं.:

ख. बीउको श्रोत तथा उत्पादन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	बाली	जात	बीउको स्तर	बालीको क्षेत्रफल (हे.)	बीउको श्रोत					बीउ उत्पादन विवरण					
					श्रोत बीउ खरिद गरिएको संस्थाको नाम र ठेगाना	बीउको स्तर	परिमाणके.जी.	ट्याग नम्बर	बीउप्रमाणीकरण गर्ने निकाय	बीउको स्तर	उत्पादन परिमाण मे. टन	बीउ वृद्धि अनुपात अनुसार हुने उत्पादन परिमाण मे.टन	ट्याग लगाइएको परिमाण मे.टन	कायम गरिएको लट विवरण	लटको परिमाण

ग. बीउको खेत निरीक्षण सम्बन्धी विवरण

कायम गरिएको लट विवरण	लट विवरणमा संलग्न किसान सङ्ख्या	खेत निरीक्षण पटक	बाली	जात	बीउको स्तर	निरीक्षण मिति	खेत निरीक्षण गर्ने निकाय वा व्यक्ति	बालीको अवस्था	निरीक्षण गरेको क्षेत्रफल हे.	उपलब्ध गराइएका सुझावहरू	सिफारिस गरिएको क्षेत्रफल हे.	अनुमानित उत्पादन मे.टन

घ. बीउ लट सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	बीउ उत्पादकको नाम	सिफारिस गरिएको क्षेत्रफल हे.	बीउ परिमाण मे. टन	प्रदान गरिएको लट नं.	बीउको लट परिमाण मे.टन

ङ. बीउ परीक्षण सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	बाली	जात	बीउको स्तर	बीउको लट विवरण	बीउको लट परिमाण मे.टन	बीउ परीक्षणका लागि लिएको प्राथमिक नमूना सङ्ख्या	परीक्षण गरिएको बीउ बिजनको नमूनाको गुणस्तर तथा नतिजा (%)		
							उमारशक्ति	भौतिक शुद्धता	चिस्यान

<u>बीउ उत्पादक संस्थाको प्रमुख/प्रतिनिधिको:</u>

नाम, थर

पद·

<u>प्राविधिक परीक्षण गर्ने अधिकारीको</u>

नाम, थर

पद:

दस्तखत:

अनुसूची–१०

(नियम १४ को उपनियम (५),नियम १६ को उपनियम (२),नियम १७, नियम २० को उपनियम (१), नियम २१ को उपनियम (१),(६) र (७), नियम २५ को उपनियम (२) को खण्ड (घ), नियम २६ को उपनियम (२) र नियम २७ को उपनियम (१) र (२) सँग सम्बन्धित)

दस्तुर

क्र. स	**अनुमतिपत्र विवरण**	**अनुमतिपत्रका लागि लाग्ने दस्तुर रु.**	**म्याद सकिएपछि नवीकरणका लागि लाग्ने दस्तुर रु.**		**कैफियत**
			नवीकरण दस्तुर रु.	**थप नवीकरण दस्तुर रु.**	
१.	बीउ बिजन बिक्री वितरण	५००	२००	२००	
२.	मूल वा स्रोत बीउ उत्पादन	५००	२००	२००	
३.	वर्णशंकर बीउ उत्पादन	५००	२००	२००	
४.	जातीय विकास तथा सम्बर्द्धन	२०००	१०००	५००	
५.	निजी व्यक्ति वा संस्थाले सञ्चालन गर्ने प्रयोगशाला	२०००	१०००		
६.	बीउ बिजन निरीक्षक	५००	२००	२००	
७.	बीउ बिजन विश्लेषक	५००	२००	२००	
८.	बीउ बिजन निरीक्षक तथा बीउ बिजन विश्लेषकको परीक्षाका लागि लाग्ने परीक्षा दस्तुर	प्रति विषय रु. ५००	म्याद सकिएपछि ७ दिन सम्म थप दस्तुर सहित आवेदन दिन लाग्ने परीक्षा दस्तुर प्रति विषय थप रु. ३००		

बीउ बिजनको निकासी वा पैठारी स्वीकृतिका लागि लिइने दस्तुर विवरण

क्रस	विवरण	परीक्षा दस्तुर रु.	निकासी/पैठारीको लागि म्याद थप गर्नु परेमा रु.
१	निकासी पैठारी स्वीकृतिपत्र	२ वटा जात सम्मका लागि रु. ५०० तथा २ भन्दा बढी जात भएमा प्रति जात रु. २००	प्रति जात रु. १००

अनुसूची–११

(नियम १६ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजनको बिक्री वितरण अनुमतिपत्रका लागि दिइने निवेदनको ढाँचा

श्री प्रमुखज्यू,

.... कार्यालय।

विषयः अनुमतिपत्र पाऊँ।

मेरो/हाम्रो निम्न विवरण भएको ....ले बीउ बिजन ऐन, २०४५ र बीउ बिजन नियमावली,२०८१ को परिधि भित्र रही बीउ बिजन उत्पादन/व्यवसाय सञ्चालन गर्न इच्छुक भएकोले निम्न अनुसारको कागजात तथा पूर्वाधार विवरण समेत संलग्न राखी बीउ बिजन ऐन,२०४५ को दफा ११क. को उपदफा ११क.१ तथा बीउ बिजन नियमावलीको नियम १६ को उपनियम (३) बमोजिम अनुमतिपत्र पाऊँ भनी नियमावलीको नियम १६ को उपनियम (२) बमोजिम यो निवेदन पेश गरेको छु/गरेका छौं।

१. निवेदकको विवरणः

नाम,थरः फोन नम्बरः

ठेगानाः इमेलः

२. संस्थाको प्रकारः(√ चिन्ह लगाउनुहोस्)

समूह ☐ सहकारी ☐ कम्पनी/निजी फर्म ☐

३. व्यवसायको प्रकार(√ चिन्ह लगाउनुहोस्)

व्यक्तिगत ☐ साझेदारी ☐ निजी ☐ सरकारी ☐ बहुराष्ट्रिय ☐

४. आवेदकले गर्ने बीउ बिजनको काम(√ चिन्ह लगाउनुहोस्)

उत्पादन ☐ बिक्री-वितरण ☐ प्रशोधन र प्याकेजिङ्ग ☐ आयातकर्ता ☐ निर्यातकर्ता ☐

अनुसन्धान र विकास ☐

५. संस्थाबाट बीउ बिजन उत्पादन तथा व्यवस्थापन तालिम लिएको व्यक्ति

नाम,थरः ठेगानाः

नागरिकता नम्बर, जारी मिति र जिल्लाः

तालिम प्रमाणपत्रको नम्बर र जारी मितिः

तालिम प्रदान गर्ने निकायः

६. बीउ बिजन उत्पादन तथा व्यवस्थापन तालिम लिएको व्यक्तिको संस्थासंगको सम्बन्ध (√ चिन्ह लगाउनुहोस्):

प्रोपाइटर ☐ व्यवस्थापक ☐ थाको कार्यकारी पद/सदस्य ☐ ☐

७. संस्थाको बीउ बिजन बिक्री वितरण गर्ने पसलको हालको ठेगानाः

वडाः..... स्थानीय तहः................ जिल्लाः................. प्रदेशः..............

८. संस्थाको गोदाम रहेको स्थानः

वडाः..... स्थानीय तहः................ जिल्लाः................. प्रदेशः..............

यदि गोदाम एक भन्दा बढी स्थानमा रहेमा विवरण पेश गर्नुहोस्।

वडाः..... स्थानीय तहः................ जिल्लाः................. प्रदेशः..............

वडाः..... स्थानीय तहः................ जिल्लाः................. प्रदेशः..............

९. यदि पसल तथा गोदाम भाडामा भए करार सम्झौताको प्रतिलिपि संलग्न गर्नुहोस्।

१०. बीउ बिजनको बिक्री वितरण सम्बन्धी कारोबार अनुमतिपत्रका लागि आवेदकले निवेदन साथ पेश गर्ने अन्य आधारभूत विवरणहरू:

क्र.स.	विवरणहरू	बीउ बिजन उत्पादक	बीउ बिजन व्यवसायी	कैफियत
१	संस्था दर्ता प्रमाणपत्र र स्थायी लेखा नम्बर	√	√	
२	बीउ बिजन उत्पादनसँग सम्बन्धित पर्याप्त पूर्वाधार र उपकरणहरू	√		
३	बीउ उत्पादनका लागि आफ्नै स्वामित्वको जमिन वा लिजमा लिएको जमिन	√		लिजमा लिएको भए सम्झौताको प्रतिलिपि
४	बीउको प्रशोधन कारखाना नम्बर	√		
५	बीउ बिजनको भण्डारण वा गोदाममा भुँई र भित्ताबाट बीउलाई चिसो/तातोबाट बचाउन तापको कुचालक वस्तुको प्रयोग	√	√	
६	बीउ बिजनको भण्डारण वा गोदाममा पर्याप्त प्रकाशको व्यवस्था	√	√	
७	बीउ बिजनको भण्डारण वा गोदाममा भेन्टिलेशनको सुविधा	√	√	
८	बिक्री कक्ष र भण्डारण कक्षको पर्याप्त सरसफाई	√	√	

निवेदकको,-

दस्तखत:

नाम,थर:

ठेगाना:

टेलिफोन/मोबाइल नम्बर:

मिति:

११. निवेदनसाथ संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरू

(क) नेपाली नागरिकताको प्रतिलिपि,

(ख) बीउ बिजन उत्पादन तथा व्यवस्थापन तालिम लिएको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(ग) तालिम लिएको व्यक्तिको संस्थासँगको सम्बन्ध खुल्ने कागजात,

(घ) संस्था दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(ङ) स्थायी लेखा नम्बर प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(च) कर चुक्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(छ) पासपोर्ट साइजको दुई प्रति रङ्गिन फोटो,

(ज) संस्था/पसलको दुई प्रति रङ्गिन फोटो।

अनुसूची–१२

(नियम १६ को उपनियम (३) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजन बिक्री वितरण सम्बन्धी कारोबारका लागि दिइने अनुमतिपत्रको ढाँचा

प्रदेश सरकार

फोटो

....मन्त्रालय

.................................कार्यालय/केन्द्र

अनुमतिपत्र

अनुमतिपत्र नं.:

जारी मितिः

यस कार्यालयको मिति ....को निर्णय अनुसार निम्न बमोजिमको विवरण भएको श्री .... लाई बीउ बिजन नियमावली,२०८१ को नियम १६ को उपनियम (३) बमोजिम बीउ बिजनको बिक्री वितरण सम्बन्धी कारोबार गर्न बीउ बिजन बिक्री वितरण अनुमति पत्र प्रदान गरिएको छ।

विवरणः

१. प्रोप्राईटर/व्यवस्थापक/अध्यक्षको,-

नाम, थरः

स्थायी ठेगानाः

हालको ठेगानाः

मोबाइल/फोन नं:

इमेल:

२. व्यवसायी/संघ/संस्था/कम्पनीको ठेगानाः..............................

३. तालिमको विवरण:

क. तालिम लिएको व्यक्तिको नाम थरः

ख. तालिम लिएको व्यक्तिको नेपाली नागरकिता नम्बर तथा जारी भएको जिल्ला र मितिः

ग. तालिम लिएको व्यक्तिको संस्थासँगको आवद्धता

घ. तालिम प्रदान गर्ने निकाय:

ङ. तालिममा सहभागी भएको मिति: ....देखि.............सम्म (.....दिन)

च. तालिम प्रमाणपत्र नम्बर:

....

कार्यालय प्रमुख

अनुसूची-४

(दफा ४ को उपदफा(१) को खण्ड (क)सँग सम्बन्धित)

प्रयोगशाला परीक्षणका लागि नमूना पठाउँदा दिने निवेदन

श्री बीउ बिजन विश्लेषक ज्यू,

.... प्रयोगशाला

....

बिषयः बीउ परिक्षणका लागि बीउ बिजनको नमूना पठाईएको बारे ।

यस पत्रसाथ निम्न विवरण अनुसारको .... वटा बीउ बिजनको नमूना पठाईएको छ । उक्त नमूनाहरु तोकिएको बिधि अनुसार विश्लेषण गरी यथासक्य छिटो नतिजा उपलब्ध गराई दिनु हुन अनुरोध गरिन्छ ।

नमूनाको विवरणः-

क. नमूनाको क्रम संख्याः-

ख. नमूना लिएको ठाँउ र मितिः-

ग. विश्लेषणको लागि पठाईएको बीउको अवस्था र किसिमः-

घ. नमूना विवरण फारमः-

बीउ बिजन निरीक्षकको

दस्तखतः- ....

नामः- ....

मितिः- ....

अनुसूची-५
(दफा ४ को उपदफा(१) को खण्ड (क)सँग सम्बन्धित)
बीउ बिजनको नमूना सङ्कलन विवरण फाराम

प्रयोगशाला परीक्षण नं. ....
नमूना प्राप्त मितिः-...............................
कैफियतलः- ....
(प्रयोगशालाले मात्र भर्ने)

बीउको प्रकारः- ....
बालीः- ....
जातः- ....
सिफारिस क्षेत्रः- ....

बीउको स्तर (✓ चिन्ह लगाउने)

(क) प्रमाणिकरण गरिएको बीउ बिजन र स्तर

[ ] प्रजनन् बीउ, [ ] मूल बीउ, [ ] प्रमाणित बीउ, [ ] उन्नत बीउ, [ ] हाईब्रिड बीउ,

[ ] अन्य (कुनै भए जनाउने):-........

(ख)सङ्केतपत्र लगाइएको बीउ बिजन र स्तर

[ ] प्रजनन् बीउ, [ ] स्रोत बीउ, [ ] उन्नत बीउ, [ ] हाईब्रिड बीउ,

[ ] अन्य (कुनै भए जनाउने):- ....

परीक्षको किसिम (✓ चिन्ह लगाउने)

[ ] शुद्धता, [ ] उमारशक्ति, [ ] चिस्यान, [ ] स्वास्थ, [ ] अन्य बालीको बीउको संख्या निर्धारण,

[ ] १००० दानाको तौल, [ ] अन्य (कुनै भए जनाउने):- ....

यदि बीउ विश्लेषण अत्यन्त जरुरी भए सहित उल्लेख गर्ने............

बीउको लट नं. वा संकेतः- ....

बीउको परिमाणः- ....(के.जी.)

लटमा बोरा वा अन्य भाँडाको संख्याः- .... भाँडोको क्षमताः- ....

प्राथमिक नमूनाहरुको संख्याः- ....

बीउ उपचारित भए

बिषादिको नामः- .... मात्राः- .... ग्राम प्रति के.जी.

बीउ उत्पादन बर्षः- ....

नमूना लिएको मितिः-.....................................

नमूना लिएको स्थानः- ....

बीउ बिजन बिक्रेता/संस्थाको नामः- .... ठेगानाः- ....

नमूना लिने वा पठाउनेको नाम र पदः- .... हस्ताक्षरः- ....

नमूना लिने वा पठाउनेको कार्यालय र ठेगानाः- ....

कैफियतः (यदि कैही भएमा उल्लेख गर्ने):- ....

अनुसूची –४

(दफा ६ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजन निरीक्षणका लागि बीउ लगाउने क्षेत्रफलको न्यूनतम सीमा

बाली	क्षेत्रफलको न्यूनतम सीमा	
	तराई (हेक्टर)	पहाड (हेक्टर)
खाद्यान्न, दलहन, तेलहन तथा नगदे बाली	१.०० (१.५० बिगाहा)	०.२५ (५ रोपनी)
तरकारी बाली, पुष्प बाली, कन्दमूल बाली	०.२५ (७.५० कट्ठा)	०.१० (२ रोपनी)
घाँसे बाली, फलफूल बाली तथा अन्य बाली	०.५० (१५ कट्ठा)	०.१५ (३ रोपनी)

बीउ बाली निरीक्षणका लागी पूर्व जानकारी पठाउने निवेदनको ढाँचा

मितिः ....

श्री प्रमुखज्यू,
बीउ बिजन प्रयोगशाला, सुन्दरपुर, कञ्चनपुर

विषयः बीउ बाली खेत निरीक्षण पूर्व जानकारी फाराम पठाईएको बारे ।

महाशय,

मैले/हामीले बीउ बिजन ऐन, २०४५ (दोस्रो संशोधन,२०७९) र बीउ बिजन नियमावली, २०८१ को परिधि भित्र रही बीउ प्रमाणीकरण/यथार्थ संकेतपत्र लगाउने गरी बीउ उत्पादन गर्ने उद्देश्य राखी बीउ बाली लगाएको हुँदा निम्नबमोजिमको विवरण सहित बीउ बाली खेत निरीक्षणका लागी यो निवेदन पेश गरेको छु/गरेका छौं साथै उक्त बालि निरीक्षणका लागी लाग्ने राजस्वको रसिद/भौचर यसै साथ संलग्न गरिएको छ ।

निवेदकः
नाम, थरः
पदः
संस्थाको नाम र ठेगानाः
फोन नं.

संस्थाको छाप

अनुसूची –५

(दफा ७ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित

बीउ बाली खेत निरिक्षण पूर्व जानकारी फाराम

श्री प्रमुखज्यू/ बीउ बिजन निरिक्षकज्यू

....

महाशय,

मैले/हामीले बीउ बिजन ऐन, २०४५ र बीउ बिजन नियमावली, २०८१ को परिधि भित्र रहि बीउ प्रमाणीकरण/यथार्थ संकेतपत्र लगाउने उद्देश्य राखी बीउ बाली लगाएको हुँदा निम्न बमोजिमको विवरण सहित यसै मापदण्डमा बाली अनुसार निरीक्षणको लागि निर्धारण गरिएको अवस्थामा आई बीउ बाली खेत निरिक्षण गरिदिनुहुन यो निवेदन पेश गरेको छु/ गरेका छौं ।

संस्थाको नाम: ठेगाना:

सम्पर्क नं.: बाली:

क्र.सं.	बीउ उत्पादकको नाम थर	ठेगाना	सम्पर्क नं.	खेतको ठेगाना	बाली	जात	बीउ श्रोतको संस्था	श्रोत बीउको स्तर	श्रोत बीउको निस्साको विवरण *	जम्मा श्रोत बीउ (केजी)	खेतको प्लट (ब्लक)**	श्रेत्रफल (हेक्टर)	पूर्व बाली	बीउ छरेको/रोपेको मिति	पृथकता दुरी (मी)

- * श्रोत बीउको बोरामा लगाईएको सबै ट्यागको ट्याग नम्बर, बीउ खरिद बील तथा बीउ प्याक गरेको बोरा वा भाँडो लेख्ने तथा सो खेत निरिक्षण नहुँदा सम्म सुरक्षित राख्ने
- **एउटा जात,स्तरले ढाकिएको क्षेत्र ५० मिटरभन्दा बढी दुरी भएमा प्लट संख्या थप गर्ने

बीउ उत्पादन स्थलको GPS विवरणः

फार्म/खेतको नक्सा:

बीउ उत्पादकले पालना गर्नुपर्ने कुराहरुः

१. नजिकको गाउँ जाने बाटो तथा नजिकको कुनै घरको ठेगाना दिनुपर्नेछ जहाँ निरिक्षकले आवश्यक विवरण लिन या निरिक्षण प्रतिवेदन छाड्न सकोस्

२. पानीको निकास, सिंचाई,कुलो,बाटो,खेत,घर र जग्गाको चौहद्दी देखाउनुहोस् ।

३. कच्ची बाटो,ग्राभल वा पीच खुलाउनुहोस् ।

४. खेतको नम्बर दिनुहोस् १,२,३....................

निवेदन दिने व्यक्ति वा संस्थाको

नाम:

दस्तखतः

ठेगानाः

फोन नं.

बीउ प्रमाणीकरणका लागि दिनुपर्ने निवेदनको ढाँचा

मितिः ....

श्री प्रमुखज्यू,
बीउ बिजन प्रयोगशाला, सुन्दरपुर , कञ्चनपुर ।

विषयः बीउ प्रमाणीकरण सम्वन्धमा ।

महाशय,

मैले/हामीले बीउ बिजन ऐन, २०४५(दोस्रो संशोधन,२०७९) र बीउ बिजन नियमावली, २०८१ को परिधि भित्र रही बीउ प्रमाणीकरण गरिदिनु हुन यो निवेदन पेश गरेको छु/गरेका छौं ।

तपसिलः

बालीः

क.स.	जात	स्तर	लट नम्वर	लटको परिमाण (मे.टन)	परिक्षण नं.	परीक्षण सम्पन्न भएको मिति
१						
२						
३						
४						
५						
६						
७						
८						
९						
१०						
जम्मा						

निवेदकः
....
नाम, थरः
पदः
संस्थाको नाम र ठेगानाः
फोन नं.

संस्थाको छाप

अनुसूची–८

(दफा १० को उपदफा (५) सँग सम्बन्धित)

प्रथम बीउ बाली निरीक्षण प्रतिवेदन

खेतको नक्सा

उत्तर ↑

(१) कृषकको विवरणः

(१) बीउ उत्पादन सम्झौता गर्ने संस्था वा व्यक्तिको नाम :

सम्पर्क व्यक्ति र सम्पर्क नं. :

(२) बीउ उत्पादनको नामः .... ठेगाना ....

(३) कृषकको पहिचान नं. ....

(४) खेतको ठेगाना : .... सम्पर्क नं. ....

(५) सम्पूर्ण खेतको क्षेत्रफल .... हेक्टर.

(६) निरीक्षण गरेको जम्मा क्षेत्रफल .... हेक्टर, पृथकता दुरी .... मिटर

(७) निरीक्षण गरेको खेतको संख्या (प्लट) ....

(८) बालीको किसिम र जात .... श्रोत बीउको स्तर .... बीउको श्रोत ....

(९) बीउको लट नं. :

(१०) प्रयोग भएको श्रोत बीउको परिमाण :

(११) श्रोत बीउमा लागेको ट्याग नं. :

(१२) सोही खेतमा लगाइएको अधिल्लो बाली तथा जातः ....

(१३) उत्पादन हुने बीउको स्तर :१. मूल २. स्रोत ३. प्रमाणित ४. उन्नत

निरीक्षणको सारांश

निरीक्षण मिति	बालीको अवस्था	निरीक्षणको समयमा देखिएका समस्या	निरीक्षणको क्रममा दिइएका सुझावहरु	दस्तखत		
				कृषक	निरीक्षक	कैफियत

बीउ बिजन निरीक्षकको

नामः   कार्यालयः

अनुमति नं :   मितिः

दस्तखतः

बीउ प्रमाणीकरणका पूर्व शर्तहरू

१. नेपाल सरकारबाट सूचीकृत गरिएका जातहरूको बीउ मात्र प्रमाणीकरण गरिनेछ।

२. प्रमाणीकरणको लागि उत्पादन गरिएको बीउको स्रोत प्रमाणित हुनुपर्छ। बीउ उत्पादकले बीउ कहाँबाट किनेको हो, कुन स्तरको बीउ लगाएको हो, बोरामा लागेको ट्याग (निस्सा) जस्ता कुराहरू सुरक्षित राखी बाली निरीक्षकलाई देखाउनुपर्छ।

३. बीउको शुद्धता कायम रहन दिनको लागि बाली निरीक्षकले दिएको सुझाव अनुसार जस्तै : रोग नियन्त्रण, झारपात उखेल्ने, बेजातको बोटहरू उखेल्ने, अन्य जातको बोटहरू उखेल्ने, आदि कामहरू अनिवार्य रूपमा निरीक्षण पश्चात गरेको हुनुपर्छ।

४. बीउ उत्पादन गरिने खेतको न्यूनतम स्तर पूरा गरेको हुनुपर्छ।

५. बाली निरीक्षकको परामर्शमा बाली कट्ने तथा भित्र्याउने कार्य गर्नु पर्नेछ ।

अनुसूची - ९
(दफा १० को उपदफा (५) सँग सम्बन्धित)
मकै बिउ बालीको दोश्रो निरीक्षण प्रतिवेदन

खेतको नक्सा

उत्तर

१. कृषकको विवरणः

(१) बीउ उत्पादन सम्झौता गर्ने संस्था वा व्यक्तिको नाम :

सम्पर्क व्यक्ति र सम्पर्क नं. :

(२) बीउ उत्पादकको नामः .... ठेगाना ....

(३) कृषकको पहिचान नं. : ....

(४) खेतको ठेगाना : .... सम्पर्क नं. ....

(५) सम्पुर्ण खेतको क्षेत्रफल : .... हेक्टर

(६) निरीक्षण गरेको जम्मा क्षेत्रफल : .... हेक्टर, पृथकता दूरीः .... मिटर

(७) निरीक्षण गरेको खेतको संख्या (प्लट)ः ....

(८) बालीको किसिम र जात : .... श्रोत बीउको स्तर .... बीउको श्रोत : ....

(९) बीउको लट नं. :

(१०) प्रयोग भएको श्रोत बिउको परिमाण :

(११) श्रोत बीउमा लागाएको ट्याग नं. :

(१२) सोही खेतमा लगाईएको अघिल्लो बाली तथा जात : ....

(१३) उत्पादन हुने बिउको स्तर :(१) मूल (२) स्रोत (३) प्रमाणित (४) उन्नत

२. खडा बालीको अवस्था

विवरण	संख्या प्रति अंकडामा										कुल जम्मा	औसत	कैफियत
निरीक्षण गरेको मकै/टिओसिन्टेको बोटमा पराग लिनसक्ने बोट	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०			
परागकण झरिरहेको वा झर्नसक्ने बेजातको बोट													

१. निरीक्षण गरेको बालीको अवस्था (स्टेज अफ ग्रोथ) : ....

४. पृथकता दूरी : .... मिटर र समय पृथकता : .... दिन

५. दुई जात बिचको दूरी : .... मिटर

६. बेजातको बोट (धानचमरा) : हटाएको/नहटाएको

७. बेजातको मकैको अवस्था (स्टेज अफ ग्रोथ) : परागकण झरिसकेको/झरिरहेको/झर्न सक्ने

८. प्रति आँकडा लिएको बोटको संख्या (१०० बढीमा नलिएको भए) : ....

९. मकै भाँच्ने (बाली काट्ने) समय (अन्दाजी) : ....

१०. बिउ उत्पादन (अन्दाजी)ः .... मे. टन/हेक्टर

११. कीराको प्रकोप नामसहित : ....

१२. रोगको प्रकोप नामसहित : ....

१३. निरीक्षणबाट सिफारिस गरेको क्षेत्रफल : .... (हेक्टर)

१४. निरीक्षणबाट निष्कासित गरेको क्षेत्रफल : .... (हेक्टर)

१५. निष्कासन गर्नका कारणहरू :

....
....
....

कैफियत :...

बीउ विजन निरीक्षकको नामः

अनुमति पत्र नं :

कार्यालयः

दस्तखत :

निरीक्षण गरेको मितिः

बीउ उत्पादकको दस्तखत :...

बीउ बिजन निरीक्षकले भर्नुपर्ने बालीको अन्तिम खडा बीउ बाली खेत निरिक्षण समग्र प्रतिवेदन

........बालीको अन्तिम खडा बीउ बाली खेत निरिक्षण समग्र प्रतिवेदन										
क्र.सं	बीउ उत्पादक संस्थाको नाम	कृषकको नाम	ठेगाना	जात	श्रोत बीउको स्तर	निरिक्षण गरेको क्षेत्रफल हेक्टर	सिफारिस क्षेत्रफल हेक्टर	निष्काशित क्षेत्रफल हेक्टर	सिफारिस स्तर	कैफियत
१										
२										
३										
४										
५										
६										
७										
८										
	कुल जम्मा									
निरिक्षकको नाम र अनुमति पत्र नं. :										
कार्यरत निकाय र पदः										
निरिक्षण गरेको अवधि/मिति :										
दस्तखतः										

अनुसूची - १०
(दफा १० को उपदफा (५) सँग सम्बन्धित)
मकै बिउ बाली घोगा निरीक्षण प्रतिवेदन

१. साधारण विवरणः

खेतको नक्सा

(१) बिउ उत्पादकको नामः ....

ठेगानाः ....

(२) बिउ उत्पादन सम्झौता गर्ने संस्था वा व्यक्तिको नामः ....

(३) खेतको ठेगानाः ....

(४) जातः .... लगाईएको सिजनः ....

(५) सम्पूर्ण खेतको क्षेत्रफलः .... हे./रो.

(६) बबीउ लगाइएको क्षेत्रफलः .... हे./रो. निरीक्षण संख्याः ....

(७) बालीको स्तरः .... बीउको स्रोतः ....

(८) यस अघि निरीक्षणमा दिइएका सुझावहरूको कार्यान्वयन स्थितिः

(९) बालीको अन्तिम निरीक्षण मकै भाँच्ने वा भाँची सकेको खल्यानमा थुप्रो बनाएर राखेको बेलामा कम्तीमा १० वटा घोगा प्रति थुप्रो हुने गरी विभिन्न थुप्रोबाट पर्ने गरी निरीक्षण गर्नु पर्छ र सो निरीक्षण निम्न विषयहरूमा केन्द्रित हुनु पर्छ।

२. घोगाको अवस्थाः

१) रोगी घोगाको संख्याः

२) कीराले नोक्सान पुऱ्याएको घोगाको संख्याः

(३) बेजात घोगाको संख्याः

(४) मकैको आकार तथा रंगमा फरक भएको घोगाको संख्याः

३. बाली अनुसार अन्य विविध पक्षः

व्यवस्था	संख्या	कैफियत
रोगी घोगा		
कीराले नोक्सान पुऱ्याएको घोगा		
बेजात घोगा		
मकैको आकार तथा रंगमा फरक भएको घोगा		

४. निरीक्षण पश्चात दिइएको सुझाव र निर्णयः

बीउ विजन निरीक्षक

नामः

अनुमति पत्र नं :

कार्यालयः

दस्तखत :

निरीक्षण गरेको मितिः

बीउ उत्पादकको नाम र दस्तखतः ....

अनुसूची - ११
(दफा १० को उपदफा (५) तथा दफा ११ को उपदफा (४) सँग सम्बन्धित)
बीउ बाली अन्तिम खेत निरीक्षण प्रतिवेदन

१. साधारण विवरणः

खेतको नक्सा

उत्तर

(१) बीउ उत्पादकको नामः ....ठेगानाः ....
(२) बीउ उत्पादन सम्झौता गर्ने संस्था वा व्यक्तिको नामः ....
(३) खेतको ठेगानाः ....
(४) जातः ....लगाईएको सिजनः ....
(५) सम्पूर्ण खेतको क्षेत्रफलः ....हे.। रो.
(६) निरीक्षण गरिएको क्षेत्रफलः .... हे./रो. निरीक्षण संख्याः ....
(७) बालीको किसिम र जात
(८) बालीको किसिम र जात ....श्रोत बीउको स्तर...........बीउको श्रोत :..................
(९) बीउको लट नं :
(१०) प्रयोग भएको श्रोत बीउको परिमाण :
(११) श्रोत बीउमा लगाइएको त्याग नं :
(१२) सोही खेतमा लगाईएको अघिल्लो बाली तथा जातः ....
(१३) उत्पादन हुने बीउको स्तर :(१. मूल २.स्रोत ३. प्रमाणित ४.उन्नत)
(१४) यस अघि निरीक्षणमा दिइएका सुझावहरूको कार्यान्वयन स्थितिः

२. खडा बालीको अवस्थाः

विवरण	सङ्ख्या प्रति आँकडा												कूल जम्मा	औसत	प्रतिशत
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२			
*बेजात वा नाबो															
** अरू बाली															
*** हानिकारक झारपात (बीउ पाकेको)															
**** बीउबाट फैल्ने रोग															

*नाम सहितः .... **नाम सहितः ....
***नाम सहितः .... ****नाम सहित ....
३. प्रति मिटर वा प्रति पाइला बोट/वालाको संख्याः ....
४. प्रति आँकडा पाइला/वोटको संख्याः ....
५. सोही खेतमा लगाइएको अघिल्लो बाली र जातः ....पृथकता दुरी (मिटर) .... बालीको विकासको अवस्थाः ....
६. बाली काट्ने समय (अन्दाजी) ....दिन/हप्ता/ बीउ उत्पादन (अन्दाजी) ....टन/हे.
७. सिफारिस क्षेत्रः ....हे./रो.
८. सिफारिस बालीको स्तरः मूल / स्रोत/ प्रमाणित/उन्नत
९. निष्काशन गरिएको भए निष्काशित क्षेत्रफलः .... हे./रो.
१०. निष्काशन गर्नाको कारणहरूः ....
११. बेजात बढी/अरूबाली बढी/झारपात बढी

१२. कैफियत

बीउ विजन निरीक्षक
नामः अनुमति पत्र नं :
कार्यालयः

दस्तखत :
निरीक्षण गरेको मितिः
बीउ उत्पादकको दस्तखतः......................

१२. पुनः निरीक्षण गर्नु परेमा मात्र

निरीक्षण गर्नुको कारण, स्तर बाहिर परेको ( ) बेजात ( ) अन्यबाली ( ) झारपात ( )
बीउ उत्पादकलाई दिएको सुझावहरूः ....

विवरण	सङ्ख्या प्रति आँकडा												कूल जम्मा	औसत	प्रतिशत
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२			
*बेजात वा नाबो															
** अरू बाली															
*** हानिकारक झारपात (बीउ पाकेको)															
**** बीउबाट फैल्ने रोग															

पुनः निरीक्षकको प्रतिवेदनः ( ) ठीक ( )वेठीक
बीउ विजन निरीक्षक
नामः
अनुमति पत्र नं :
कार्यालयः
दस्तखत :
निरीक्षण गरेको मितिः
बीउ उत्पादकको दस्तखतः..

अनुसूची-१२

(दफा २४ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

बीउ भण्डारण निरीक्षण प्रतिवेदन

१. **बीउ भण्डारको विवरणः**

बीउ उत्पादकको नाम र ठेगानाः

गोदाम भएको स्थान — गोदामको स्वामित्वः निजी/संस्थान/नेपाल सरकार

गोदाम सङ्केत नं. — गोदामको क्षमताः

१. — १.

२. — २.

३ . — ३ .

२. गोदामको अवस्थाः

क्र.सं.	अवस्था	क्र.सं.	सुझावहरु
१	वातावरण नियन्त्रित अवस्थामा रहे /नरहेको	१	वातावरण नियन्त्रित भण्डारण कक्ष बनाउने
२	कक्ष भित्रको तापक्रम.......... .	२	कक्ष भित्रको तापक्रम.से.डि............. घटाउने/बढाउने
३	कक्ष भित्रको सापेक्षिक आर्द्रताः प्रतिशत	३	कक्ष भित्रको सापेक्षिक आर्द्रताः प्रतिशत ...... घटाउने/बढाउने
४	हावा चल्ने अवस्था रहे /नरहेको भए नभएको	४	नियमित हावा चल्ने व्यवस्था मिलाउने
५	सरसफाई भए/नभएको	५	नियमित रुपमा भण्डारण कक्ष सरसफाई गर्ने
६	कीरा वा ढुँसीको प्रकोप भए/नभएको	६	कीरा वा ढुँसीको व्यवस्थापन गर्ने
७	मुसा वा अन्य जन्तुबाट नोक्सान भए/नभएको	७	मुसा वा अन्य जन्तुबाट बीउ जोगाउने व्यवस्था मिलाउने
८	सरसफाई भएको/नभएको कीटनाशक विषादी प्रयोग भएको/नभएको कीरा वा ढुँसीको प्रकोप भएको/नभएको मुसा वा अन्य बस्तुले नोक्सान गरेको भएमा चिन्हरू	८	
९	भण्डारभित्र पानी चुहे/नचुहेको	९	भण्डार कक्ष भित्र पानी नचुहिने व्यवस्था मिलाउने
१०	भुईमा काठको फल्याक प्रयोग भए/नभएको	१०	भुईमा काठको फल्याक प्रयोग गर्ने
११	बीउ राखेको भाँडो सुरक्षित भए/नभएको	११	बीउ राखेको भाँडो सुरक्षित रुपमा राख्ने
१२	बीउ गोदाम सुरक्षित स्थानमा भए/नभएको	१२	बीउ गोदाम सुरक्षित राख्ने उपाय अवलम्बन गर्ने
१३	लटहरूको सङ्केत नं .राखे/नराखेको	१३	बीउ भण्डारणमा लट सङ्केत अनिवार्य राख्ने
१४	बीउ लट मिलाएर राखे/नराखेको	१४	चारै तिरबाट बीउ नमूना लिन मिल्ने गरी लट मिलाएर राख्ने

१५	बीउको लटहरूको दर्ता चलानी रेकर्ड राखेको/नराखेको	१५	बीउको लटहरूको दर्ता चलानी अनिवार्य रुपमा राख्ने
१६	बीउमा मिसावट नहुने गरी बीउ भण्डारण कक्षको व्यवस्था गरे/नगरेको नगरेको	१६	बीउ मिसावट नहुने गरी बीउ भण्डारण कक्षको व्यवस्थापन गर्ने

३. नभएको भए कारणहरुः

१. ३.

२. ४.

४ .बीउको विवरणः **बालीको नामः**

बीउ को लट नं.	**बीउ को जात**	**बीउ को स्तर**	**प्रशोधित/ अप्रशोधित**	**बीउ उपचार गरेको / नगरेको**	**जम्मा बीउको परिमाण (मे. टन)**	**बीउ थन्काएको भाँडोको प्रकार र क्षमता**	**बीउ प्याक गरेको मिति**	**भण्डार गरेको मिति**	**अन्तिम बीउ परीक्षण गरेको मिति**	**औसत चिस्यान प्रतिशत**	**औसत उमारशक्ति**	**भौतिक शुद्धता प्रतिशत**

५.आवश्यकता अनुसार बीउ परीक्षणको लागि बीउको नमूना संख्याः

बीउ भण्डार निरीक्षण गरेको मितिः ....

बीउ भण्डार निरीक्षण गर्ने कर्मचारीको दस्तखतः

नामः

पदः

कार्यालयः

अनुसूची – ८

(दफा ११ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

बीउ बाली खेत निरीक्षण पूर्व जानकारी फारम

श्री प्रमुखज्यू / बीउ बिजन निरीक्षकज्यू

....

महाशय,

मैले/हामीले बीउ बिजन ऐन, २०४५ र बीउ बिजन नियमावली, २०८१ को परिधिभित्र रही बीउ प्रमाणीकरण/यथार्थ सङ्केतपत्र लगाउने उद्देश्य राखी बीउ बाली लगाएको हुँदा निम्न बमोजिमको विवरणसहित यसै मापदण्डमा बालीअनुसार निरीक्षणको लागि निर्धारण गरिएको अवस्थामा आई बीउ बाली खेत निरीक्षण गरी दिनु यो निवेदन पेश गरेको छु/गरेका छौं ।

बीउ उत्पादकको नाम, थर	ठेगाना	सम्पर्क नं.	खेतको ठेगाना	बाली	माउको जात			बीउको स्रोत	स्रोत बीउको स्तर	जम्मा स्रोत बीउ (के.जी.)			खेतको प्लट (ब्लक)**	क्षेत्रफल (हेक्टर)			पूर्व बाली	बीउ छरेको/रोपेको मिति			पृथकता दूरी(मी)
					पोथी	भाले	अन्य			पोथी	भाले	अन्य		पोथी	भाले	अन्य		पोथी	भाले	अन्य	

*स्रोत बीउको बोरामा लगाइएको सबै ट्यागको ट्याग नं., बीउ खरिद बील तथा बीउ प्याक गरेको बोरा वा भाँडो लेख्ने तथा सो खेत निरीक्षण नहुँदासम्म सुरक्षित राख्ने ।

**एउटा जात, स्तरले ढाकिएको क्षेत्र ५० मिटरभन्दा बढी दूरी भएमा प्लट संख्या थप गर्ने ।

बीउ उत्पादन स्थलको जीपीएस (GPS) विवरण

फारमको नक्सा

बीउ उत्पादकले पालना गर्नुपर्ने कुराहरू :

१. नजिकको गाउँ, जाने बाटो तथा नजिकको कुनै घरको ठेगाना दिनुपर्नेछ जहाँ निरीक्षकले आवश्यक विवरण लिन या निरीक्षण प्रतिवेदन छाड्न सकोस् ।

२. पानीको निकास, सिँचाइ, कुलो, बाटो, खेत, घर र जग्गाको चौहद्दी देखाउनुहोस् ।

३. कच्ची बाटो, ग्राबेल वा पीच खुलाउनुहोस् ।

४. खेतको नम्बर दिनुहोस् १, २, ३, ...

निवेदन दिने व्यक्ति वा संस्थाको

नाम :

दस्तखत :

ठेगाना :

फोन नं. :

बीउ प्रमाणीकरण निकायले भर्नुपर्ने फारम

१. खेत निरीक्षण गरिएको पटक (खेत निरीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गर्ने) :

२. बीउ बाली खेत निरीक्षण गरेको मिति :

३. बीउ विश्लेषण प्रतिवेदन प्रति पेश गर्ने

४. बीउ प्रमाणीकरण गरेको विवरण

- ट्याग सङ्ख्या :
- जारी गरिएको मिति :
- जारी गर्ने व्यक्ति :

अनुसूची-९

(दफा १४ को उपदफा (५) सँग सम्बन्धित)

पहिलो वर्णशङ्कर बीउ बाली खेत निरीक्षण र प्रतिवेदन फारम (धान, मकै र तरकारी)

फिल्ड उत्तर

क. बीउ उत्पादकको नाम : ....

ख. ठेगाना : .... GPS: ....

ग. बीउ उत्पादन सम्झौता गर्ने संस्था वा व्यक्तिको नाम : ....

घ. खेतको ठेगाना : ....

ङ. सम्पूर्ण खेतको क्षेत्रफल : ....रो/हे/विघा (पोथी लाइन : ....र भाले लाइन : ....)

च. निरीक्षण गरेको क्षेत्रफल : .... रो/हे/विघा

छ. निरीक्षण गरेको खेतको संख्या : ....प्लत नं./ब्लक नं.

ज. बालीको किसिम र जात : ....(पोथी लाइन : ....र भाले/B लाइन : ....)

झ. बालीको स्तर : .... (प्रजनन् वा मूल/स्रोत, उन्नत (वर्णशङ्कर))

ञ. बीउको स्रोत र संस्था : ....

ट. स्रोत बीउको बोरामा लगाएको ट्याग नं. : ....

ठ. बीउको लट संख्या : ....(पोथी लाइन : ....र ....भाले/लाइन : ....) अन्य केही

ड. पृथकता दूरी : .... मिटर र तरिका

ढ. सोही खेतमा लगाइएको अघिल्लो बाली र जात : ....

ण. प्रयोग गरिएको बीउको परिमाण (केजी) : .... (पोथी लाइन : ....र भाले/B लाइन : ....)

त. पोथी र भाले लाइनको बीउ अनुपात : ....(पोथी लाइन : ....र भाले/B लाइन : ....)

बीउ रोपेको मिति (पोथी लाइन : ....र भाले/B लाइन : ....)

खडा बाली निरीक्षण अवस्था

निरीक्षण मिति	बालीको अवस्था र दिइएका सुझावहरू	दस्तखत कैफियत		कैफियत
		कृषक	निरीक्षक	

बालीको अन्तिम निरीक्षणअघि गरिने निरीक्षणहरूमा नाबो, बेजात, स्वेच्छिक बोट बिरुवा, बीउबाट सर्ने रोगको प्रकोपको अवस्था तथा बीउको गुणस्तरलाई प्रभाव पार्ने अन्य कुराहरूलाई समेत ध्यान दिई सुझाव दिनु पर्नेछ ।

खेत निरीक्षण गर्ने निरीक्षकको

नाम :

दस्तखत :

अनुमतिपत्र नं. :

कार्यालय :

मिति :

बीउ प्रमाणीकरणका पूर्व सर्तहरू :

१. सूचिकृत गरिएका जातहरूको बीउ मात्र प्रमाणीकरण गरिने छ ।

२. प्रमाणीकरणको लागि उत्पादन गरिएको बीउको स्रोत प्रमाणित हुनु पर्छ । बीउ उत्पादकले बीउ कहाँबाट किनेको हो, कुन स्तरको बीउ लगाएको हो, बोरामा लागेको ट्याग जस्ता (निस्सा) कुराहरू सुरक्षित राखी बाली निरीक्षकलाई देखाउनु पर्छ ।

३. बीउको शुद्धता कायम रहन दिनको लागि बाली निरीक्षकले दिएको सुझावअनुसार जस्तैः रोग नियन्त्रण, झारपात उखेल्ने, वेजातको बोटहरू उखेल्ने, अरू जातको बोटहरू उखेल्ने, आदि कामहरू अनिवार्य रूपले निरीक्षण पश्चात गरेको हुनु पर्छ ।

४. बीउ उत्पादन गरिने खेतको न्यूनतम स्तर पूरा गरेको हुनुपर्छ ।

५. बाली निरीक्षकको परामर्शमा बाली काट्ने तथा भित्र्याउने कार्य गर्नु पर्छ ।

अनुसूची- १०

(दफा १४ को उपदफा (५) सँग सम्बन्धित)

अन्तिम वर्णशङ्कर बीउ बाली खेत निरीक्षण र प्रतिवेदन फारम (धान, काँक्रो र गोलभेडा)

फिल्ड उत्तर

क. बीउ उत्पादकको नाम : ....

ख. ठेगाना : .... GPS : ....

ग. बीउ उत्पादन सम्झौता गर्ने संस्था वा व्यक्तिको नाम : ....

घ. खेतको ठेगाना : ....

ङ. सम्पुर्ण खेतको क्षेत्रफल : ....रो/हे बिघा (पोथी लाइन : ....र भाले लाइन : ....)

च. निरीक्षण गरेको क्षेत्रफल : .... रो/हे बिघा (पोथी लाइन : ....र भाले : ....)

छ. निरीक्षण गरेको खेतको संख्या : ....प्लट नं./ब्लक नं.

ज. बालीको किसिम र जात : ....(पोथी लाइन : ....र भाले : ....)

झ. बालीको स्तर : ....(प्रजनन्, मूल/स्रोत, उन्नत (वर्णशङ्कर))

ञ. बीउको स्रोत र संस्था : ....

ट. स्रोत बीउको बोरामा लगाएको ट्याग नं. : ....

ठ. बीउको लट संख्या : .... (पोथी लाइन : ....र ....भाले लाइन : ....) अन्य केही

ड. पृथकता दूरी : ....मिटर र समय पृथकता : ....दिन

ढ. सोही खेतमा लगाइएको अघिल्लो बाली र जात : ....

ण. प्रयोग गरिएको बीउको परिमाण : .... (पोथी लाइन : ....र भाले लाइनः ....)

त. पोथी र भाले लाइनको बीउ अनुपात : ....(पोथी लाइन : ....र भाले लाइन : ....)

थ. बीउ रोपेको मिति (पोथी लाइन : ....र भाले लाइन : ....)

द. निरीक्षण गरेको बालीको अवस्था (पोथी लाइन : ....र भाले/B लाइन : ....)

मकैको अन्य जातहरूको वृद्धि अवस्था परागकण झरिसकेको वा झरिरहेको र झर्ने सम्भावना रहेको बोट : ....

ध. प्रत्यक आँकडामा बोटको संख्या : यदि सबैभन्दा कमी भएमा ....

न. सोही जमिनमा अघिल्लो बाली र जात : ....

प. पृथकता दूरी (मिटरमा) यदि अन्य पृथकता तरिका अपनाएको भए : ....

फ. बेजातको बोट वा धान चमरा : हटाएको/नहटाएको

ब. अनुमानित बाली काट्ने मिति : ....दिन वा हप्तापछि

भ. बीउ उत्पादन (मे.टन) प्रति हेक्टर वा रो वा बिघा : ....

म. कीराको प्रकोप नाम सहित : ....

य. रोगको प्रकोप नाम सहित : ....

र. निरीक्षणबाट सिफारिस गरेको क्षेत्रफल (हे वा रो वा बिघा) : ....

ल. निरीक्षणबाट निस्कासित गरेको क्षेत्रफल (हे वा रो वा बिघा) : ....

खडा बाली निरीक्षण अवस्थाः

विवरण	संख्या	प्रति आँकडामा										कुल जम्मा	औसत	प्रतिशत
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०			
बेजातको बोट भाले लाइनमा														
निषेधित झारपातका बोट														
बेजातको बोट पोथी लाइनमा														
अन्य रोग लागेको बोट														
बीउबाट सर्ने निषेधित रोग लागेको बोट														

निस्कासन गर्नुका कारणहरू :
....
....
....
....
कैफियत : ....

बाली निरीक्षकको दस्तखत : ....
बाली निरीक्षकको नाम : ....
अनुमतिपत्र नं : ....
कार्यालय : ....
निरीक्षण गरेको मिति : ....

अनुसूची- ११

(दफा १४ को उपदफा (५) सँग सम्बन्धित)

अन्तिम वर्णशङ्कर बीउ बाली (मकै बाली) खेत निरीक्षण प्रतिवेदन फारम

फिल्ड उत्तर

क. बीउ उत्पादकको नाम : ....

ख. ठेगाना : .... GPS : ....

ग. बीउ उत्पादन सम्झौता गर्ने संस्था वा व्यक्तिको नाम : ....

घ. खेतको ठेगाना : ....

ङ. सम्पुर्ण खेतको क्षेत्रफल : ....रो/हे/बिघा (पोथी लाइन : ....र भाले लाइन : ....)

च. निरीक्षण गरेको क्षेत्रफल : .... रो/हे/बिघा (पोथी लाइन : ....र भाले लाइन ....)

छ. निरीक्षण गरेको खेतको संख्या : ....प्लट नं./ब्लक नं.

ज. बालीको किसिम र जात : ....(पोथी लाइन : ....र भाले : ....)

झ. बालीको स्तर : ....(प्रजनन्/मूल/स्रोत, उन्नत (वर्णशङ्कर))

ञ. बीउको स्रोत र संस्था..

ट. स्रोत बीउको बोरामा लगाएको ट्याग नं...

ठ. बीउको लट संख्या : .... (पोथी लाइन : ....र ....भाले : ....) अन्य केही

ड. पृथकता दूरी : ....मिटर र समय पृथकता : ....दिन

ढ. सोही खेतमा लगाइएको अघिल्लो बाली र जात : ....

ण. प्रयोग गरिएको बीउको परिमाण : .... (पोथी लाइन : ....र भाले : ....)

त. पोथी र भाले लाइनको बीउ अनुपात : ....(पोथी लाइन : ....र भाले लाइन : ....)

थ. बीउ रोपेको मिति (पोथी लाइन : ....र भाले : ....)

द. निरीक्षण गरेको बालीको अवस्था (पोथी लाइन : ....र भाले/B लाइन : ....)

मकैको अन्य जातहरूको वृद्धि अवस्था परागकण झरिसकेको वा झरिरहेको र झर्ने सम्भावना रहेको बोट..........................

ध. प्रत्येक आँकडामा बोटको संख्या (यदि सबैभन्दा कमी भएमा) : ....

न. सोहि जमिनमा अघिल्लो बाली र जात : ....

न. पृथकता दूरी (मिटरमा) यदि अन्य पृथकता तरिका अपनाएको भए : ....

प. बेजातको बोट वा धान चमरा : हटाएको/नहटाएको

फ. अनुमानित बाली काट्ने मिति : ....दिन वा हप्तापछि

ब. बीउ उत्पादन (मे.टन प्रति हेक्टर वा रो वा बिघा) : ....

भ. कीराको प्रकोप नाम सहित : ....

म. रोगको प्रकोप नाम सहित : ....

य. निरीक्षण बाट सिफारिस गरेको क्षेत्रफल (हे वा रो वा बिघा) : ....

र. निरीक्षणबाट निस्कासित गरेको क्षेत्रफल (हे वा रो वा बिघा) : ....

खडा बाली निरीक्षणको अवस्था :

विवरण	संख्या	प्रति आँकडा										कुल जम्मा	औसत	प्रतिशत
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०			
फूल फुल्ने अवस्थामा गरिएको कुनै निरीक्षणमा पाँच प्रतिशत वा सोभन्दा बढी पोथी बिरुवाहरू परागकण लिनसक्ने जुँगा भएको अवस्थामा हुँदा, बीउ उत्पादन गरिने सोही खेतमा भाले लाइनमा परागकण खसिसकेको, खसिरहेको वा खस्न सक्ने अवस्थाका बेजातका बोटहरू														
फूल फुल्ने अवस्थामा गरिएको कुनै निरीक्षणमा पाँच प्रतिशत वा सोभन्दा बढी पोथी लाइनहरूमा परागकण लिनसक्ने जुँगा भएको अवस्थामा हुँदा, परागकण खसिसकेको वा खसिरहेको, वा खस्नासक्ने अवस्थामा रहेका अन्य जात वा पोथी बोटहरूका धानचमरा														
फूल फुल्ने अवस्थामा विभिन्न मितिहरूमा गरिएका निरीक्षणमा परागकण खसिसकेका, खसिरहेका वा खस्नासक्ने अवस्थामा रहेका समेत जम्मा धानचमरा														
अन्तिम निरीक्षणमा पोथी लाइनहरूमा देखिएका बेजातका बोट / बिरुवाहरू														

निस्कासन गर्नुका कारणहरू :
....
....

कैफियत..

बाली निरीक्षकको दस्तखत : ....

बाली निरीक्षकको नाम : ....

अनुमतिपत्र नं. : ....

कार्यालय : ....

निरीक्षण गरेको मिति : ....

अनुसूची-१२

(दफा १४ को उपदफा (८) सँग सम्बन्धित)

बाली प्रजनकबाट प्राविधिक सहयोगका लागि बालीको संवेदनशील अवस्था

बाली	**बालीको संवेदनशील अवस्थाहरू**
धान	जमिनको रेखाङ्कन, नर्सरी ब्याड तयारी वा बीउ लगाउनु, बेर्ना सार्ने, परागसेचन देखि दाना लाग्ने अवस्था
मकै	जमिनको रेखाङ्कन, बीउ लगाउनु, tasseling, silking to grain filling stages
तरकारी	जमिनको रेखाङ्कन, बेर्ना सार्ने, फूल फुल्नुभन्दा अगाडि, फूल फुल्ने, परागसेचन, बाली कटान र प्रशोधन समय

खण्ड ङ

हाल सम्म (२०८२ साल) राष्ट्रिय बीउ बजन समितिबाट अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ताका लागि सिफारिस भई नेपाल सरकारबाट सूचिकृत वा पञ्जीकृत भएका बिभिन्न बालीका जातहरु

१. अन्न बाली

क) चैते धान

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	सि.एच. ४५	२०२३ (१९६६)	११८	३.५	तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाड ।
२	विन्देश्वरी	२०३८ (१९८१)	१२८	४.०	तराई र भित्री मधेश ।
३	चैते २	२०४४ (१९८७)	१२५	४.८	तराईको सिंचित भूमि ।
४	चैते ६	२०४८ (१९९२)	१२३	४.८	तराई र भित्री मधेश (३०० मि. सम्मको उचाईको सिंचित भूमि) ।
५	हार्दिनाथ १	२०६० (२००४)	१२०	४.०३	तराई, भित्री मधेश, रिभर बेसिन ८०० मि. सम्म ।
६	चैते ५	२०७४ (२०१८)	१२०-१२५	४.६	समुद्र सतह देखि ७०० मि. उचाईसम्मको तराई, भित्री मधेश, नदि किनार, बेसी तथा समतल फाँट ।

ख) वर्षे धान

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	ताईचुङ्ग १७६	२०२४ (१९६६)	१४४	३.९	मध्यपहाड र उपत्यका ।
२	चाईनुङ्ग २४२	२०२४ (१९६६)	१४४	७.३	पहाड ।
३	ताईनान १	२०२४ (१९६६)	१४४	६.६	पहाड ।

४	चाइनान २	२०२४ (१९६६)	१४३	७.८	पहाड ।
५	मसुली	२०३० (१९७३)	१५५	३.५	तराई र भित्री मधेश ।
६	सावित्री	२०३६ (१९७९)	१४०	४.	तराई र भित्री मधेश ।
७	खुमल ३	२०४१ (१९८३)	१३०	६.५	मध्य पहाड ।
८	खुमल २	२०४४ (१९८७)	१४२	५.६	काठमाडौं उपत्यका तथा समान हावापानी भएको ३००० फीट देखि ४५०० फीटसम्म उचाइको मध्यपहाड ।
९	खुमल ४	२०४४ (१९८७)	१४४	६.३	काठमाडौं उपत्यका तथा समान हावापानी भएको ३००० फीट देखि ४५०० फीटसम्म उचाइको मध्यपहाड ।
१०	मकवानपुर १	२०४४ (१९८७)	१५०	४.३	हुद्ग्रे कीराको प्रकोप भएको तराई ।
११	घैया २	२०४४ (१९८७)	११३	३.४	तराईको असिंचित पाखा ।
१२	पालुङ्ग २	२०४४ (१९८७)	१७२	६.१	शितोष्ण हावापानी भएका मकवानपुर जिल्लाको पालुङ्ग सरहका पहाडीक्षेत्र ।
१३	खुमल ५	२०४७ (१९९०)	१५४	६.७	१००० देखि १४०० मि. सम्म उचाइ भएका पश्चिमी मध्यपहाडी क्षेत्रहरु जस्तै पर्वत, वागलुङ्ग, म्याग्दी ।
१४	खुमल ७	२०४७ (१९९०)	१४६	७.	१००० देखि १४०० मि. सम्म उचाइ भएका पश्चिमी मध्यपहाडी क्षेत्रहरु जस्तै पर्वत, वागलुङ्ग, म्याग्दी ।
१५	खुमल ९	२०४७ (१९९०)	१४८	६.७	१००० मि. देखि १४०० मि. सम्म उचाइ भएका पश्चिमी मध्यपहाडी क्षेत्रहरु जस्तै पर्वत, वागलुङ्ग, म्याग्दी ।
१६	छोमरोङ्ग	२०४७ (१९९१)	१६४	४.२	नेपालको पूर्वी एवं पश्चिमी क्षेत्रको १४०० देखि २००० मि. सम्म उचाइ भएको उच्च पहाड र चिसो हावापानी भएको मध्यपहाड ।

१७	राधा ७	२०४८ (१९९२)	१४८	३.५	तराई, भित्री मधेश र सो सरह हावापानी भएको अकाशे खेती गरिने क्षेत्र ।
१८	राधाकृष्ण ९	२०४८ (१९९२)	१५०	३.८	तराई, भित्री मधेश र सो सरह हावापानी भएको सिंचित भूमि ।
१९	राधा ४	२०५२ (१९९५)	१२५	३.२	मध्यपश्चिम र सुदूरपश्चिम तराई (कपिलवस्तु, दाङ्ग, वर्दिया, बाँके, कैलाली र कञ्चनपुर) ।
२०	राधा ११	२०५२ (१९९५)	१४८	४.०	मध्यतराई (पर्सा, बारा, रौतहट, सर्लाही, महोत्तरी र धनुषा) ।
२१	राधा १२	२०५२ (१९९५)	१५५	४.६	पूर्वी तराई ।
२२	माछापुच्छ्रे ३	२०५३ (१९९६)	१७४	५.०	१४०० मि. देखि २००० मि. सम्म उचाइको चिसो हावापानी भएको मध्यदेखि उच्च पहाडसम्म (लुम्ले, घान्द्रुक र छोमरोङ्ग क्षेत्र) ।
२३	खुमल ६	२०५६ (१९९९)	१५५	७.८	काठमाडौं उपत्यका एवं सो सरहको हावापानी हुने ठाउँ ।
२४	रामपुर मसुली	२०५६ (१९९९)	१३५	५.७	तराई, भित्री मधेश, वेशी एवं मध्य पहाडको ९०० मि. उचाईसम्म अथवा मसुली धान लगाउन सकिने सबै क्षेत्र
२५	चन्दननाथ १	२०५८ (२००२)	१९१	५.०५	जुम्ला वा सो सरहका हावापानी भएको क्षेत्र ।
२६	चन्दननाथ ३	२०५८ (२००२)	१९२	५.३	जुम्ला वा सो सरहको हावापानी भएको क्षेत्र ।
२७	खुमल ११	२०५८ (२००२)	१४४	८.५	काठमाडौं उपत्यका ।
२८	लोकतन्त्र	२०६३ (२००६)	१२५-१३०	३.६	तराई, भित्री मधेश, तल्लो पहाड र मध्यपहाडका नाँद किनारा ।
२९	मिथिला	२०६३ (२००६)	१४५-१५०	३.५-४.५	तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाडको बेसी ।

३०	राम	२०६३ (२००६)	१३०-१३७	४.०-७.२	तराई, भित्री मधेश (शिवालिक उपत्यका, मकवानपुर, चितवन र नवलपरासी) ।
३१	वर्षे ३००४	२०६३ (२००६)	१५७	३.८	तराई र भित्री मधेश ।
३२	पोखेली जेठोबुढो	२०६३ (२००६)	१८०-१८५	२.६	पोखरा उपत्यका र यस आसपासका क्षेत्रहरु (६०० देखि ९०० मि. उचाई) ।
३३	खुमल ८	२०६३ (२००७)	१५८	७.७	मध्यपहाड र तल्लो पहाड ।
३४	सुनौलो सुगन्धा	२०६४ (२००८)	१५१	३.८	तराई, भित्री मधेश ।
३५	घैया १	२०६६ (२०१०)	११५	२.५-३.५	असिंचित Upland तराई, टार तथा मध्यपहाडका उपत्यका ।
३६	लल्का बास्मती	२०६६ (२०१०)	१५०	२.५-३.५	मध्य तथा पूर्वी तराई ।
३७	हर्दिनाथ २	२०६६ (२०१०)	१२५	३.१-४.२	तराई तथा भित्री मधेश ।
३८	तरहरा १	२०६६ (२०१०)	११३-१२५	४.२	मध्य तथा पूर्वी तराई ।
३९	डि. वाई. १८, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	११८	९.१७	तराई तथा भित्री मधेश ।
४०	खुमल- १०	२०६८ (२०११)	१३६ (१०७-१७०)	४.७८	काठमाडौ उपत्यका र सो सरहको हावापानी भएका पहाडी क्षेत्र ।
४१	खुमल- १३	२०६८ (२०११)	१४४ (११७-१८३)	४.१७	काठमाडौ उपत्यका र सो सरहको हावापानी भएका पहाडी क्षेत्र ।
४२	सुक्खा धान- १	२०६८ (२०११)	१२३-१२५	३.२-४.२	पूर्वि तथा पश्चमी तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडको ५०० मि. सम्मका बेसी तथा टार ।

४३	सुक्खा धान- २	२०६८ (२०११)	१२२-१२४	२.३-३.५	पूर्वि तथा पश्चमी तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडको ५०० मि. सम्मका बेसी तथा टार ।
४४	सुक्खा धान- ३	२०६८ (२०११)	१२२-१२५	२.५-३.६	पूर्वि तथा पश्चमी तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडको ५०० मि. सम्मका बेसी तथा टार ।
४५	वर्षे- २०१४	२०६८ (२०११)	१३५-१४०	३.८	तराई ।
४६	स्वर्णा सब- १	२०६८ (२०११)	१५०-१५५	४-५	तराई, तथा भित्री मधेश र मध्यपहाडका ५०० मि. सम्मका बेसीको सिंचित तथा घोल क्षेत्र ।
४७	वर्षे- १०२७ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	१२१	३.३	असिंचित तराई र मध्य पहाडका १००० मि. सम्मका बेसी तथा टार अर्धसिंचित तथा असिंचित क्षेत्र ।
४८	साँवा मसुली सब- १	२०६८ (२०११)	१४५-१५०	३.५-४	तराई, तथा भित्री मधेश र मध्य पहाडका ५०० मि. सम्मका बेसीको सिंचित तथा घोल क्षेत्र ।
४९	पि.एच.बी.- ७१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	१२९	५.२६	तराई/सिंचित ।
५०	यु. एस.- ३१२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	१३२	५.४६	सर्लाही देखि बाँके सम्मको तराई र भित्री मधेश ।
५१	च्याम्पीयन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	१३६	५.१५	सर्लाही देखि बाँके सम्मको तराई र भित्री मधेश ।
५२	राजा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	१२६	४.९४	सर्लाही देखि बाँके सम्मको तराई र भित्री मधेश ।
५३	लोकनाथ-५०५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	१२९	४.७९	तराई र भित्री मधेशको सिंचित क्षेत्र ।
५४	पि.ए.सि.- ८०१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	१२३	७.७९	तराई र भित्री मधेशको सिंचित क्षेत्र ।
५५	रेश्मा- ७८६, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	१२०	४.९१	पूर्वी तराईको सिंचित क्षेत्र ।

५६	लेकाली धान- १	२०७१ (२०१४)	१५८	४.०७	१५००-२६०० मि. सम्मको उच्च पहाडी क्षेत्र ।
५७	लेकाली धान- ३	२०७१ (२०१४)	१५२	३.९	१५००-२६०० मि. सम्मको उच्च पहाडी क्षेत्र ।
५८	सुक्खा धान- ४	२०७१ (२०१४)	११८-१२५	२.७-४	तराई र भित्री मधेशको असिंचित खेत र मध्यपहाड को ५०० मि.उचाईको टार
५९	सुक्खा धान- ५	२०७१ (२०१४)	१२५	३.२-४.२	तराई र भित्री मधेशको असिंचित खेत र मध्यपहाडको ५०० मि. उचाईको टार बेसी ।
६०	सुक्खा धान- ६	२०७१ (२०१४)	१२०-१२५	३-४	तराई र भित्री मधेशको असिंचित खेत र मध्यपहाडको ५०० मि. उचाईको टार बेसी ।
६१	डेल्टा रानी, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	१२४-१२८	३.९-५	तराई र भित्री मधेश ।
६२	डि. आर. एच. ७७५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	१२५-१३०	५.६	तराई र भित्री मधेश ।
६३	डि. आर. एच. ७४८, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	१३०-१३५	६.५	तराई र भित्री मधेशको सिंचित क्षेत्र ।
६४	एराइज ६४४४ गोल्ड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	१३०	५.१	बाँकेदेखि पूर्वको तराई र भित्री मधेश ।
६५	एराइज तेज गोल्ड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	१३५	५.३	बाँकेदेखि पूर्वको तराई र भित्री मधेश ।
६६	जि. के. ५०१७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	१२७	५.१-५.४	तराई र भित्री मधेश ।
६७	शान्ती, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	१२०-१३०	५-६	तराई र भित्री मधेशको सिंचित क्षेत्र ।
६८	सुधा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१५)	१२५-१३०	५-६	तराई र भित्री मधेशको सिंचित क्षेत्र ।

६९	यु. एस. ३८२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७२ (२०१६)	१२०-१२५	५-६	तराई र भित्री मधेशको सिंचित क्षेत्र ।
७०	राधा १४	२०७३ (२०१६)	१३२-१३५	४.४	तराई, भित्री मधेश, रिभर बेसिन र उपत्यकाको ७०० मि. उचाईसम्मको सिंचित क्षेत्र ।
७१	सुगन्धित धान १	२०७३ (२०१७)	१४२-१४५	४.५	तराई, भित्री मधेश, रिभर बेसिन र उपत्यकाको ७०० मि. उचाईसम्मको सिंचित क्षेत्र ।
७२	राधा १३	२०७३ (२०१७)	१४२-१४८	३-४.२	तराई र भित्री मधेशका असिंचित तथा समुद्र सतहबाट ७०० मि. सम्मको नाँद किनार, बेसी तथा समतल फाँट र उपत्यकाका सिंचित क्षेत्र ।
७३	सेहराङ्ग सब १	२०७३ (२०१७)	१२२-१२५	४.४-४.९	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार, वेसी तथा समतल फाँट र उपत्यकाको सिंचित क्षेत्र ।
७४	जे. के. आर. एच. २०८२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१७)	१३०	८.५-९	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार, वेसी तथा समतल फाँट ।
७५	जे. के. आर. एच. ३३३३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१७)	१३५	६.०	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार, वेसी तथा समतल फाँट ।
७६	एच. जे. जि. १, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१७)	१२०-१२५	८-९	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार, वेसी तथा समतल फाँट ।
७७	एच. जे. जि. ५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१७)	१२०-१३०	७.८	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार, वेसी तथा समतल फाँट ।
७८	एच. जे. जि. १०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१७)	१२०-१२५	८-९	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार, वेसी तथा समतल फाँट ।
७९	बहुगुणी धान १	२०७४ (२०१८)	१३५	५.५	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाईसम्मको तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार, बेसी तथा समतल फाँट ।
८०	बहुगुणी धान २	२०७४ (२०१८)	१४२	५.८	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाईसम्मको तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार, बेसी तथा समतल फाँट ।

८१	हार्दिनाथ ३	२०७४ (२०१८)	१२५	५.५	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार, वेसी तथा समतल फाँट ।
८२	साभा १२७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	११८	५.१६	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार, वेसी तथा समतल फाँट ।
८३	साभा १३४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	११५-११८	५.६४	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार, वेसी तथा समतल फाँट ।
८४	अराईज ६१२९ गोल्ड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	११२-११५	६.५-७	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार, वेसी तथा समतल फाँट ।
८५					
८६	भि एन आर २२३३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	१२०-१२५	५.५-६.६	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई, भित्री मधेश, नाँद किनार, बेसी तथा समतल फाँट ।
८७	भि एन आर २२४५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	१२०-१२५	५.५-६.६	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार, वेसी तथा समतल फाँट ।
८८	डि. वाई. ७९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	१२१	४.३-६.२	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार, वेसी तथा समतल फाँट ।
८९	कालो चामल (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	९९-१२५	२.२	तराई, भित्री मधेश, पहाड, उपत्यका र बेसीहरु ।
९०	श्रीराम खुस्बु, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	११८-१२१	५.२-६.२	तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार ।
९१	अराईज आईडिया, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	१२०-१२५	५.३-६.१	तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार ।
९२	अल्ट्रा सुपर सम्पूर्ण, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	१३५-१३७	४.०५-४.५१	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश तथा नाँद किनार ।
९३	अङ्कुर ज्योतिका, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१३४	४.१	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
९४	टि.एम.आर.भि.१६२६, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१३४	५.१	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।

९५	मुकाबला २३, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१२५	५.२	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाईसम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
९६	रँजत, OP	२०७६	१५५	४.५-५.०	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाईसम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
९७	सावाँ मन्सुली, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१४५-१६०	५-६	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाईसम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
९८	सर्जु ५२, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१२०-१३०	६-७	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाईसम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
९९	सुपर चाईना ६०१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१२५	६.६	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाईसम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
१००	तहल्का, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१२८	५.१	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाईसम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
१०१	महाराजा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१३३	५.१	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाईसम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
१०२	२७ पि.६३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१३३	५.०	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाईसम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
१०३	यु. एस. ३०५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१३२	५.०	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाईसम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
१०४	९४४४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१२५	५.३८	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाईसम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
१०५	एम.आर.पि.५५६९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१२६	६.३	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
१०६	एम.आर.पि.५५६६ उपज, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१२६	६.१	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
१०७	हार्दिनाथ हाईब्रिड -१, F1	२०७७ (२०२०)	१२१	६.४७	समुद्र सतह देखि १००० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश तथा नाँद किनारका फाँट ।

१०८	हार्दिनाथ हाईब्रिड -३, F1	२०७७ (२०२०)	११०	६.४२	समुद्र सतह देखि १००० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश तथा नाँद किनारका फाँट ।
१०९	हार्दिनाथ बोरो धान -१	२०७७ (२०२०)	१६६	६.२	समुद्र सतह देखि ५०० मि. उचाई सम्म तराई देखि पूर्वी तराईका क्षेत्रहरु ।
११०	शुद्धोधन कालानमक	२०७७ (२०२०)	१५४	३.२	समुद्र सतह देखि ५०० मि. उचाईसम्मको तराई तथा भित्री मधेशको सिंचित एवं आंशिक सिंचाई सुविधा भएको क्षेत्र ।
१११	हार्दिनाथ साँवा मन्सुली	२०७७ (२०२०)	१५२	४.५-४.८	समुद्र सतह देखि ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश तथा नाँद किनारका बेसीहरुको सिंचित एव आंशिक सिचाई सुविधा भएको क्षेत्र ।
११२	कालोनुनिया (उन्नत) (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२०)	१७४	३.२३	समुद्र सतह देखि २०० मि. उचाईसम्मको झापा, मोरङ्ग र सुनसरी एवं आंशिक सिंचाई सुविधा भएको क्षेत्र ।
११३	टि.एम.आर.एच.१२४ (TMRH 124), F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	१२१	५.७२	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश र वेसीहरु ।
११४	एम.पि. ३०३० (MP 3030), F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२१)	१२१	७.०२	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश र वेसीहरु ।
११५	एँरज ए.जेड. ६६३३ एस.टि. (Arize AZ 6633 ST), F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२१)	१२७	५.७१	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश र वेसीहरु ।
११६	२७ पि. २२ (27P22), F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२१)	१२५	६.१४	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश र वेसीहरु ।
११७	आर.एच.आर. १११ (RHR 111), F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२१)	१२५	५.७	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश र वेसीहरु ।

११८	एम.पि.आर. ५०५, OP (MPR 505) (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२१)	१३१	४.२२	समुद्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको तराई, भित्री मधेश र वेसीहरु ।
११९	खुमल-१२	२०७८ (२०२२)	१४६	४.७२	समुद्र सतहबाट ८००-१५०० मि. सम्मका पहाडी क्षेत्र ।
१२०	खुमल-१४	२०७८ (२०२२)	१४१	४.८१	समुद्र सतहबाट ८००-१५०० मि. सम्मका पहाडी क्षेत्र ।
१२१	एक्ले (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	१५५-१६५	३.८४-४.३२	समुद्र सतहबाट ८००-१००० मि. सम्मका मध्यपहाडी क्षेत्र ।
१२२	रातो अनदि (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	१५०-१६०	२.८८-३.८४	समुद्र सतहबाट ८००-१००० मि. सम्मका मध्यपहाडी क्षेत्र ।
१२३	कालो झिनुवा (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	१६०-१७०	२.४०-२.८८	समुद्र सतहबाट ८००-१००० मि. सम्मका मध्यपहाडी क्षेत्र ।
१२४	बयर्नी (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	१५०-१६०	२.६४-३.१२	समुद्र सतहबाट ८००-१००० मि. सम्मका मध्यपहाडी क्षेत्र ।
१२५	पहेले (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	१५०-१६०	२.४०-२.८८	समुद्र सतहबाट ८००-१००० मि. सम्मका मध्यपहाडी क्षेत्र ।
१२६	पि ए सी ८३४४ पास (PAC 8744+), F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	१२५	६.३९	समुद्र सतह देखि ७०० मि. सम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
१२७	ए डि भी ८५७७, (ADV 8577), F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	१२३	६.३६	समुद्र सतह देखि ७०० मि. सम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
१२८	एम आर ८३३३ (MR 8333), F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	१२४	६.५	समुद्र सतह देखि ७०० मि. सम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।

१२९	एन पि एच-५६७ (NPH- 567 (Winner), F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	१२७	६.०१	समुद्र सतह देखि ७०० मि. सम्मको तराई, भित्री मधेश र बेसीहरु ।
१३०	खुमल बासमती- १६	२०७८ (२०२२)	१३६	४.२	समुद्र सतहबाट ७०० देखि १५०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरु ।
१३१	हार्दिनाथ- ६	२०७८ (२०२२)	१३५	५.२१	समुद्र सतहबाट ७०० देखि १५०० मि. उचाई सम्मका तराई, भित्री मधेश तथा टार क्षेत्रहरु (वर्षे सिजनको लागि मात्र) ।
१३२	गंगासागर- १	२०७८ (२०२२)	१४५	३-३.५	समुद्री सतह देखि ७०० मि. उचाईसम्मका डुवान सम्भाव्य क्षेत्रहरु ।
१३३	गंगासागर- २	२०७८ (२०२२)	१३५	३.५-४	समुद्री सतह देखि ७०० मि. उचाईसम्मका डुवान सम्भाव्य क्षेत्रहरु ।
१३४	हार्दिनाथ- ४	२०७८ (२०२२)	११५	४.५-५	समुद्री सतह देखि ७०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरु (बारी- Upland र असिंचित क्षेत्र- Rainfed) ।
१३५	घैया- ३	२०७८ (२०२२)	१००	३.५-५	समुद्री सतह देखि ७०० मि. उचाई सम्मका पाखो बारी तथा असिंचित क्षेत्रहरु ।
१३६	अराईज एजेड ८४३३ डिटि, F1 Arize AZ 8433 DT (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	१२५-१३०	६.३	समुद्री सतह देखि ७०० मि. उचाई सम्मका तराई, भित्री मधेश तथा टारका सिंचित क्षेत्रहरु ।
१३७	हार्दिनाथ-५	२०७९ (२०२२)	१२७	५.२-५.७	समुद्री सतहदेखी ७०० मिटर उचाईका तराई, भित्री मधेश, रिभर वेशिन, बेसी क्षेत्रहरु (वर्षे सिजनको लागि)
१३८	तरहरा धान-२	२०८१ (२०२४)	१३५-१४०	५.२३	कोशी प्रदेशका तराईका जिल्लाहरु त्या मधेश प्रदेशका ससरी र सिराहा जिल्ला ।
१३९	लाल अनदी (पञ्जीकरण मात्र)	२०८१ (२०२४)	१२५-१३२	१.८-२.७	समुद्री सतहबाट ३०० मिटर उचाई सम्मका सुदुरपश्चिम प्रदेशका लालझाडी गाँउपालिका सरहको हावापानी भएका क्षेत्रहरु ।
१४०	जोरायल बासमती (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०२४)	१४६-१६५	२.६-३.७	समुद्री सतहबाट ९०० देखि १२०० मिटर उचाई सम्मका सुदूरपश्चिम प्रदेशको मध्यपहाडी क्षेत्रको सिंचित तथा घोल क्षेत्रहरु ।

१४१	हरियो काउचिन (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०२४)	१५६-१६५	३.८-५.२	समुद्री सतहबाट ११०० देखि १५०० मिटर उचाई सम्मका बागमती प्रदेशका क्षेत्रहरु ।
१४२	कालो पात्ले (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०२४)	१४४-१६२	३.१-३.६	समुद्री सतहबाट ७५० देखि १५०० मिटर उचाई सम्मका मध्य पहाडी क्षेत्रका सिंचित भुभागहरु
१४३	खुमल १८	२०७१ (२०२४)	१४५	५.२	अन्नपूर्ण गाउँपालिका लगाएत १४०० देखि १७०० मिटर उचाई सम्मका गण्डकी प्रदेशका क्षेत्रहरु

(ग)मकै

क.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	खुमल पहेंलो	२०२२	१२०-१३०	४.९	मध्यपहाड ।
२	रामपुर कम्पोजिट	२०३२	११०-११५	४.४	तराई, भित्री मधेस, बेसी र मध्यपहाड ।
३	अरुण २	२०३९	८०-९०	२.२	तराई, मध्यपहाड ।
४	मनकामना १	२०४४	१२०-१३०	४.०	मध्यपहाड (हिउँदमा तराई क्षेत्रमा पनि लगाउन सकिने) ।
५	गणेश २	२०४६	१५०-१६०	३.५	उच्च पहाड (हिउँदमा तराई र भित्री मधेशमा पनि लगाउन सकिने) ।
६	रामपुर २	२०४६	१०५-११०	४.०	तराई, भित्री मधेश, बेसी र टार ।
७	अरुण १	२०५२	९०-१००	४.०	पश्चिम तराई र मध्यपहाड ।
८	गणेश १	२०५४	१३५	५.०	उच्च पहाड ।
९	मनकामना ३	२०५९ (२००२)	१४२	५.५	पूर्वाञ्चल, मध्यमाञ्चल र पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रका मध्य पहाडी क्षेत्र (१००० देखि १७०० मि. सम्मको उचाईको लागि) ।
१०	गौरव हाईब्रिड मकै	२०६१ (२००३)	११०-१५०	८.१	तराई र भित्री मधेस (हिउँदे खेतीको लागि) ।
११	देउती	२०६३ (२००६)	१३०-१३५	५.७	मध्यपहाड ।
१२	सितला	२०६३ (२००६)	१३०-१३५	६.०८	पहाड ।

१३	मनकामना ४	२०६५ (२००८)	११७	५.३	नेपालको पूर्वदेखि पश्चिमसम्म मध्यपहाडको १६०० मि. भन्दा तल ।
१४	पोसिलो मकै १	२०६५ (२००८)	१४५-१५५	५. ३	नेपालको पूर्वदेखि पश्चिमसम्म मध्यपहाडको १६०० मि. भन्दा तल ।
१५	मनकामना ५	२०६६ (२०१०)	१४०-१४५	५.२७	कर्णाली पूर्वका मध्यपहाड ।
१६	मनकामना ६	२०६६ (२०१०)	१४०-१४५	५.३४	पूर्वी-मध्यपश्चिम पहाड ।
१७	बायो ९६८१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	९०-११०	६.५-८	मध्यमाञ्चल क्षेत्रको मध्यपहाड-वर्षे मौसम र पूर्वी तराई- हिउँदे मौसम ।
१८	राजकुमार, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	१००-११०	८-९	तराई, भित्री मधेस, रिभर वेसिन, भ्याली र तल्लो पहाडी भेगको ७०० मि. उचाई सम्म ।
१९	नुतन के.एच.१०१) F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	९०-९२	६.५-८	तराई, भित्री मधेस, रिभर वेसिन र उपत्यकाको ७०० मि. उचाइ सम्मको ।
२१	डि.के.सी. ९०८१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०११)	१२०-१६०	११-१२	मध्य तराई-हिउँदे मौसम (कार्तिक-माघ) ।
२२	अल राउण्डर, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०११)	१२०-१६०	७.१	तराई क्षेत्रमा-हिउँदे तथा वर्षे मौसम ।
२६	बिस्को-९४०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	१३५-१४०	७.१३	मध्य तराई र पहाड ।
२८	सि.पि.- ८०८, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	१३०-१४० (Winter) ११०-१२० (Rainy)	९.९५	पूर्वी तथा मध्य तराई ।
२९	सि.पि.- ६६६, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	११०-१२०	६.९७	पूर्वी तथा मध्य तराई ।
३०	गोदावरी- ९८९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	१०५	७.३६	पूर्वी तथा मध्य तराई र मध्यपहाडको बेसी तथा टार ।

३१	अर्ली- २, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८ (२०११)	१०५	५.६९	पूर्वी तथा मध्य तराई र मध्यपहाडको बेसी तथा टार ।
३३	रामपुर हाईब्रिड- २	२०६९ (२०१२)	१३०-१६० हिउँदे १२५ वर्षे	७.० हिउँदे ३.५५ वर्षे	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेस तथा तराई ।
३४	आर.एम.एल.- ४ (Inbred line)	२०६९ (२०१२)			नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेस तथा तराई ।
३५	एन.एम.एल.- २ (Inbred line)	२०६९ (२०१२)			नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेस तथा तराई ।
३६	आदित्य- ९२९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	१२१ (Days to silking)	७.२	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेस तथा तराई ।
३८	बिस्को- ९४० नयाँ, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	१११ (Days to silking)	७.७४	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेस तथा तराई ।
३८	सि.पि.- ८३८, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	१११ (Days to silking)	७.११	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेस तथा तराई ।
४०	१०भि१०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	११६ (Days to silking)	७.४६	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेस तथा तराई ।
४१	डि.एम.एच ७३१४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	१२३ (Days to silking)	६.६६	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेस तथा तराई ।
४२					
४३	एम.एम. ९१०७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	१२३ (Days to silking)	९.०	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेस तथा तराई ।
४४	डेकाल्भ डवल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	११८ (Days to silking)	६.७९	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेस तथा तराई ।
४६	एन.एम.एच.- ७३१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	११५ (Days to silking)	७.९२	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेस तथा तराई ।
४७	पायोनियर- ३५२२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	१२२ (Days to silking)	८.६५	नारायणी नदि पूर्वका भित्री मधेस तथा तराई ।

४८					
४९	९२२०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	११७ (Days to silking)	७.६७	तराई, भित्री मधेश, रिभर वेसिन र उपत्यकाको ७०० मि. उचाई सम्मको ।
५०	टि.एक्स ३६९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	१२४ (Days to silking)	९.०	तराई, भित्री मधेश, रिभर वेसिन र उपत्यकाको ७०० मि. उचाई सम्मको ।
५२	खुमल हाईब्रिड मकै २	२०७१ (२०१४)	१५२- Winter १३८- Summer	९.०८ ८.५	मध्य पहाडी क्षेत्रमा वर्षा याममा र तराई तथा भित्री मधेसमा हिउँदे मौसममा ।
५३	के.वाई.एम.- ३३ (ईनब्रेड लाईन)	२०७१ (२०१४)	६८ (Days to silking)	२.५	मध्य पहाडी क्षेत्रमा वर्षा याममा र तराई तथा भित्री मधेसमा हिउँदे मौसममा ।
५४	के.वाई.एम.- ३५(ईनब्रेड लाईन)	२०७१ (२०१४)	६६ (Days to silking)	१.५	मध्य पहाडी क्षेत्रमा वर्षा याममा र तराई तथा भित्री मधेसमा हिउँदे मौसममा ।
५५	रेशुङ्गा कम्पोजीट	२०७१ (२०१४)	१२७	५.२	मध्य तथा पश्चिमाञ्चल क्षेत्रको ७०० देखि १४०० मि. उचाइको पहाडी क्षेत्र ।
५६	गुल्मी - २ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	१२५	५.४	गुल्मी र अर्घाखाँची जिल्लाको ७०० देखि १४०० मि. उचाइको क्षेत्र ।
५७	अरुण ३	२०७२ (२०१५)	१००	३.९	मध्य पश्चिमदेखि पूर्वको तराई, भित्री मधेस र मध्य पहाड । तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे र वसन्ते तथा मध्य पहाडमा गृह्म ऋतुमा खेती गर्न सकिने ।
५८	अरुण ४	२०७२ (२०१५)	११३-११५	४.२	मध्य पश्चिम देखि पूर्वको तराई, भित्री मधेस र मध्य पहाड । तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे र वसन्ते तथा मध्य पहाडमा गृह्म ऋतुमा खेती गर्न सकिने ।
५९	अरुण ६	२०७२ (२०१५)	९०	३.५	मध्य पश्चिम देखि पूर्वको तराई, भित्री मधेस र मध्य पहाड । तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे र वसन्ते तथा मध्य पहाडमा गृह्म ऋतुमा खेती गर्न सकिने ।
६०	रामपुर हाईब्रिड ४	२०७३ (२०१६)	१५५-१६५	६.९५	तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजन ७०० मि. सम्म ।

६१	आर.एम.एल. ३२ (ईनब्रेड लाईन)	२०७३ (२०१६)			तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजन ७०० मि. सम्म ।
६२	आर.एम.एल. १७ (ईनब्रेड लाईन)	२०७३ (२०१६)			तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजन ७०० मि. सम्म ।
६३	रामपुर हाईब्रिड ६	२०७३ (२०१६)	१५८-१६५	६.८	तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजन ७०० मि. सम्म ।
६४	आर.एम.एल. ४ (ईनब्रेड लाईन)	२०७३ (२०१६)			तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजन ७०० मि. सम्म ।
६५	जि.के. ३१४०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१६)	१७५	६.४	नारायणी नदि देखि पूर्वी तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजनको लागि ७०० मि. सम्म ।
६६	जि.के. ३११४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१६)	१७०	६.५	नारायणी नदि देखि पूर्वी तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजनको लागि ७०० मि. सम्म ।
६७	एन.एम.एच. ७१३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१६)	१७५	६.३	नारायणी नदि देखि पूर्वी तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजनको लागि ७०० मि. सम्म ।
६८	एन.एम.एच. १२४७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१६)	१७७	६.०७	नारायणी नदि देखि पूर्वी तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजनको लागि ७०० मि. सम्म ।
६९	पि.३३९६, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१६)	१६५	६.२९	नारायणी नदि देखि पूर्वी तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजनको लागि ७०० मि. सम्म ।
७१	३०३३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१६)	१७०	६.४	नारायणी नदि देखि पूर्वी तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजनको लागि ७०० मि. सम्म ।
७३	बिस्को ९६ गोल्ड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१६)	१८०	८.२	नारायणी नदि देखि पूर्वी तराई र भित्री मधेशको हिउँदे सिजनका लागि ७०० मि. सम्म ।
७४	९०० एम.गोल्ड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१७)	१८०	६.५	समुन्द्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मको नारायणी नदि पूर्वका तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे सिजनको लागी ।
७६	पोषिलो मकै २	२०७४ (२०१८)	१२०-१६०	४.५	तराई, भित्री मधेशको समुन्द्र सतहदेखि ८०० मि. सम्म (वर्षे तथा हिउँदे सिजनको लागि) र मध्य पहाडको समुन्द्र सतह देखि ८००-१८०० मि. उचाई सम्म (वर्षे सिजनको लागि) ।

७७	रामपुर ४	२०७४ (२०१८)	१७०	५.४	तराई, भित्री मधेशको समुन्द्र सतहदेखि ७०० मि. उचाईसम्म ।
७८	मनकामना ७	२०७४ (२०१८)	१५८	६.४६	मध्य पहाडको समुन्द्र सतहदेखि ७००-१६०० मि. उचाईसम्म ।
७९	रामपुर हाईब्रिड ८, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	११०-१५५	७.५६	समुन्द्र सतह देखि ७०० मि. उचाई सम्मका तराई, भित्री मधेशमा हिउँदे सिजनको लागि ।
८०	रामपुर हाईब्रिड १०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	१२०-१६०	८.०५	समुन्द्र सतह देखि ७०० मि. उचाई सम्मका तराई, भित्री मधेशमा हिउँदे सिजनको लागि ।
८१	पि.एल. ३३००, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	१६०-१६५	८.४८	समुन्द्र सतह देखि ७०० मि. उचाई सम्मको नारायणी नदि पूर्वका तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे सिजनको लागि ।
८२	पि.एल. ३३३१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	१६०-१६५	९.०१	समुन्द्र सतह देखि ७०० मि. उचाईसम्मको नारायणी नदि पूर्वका तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे सिजनको लागि ।
८३	एच.पि. २२२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	१६०-१६५	८.७४	समुन्द्र सतह देखि ७०० मि. उचाईसम्मको नारायणी नदि पूर्वका तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे सिजनको लागि ।
८४	९७८४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	१४०-१५०	७.८१	समुन्द्र सतह देखि ७०० मि. उचाईसम्मको नारायणी नदि पूर्वका तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे सिजनको लागि ।
८५	९५१ सुपर, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	१५५-१६०	७.२७	समुन्द्र सतह देखि ७०० मि. उचाईसम्मको नारायणी नदि पूर्वका तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे सिजनको लागि ।
८९	जे.के.एम.एच. ५०२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	११५	७.०९	समुन्द्र सतह देखि ७०० मि. उचाईसम्मको नारायणी नदि पूर्वका तराई र भित्री मधेशमा हिउँदे सिजनको लागि ।
९४	एन.एम.एच. ३३५५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२०)	१६०-१६५	७.५७	नारायणी नदि पूर्वका तराई तथा भित्री मधेश (हिउँदे सिजनका लागि कार्तिक दोश्रो हप्तासम्म) ।
९५	एन.एम.एच. ५८९ (Suvarna), F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२०)	१५०-१६०	७.६३	नारायणी नदि पूर्वका तराई तथा भित्री मधेश (हिउँदे सिजनका लागि कार्तिक दोश्रो हप्तासम्म) ।
९६	पि. ३३५५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२०)	१५५	८.०७	नारायणी नदि पूर्वका तराई तथा भित्री मधेश (हिउँदे सिजनका लागि कार्तिक दोश्रो हप्तासम्म) ।

९७	एम.एम. २५६२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२०)	१६०	९.३१	नारायणी नदि पूर्वका तराई तथा भित्री मधेश (हिउँदे सिजनका लागि कार्तिक दोश्रो हप्तासम्म) ।
९८	विस्को कनक ५१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२०)	१५०-१६०	७.५८	नारायणी नदि पूर्वका तराई तथा भित्री मधेश (हिउँदे सिजनका लागि कार्तिक दोश्रो हप्तासम्म) ।
९९	के.एम.एच. १३११, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२०)	१५०-१६०	८.४२	नारायणी नदि पूर्वका तराई तथा भित्री मधेश (हिउँदे सिजनका लागि कार्तिक दोश्रो हप्तासम्म) ।
१००	स्टार ९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२०)	१५०-१६०	८.६३	नारायणी नदि पूर्वका तराई तथा भित्री मधेश (हिउँदे सिजनका लागि कार्तिक दोश्रो हप्तासम्म) ।
१०१	टि.एम.एम.एच. ८०६, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२०)	१५०-१६०	७.३	नारायणी नदि पूर्वका तराई तथा भित्री मधेश (हिउँदे सिजनका लागि कार्तिक दोश्रो हप्तासम्म) ।
१०२	मनकामना ९	२०७७ (२०२१)	१३२	५.४४	समुन्द्र सतहबाट ८०० देखि १८०० मि. उचाईसम्मका मध्यपहाडी क्षेत्र ।
१०३	रामपुर हाईब्रिड- १२, F1	२०७८ (२०२२)	तराई (हिउँदे सिजन) :१६०-१६५ दिन नाँद किनार क्षेत्र (वर्षे सिजन) : १२०-१५० दिन	९.४४	समुन्द्र सतहबाट ७०० मि. उचाई सम्मका तराई, भित्री मधेश, नाँद किनार तथा बेसी क्षेत्रहरु ।
१०४	रामपुर हाईब्रिड-१४, F1	२०७८ (२०२२)	तराई (हिउँदे सिजन) :१५५-१७० दिन बैंसी क्षेत्र (Foot Hills) (वर्षे सिजन): १२०-१४५ दिन	६.८५	समुद्री सतह देखि १००० मि. उचाई सम्मका तराई, भित्री मधेश र बेसी क्षेत्रहरु (Foot hills) ।
१०५	रामपुर हाईब्रिड- १६, F1	२०७८ (२०२२)	तराई (हिउँदे सिजन): १६०-१७५ दिन वैंसी क्षेत्र (Foot Hills) (वर्षे सिजन): १२५-१५० दिन	७.१५	समुद्री सतह देखि १००० मि. उचाई सम्मका तराई, भित्री मधेश र बेसी क्षेत्रहरु (Foot hills) ।
१०६	एन.एम.एच. ८३५२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	१६०-१७०	८.९	समुद्री सतह देखि ७०० मि. सम्मका तराई तथा भित्री मधेशका क्षेत्रहरु ।

१०७	RML-149 (आर एम एल-१४९) (ईनब्रेड लाईन)	२०८१ (२०२४)			समुद्री सतहदेखि ७०० मि. उचाई सम्मका तराई तथा भित्री मधेश ।
१०८	RML-150 (आर एम एल-१५०) (ईनब्रेड लाईन)	२०८१ (२०२४)			समुद्री सतहदेखि ७०० मि. उचाई सम्मका तराई तथा भित्री मधेश ।
१०९	RML-18 (आर एम एल-१८) (ईनब्रेड लाईन)	२०८१ (२०२४)			समुद्री सतहदेखि ७०० मि. उचाई सम्मका तराई तथा भित्री मधेश ।
११०	RML-145 (आर एम एल-१४५) (ईनब्रेड लाईन)	२०८१ (२०२४)			समुद्री सतहदेखि ७०० मि. उचाई सम्मका तराई तथा भित्री मधेश, नदी किनार तथा वेसी क्षेत्रहरु ।
१११	RML-146 (आर एम एल-१४६) (ईनब्रेड लाईन)	२०८१ (२०२४)			समुद्री सतहदेखि ७०० मि. उचाई सम्मका तराई तथा भित्री मधेश, नदी किनार तथा वेसी क्षेत्रहरु ।
११२	RML-86 (आर एम एल-८६) (ईनब्रेड लाईन)	२०८१ (२०२४)			समुद्री सतहदेखि १००० मि. उचाई सम्मका तराई तथा भित्री मधेश, नदी किनार तथा वेसी क्षेत्रहरु ।
११३	RML-96 (आर एम एल-९६) (ईनब्रेड लाईन)	२०८१ (२०२४)			समुद्री सतहदेखि १००० मि. उचाई सम्मका तराई तथा भित्री मधेश, नदी किनार तथा वेसी क्षेत्रहरु ।
११४	RML-95 (आर एम एल-९५) (ईनब्रेड लाईन)	२०८१ (२०२४)			समुद्री सतहदेखि १००० मि. उचाई सम्मका तराई तथा भित्री मधेश, नदी किनार तथा वेसी क्षेत्रहरु ।

(घ)गहुँ

क्र. सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	लेर्मा ५२	२०१७ (१९६०)	१३६	५.०	मध्यपहाड।
२	आर.आर. २१	२०२७ (१९७१)	११६-१६०	४.०	तराई र पहाड।
३	यु.पी. २६२	२०३५ (१९७८)	१२२	४.०	तराई ।
४	नेपाल २९७	२०४२ (१९८५)	११७	५.०	तराई ।
५	अन्नपूर्ण १	२०४५ (१९८८)	१६८	५.५	१००० मि. उचाई भन्दा माथिको पहाड।
६	अन्नपूर्ण ३	२०४७ (१९९१)	१६५	५.५	लुम्ले र पाखीवास क्षेत्रको ११०० मि. उचाईसम्मको भूमि।

७	बी.एल. १०२२	२०४८ (१९९१)	१२०	५.०	नारायणी नदीदेखि पश्चिमको तराई, टार र १००० मि. सम्म उचाई भएका उपत्यकाहरू।
८	भृकुटी	२०५१ (१९९४)	१२०	५.०	तराई, टार र १००० मि. सम्म उचाई भएका उपत्यकाहरू।
९	अन्नपूर्ण ४	२०५१ (१९९४)	१६१	५.०	मध्य र उच्च पहाड।
१०	बी.एल. ११३५	२०५१ (१९९४)	११५	५.०	तराई, टार र १००० मि. सम्म उचाई भएका उपत्यकाहरू।
११	अच्युत	२०५४ (१९९७)	१२५	४.५	टार, १००० मि. भन्दा कम उचाई भएका उपत्यकाको मध्यम तथा उच्च उर्वराभूमी।
१२	रोहिणी	२०५४ (१९९७)	११९	४.१	तराई, टार र १००० मि. भन्दा कम उचाई भएका उपत्यकाको सिंचित र मध्यम तथा उच्च उर्वराभूमि।
१३	पासाङ्ल्हामु	२०५४ (१९९७)	१७८	६.७	मध्यपहाड जस्तै काठमाडौं र जुम्ला सरहको समान हावापानी भएको उच्च पहाड।
१४	कान्ति	२०५४ (१९९७)	१७४	५.५	पहाडी क्षेत्रको मध्यम र उच्च उर्वराभूमि।
१५	बी.एल. १४६३	२०५६ (१९९९)	११५	४.०	तराई, टार र १००० मि. भन्दा कम उचाई भएका उपत्यकाको सिंचित र मध्यम तथा उच्च उर्वराभूमि।
१६	गौतम	२०६१ (२००४)	११९	३.४	तराई, टार र ५०० मि. भन्दा कम उचाई भएको उपत्यका।
१७	डब्लु.के. १२०४	२०६४ (२००७)	१७९	३.४	मध्य पहाड र उच्च पहाड।
१८	आदित्य	२०६६ (२०१०)	११८	४.७९	तराई, टार र ५०० मि. सम्मको उपत्यका।
१९	एन.एल. ९७१	२०६६ (२०१०)	१२२	४.५३	तराई, टार र ५०० मि. सम्मको उपत्यका।
२०	विजय	२०६७ (२०११)	१११-१२३	४.४५	तराई, टार र ५०० मि. सम्मको उपत्यका।
२१	गौरा (BL 3235)	२०६९ (२०१२)	१६०	४.२-५.०	मध्य तथा उच्च पहाड।
२२	धौलागिरी (BL 3503)	२०६९ (२०१२)	१५६	३.६-४.९	मध्य तथा उच्च पहाड।
२३	तिलोत्तमा	२०७२ (२०१५)	१०५-१२०	२.५-३.२	तराई र भित्री मधेशको सिंचित तथा अर्ध सिंचित क्षेत्र।
२४	डाँफे	२०७२ (२०१५)	१६३-१७०	४.४८	मध्य तथा उच्च पहाड।
२५	बाणगंगा	२०७३ (२०१६)	११०	३.३	तराई, टार, होचो उपत्यका ७०० मि. सम्मको उचाईमा सिंचित र अर्ध सिंचित क्षेत्रको लागि।
२६	स्वर्गद्वारी	२०७३ (२०१६)	१६३	४.४	मध्य तथा उच्च पहाड (७०० देखि १४०० मि. सम्म) सिंचित तथा अर्ध सिंचित क्षेत्रको लागि

२७	मुनाल	२०७४ (२०१८)	१६४	४.९१	समुद्र सतहको ६०० देखि २३०० मि. उचाईसम्मको मध्य तथा उच्च पहाडको सिंचित तथा असिंचित क्षेत्र।
२८	च्याखुरा	२०७४ (२०१८)	१५८	३.२६	समुद्र सतहको ६०० देखि १६०० मि. उचाईसम्मको मध्य पहाडको असिंचित क्षेत्र।
२९	खजुरा ड्युरम १	२०७४ (२०१८)	१२६	४.८६	समुद्र सतह देखि ५०० मि. उचाईसम्मका दाङ्ग, बाँके, बर्दिया, कैलाली, कञ्चनपुरका सिंचित क्षेत्र।
३०	खजुरा ड्युरम २	२०७४ (२०१८)	१२९	५.२६	समुद्र सतह देखि ५०० मि. उचाईसम्मका दाङ्ग, बाँके, बर्दिया, कैलाली, कञ्चनपुरका सिंचित क्षेत्र।
३१	पावै गहुँ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	३३०	२.१९-२.७५	कर्णाली अञ्चलको २३०० देखि ३३०० मि. सम्म २८०० मि. उपयुक्त।
३२	बि.एल. ४३४१	२०७५ (२०१८)	११८-१२२	५.०३	तराई र भित्री मधेश लगायत समुद्री सतहबाट ८०० मि. उचाई सम्म।
३३	मुडुले १	२०७७ (२०२१)	१८१	३.०७	समुद्र सतह देखि १७०० देखि २२९० मि. उचाई सम्मका उच्च पहाडी क्षेत्र।
३४	कौटिला	२०७७ (२०२१)	१५२	३.६९	समुद्र सतह देखि १००० देखि २२९० मि. उचाई सम्मका मध्य तथा उच्च पहाडी क्षेत्र।
३५	तिला	२०७७ (२०२१)	१९१	३.४३	समुद्र सतह देखि १७०० देखि २२९० मि. उचाई सम्मका उच्च पहाडी क्षेत्र।
३६	सुर्मा	२०७७ (२०२१)	१८०	३.९८	समुद्र सतह देखि १००० देखि २२९० मि. उचाई सम्मका मध्य तथा उच्च पहाडी क्षेत्र।
३७	हिमगंगा	२०७७ (२०२१)	१८१	४.५१	समुद्र सतह देखि १७०० देखि २२९० मि. उचाई सम्मका उच्च पहाडी क्षेत्र।
३८	भेरीगंगा	२०७७ (२०२१)	१६४	४.५६	समुद्र सतह देखि १००० देखि २२९० मि. उचाई सम्मका मध्य तथा उच्च पहाडी क्षेत्र।
३९	खुमलशक्ति	२०७७ (२०२१)	१६५	५.०९	समुद्र सतह देखि १००० देखि १७०० मि. उचाई सम्मका मध्य पहाडी क्षेत्र।

४०	जिङ्क गहुँ १	२०७७ (२०२१)	१२१	५.०१	तराई र भित्री मधेश लगायत समुद्री सतह देखि ८०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरू।
४१	जिङ्क गहुँ २	२०७७ (२०२१)	११९	५.७५	तराई र भित्री मधेश लगायत समुद्री सतह देखि ८०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरू।
४२	वोर्लोग २०२०	२०७७ (२०२१)	१२०	५.०	तराई र भित्री मधेश लगायत समुद्री सतह देखि ८०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरू।

ङ)कोदो

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	ओख्ले १	२०३७ (१९८०)	१४४-१९४	३.३	मध्य र उच्च पहाड ।
२	डल्ले १	२०३७ (१९८०)	१२५-१५१	३.३	तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाड ।
३	काब्रे कोदो १	२०४७ (१९९०)	१६७	२.३	९०० देखि १९०० मि. उचाईसम्मको मध्यपहाडी क्षेत्रको पाखोबारी ।
४	सैलुङ कोदो १	२०७२ (२०१५)	१५५	२.४	मध्यमान्चल देखि मध्य पश्चिममान्चल क्षेत्रको १३०० देखि २२०० मि. उचाईको मध्य पहाड र उच्च पहाड ।
५	काब्रे कोदो २	२०७२ (२०१५)	१५३	२.५	मध्यमान्चल देखि मध्य पश्चिममान्चल क्षेत्रको ७०० देखि १८०० मि. उचाईको मध्य पहाड ।
६	रातो कोदो (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	१५५	२.९	समुद्र सतहबाट २००० देखि ३५०० मि. उचाई भएका जुम्ला लगायत आसपासका जिल्लाहरु ।

(च) जौ

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	वोनस	२०३० (१९७४)	१६२	३.६	काठमाण्डौ उपत्यका र समान हावापानी भएको क्षेत्र ।
२	एच.बी.एल ५६	२०३० (१९७४)	१३५	३.०	तराई र भित्री मधेश ।
३	गाल्ट	२०३० (१९७४)	१५७	२.३	तराई, भित्री मधेश र पालुङ्ग उपत्यका ।
४	सि.आई. १०४४८	२०३० (१९७४)	१२५	२.६	तराई र भित्री मधेश ।
५	केच	२०३१ (१९७५)	११२	२.५	तराई र भित्री मधेश ।
६	सोलुउवा	२०४७ (१९९०)	१७७	१.९	मुस्ताङ्ग, मनाङ्ग र डोल्पाका २००० देखि ३००० मि. सम्म उचाईका लेकाली क्षेत्र ।
७	मुक्तिनाथ	२०८० (२०२४)	१६२	२.९६५	समुद्री सतहबाट १३०० देखि ३००० मिटर उचाई सम्मका मध्य र उच्च पहाडी क्षेत्रहरु

(छ)फापर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	मिठे फापर १	२०७२ (२०१५)	७२	१.२	तराई र भित्री मधेस देखि उच्च पहाडसम्म ।
२	तीतेफापर १	२०७७ (२०२१)	७९	१.५४	समुद्र सतहबाट ६००-३५०० मि. सम्मका क्षेत्रका लागि ।
३	तीतेफापर २	२०७७ (२०२१)	७८	१.६३	समुद्र सतहबाट ६००-३५०० मि. सम्मका क्षेत्रका लागि ।

(ज) चिनो

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	दुधे चिनो (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	८८	२.११	समुद्र सतहबाट १५००-२००० मि. उचाई भएका हुम्ला लगायत कर्णाली प्रदेशका आसपासका जिल्लाहरु ।

(झ)कागुनो

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	वरियो कागुनो (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	१७०	२.२	समुद्र सतहबाट ८००-१५०० मि. उचाई भएका लमजुङ्ग र आसपासका जिल्लाहरु ।

२. दलहन

(क)भटमास

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	हार्डी	२०३५ (१९७८)	१२४	२.४	तराई र भित्री मधेस ।
२	रान्सम	२०४४ (१९८७)	१४५	१.०	मध्यपहाड र उपत्यका ।
३	सेती	२०४६ (१९९०)	१५०	१.२	मध्यपहाड र उपत्यका ।
४	कब	२०४६ (१९९०)	१२३	२.५	तराई र भित्री मधेस ।
५	लुम्ले भटमास १	२०५३ (१९९६)	१३८-१४७	१.७	४०० देखि १६०० मि. उचाइसम्मको मध्यपहाड ।
६	तरकारी भटमास १	२०६० (२००४)	१२०	२.३	मध्यपहाडी क्षेत्र ८०० देखि १५०० मि. सम्म ।
७	पूजा	२०६३ (२००६)	१२५	१.६	तराई, भित्री मधेस र मध्यपहाड ।

८	खजुरा भटमास-१	२०७९ (२०२२)	११५.७	१.९७	समुद्री सतहदेखि १५०० मिटर उचाई सम्मका तराई, भित्री मधेस र मध्य पहाडी क्षेत्रहरु ।

(ख) मुसुरो

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	सिन्दुर	२०३६ (१९७९)	१४८	१.५	तराई, भित्री मधेश र पहाड ।
२	सिम्रिक	२०३६ (१९७९)	१४३	१.५	तराई, भित्री मधेश र पहाड ।
३	शिशिर	२०३६ (१९७९)	१५०	२.०	तराई, भित्री मधेश र पहाड ।
४	सिमल	२०४६ (१९९०)	१४३	४.१	तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाड ।
५	शिखर	२०४६ (१९९०)	१४३	३.५	तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाड ।
६	खजुरा १	२०५६ (१९९९)	१२८	१.५	मध्य पश्चिमाञ्चल देखि सुदूर पश्चिमाञ्चलसम्मको धान र मकै लगाईने खेत ।
७	खजुरा मुसुरो २	२०५६ (१९९९)	१३४	२.१	मध्य पश्चिमाञ्चल देखि सुदूर पश्चिमाञ्चल सम्मको धान र मकै लगाईने खेत ।
८	शितल	२०६१ (२००४)	१३४	१.१	सम्पूर्ण तराई र मध्यपहाड ।
९	सगुन	२०६५ (२००७)	९८	१.३	काठमाडौं उपत्यका तथा समान हावापानी भएको मध्यपहाडी क्षेत्रको टार तथा बेसी ।
१०	महेश्वर भारती	२०६५ (२००७)	१११	१.४	काठमाडौं उपत्यका तथा समान हावापानी भएको मध्यपहाडी क्षेत्रको टार तथा बेसी ।
११	खजुरा मुसुरो ३	२०७३ (२०१७)	१४८	१.७८	समुद्र सतहबाट १७०० मि. सम्मको तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाड ।
१२	खजुरा मुसुरो ४	२०७५ (२०१८)	१३६	१.०८	मध्य तथा सुदूर पश्चिमका तराई (दाङ्ग देखि कञ्चनपुर सम्म, १०० देखि ७०० मि. सम्म) ।
१३	श्रद्धा कालो मुसुरो	२०७७ (२०२०)	१४२	१.२१	तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाड ।
१४	रसुवा कालो मुसुरो (स्थानीय) (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२०)	१५९	१.२८	रसुवा र नुवाकोट जिल्लाहरुको १८०० देखि २५०० मि. उचाईसम्म ।

(ग) चना

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	धनुष	२०३६ (१९७९)	१४४	१.८	तराई र भित्री मधेश ।
२	राधा	२०४४ (१९८७)	१४२	१.६	तराईका सुख्खा भाग र आकाशे पानीको भरमा खेती गर्न सकिने भूमि ।
३	सीता	२०४४ (१९८७)	१४०	१.५	तराईका सुख्खा भाग र आकाशे पानीको भरमा खेती गर्न सकिने भूमि ।
४	कोशेली	२०४७ (१९९०)	१५४	१.६	पश्चिम तराई र भित्री मधेश ।
५	कालीका	२०४७ (१९९०)	१५२	१.४	मध्य र पश्चिम तराई तथा भित्री मधेश ।
६	तारा	२०६५ (२००८)	१३५	१.४	तराई र मध्य पहाडको बेसी तथा टार ।
७	अवरोधी	२०६५ (२००८)	१३५	१.३	तराई र मध्य पहाडको बेसी तथा टार ।

(घ)बोडी

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	आकाश	२०४६ (१९९०)	७३	१.०	तराई र भित्री मधेश ।
२	प्रकाश	२०४६ (१९९०)	६०	०.८	तराई र भित्री मधेश ।
३	सूर्य	२०६१ (२००४)	७७	१.३	मध्य र पश्चिम तराई, भित्री मधेश ।
४	डबल हार्भेष्ट, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०-१००	१६-१८	तराई र पहाड ।
५	मालेपाटन- १	२०६८ (२०११)	७५-९०	०.८-१.०	तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडका टार तथा होचा क्षेत्रहरु (३०० देखि १००० मि.) ।
६	गाजले वोडी	२०७३ (२०१७)	७८	१.८५	समुन्द्र सतहबाट १२०० मि. सम्मको तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाड ।

(ङ)रहर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	रामपुर १	२०४८ (१९९२)	१९७	१.५	चितवन, मकवानपुर र सर्लाही जिल्लाहरुको तराई र भित्री मधेश ।
२	वागेश्वरी	२०४८ (१९९२)	२६१	२.०	धनुषा, सर्लाही र बाँके जिल्लाहरु ।
३	खजुरा रहर-१	२०७९ (२०२२)	२७४	१.६९	समुद्री सतह देखि ७०० मिटर उचाई सम्मका पश्चिम तराईका क्षेत्रहरु ।

(च)मास

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१					
२	रामपुर मास	२०७५ (२०१८)	६४	०.८८	तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडका टार तथा होचा क्षेत्रहरु (१०० देखि १२५० मि. सम्म) ।
३	खजुरा मास १	२०७५ (२०१८)	६६	०.८९	तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडका टार तथा होचा क्षेत्रहरु (१०० देखि १२५० मि. सम्म) ।

(छ)मुङ्ग

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	पुसा वैशाखी	२०३२ (१९७६)	६०	१.५	तराई ।
२	**कल्याण**	**२०६३ (२००६)**	**६०**	**०.६९**	**तराई, चुरे पहाड र मध्यपहाड ।**
३	प्रतिक्षा	२०६३ (२००६)	६३	०.६८६	तराई, चुरे पहाड र मध्यपहाड ।
४	प्रतिज्ञा	२०७५ (२०१८)	५९	१.३	तराई, भित्री मधेश तथा मध्य पहाडका टार तथा होचा क्षेत्रहरु (१०० देखि ७०० मि. सम्म) ।

(ज)राजमा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	पि. डि. आर. १४	२०७६ (२०१९)	११ ९	१.८६	तराई देखि उच्च पहाड (११५ देखि २३६७ मि. सम्म) ।

३.तेलहन

(क)बदाम

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	बी. ४	२०३७ (१९८०)	१४०	१.५	तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाड ।
२	जनक	२०४५ (१९८९)	१४५	२.५	तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाडी क्षेत्रको सिंचाईको सुविधा नभएको बलौटे दोमट माटो भएको क्षेत्र ।
३	ज्योती	२०५३ (१९९६)	१३७-१५३	२.०	तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाडी क्षेत्रको पानी नजम्ने तथा चिम्ट्याइलो माटो नभएको क्षेत्र ।
४	जयन्ती	२०५३ (१९९६)	११५	२.२	तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाडी क्षेत्रको पानी नजम्ने तथा चिम्ट्याइलो माटो नभएको क्षेत्र ।
५	राजर्षि	२०६२ (२००५)	१३६	२.८४	तराई र भित्री मधेश ।
६	वैदेही	२०६२ (२००५)	११०	३.३	तराई र भित्री मधेश ।
७	सम्मृद्धि	२०७६ (२०१९)	११०-१२५	३.१६	तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाड ।
८	नवलपुर बदाम-१	२०८० (२०२४)	१३३	२.३८	समुद्र सतहबाट १५०० मिटर सम्मका तराई देखि मध्य पहाडी क्षेत्रहरु ।

(ख) तोरी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	विकास	२०४६ (१९८९)	८५-९०	०.८	मध्यमाञ्चलदेखि सुदूर पश्चिमाञ्चल सम्मको तराई र भित्री मधेश ।
२	लुम्ले १	२०५३ (१९९६)	८९-१५३	०.९	पश्चिम क्षेत्रको ७०० मि. उचाईभन्दा माथिको मध्यदेखि उच्च पहाड ।

३	प्रगति	२०५३ (१९९६)	९९	१.०	पूर्वी मध्यपहाड, तराई र भित्री मधेशको आंशिचित भूमी ।
४	उन्नति	२०६२ (२००५)	८६	१.०४	तराई, भित्री मधेश र कम उचाई भएको उपत्यकाको आंशिचित क्षेत्र ।
५	प्रीति	२०६२ (२००५)	८३	१.२६	तराई, भित्री मधेश र कम उचाई भएको उपत्यकाको आंशिचित क्षेत्र ।
६	मोरङ तोरी- २	२०७० (२०१३)	८३	०.७-०.९	तराई तथा मध्य तराई ।
७	सुर्खेत स्थानीय तोरी - ३ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	८२ -१००	०.९०५	मध्य पश्चिमका तराई जिल्लाहरु बाँके, बर्दिया, दाङ, मध्य पहाडका, सुर्खेत, दैलेख, सल्यान र भेरी नदी किनारका क्षेत्रहरु ।
८	नवलपुर स्थानीय ४	२०७६ (२०१९)	९३	१.०२	तराई, भित्री मधेश र मध्य पहाडका ६०० मि. ।

(ग) रायो

क्र.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	पुसा बोल्ड	२०४५ (१९८९)	११०-११५	०.९	तराई र भित्री मधेश ।
२	कृष्णा	२०४६ (१९८९)	११५	१.१	मध्यमाञ्चल देखि सुदूर पश्चिमाञ्चलसम्मको तराई र भित्री मधेश ।
३	मोरङ्ग रायो/तोरा	२०७४ (२०१८)	१०२-१२०	०.९२	समुद्र सतह देखि ७०० मि. उचाईसम्मका तराई तथा भित्री मधेश ।

(घ) तील

क्र.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	नवलपुर खैरो तील १	२०५७ (२०००)	८५	१.२	सिराहा देखि नेपालगञ्जसम्मका तराई ।
२	नवलपुर भुसे तील १	२०५७ (२०००)	९.३	०.६५	तराई र भित्री मधेश ।

४.औद्योगिकबाली

(क) सूर्ती

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	वेलाचापी १	२०४६ (१९८९)	६०-७०	०.९	तराई ।

(ख) कपास

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	टयाम्कोट एस.पी. ३७	२०३४ (१९७७)	६०-७०	०.९	मध्यमाञ्चल र सुदूर पश्चिममाञ्चल ।

(ग) उखु

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	जीतपुर १	२०५३ (१९६६)	३००-३६०	७१.०	पूर्वाञ्चल, मध्यमाञ्चल र पश्चिमाञ्चलको सिंचित तराई ।
२	जीतपुर २	२०५३ (१९६६)	३००-३६०	९२.०	पूर्वाञ्चल, मध्यमाञ्चल र पश्चिमाञ्चलको असिंचित तराई ।
३	जीतपुर ३	२०६० (२००४)	३००-३६०	७९.२	तराई ।
४	जीतपुर ४	२०६० (२००४)	३००-३६०	८६.०	तराई ।
५	जीतपुर-५ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	३००-३३०	८१	नारायणी नदि पूर्वका तराई तथा भित्री मधेशका क्षेत्रहरु ।
६	जीतपुर-६ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	३००-३३०	८३	नारायणी नदि पूर्वका तराई तथा भित्री मधेशका क्षेत्रहरु ।

७	जीतपुर-७ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	३००-३३०	८१.३	नारायणी नदि पूर्वका तराई तथा भित्री मधेशका क्षेत्रहरु ।
८	जीतपुर-८ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७९ (२०२२)	१०-११ महिना	८४	समुद्री सतहबाट ३०० मिटर उचाइ सम्मका तराईका क्षेत्रहरु ।
९	जीतपुर-९ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७९ (२०२२)	१०-११ महिना	९५.६	समुद्री सतहबाट ३०० मिटर उचाइ सम्मका तराईका क्षेत्रहरु ।

(घ) जुट

क.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	इटहरी १ (सेतोपात)	२०५६ (१९९९)	११८	३.४	पूर्वी तराई ।
२	इटहरी २ (सुनौलो पात)	२०५६ (१९९९)	११६	३.३	पूर्वी तराई ।
३	इटहरी-४	२०७९ (२०२२)	१२०	३.८	झापा, मोरङ्ग, सुनसरी लगायतका पूर्वी तराई क्षेत्रहरु ।

(ङ) अदुवा

क.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	कपुरकोट अदुवा १	२०५८ (२००१)	२२५-२४०	२२-३८	१६००मि. उचाईसम्मको भित्री मधेश, मध्यपहाड र बेसी ।
२	कपुरकोट अदुवा २	२०७३ (२०१६)	२४०-२६०	३२.७५	भित्री मधेश, मध्यपहाड र बेसी १६०० मि. उचाई सम्म ।

(च)हलेदो/बेसार

क.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	कपुरकोट हलेदो- १	२०७१ (२०१४)	२४५ - २६०	२७.८	मध्य पहाडको ओसिंचित पाखोबारी ।

२	कपुरकोट हलेदो- २	२०७४ (२०१८)	२४५ - २६०	३४.०५	समुन्द्र सतह देखि १६०० मि. उचाई सम्मका तराई तथा भित्री मधेश ।

(छ) अलैंची

क्र.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	रामसाई (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	फूल फुलेको ९० दिनमा	०.६२	१५०० देखि २२०० मि. उचाईसम्मका क्षेत्रहरु ।
२	गोलसाई (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	फूल फुलेको ९० दिनमा	०.७	१२०० देखि १६०० मि. उचाईसम्मका क्षेत्रहरु ।
३	डम्बरसाई (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	फूल फुलेको ८५ दिनमा	०.७	६०० देखि १२०० मि. उचाईसम्मका क्षेत्रहरु ।
४	भलङ्गे (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	फूल फुलेको ९० दिनमा	०.७	१५०० देखि २२०० मि. उचाईसम्मका क्षेत्रहरु ।
५	जिर्मले (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	फूल फुलेको ८० दिनमा	०.९	६०० देखि १२०० मि. उचाईसम्मका क्षेत्रहरु ।

५. तरकारी बाली

(क) आलु

क्र.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	कुफ्री ज्योति	२०४९ (१९९२)	११०	२३	पहाडमा वर्षे बालीको लागि माघ, फाल्गुण र चैत्र, हिउँदे बालीको लागि असोज र कार्तिकमा तथा कम वर्षा हुने पश्चिमका उच्च पहाडका लागि असार र साउन ।
२	कुफ्री सिन्दुरी	२०४९ (१९९२)	११०-१२०	२३	तराईमा हिउँदे बालीको रुपमा, असोजदेखि मंसिरसम्म र तल्लोपहाडी भेगमा कार्तिक देखि पुससम्म ।
३	डेजिरे	२०४९ (१९९२)	९०-१२०	१८	तराईमा हिउँदे बालीको रुपमा असोज र कार्तिक, मध्यपहाड र तल्लो पहाडमा भाद्र र असोज तथा मध्यपहाड देखि उच्च पहाडमा वर्षे बालीको रुपमा माघ र फागुन ।

४	जनकदेव	२०५६ (१९९९)	११०	३९.४	मध्य तथा उच्च पहाडी क्षेत्रमा गृष्म ऋतु, उपत्यका तथा तराई क्षेत्रमा शरद ऋतु र कम पानी पर्ने उच्च पहाडी क्षेत्रमा वर्षा ऋतु ।
५	खुमल सेतो १	२०५६ (१९९९)	११०	३८.७	मध्य तथा उच्च पहाडी क्षेत्रमा गृष्म ऋतु, कम पानी पर्ने उच्च पहाडी क्षेत्रमा र मध्यपहाडी क्षेत्रमा शरद ऋतु ।
६	खुमल रातो २	२०५६ (१९९९)	९५	३६.२	तराई, भित्री मधेश तथा खोंचहरुमा शरद ऋतु ।
७	खुमल लक्ष्मी	२०६५ (२००८)	१२०-१४०	२४-२८	मध्य तथा उच्च पहाडी क्षेत्रमा- वर्षे बाली, सुख्खा उच्च पहाडी भेग- मनसुन बाली, तराई तथा भित्री मधेश- शरद तथा हिउँदे बाली ।
८	आई.पी.वाई. ८	२०६५ (२००८)	११०-१२०	२५-२७	तराई तथा भित्री मधेश ।
९	खुमल उज्ज्वल	२०७१ (२०१४)	१०० - १२०	२५	मध्यपहाड देखि उच्च पहाडी क्षेत्र ।
१०	खुमल उपहार	२०७१ (२०१४)	१०० -१२०	२४	तराई र मध्यपहाडको १२०० मि. उचाइ सम्म ।
११	टि.पि.एस.-१ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	११० -१२०	३५-४०	तराई र मध्यपहाडको सिंचित क्षेत्र ।
१२	टि.पि.एस.-२ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	११० -१२०	३० -३५	तराई र मध्यपहाडको सिंचित क्षेत्र ।
१३	खुमल विकास	२०७५ (२०१८)	१००-११०	२५.७५	मध्यपहाड देखि उच्च पहाडी क्षेत्र (१२०० देखि ३०००० मि. सम्म) ।
१४	कार्डिनल (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	८०-११०	१८-३०	तराई देखि पहाडसम्म (करिव १०० देखि ४००० मि. सम्म) ।
१५	रोजिटा (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१२०-१४०	१०-१४	मध्य र पूर्व उच्च पहाडी क्षेत्र (१६०० देखि ३५०० मि. सम्म) ।
१६	एम.एस. ४२.३ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१००-१२०	१०-२४	तराई देखि पहाडी उपत्यका तथा खोंच (१०० देखि १६०० मि. सम्म) ।

१७	खुमल रातो-४	२०८० (२०२४)	११०	२७.८४	समुद्री सतहबाट ८०० मिटर देखि २५०० मिटर सम्मका मध्य पहाडी देखि उच्च पहाडी क्षेत्रहरु ।
१८	खुमल सेतो-३	२०८० (२०२४)	११५	२९.९१	समुद्री सतहबाट १५०० मिटर उचाई सम्मका तराई देखि मध्य पहाडी क्षेत्रहरु ।

(ख) काउली

क.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	काठमाडौ स्थानीय	२०४६ (१९९०)	११०-१२०	२५	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
२	डोल्पा स्नोवल	२०५१ (१९९४)	११०-१२०	१५	तराई, मध्यपहाड र उच्च पहाड ।
३	सर्लाही दिपाली	२०५१ (१९९४)	५५-६०	८	तराई र मध्यपहाड ।
४	एन.एस.६० एन., F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५५-६०	२६-३०	तराई र पहाड ।
५	एन.एस. १०६, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०-७५	२८-३४	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
६	अन्ना ९०,	२०६६ (२०१०)	९०	४५-५६	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
७	F1 (पञ्जीकरण मात्र)				
८	अन्ना कप, F1 (पञ्जीकरण मात्र))	२०६६ (२०१०)	६०	३०	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
९					
१०	डमी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०	४०-४४	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
११	स्नो क्राउन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०	२२-२५	तराई र पहाड ।
१२	स्नो मिस्टीक, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८०	३५-४०	तराई र पहाड ।
१३	स्नो ग्रेस, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७३	३५-४०	तराई र पहाड ।
१४	नेपा ६०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५५	२६-२८	तराई र पहाड ।
१५	ह्वाईट कप, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५०-५५	१५-१६	तराई र पहाड ।

१६	ह्वाईट डायमण्ड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८०-८५	३६	तराई र पहाड ।
१७	स्नो मून, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	९०-१००	४०-४४	मध्यपहाड र तराई ।
१८	सिल्भरकप ६०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	५०-६०	२४-३०	मध्यपहाड र तराई ।
१९	रेमी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	५०-६०	२४-३०	मध्यपहाड र तराई ।
२०	ह्वाईट टप, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	९०	४२	मध्यपहाड र तराई ।
२१	सुपर ह्वाईट टप, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	९५	५६	मध्यपहाड र तराई ।
२२	देवि २, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	११५	४८	मध्यपहाड र तराई ।
२३	एन २२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	१३०	६०	मध्यपहाड र तराई ।
२४	निम्बु, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	८०	२८	मध्यपहाड र तराई ।
२५	ह्वाईट मुन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	१२५	४८	मध्यपहाड र तराई ।
२६	स्नो वेभ, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	६०-६५	५०-५५	तराई र मध्यपहाड ।
२७	फुजिएमा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	७०-८५	३५	तराई र मध्यपहाड ।
२८	खुमल ज्यापू	२०७२ (२०१५)	६५-८०	२९.७	मध्यपहाडी क्षेत्र ।
२९	बर्खा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	६०-६५	३४-३९	मध्यपहाडको सिँचित क्षेत्र ।
३०	गिरिजा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	८५-९०	४४	मध्यपहाडको सिँचित क्षेत्र ।

(ग) मूला

क्र.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	मिनोअर्ली	२०४६ (१९९०)	४०-४५	२६	तराई, पहाड र उच्च पहाडको सिँचित भूमि ।
२	ह्वाईट नेक	२०५१ (१९९४)	६०-६५	३५	मध्यपहाड ।
३	प्युठाने रातो	२०५१ (१९९४)	७०-८०	४३	मध्यपहाड ।
४	चालिस दिने	२०५१ (१९९४)	३५-४५	२८	तराई र मध्यपहाड ।
५	टोकनासी (पञ्जीकरण मात्र)	२०५१ (१९९४)	५२-६०	३१	११०० मि. देखि १७०० मि. सम्मको मध्यपहाड ।
६	धनकुटे (पञ्जीकरण मात्र)	२०५१ (१९९४)	५५-६०	४२	११०० देखि १७०० मि. सम्मको मध्यपहाड ।

७	अल सिजन ह्वाईट, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०	२०-३०	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
८	वाइ.आर. ह्वाईट स्प्रिङ, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६०-६५	४०-८०	तराई र पहाड ।
९	मिनोअर्ली लङ ह्वाईट, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५५-६०	४०-६०	तराई र पहाड ।
१०	ग्रीन वो, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५	४०-६०	तराई र पहाड ।
११	ट्रपिकल क्रस,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-४५	४०-६०	तराई र पहाड ।
१२	लङ् ह्वाईट मिनोज, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६०	४०-६०	मध्यपहाड ।
१३	वि. एन. ४२९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६०	४०-४५	मध्यपहाड ।
१४	रक- ४५, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५-५० १४० (बीउको लागि)	४४-५० ०.८-०.९ बीउ	तराई र मध्यपहाड ।

(घ) सलगम

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	पर्पल टप	२०४६ (१९९०)	६०-७०	२३	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
२	फुयुनोसो, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	५०-६०	१०-१८	मध्यपहाड र तराई ।
३	काठमाडौं रातो	२०७३ (२०१७)	६५	३०.६	समुन्द्र सतहबाट १००० देखि १५०० मि. सम्मको मध्यपहाड ।

(ङ) रायो साग

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	खुमल चौडापात	२०४६ (१९९०)	५०-६०	३५	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।

२	मार्फा चौडापात	२०५१ (१९९४)	५५-६५	२८	मध्यपहाड र उच्च पहाड ।
३	खुमल रातोपात	२०५१ (१९९४)	६०-७०	२८	मध्यपहाड र उच्च पहाड ।
४	ताङ्खुवा रायो	२०५१ (१९९४)	३०-३६	३१	११०० देखि १७०० मि. सम्मको मध्यपहाड ।
५	माईक जायन्ट, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५-४०	१	तराई र पहाड ।
६	रेड जायन्ट, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५-४०	१	तराई र पहाड ।
७	गुजमुज्जे रायो (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	२४०-२७०	बीउः २ ताजाः ३०	समुन्द्र सतहबाट १५०० देखि १८०० मि. सम्मको पहाडी क्षेत्र ।
८	बुङ्गे रायो (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	२४०	बीउः २ ताजाः ३५	समुन्द्र सतहबाट १५०० देखि १८०० मि. सम्मको पहाडी क्षेत्र ।
९	मनकामना रायो (स्थानीय) (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	मौसमी पहिलो उत्पादन २८ दिन	३६	समुन्द्र सतहबाट १५०० देखि २००० मि. उचाई भएका हुम्ला, जुम्ला वा समान हावापानी भएका कर्णाली प्रदेशका आसपासका जिल्लाहरू ।
१०	बेलाचापी चौडापात (पञ्जीकरण मात्र)	२०८० (२०२४)	१२८	२०-३०	मधेश प्रदेश ।
११	जिम्पाखा रायो (पञ्जीकरण मात्र)	२०८१ (२०२४)	५० प्रतिशत फूल फूल्ने समयः १४०-१५० दिन	हरियो सागः ३२-४०, बीउः ०.४-०.५	समुद्री सतहबाट १०००-२००० मिटर उचाई सम्मका ओखलढुङ्गा र आसपासका समान हावापानी भएका क्षेत्रहरू ।
१२	कालो भाजी (पञ्जीकरण मात्र)	२०८१ (२०२४)	५० प्रतिशत फूल फूल्ने समय हिउँदः १५० दिन र गर्मी समयः १२० दिन	७७.७४ (हरियो साग), ०.१२ (बीउ)	समुद्री सतहबाट १४००-२९०० मि. उचाई सम्मका कर्णाली प्रदेशका समान हावापानी भएका उच्चपहाडी क्षेत्र ।

(च) प्याज

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	रेड क्रियोल	२०४६ (१९९०)	६०	१५	तराई, पहाड र उच्च पहाड तीनै भौगोलिक क्षेत्रमा क्रमशः कार्तिक देखि मंसिर, भाद्र देखि कार्तिक र फागुन देखि चैत्रसम्म लगाउने ।
२	सुप्रेक्स, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१३०-१५०	३५-३८	तराई र पहाड ।
३	टि.आई. १७२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१३०-१५०	३२-३५	तराई र पहाड ।
५	भेनस, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३००	४५	तराई र पहाड ।
७	नासिक- ५३ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८	१३०-१६५	१६.६-२०.०	तराई र मध्यपहाड ।
८	वैतडी स्थानीय प्याज (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२०)	१७०-२३०	४०-५०	सुदूरपश्चिम प्रदेशको १००० देखि २००० मि. उचाईसम्मका क्षेत्रहरू ।
९	खुमल प्याज-२ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७९ (२०२२)	१२०-१५०	३५-४०	समुद्र सतहबाट १४०० मिटर उचाइ सम्मका तराई र मध्य पहाडी क्षेत्रहरू ।
१०	खुमल प्याज-१ (पञ्जीकरण मात्र)	२०८० (२०२४)	१२०-१५०	४०-४०	समुद्र सतहबाट १४०० मिटर उचाइ सम्मका तराई र मध्य पहाडी क्षेत्रहरू ।

(छ) गोलभेंडा

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	पुसारुवी	२०४६ (१९९०)	६०	१५.	तराई र पहाड ।
२	रोमा	२०५१ (१९९४)	६५-७०	१२-१५	तराई र मध्यपहाड ।
३	मनप्रेकस	२०५१ (१९९४)	८०-९०	२०-४०	मध्य र उच्च पहाड ।
४	एन.सी.एल. १	२०५१ (१९९४)	६५-७०	२०-३०	तराई र मध्यपहाड ।
५	सृजना, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०-८०	१०५-११०	मध्यपहाड ८०० देखि १६०० मि., तराई १५० मि. भन्दा माथि ।

६	गौरव ५५५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२००९)	१००-१०५	१०६	तराई तथा मध्यपहाड ।
७	अमिता, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९५-१००	९६.२	तराई तथा मध्यपहाड ।
८	स्वरक्षा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८०	८०-९०	तराई र पहाड ।
९	एन.एस.५३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८०-८५	९०-१००	तराई र पहाड ।
१०	सेन्स, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१०७	११५	तराई र पहाड ।
११	सेरेस, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	११२	१०५	तराई र पहाड ।
१२	एक्स्ट्रा ७१७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१०३	१३१	तराई र पहाड ।
१३	नोभा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१०७	१५२	तराई र पहाड ।
१४	मारिना, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१०५	११३	तराई र पहाड ।
१५	बि.एल. ४४३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१०४	१४०	तराई र पहाड ।
१६	मार्कस, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६०-७०	३०	तराई तथा मध्यपहाड ।
१७	दलिला, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६०-७०	३०	तराई, मध्य तथा उच्च पहाड ।
१८	सूर्य- १११, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	१००-१०५	६०.५	तराई र मध्यपहाड ।
१९	मिन्टो, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	६०-६५	१००-१२०	तराई र मध्यपहाड ।
२०	अभिलाष,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)		७९	तराईको सिंचित क्षेत्र ।

२१	रेड कभर, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	७०-८०	७५-८५	तराईको सिँचित क्षेत्र ।
२२	रेड ग्लोरी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	७०-८०	७०-८०	तराईको सिँचित क्षेत्र ।
२३	खुमल गोलभँडा हाईब्रिड- २, F1 (एच. आर. ए. १४ ×एच. आर. डि. ७)	२०७७ (२०२१)	६६	७४.५	तराई र मध्यपहाड ।
२४	खुमल गोलभँडा हाईब्रिड- ३, F1 (एच. आर. ए. २० ×एच. आर. डि. २)	२०७७ (२०२१)	६५	६२.४	तराई र मध्यपहाड ।

(ज) गाँजर

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	नार्नाटस फोर्टे	२०४६ (१९९०)	९०-१००	१२	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
२	न्यु कुरोदा, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१००	५०-६०	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
३	नेपा ड्रिम, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१२०	२५	तराई र पहाड ।
४	सिग्मा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१२०	२५	तराई र पहाड ।

(झ) बन्दा

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	कोपनहेगन मार्केट	२०५१ (१९९४)	७०-९०	३५	तराई र मध्यपहाड ।

२	नेपा ग्रिन ७७७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८५-९०	७५	तराई तथा मध्यपहाड ।
३	बिगसन १७१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९५-१००	८०	उच्च पहाड ।
४	नेपा राउण्ड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९०	७५	तराई ।
५	सुपर ग्रिन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९०-१००	४०-५०	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
६	रेयर बल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९०	३६-४०	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
७	ग्रिन कोरोनेट, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८०	३५-३८	तराई र पहाड ।
८	नेपा स्टार, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८०	२२-२५	तराई र पहाड ।
९	टि. ६२१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५५-६०	१८-२०	तराई र पहाड ।
१०	रुवि किङ, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५	२२-२५	तराई र पहाड ।
११	ग्रिन हिरो, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५३-५८	४५-६०	तराई र पहाड ।
१२	नेपा म्याजिक, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६०-६५	४५-६०	तराई र पहाड ।
१३	ऋषि, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६०-६५	४५-६०	तराई र पहाड ।
१४	ग्रिन क्राउन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	७५-८०	२०-२५	मध्यपहाड ।
१५	ग्रिन टप, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१०)	११०	४८	मध्यपहाड र तराई ।

१६	एन.एस आर., F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१०)	१००	४२	मध्यपहाड र तराई ।
१७	के.एफ. ६५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१०)	९५	३९.२	मध्यपहाड र तराई ।
१८	एन. ७६६, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१०)	१००	४८	मध्यपहाड र तराई ।
१९	ग्रिन हट, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१०)	७५-८०	५०-६०	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
२०	वाई. आर होनाम, F1 (पञ्जीकरण मात्र))	२०७३ (२०१०)	७५-८०	५०-६०	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
२१	एशिया एक्सप्रेस, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१०)	५५	४०-५०	तराई र मध्यपहाड ।
२२	वन्डर बल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	९२-९६	७१.७	मध्यपहाडको सिंचित क्षेत्र ।
२३	ग्रिन च्यालेन्जर मन्सान्टो, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	९२-९६	५६.४१	मध्यपहाडको सिंचित क्षेत्र ।
२४	मिलोनियम १११, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	८७	६५-७०	तराईको सिंचित क्षेत्र ।

(ञ) तने बोडी

क्र.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	खुमल तने	२०५१ (१९९४)	६०-७०	४.५	तराई र मध्यपहाड ।
२	सर्लाही तने	२०५१ (१९९४)	५०-६०	७	तराई र मध्यपहाड ।
३	चन्द्रा ०४१, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४८	३३	तराई र मध्यपहाड ।
४	कर्मा स्टीकलेस, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५	१५	तराई र मध्यपहाड ।

५	एन.ओ.- ३२४, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	६०-६५	४.६	तराई, मध्यपहाड र उच्च पहाड ।
६	सेता- ४६४, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	३५-४०	५	तराई र मध्य पहाड ।
७	ग्रेटवाल- ०२, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)		१४.२-२४.६	पहाडी सिंचित र अर्धसिंचित क्षेत्र र काठमाडौं उपत्यका आसपास ।
८	ग्रेटवाल- ०३, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)		१६.६-३१.४	पहाडी सिंचित र अर्धसिंचित क्षेत्र र काठमाडौं उपत्यका आसपास ।

(ट) घिउ सिमी

क्र.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	त्रिशुली सिमी	२०५१ (१९९४)	७०-७५	१४	मध्य र उच्च पहाड ।
२	भार्गे सिमी	२०५१ (१९९४)	५०-५५	९	तराई र मध्यपहाड ।
३	मन्दिर, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४६.	१२	तराई र मध्यपहाड ।
४	खैरो घिउ सिमी (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	कोसाः ८५ देखि ९० दानाः ११० देखि ११५	कोसाः १६.५२ दानाः ३.१३	दोलखा जिल्ला लगायत आसपासका क्षेत्रहरू ।
५	चौमासे सिमी (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	६०-५५	१८-२०	समुन्द्र सतहबाट ३०० मि. देखि २२०० मि. सम्मको उचाई भएका तराई, मध्यपहाड तथा उच्च पहाडका क्षेत्रहरु ।

(ठ) केराउ

क्र.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	सर्लाही अर्केल	२०५१ (१९९४)	६०-६५	५-७	तराई, मध्य र उच्च पहाड ।
२	न्यू लाईन	२०५१ (१९९४)	८५-९०	६-८	तराई र मध्यपहाड ।
३	सिक्किमे	२०५१ (१९९४)		२५-३०	तराई, मध्य र उच्च पहाड ।

(ड) भेंडे खुर्सानी

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	क्यालिफोर्निया	२०५१ (१९९४)	८०-९०	१६-२०	तराई, मध्य र उच्च पहाड ।
२	सागर, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५-७५	३६	तराई र मध्यपहाड ।
३	एन.एस. ६३२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५	४४-५०	तराई र पहाड ।

(ढ) खुर्सानी

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	ज्वाला	२०५१ (१९९४)	६०-७०	२५-३०	तराई, मध्य र उच्च पहाड ।
२	कर्मा ७४७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०	४०	तराई र मध्यपहाड ।
३	कर्मा ७७७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५	६०	तराई र पहाड ।
४	नेपा हट, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१२०	४०	तराई र मध्यपहाड ।
५	अन्ना ३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०-७५	४०-४४	तराई र पहाड ।
६	एन.एस. १७०१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८५	८०-९०	तराई र मध्यपहाडका नदि किनारहरु ।
७	एन.एस. ११११, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०-८०	७०-७४	तराई र मध्यपहाडका नदि किनारहरु ।
८	गोली, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०-८०	७०-७६	तराई र मध्यपहाडका नदि किनारहरु ।
९	आकास, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८५	५०-५६	तराई र मध्यपहाडका नदि किनारहरु ।
१०	बिग मामा ३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९५	५०	तराई र पहाड ।
११	ओमेगा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	११५	५०	तराई र पहाड ।

१२	सुपर तारा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	११८	४०	तराई र पहाड ।
१३	मार्शल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	११५	३५	तराई र पहाड ।
१४	प्रिमियम, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	८०-८५	२५-३०	तराई र मध्यपहाड ।
१५	फायर क्याम्प, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१४४	१२-१४	तराईको सिंचित क्षेत्र ।
१६	हट सट, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१४४	१३-१५	तराईको सिंचित क्षेत्र ।
१७	टिस्टुङ अकबरे खुर्सानी (पञ्जीकरण मात्र)	२०८१ (२०२४)	२१२	६.९	समुन्द्री सतहबाट १२००-२३०० मिटर उचाई सम्मका पहाडी क्षेत्रहरु ।

(ण) भण्टा

क.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	नूर्की	२०५१ (१९९४)	६०-६५	२५-३०	तराई र मध्यपहाड ।
२	एन.एस. ७९७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५५-६०	३०-४०	तराई र मध्यपहाडका नदि किनारहरु ।
३	रुनाको, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६०-७०	१०	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
४	मायालु ५५५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	७५	४५	तराई र मध्यपहाड ।
५	साम्ली, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५-५०	५०	तराई ।
६	परवानीपुर सेलेक्सन-१ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०७८)	९०-९५	२५-२६	समुन्द्र सतहबाट ४०० मि. उचाई सम्मका मध्य तराईका क्षेत्रहरु ।
७	पोखरा लुर्की-१	२०८१ (२०२४)	१७०-१८०	२५-३०	गण्डकी प्रदेशका मध्य पहाडी क्षेत्रहरु ।

(त) घिरौला

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	कान्तिपुरे	२०५१ (१९९४)	११०-१२०	१५-१८	मध्यपहाड ।
२	न्यु नारायणी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५	१३	तराई र मध्यपहाड ।
३	एन.एस. ४४५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-४५	२४-३६	तराई र मध्यपहाड ।
४	एन.एस. ४४१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-४५	२०-३०	तराई र मध्यपहाड ।
५	सरिता, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५-५०	५०-७०	तराई ।
६	**सिन्धु, F1 (पञ्जीकरण मात्र)**	**२०७० (२०१३)**	**५०-६०**	**५०-७०**	**तराई ।**

(थ) काँक्रो

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	कुक्ले	२०५१ (१९९४)	७५-८०	१५-१८	तराई र मध्यपहाड ।
२	एन.एस. ४०४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३०-३५	२.४-३.२	तराई र पहाड ।
३	एन.एस. ४०८, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४३-४५	४	तराई र पहाड ।
४	चाँदनी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३६	५८	मध्यपहाड ।
५	सिमरन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५	६३	मध्यपहाड ।
६	कर्मा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५	६३	तराई र मध्यपहाड ।
७	गौरी ७५७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५	६३	तराई र मध्यपहाड ।
८	हिमाल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५-३७	६०	मध्यपहाड ।
९	गरिमा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५-४८	५५	तराई र मध्यपहाड ।

१०	सिता ८८८, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३४	६६	मध्यपहाड ।
११	शाहिनी १, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३६	६८	तराई ।
१२	शाहिनी २, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३७	६८	तराई ।
१३	निन्जा १७९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५	६३	तराई र मध्यपहाड ।
१४	नेपा टुसी १०३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-५०	१८-२०	तराई र पहाड ।
१५	डयाडी २२३१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५	३०-४०	तराई र पहाड ।
१६	डाइनेष्टी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४२	४०-६०	तराई र पहाड ।
१७	वेली, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०	५०-७०	तराई र पहाड ।
१८	म्याजेष्टी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०	५०-७०	तराई र पहाड ।
१९	कानेना, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	३५-४०	१५-२०	मध्यपहाड र तराई ।
२०	राजा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५	६५	तराई ।
२१	एन.ओ.- १२९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	५५	३२	तराई र मध्यपहाड ।
२२	भक्तपुर लोकल (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	६०-६५	३०-३५	६०० देखि १६०० मि. उचाई सम्म ।
२३	मधु, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	६०	७०.४	समुन्द्र सतहबाट १५० मि. देखि १६०० मि. उचाईसम्मका काठमाडौ उपत्यका देखि पश्चिम क्षेत्रहरु ।
२४	कृष्ण, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	५७	६६.१५	समुन्द्र सतहबाट १५० मि. देखि १६०० मि. उचाईसम्मका काठमाडौ उपत्यका देखि पूर्वका क्षेत्रहरु ।

२५	मादले काँक्रो (पञ्जीकरण मात्र)	२०८१ (२०२४)	१२०-१३०	३७-६० के.जि./बोट फल संख्याः २०-२५ प्रतिबोट	कास्की, पर्वत, म्याग्दी र बागलुङ तथा सो सरहका हावापानी भएका क्षेत्रहरु ।

(द) स्क्वास फर्सी

क्र.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	असारे स्क्वास	२०५१ (१९९४)	६०-८०	९७.८	तराई र मध्यपहाड ।
२	अन्ना १०१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५-७०	४०-५०	तराई र पहाड ।
३	अन्ना २०२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५-७०	३६-४०	तराई र पहाड ।
४	अन्ना ३०३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५-७०	४०	तराई र पहाड ।
५	सनी हाउस, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५०-५२	५१.८	तराई र पहाड ।
६	सोन्डो भि, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३८-४३	२५	तराई र पहाड ।
७	लर्ड ग्रीन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५३-५८	२५	तराई र पहाड ।
८	हर्नडेजर्ट, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९०-९५	१८	तराई र पहाड ।
९	डेभिन्च, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६०-७५	१०५	मध्यपहाड र तराई ।
१०	स्टार व आई. जुकिनी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५०-५५	११०	मध्यपहाड र तराई ।
११	ग्रे जुकिनी, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५	८०	तराई र मध्यपहाड ।

१२	सुपर स्क्वास बल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	४०-४५	२८-३१	मध्यपहाडको सिंचित क्षेत्र ।

(ध) स्विस चार्ड

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	सुसाग	२०५१ (१९९४)	६०-७०	२०-३५	तराई, मध्य र उच्च पहाड ।

न) तीते करेला

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	हरियो करेला	२०५१ (१९९४)	९०-१००	२०-२५	तराई र मध्यपहाड ।
२	पिपल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५०	२०.९	तराई, मध्यपहाड तथा उच्च पहाड ।
३	कोमल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४८-५०	३५.६	तराई, मध्यपहाड तथा उच्च पहाड ।
४	एन.एस. ४५४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-५०	४०-४५	तराई र पहाड ।
५	एन.एस. १०२४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-५०	४०-४५	तराई र पहाड ।
६	एन.एस. ४३४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-५०	४४-४८	तराई र पहाड ।
७	पाली, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	४०-५०	४५-५०	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
८	हरीत, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	६०-७०	३०-३५	तराई र मध्यपहाड ।

९	माया, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५	४०-४५	तराई र मध्यपहाड ।
१०	सि.जी. ०१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	८०-९९	१६-२२	पूर्वी तराई ।
११	सि.जी. ०२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	८०-९९	१५-१९	पूर्वी तराई ।

(प) रामतोरिया

क्र.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	पार्बती	२०५१ (१९९४)	५०-६०	१२-१६	तराई, मध्य र उच्च पहाड
२	अर्का अनामिका, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-४५	२४-३२	तराई, मध्यपहाड र उच्च पहाड ।

(फ) पालुङ्गो

क्र.सं.	**बालीको जात**	**सिफारिस वर्ष**	**पाक्ने दिन**	**उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)**	**सिफारिस क्षेत्र**
१	हरिपाते	२०५१ (१९९४)	४०-४५	१२-१६	तराई, मध्य र उच्च पहाड ।
२	डब्लु किङ, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१२०	१८-२७	तराई र पहाड ।
५	पाटने पालुङ्गो (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	५०-५५	१६.६	समुन्द्र सतह देखि २१०० मि. उचाई सम्मका तराई, पहाड र उच्च पहाड ।
६	काङ्कोझ (थाई पालुङ्गो), OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२०)	३०-३५	१०७.६ (पहाड) ५४.२४ (तराई)	मध्यपहाड देखि तराईको सिंचित क्षेत्र ।

(ब) ब्रो काउली

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	सेन्ताउरो, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६८	२२-२५	तराई र पहाड ।
२	ग्रीन पिया, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८५	१६-१७	तराई र पहाड ।
३	साकुरा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	९५	१०-१२	मध्यपहाड ।
४	एभरेष्ट ग्रीन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	९५	२५-३०	तराई र मध्यपहाड ।
५	किङ डोम, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	८५-९०	१६-२४	तराई र मध्यपहाड ।
६	अर्ली यु, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६०-६५	१२-१८	तराई र मध्यपहाड ।
७	नोक गक, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८५-९०	१६-२४	तराई र मध्यपहाड ।

(भ) तर्बुजा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	लक्ष्मी ७४७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०-७५	२०.५	तराई ।
२	लक्ष्मी ७६७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८०	३०.५	तराई ।

(म) फर्सी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	सोनार ०२२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८०	५५	तराई ।

(य) लौका

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	काभेरी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५-५०	४०-५०	तराई र पहाड ।
२	एन.एस. ४२१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५-५०	४४-५६	तराई र पहाड ।
३	एन. एस. ४४३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४३-५०	३०-४०	तराई र पहाड ।
४	अनमोल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६०	१२	तराई, पहाड र उच्च पहाड ।

(र) पाटे घिरौला

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	ह्यु क्यु ५०१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०	२३	तराई र मध्यपहाड ।
२	एन.एस. ४०१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-४५	४४-४८	तराई र पहाड ।

(ल) धनियां

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	लोटस, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-५०	११.८	तराई र मध्यपहाड ।
२	सुरभी, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५	१६-२०	तराई, मध्यपहाड र उच्च पहाड ।
३	अमेरिकन लङ्ग स्टयान्डीङ, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५-५०	१२.२	तराई र मध्यपहाड ।
४	एक्स.एम.एल.एन.ओ.-४६५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	३५	७.२	तराई, मध्यपहाड र उच्च पहाड ।
५	रामसेस, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	५०-६०	६-७	तराई र मध्यपहाड ।

(व) चिचिण्डा

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	कर्णाली, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५	३०	तराई र मध्यपहाड ।

(श) कुरिलो

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	मेरी वाशिङटन ५०० डब्लु, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	२१०	६	तराई, मध्यपहाड र उच्च पहाड ।

(स) ग्याँठकोपी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	नेपा बल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-५०	१५	तराई र पहाड ।

(ह) पाकचोय

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	टेष्टी ग्रीन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५-५०	४८-५७	तराई र पहाड ।
२	चोको, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	४०-५०	२	तराई र मध्यपहाड ।
३	एन.ओ.- ४१६, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	२५०	१६	तराई र पहाड ।

(क्ष) जिरीको साग

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	ग्रीन स्पान, OP(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५०-५५	०५-Apr	तराई, मध्यपहाड र उच्च पहाड ।
२	ग्रीन वेभ, OP(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-४५	९	तराई र मध्यपहाड तथा नदि किनारहरु ।
३	न्यु रेड फायर, OP(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५०-५५	९	तराई र मध्यपहाड तथा नदि किनारहरु ।

(त्र) चुकन्दर

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	मधुर, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६०-७०	२४-३६	तराई र पहाड ।

(झ) चाईनिज बन्दा

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	ब्लुज, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५५-६०	२२-२५	तराई र पहाड ।
२	स्प्रीङ सन- ६०, OP(पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	७५-८०	२०-२५	मध्यपहाड ।

झ १) चम्सुर

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	ठिमी चम्सुर (पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१६)	४५-५०	८	समुद्र सतह देखि १२०० मि. उचाईसम्मको तराई, मध्य र उच्च पहाड ।

झ २) लट्टे

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	रामेछाप हरियो लट्टे (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)		८.६८	पूर्वी तराई ।
२	लाल मार्से (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	१७५	३.१	समुद्र सतहबाट १५०० देखि २००० मि उचाई भएका हुम्ला, जुम्ला वा समान हावापानी भएका कर्णाली प्रदेशका आसपासका जिल्लाहरु ।

झ ३) सिमी

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	लङ्ग ग्रीन बिन, OP(पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	७५-७८	२६-२८	मध्यपहाड ।
२	सेमी लाइट लङ्ग, OP(पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	७०-७५	३०-३३	मध्यपहाड ।
३	पहेलो सिमी(पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	कोसा : १०५ देखि ११० दाना : ८५ देखि ९०	कोसा : १७.३२	दोलखा जिल्ला लगायत आसपासका क्षेत्रहरु ।

झ ४) हिउँदे सिमी

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	मालेपाटन हिउँदे सिमी-१(पञ्जीकरण मात्र)	२०७९ (२०२२)	११०-१२०	२५-३०	समुद्री सतहबाट १२५० मिटर उचाई सम्मका कर्णाली, लुम्बिनी, गण्डकी र मधेश प्रदेशका क्षेत्रहरु ।
२	मालेपाटन हिउँदे सिमी-२(पञ्जीकरण मात्र)	२०७९ (२०२२)	१००-११०	१५-२०	समुद्री सतहबाट १२५० मिटर उचाई सम्मका कर्णाली, लुम्बिनी, गण्डकी र मधेश प्रदेशका क्षेत्रहरु ।

झ ५) लसुन

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	राजीकोट लसुन-१(पञ्जीकरण मात्र)	२०८० (२०२४)	२५०-२६०	१७.३६	समुद्र सतहबाट २००० देखि ३०००० मिटर उचाई सम्मका कर्णाली प्रदेशका उच्च पहाडी क्षेत्रहरु ।
२	राजीकोट लसुन-२(पञ्जीकरण मात्र)	२०८० (२०२४)	२३०-२४०	२१.८	समुद्र सतहबाट २००० देखि ३०००० मिटर उचाई सम्मका कर्णाली प्रदेशका उच्च पहाडी क्षेत्रहरु ।

६. घाँसे बाली

(क) जै

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	कामधेनु जै	२०६९ (२०१२)	२०६	५१-७५	तराई र मध्यपहाड ।
२	नेत्र जै	२०६९ (२०१२)	१९७	३२-९१	तराई र मध्यपहाड ।
३	गणेश	२०६९ (२०१२)	२१७	४८-५०	तराई देखि मध्यपहाड ।
४	पार्वती	२०६९ (२०१२)	२०७	६१-७०	तराई देखि उच्च पहाड ।
५	अमृतधारा	२०७२ (२०१५)	१८०-१९०	३६	तराई देखि मध्यपहाड ।
६	**नन्दिनी**	**२०७२ (२०१५)**	**१३९-१९०**	**३२-३८**	**तराई र भित्री मधेश ।**
७	स्वान(पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१७)	१७०-१७५	३०-३५	समुद्र सतहबाट २००० मि. उचाई सम्मको तराई, मध्य र उच्च पहाड ।

(ख) सेतो क्लोभर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	प्याउली सेतो क्लोभर	२०६९ (२०१२)	२२२	३०-४५	मध्यपहाड देखि उच्च पहाड ।

(ग) बर्सिम

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	बर्सिम ग्रीन गोल्ड	२०७२ (२०१५)	२७६-२८४	७२-७८	तराई र भित्री मधेश ।
२	मेसकाभी(पञ्जीकरण मात्र)	२०७३ (२०१७)	१६०-१७०	७५-८५	समुद्र सतहबाट १२०० मि. उचाईसम्मको तराई र मध्य पहाड ।

(घ) राईघाँस

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	धुन्चे राईघाँस	२०७२ (२०१५)	२७६-२८४	३०-४०	मध्य तथा उच्च पहाड ।

(ङ) टियोसेन्टी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	मकैचरी १	२०७३ (२०१७)	११५-१२५	३५-४५	समुद्र सतहबाट १५०० मि. उचाईसम्मको तराई र मध्यपहाड ।

(च) कमन भेच

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	कुटिल कोसा १	२०७३ (२०१७)	१६३-१७०	३५-४०	समुद्र सतहबाट २००० मि. उचाई सम्मको तराई, मध्य र उच्च पहाड ।

(छ) स्टाईलो

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	पाल्पा स्टाईलो	२०७३ (२०१७)	११५-१२५	७२-८०	समुद्र सतहबाट १६०० मि. उचाई सम्मको तराई र मध्य पहाड ।

(ज) कक्सफुट

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	रसुवा कक्सफुट	२०७३ (२०१७)	२९६-३००	३०-४०	समुद्र सतहबाट १२०० देखि ४००० मि. उचाईसम्मको मध्यपहाड र उच्च पहाड ।

(झ) नेपियर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	हात्ती घाँस १	२०७३ (२०१७)	१२०-१३०	६०-८०	समुद्र सतहबाट १५०० मि. उचाई सम्मको तराई र मध्यपहाड ।

(ञ) सेटारिया

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	खुमल बन्सो	२०७३ (२०१७)	१२०-१३०	६०-८०	समुद्र सतहबाट २००० मि. उचाई सम्मको तराई, मध्य र उच्च पहाड ।

७. फलफूल बाली

(क) कागती

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	फल्न शुरुहुने समय	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	सुन कागती १	२०७२ (२०१५)	३ वर्षमा फल्ने	३४.५	तराई र भित्री मधेश तथा मध्यपहाडको खोंच बेसीको पानी नजम्ने क्षेत्र ।
२	सुन कागती २	२०७२ (२०१५)	३ वर्षमा फल्ने	२६.९	तराई र भित्री मधेश तथा मध्यपहाडको खोंच बेसीको पानी नजम्ने क्षेत्र ।
३	तेहथुम स्थानीय(पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)		१५	पूर्वी पहाडको १००० देखि १६०० मि. सम्मको तुषारो नपर्ने क्षेत्र ।

(ख) सुन्तला

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	फल्न शुरुहुने समय	उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	खोकु स्थानीय(पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)		१६-२४	पूर्वी पहाडको १००० देखि १६०० मि. सम्मको तुषारो नपर्ने क्षेत्र ।
२	पारिपात्लेअगौटे सुन्तला-१(पञ्जीकरण मात्र)	२०८० (२०२४)	९८८	१२.५	समुद्री सतहबाट ८०० देखि १४०० मिटर उचाई सम्मका मध्य पहाडी क्षेत्रहरु (विशेष गरी उच्च घनत्व सुन्तला खेती (High density planting) का लागि उपयुक्त)

(ग) केरा

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	फल लिने समय	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	जि. ९(पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१५-१६ महिना	५०-५५	समुद्र सतह देखि ७०० मि. सम्मको उचाईको तराई र नदि किनार ।
२	विलियम हाईब्रिड(पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१४-१५ महिना	४०-५०	समुद्र सतह देखि ७०० मि. सम्म उचाईको तराई र नदि किनार ।
३	मालभोग स्थानीय(पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१४ महिना	१५-२०	समुद्र सतह देखि १२०० मि. सम्म उचाईको तराई, नदि किनार र होचा पहाडी उपत्यकासम्म ।

(घ) आँप

क.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	फल लिने समय	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	दशहरी (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८	मध्यम	१०-१२	समुद्र सतह देखि ६०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरु ।
२	मालदह (Maldah) (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८	अगौटे	८-१०	समुद्र सतह देखि ६०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरु ।
३	आम्रपाली (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८	पछौटे	८	समुद्र सतह देखि ६०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरु ।

(ङ) लिची

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	प्रकार	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	शाही (Shahi) (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८	अगौटे	१०-१२	समुद्र सतह देखि ६०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरु ।
२	मुजफ्फरपुर (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८	मध्यम	८-१०	समुद्र सतह देखि ६०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरु ।
३	कलकत्तिया (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८	पछौटे	८-१०	समुद्र सतह देखि ६०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरु ।
४	रोज सेन्टेड (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८	मध्यम	८-१०	समुद्र सतह देखि ६०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरु ।
५	लेट सिडलेस (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८	पछौटे	८-१०	समुद्र सतह देखि ६०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरु ।
६	अर्ली सिडलेस (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८	अगौटे	५-६	समुद्र सतह देखि ६०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरु ।

(च) किवी

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	प्रकार	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	हेवार्ड (Heyward) (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८	पछौटे	२८-३९	समुद्र सतहबाट १४०० देखि २५०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरु ।
२	एबट (Abbott) (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८	अगौटे	१७-२२	समुद्र सतहबाट ११०० देखि २१०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरु ।
३	एलिसन (Allison) (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८	अगौटे	२२-२८	समुद्र सतहबाट ११०० देखि २१०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरु ।

४	ब्रुनो (Bruno) (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८	मध्यम	२२-२५	समुद्र सतहबाट ११०० देखि २१०० मि. उचाई सम्मका क्षेत्रहरु ।

८. कन्दमूल बाली

(क) सखरखण्ड

क.सं	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने समय	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	सुन्तले सखरखण्ड १	२०७६ (२०१९)	१३०-१५०	१२.९१	तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाड ।
२	सुन्तले सखरखण्ड २	२०७६ (२०१९)	१३०-१५०	२०.८	तराई, भित्री मधेश र मध्यपहाड ।

९. फूल बाली

(क) ग्याडियोलस

क.सं	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	मार्केटेबल स्पाईक/वर्ग मि.	५०० उत्पादन क्षमता(मे.टन/हे)	सिफारिस क्षेत्र
१	लुम्ले ग्लाडियोलस-१	२०७९	७९.३१	९४	समुद्री सतहबाट ८०० देखि २००० मिटर उचाई सम्मका मध्य पहाडी र उच्च पहाडी क्षेत्रहरु ।
२	लुम्ले ग्लाडियोलस-२	२०७९	८३.४२	९४	समुद्री सतहबाट ८०० देखि २००० मिटर उचाई सम्मका मध्य पहाडी र उच्च पहाडी क्षेत्रहरु ।
३	लुम्ले ग्लाडियोलस-३	२०७९	७९.४५	९४	समुद्री सतहबाट ८०० देखि २००० मिटर उचाई सम्मका मध्य पहाडी र उच्च पहाडी क्षेत्रहरु ।

खण्ड च

बीउ बिजन सम्बन्धी

विविध जानकारी तथा सूचनाहरु

बैक तथा अनलाईन मार्फत राजस्व दाखिला गर्ने बारे जानकारी

यस बीउ बिजन प्रयोगशालाबाट दिईने सेवाहरु (बाली निरीक्षण, नमूना संकलन, बीउ परीक्षण तथा प्रमाणीकरण) का लागी जम्मा गर्नु पर्ने राजस्व सम्वन्धित संस्था वा व्याक्तिले राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकको खाता नं.१०००२०००१०००० मा दाखिला गरी एक प्रति यस कार्यालयको ईमेल वा कार्यालयमा उपलब्ध गराईदिनु हुन अनुरोध छ ।

तपशिलः

राजस्व शिर्षक नं.- १४२११

कार्यालयको कोड नं.- ३१२०१७६०२७

वापतः- कृषि उत्पादन तथा बिक्रि वितरण (बाली निरीक्षण/नमूना संकलन/बीउ परीक्षण/ प्रमाणीकरण) वापत

कार्यालयको नामः- बीउ बिजन प्रयोगशाला, सुन्दरपुर, कञ्चनपुर

कार्यालयको ठेगानाः- प्रदेशः सुदूरपश्चिम प्रदेश, जिल्लाः कञ्चनपुर,

स्थानीय तहः बेदकोट नगरपालिका

दाखिला गर्ने संस्था/व्यक्तिको नाम, ठेगाना, फोन नं. र पान नं.........

राजस्व दस्तुरः

२०८२ असार २९ गते सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारको प्रदेश राजपत्रमा प्रकाशित सूचना बमोजिम बीउ बिजन प्रयोगशालाद्धारा प्रदान गरिने बिभिन्न सेवाहरुको सेवा शुल्क तथा दस्तुर निम्नानुसार रहेको छ ।

क्र.सं.	सेवाको नाम	एकाइ	दस्तुर (रुपैयाँ)
१	उमारशक्ति परीक्षण	प्रति नमूना	२३०/-
२	शुद्धता परीक्षण	प्रति नमूना	१८०/-
३	चिस्यान परिक्षण	प्रति नमूना	१६०/-
४	Tetra Zolium परीक्षण	प्रति नमूना	२९०/-
५	ओजस परीक्षण	प्रति नमूना	२३५/-
६	बीउको स्वास्थ्य परीक्षण	प्रति नमूना	३५५/-
७	१००० दानाको तौल परीक्षण	प्रति नमूना	११०/-
८	बीउ नमूना लिए बापत शुल्क	प्रति नमूना	२२०/-
९	खेत निरीक्षण	प्रति हेक्टर	३२०/-
१०	बीउ प्रमाणीकरण	प्रति मेट्रिक टन	१००/-
११	सम्पूर्ण बीउ परिक्षण (उमारशक्ति, शुद्धता र चिस्यान)	प्रति नमूना	५७०/-

सुदुरपश्चिम प्रदेशमा स्थायी बसोबास भएका बीउ बिजन निरिक्षण/बीउ बिश्लेषकहरुको नामावली

क्र.सं.	नाम	जिल्ला	लाईसेन्स नं.	सम्पर्क नं.
१	सुनिल जोशी	कञ्चनपुर		९८४१६१५३२१
२	लालबिर चौधरी	कैलाली	३००	९८६८४३१०९५
३	रमेश प्रसाद ओझा	कञ्चनपुर	३८७	९८४८७५९७१२
४	कमल नयन पन्त	बैतडी	४१७	९८४८८०३५०६
५	प्रताप बुढा	अछाम	४२९	९८४९४८९५९३
६	लोकेन्द्र सिंह	कैलाली	३४४	९८४८५७२८०३
७	गणेश महरा	कैलाली	२८३	९८४८५४६२५३
८	बिष्णु दत्त भट्ट	दार्चुला	४७१	९८४१७१६६०९
९	किशोर पन्त	कञ्चनपुर	४४४	९८४८७७४८८८
१०	कैलाश रमन भट्ट	बैतडी	३८४	९८४८८५२०६३
११	मनिसा चौधरी	कैलाली	३३४	९८६५७७८३०६
१२	राजेश पन्त	कैलाली	४३१	९८६५६१४५०१
१३	सन्तोष जोशी	कञ्चनपुर	३५९	९८४८९९७२७३
१४	दिवाकर पन्त	बैतडी	४५३	९८६८२२१२१४
१५	मेनुका पाण्डेय	कञ्चनपुर	३९७	९८४८९९५१६७
१६	कबिन्द्र सिंह ठगुन्ना	दार्चुला	३८८	९८४९७२२६६३
१७	हरिश भट्ट	कञ्चनपुर	२६९	९८४८८४४४२४
१८	रमेश प्रसाद भट्ट	कञ्चनपुर	२५९	९८६१८२९७९६
१९	गुमान सिंह जोरा	डोटी	२५६	९८४८४१९१५६
२०	पुरुषोतम जोशी	कञ्चनपुर	२५२	९८६०६५९७३५
२१	दिपकराज ओझा	कैलाली	२५०	९८४८८४१६६७
२२	रोमन चौधरी	कैलाली	२२५	९८४८९९५५९५
२३	अनिल कुमार सिंह	कैलाली	१७६	९८६८२९७४१६
२४	डार्विन जोशी	दार्चुला	१७४	९८५८४२६४७४
२५	प्रकाश शाह	कञ्चनपुर	१६७	९८६१८५८७२९
२६	बिक्रम चौधरी	कैलाली	१६४	९८६५१६२७३०
२७	नरेन्द्र बहादुर चन्द	कञ्चनपुर	१६२	९८४९९५५१५६
२८	अरुण चपाँई	कैलाली	१३८	९८४३६८६३२२
२९	दिपेश कठायत	बझाङ्ग	१२५	९८६८४७४९३४
३०	लोक राज जोशी	डडेल्धुरा	१२४	९८६८५५१५५२
३१	भिम न्यूरे	कैलाली	१२१	९८५८४२५३४१
३२	टिकेन्द्र कुश्मी	कैलाली	११८	९८४८६८८७४३
३३	सिद्धराज उपाध्याय	कैलाली	१०६	९८४८४७७४७७

३४	गोविन्द सिजापति	अछाम	१००	९८६८१२६८११
३५	नवराज भुषाल	कैलाली	९७	९८४३२८८००८
३६	ध्रुवराज जोशी	कञ्चनपुर	४१९	९८६८५३३८४४

बिद्युतीय बीउ सूचना प्रणाली (DESIS 2.0) सम्बन्धी जानकारी

बिद्युतीय बीउ सूचना प्रणाली (DESIS 2.0) बीउ बिजन सम्बन्धि सूचना सम्प्रेषण, बीउ उत्पादन, बितरण र गुणस्तर नियन्त्रणका बिभिन्न क्रियाकलापहरुलाई एकिकृत रुपमा डिजिटल रुपमा कार्य गर्न बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हरिहरभवन, ललितपुरबाट बनाइएको सफ्टवेयर हो । बीउ बिजन सम्बन्धि सरकारी क्रियाकलापहरुलाई डिजिटल माध्यमद्धारा सेवाग्राहिहरुलाई सहज तरिकाले कम समय तथा लागतमा सम्पन्न गर्न यो प्रणालीको अवधारणा आएको हो । यस प्रणालीको सेवा लिनको लागि बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको वेवसाइट: www.sqcc.gov.np मा गई बिद्युतीय बीउ सूचना प्रणाली खण्डबाट वा सिधै वेवसाइट: www.seed.sqcc.gov.np मा गई खोल्न सकिन्छ । यस प्रणाली अन्तरगत बीउ बिजन वासलात/प्रमाणीकरण (Seed Balance Sheet/Registration, निर्यात/आयात (Import/Export) र जातिय दर्ता (Varietal Registration) कार्यको लागि अनुमति प्राप्त संस्था वा व्यक्तिले Registration सेक्सनमा गएर माग भए बमोजिमका विवरण र कागजातहरु अपलोड गरि इमेलमा पासवर्ड प्राप्त गरि log in गर्न सक्नेछन् । यस प्रणाली अन्तरगत रहेका बिभिन्न क्रियाकलापहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. बीउ बिजनहरु सम्बन्धि जानकारी (Seed Catalogue System)

- यस क्रियाकलापमा नेपालमा दर्ता तथा सूचिकृत भएका बिभिन्न बालीका जातहरुको जातिय गुणहरु, उपलब्धताको बारेमा उत्पादन संस्था/सप्लायर्सहरुसँग भएको स्टक परिमाण थाहा पाउन सकिन्छ
- जातिय गुणहरुको आधारमा जातहरुबीचको भिन्नता तथा क्षेत्रगत उपयुक्तताको बारेमा हेर्न सकिन्छ
- नयाँ जातहरुको बारेमा विस्तृत जानकारी प्राप्त गर्न सकिने

२. बीउ बिजन वासलात प्रणाली (Seed Balance Sheet System)

- वासलातले मूल वा स्रोत बीउ उत्पादनका लागि आवश्यक प्रजनन, मूल वा स्रोत बीउको माग तथा आपूर्तिको प्रक्षेपण गरी सोही बमोजिमको प्रजनन, मूल वा स्रोत बीउ उत्पादनका लागि बीउ उत्पादकलाई जानकारी अग्रिम जानकारी गराउँदछ
- अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने व्यक्ति वा संस्थालाई आवश्यक पर्ने प्रजनन, मूल वा स्रोत बीउ माग र आपूर्ति विवरणका आधारमा केन्द्रले वासलात तयार गरी उपलब्ध गराउनेछ
- स्रोत केन्द्रबाट अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने व्यक्ति वा संस्थाले वासलात अनुसार प्रजनन तथा मूल वा स्रोत बीउ केन्द्रले निर्धारण गरेको समय सिमाभित्र लिनु वा दिनु पर्दछ।
- वासलातमा माग र आपूर्ति अनलाइन प्रविष्टि सम्बन्धमा बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रणले सार्बजनिक सूचना प्रकाशन गर्दछ । सामान्यतया धानबालीको लागि बैशाख महिनामा, मकै बालीको लागि पुस महिनामा र गहुँबालीको लागि श्रावण महिनामा प्रविष्टी सम्बन्धि सूचना प्रकाशन हुन्छ । सूचना वेवसाइट www.sqcc.gov.np मा पनि हेर्न सकिन्छ ।
- उक्त सूचना बमोजिम माग र आपूर्ति गर्ने संस्थाले जात, परिमाण र स्तर खुलाई प्रविष्टि गर्नुपर्दछ ।

- प्रविष्टि गर्ने अवधि समाप्त भए पश्चात केन्द्रले वासलात तयार गरि बीउको जात र स्तर अनुसार बाडफाँड कार्य गर्दछ । बाडफाँड गर्दा क्रमश नार्क, सरकारी फार्म र निजी संस्थाहरुलाई पायक पर्ने गरि नजिकको स्थान GIS प्रणालीद्धारा हुन्छ ।
- सो अनुसारको जानकारी सरोकारवाला हरुलाई जानकारी प्रदान गरिन्छ ।
- सरोकारवालाले समयमै लिने वा दिने कार्य गर्नु पर्दछ।
- बीउ बिजन नियमावली, २०८१ को नियम २२ बमोजिम प्रजनन, मूल वा स्रोत बीउको आपूर्ति नगर्ने वा माग गरे बमोजिमको बीउ नउठाउने व्यक्ति वा संस्थालाई वासलात निर्माण प्रक्रियामा समावेश नगर्ने गरी समितिले आवश्यक निर्णय लिन सक्ने प्रावधान रहेको हुँदा उक्त कार्य समयमै गर्नुपर्दछ ।

३. बीउ बिजन निर्यात प्रणाली (Seed Import System)

- बीउ बिजन निर्यात गर्न इच्छुक संस्था/सप्लायर्सले आवश्यक सम्पूर्ण अनुमति पत्र र कागजातहरु अपलोड गरि केन्द्रमा निवेदन दिन सक्ने
- निर्यात अनुमतिपत्र नविकरण कार्य समेत गर्न सकिने
- केन्द्रले QR कोड सहितको परमिट जाचँ गरि जारि गर्ने
- ईमेल मार्फत महत्वपूर्ण सूचना र जानकारि प्रदान गरिने

४. जातिय दर्ता/सूचिकरण प्रणाली (Seed Varietal Registration System)

- जात दर्ता तथा सूचित कार्य गर्नको दर्ता तथा सूचित कार्य गर्ने संस्था, बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र र राष्ट्रिय बीउ बिजन समिति बिच कानुन बमोजिम कार्य गर्न सहजीकरण गरिने
- यो प्रणाली शुरुवात हुने क्रममा रहेको

५. बीउ बिजन निरिक्षक/बीउ बिश्लेषकहरुको लाईसेन्स जारी तथा नविकरण प्रणाली (Seed Inspectors/Analyst License System)

- नियमानुसार लाईसेन्स परिक्षा उतिर्ण गरि तालिम लिएका बीउ बिजन निरिक्षण/बीउ बिश्लेषकहरुको लाईसेन्स पत्र जारि डिजिटल प्रणाली बमोजिम जारी हुने
- साथै आवश्यक विवरण लाईसेन्सको म्याद समाप्त हुनु अगावै अनलाइन विवरण भरि पेश गरेमा नविकरण कार्य समेत हुने
- निरिक्षक/बिश्लेषकको स्थायि ठेगाना भएको जिल्ला, नाम, प्रदेशगत आधारमा बीउ बिजन निरिक्षकको उपलब्धता र सम्पर्क विवरण हेर्न सकिने

६. बीउ प्रमाणीकरण तथा अन्तर्गत प्रणाली (Seed Certification and Tracking System)

- बीउ प्रमाणीकरण प्रक्रियालाई सहज र डिजिटलमैत्री बनाई सो प्रक्रियालाई डिजिटल मैत्री बनाईएको
- यस प्रणाली अन्तर्गत Seed Certification App र Seed Tracking App मोबाइल एपहरु रहेका
- Seed Cerification App मा बीउ बिजन निरिक्षक र नमूना संकलनले विवरण प्रविष्ठ गर्न सक्ने
- बीउ उत्पादकहरुले समेत बिभिन्न विवरणहरु हेर्न र प्रविष्ठ गर्न सक्ने
- Seed Tracking App मा बीउ बिजन सम्बन्धि जानकारी (Seed Catalogue) र बीउ निरिक्षण (Seed Tracking) सम्बन्धि विवरणहरु हेर्न र प्रविष्ठ गर्न सकिने
- हाल यो प्रणाली परीक्षणको लागि केही जिल्लामा लागु गरिएको र क्रमश: सबै जिल्लामा लागु गरिने बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको तयारी रहेको

बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हरिहरभवन, ललितुरबाट हालसम्म मूल बीउ अनुमतिपत्र लिएका संस्थाहरुको विवरण

मूल बीउ उत्पादक दर्ता नं.	समूह, सहकारीतथा कम्पनीको नाम	ठेगाना	जिल्ला	अनुमति लिएकोमिति	सम्पर्कव्यक्ति	सम्पर्क नं	Email
1	श्री लुम्बिनी सीड कम्पनी प्रा.लि.	सिद्धार्थनगर, नेपाल	रुपन्देही	2062.02.18	सुभास उपाध्याय	९८४७०३८५९४	lscpvtltd2002@gmail.com
3	श्री कृषि सामाग्री कम्पनी लि.	केन्द्रीय कार्यालय, कुलेश्वर	काठमाण्डौ	2062.07.27	headoffice@kscl.gov.np	01-4279587, 4278453, 4279207	madhuojha5539@gmail.com
4	श्री सियान सीड सर्भिस सेन्टर लिमिटेड	थानकोट, काठमाण्डौ, नेपाल	काठमाण्डौ	2062.11.01/ 2075.01.30	दुर्गा प्रसाद अधिकारी	9851066946 01-4310245	ssscseed@gmail.com
5	श्री यूनिभर्सल सीड कम्पनी प्रा.लि.	सिद्धार्थनगर-8, लुम्बिनी रोड	रुपन्देही	2063.01.17	बिरेन्द्र प्र. यादव	९८५७०२२९०६	universalseed.co@gmail.com
8	श्री कालिका सीड कम्पनी प्रा.लि.	सिद्धार्थनगर-11, नेपाल	रुपन्देही,	2064.02.27/ 2075.03.24	रामजी यादव	9857015452 071-526246	guddumishra15@yahoo.com
9	श्री साल्ट ट्रेडिङ्ग कर्पोरेशन लिमिटेड	काठमाडौं	काठमाण्डौ	2064.06.10	कृष्ण कुमार खडका	01-4270994 9851107376	salt@stcnepal.com
10	श्री उन्नत बिज बृद्धि समुह	भरतपुर मनपा-14, पटिहानी	चितवन	2064.08.09/2075.03.17	उमानाथ पौडेल	9855060137056-621456	info@unnatbij.com.np
11	श्री युनिक बीउउद्योग	धनगढी -13	कैलाली	2066.01.14	लक्ष्मी कान्त ढकाल	9858420560	seedunique@gmail.com
13	श्री इन्टरनेशनल एग्रो सिड प्रा.लि.	तौलिहवा -3	कपिलवस्तु	2066.10.10/	अमजद शाह	9847040017 9827410172	iabbpvtltd@gmail.com
15	श्री पञ्च शक्ति बीउ कम्पनी प्रा.लि.	धनगढी	कैलाली	2068.01.16	ओम प्रकाश पनेरु	९८५८४२५३४१	panchashakti2064@gmail.com

मूल बीउ उत्पादक दर्ता नं.	समूह, सहकारीतथा कम्पनीको नाम	ठेगाना	जिल्ला	अनुमति लिएकोमिति	सम्पर्कव्यक्ति	सम्पर्क नं	Email
16	श्रीअनमोल बीउ प्रा.लि.	भरतपुर मनपा.-12	चितवन	2069.01.31	महेश शर्मा	9854045547 9845143126	info@anamolbiu.com
17	श्री अन्नपूर्ण बीउ उत्पादक सहकारी संस्था लि.	सितलपाटी, मानपकडी -5	रुपन्देही	2075.03.01	निरव. राना	9847049972	seedannapurna@gmail.com
19	श्री शिव शक्ति बीउ बिजन सहकारी संस्था लिमिटेड	पोखराथोक-8 छतिवन	पाल्पा	2075.02.20	लेखनाथ गैरे	9847155304	gaireramhari1@gmail.com
20	श्री सामुहिक बीउ बृद्धि कम्पनी प्रा.लि.	डुमरिया 2	रौतहट	2071.04.28	भक्त प्रसाद तिमिल्सिना	9855023636 055-620375	timilsinabhakta@gmail.com
21	श्री कुशवाहा खाद्य बीज भण्डार	देवानगंज-2	सुनसरी	2072.11.05	रामवृक्ष मेहता	9842506124 9807338689	kushwahakhadbijbhandar40@gmail.com
22	श्री हिमालय बीउ कम्पनी प्रा.लि.	धनगढी-11	कैलाली	2078.12.22	लोकेन्द्र सिंह भट्ट	9858423222	biuhimalaya@gmail.com
24	श्री आदित्य कृषि सहकारी संस्था लि.	धकधई-3	रुपन्देही	2073.04.04	मनोज कुमार यादव	9847020441	ashakari125@gmail.com
27	श्री इष्ट वेष्ट सीड नेपाल प्रा.लि. (सि.जि.एन.एस.)	कोशी गा.पा.	सुनसरी,	2075.05.06	सतिस घिमिरे	०१-४२२१२६० 9851102968	info.cgnsseeds@blc.com.np
28	श्री गुह्येश्वरी कृषि सहकारी संस्था लि.	हेटौटा १३	मकवानपुर	2075.03.32	बसुन्धरा लामा	9845537614 9806807729	lamabasundhara@gmail.com
29	श्री पवित्र जनकल्याण कृषि सहकारी संस्था	मेहेलकुना -१	सुर्खेत	2074.02.24	नौलसिंह खत्री	9858031581 9848702090 ०८३-410062	pavitracooperative@gmail.com
31	श्री मुस्कान सिड कम्पनि प्रा.लि.	कपिलवस्तु न.पा.-९	कपिलवस्तु	2074.05.28	बृजबिहारी कुर्मी	9747008216 9821976333	muskanseedcompany@gmail.com

मूल बीउ उत्पादक दर्ता नं.	समूह, सहकारीतथा कम्पनीको नाम	ठेगाना	जिल्ला	अनुमति लिएकोमिति	सम्पर्कव्यक्ति	सम्पर्क नं	Email
32	श्री नेपाल एग्रो सिड्स एण्ड इन्पुट्स कम्पनि प्रा.लि.	भरतपुर-४	चितवन	2074.03.29	हरिराज भट्टराई	9855057346 ०५६-५७२४९८	nasic2008@gmail.com
33	श्री बुद्ध सिड कम्पनि प्रा.लि.	रामग्राम-५	नवलपरासी	2074.12.07	उमाशंकर चौधरी	9847080444	buddhaseednp@gmail.com
34	श्री साईपाल बिज वृद्धि कम्पनी प्रा.लि.	भरतपुर मनपा-२१ भानुटोल	चितवन	2074.12.08	पुन्य प्रसाद अधिकारी	9855082826 9845110190	srbbk8@gmail.com
36	श्री बिजवृद्धि कृषक सहकारी सस्था लि.	जानकी गा.पा.४, मुनुवा	कैलाली	2075.08.25	रामफल वडायत गोविन्द राउत	9848502366 9848502249	munuwabizbriddhi@gmail.com
37	श्री काठमाण्डौ एग्रो कन्सर्न प्रा.लि.	लगनखेल	ललितपुर	2075.08.25	गणेश बानियाँ	9841286305	kathmanduseed@ntc.net.np
38	श्री राधाकृष्ण बीउ बिजन उत्पादक कृषक समूह	शुध्दोधन गा.पा. - 5	रुपन्देही	2075.10.06	नारदमुनि यादव	9847021897	radhakrishnaspg2059@gmail.com
39	श्री महारानीझोडा साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि.	गौरादह-5	झापा	2075.10.20	मीना कुमारी ढकाल	०२३-४१९०१० 9842686533	sfaclmaharani@gmail.com
40	श्री जनसेवा बहुमुखी सहकारी सस्था लि.	बाणगंगा ४, गजेहडा	कपिलवस्तु	2076.01.12	द्रोण सुवेदी	9857029751	janasewa2050@gmail.com
41	श्री बुढान कृषक सहकारी संस्था लि.	बार बर्दिया न.पा.-५	बर्दिया	2076.01.19	नवराज सुवेदी रामगोपाल थारु	9858024863 9868107762	budhansahakari2058@gmail.com
43	श्री चित्रवन इन्भेस्टमेन्ट प्रा.लि.	खजुरा-३	बाँके	2076.01.19	निर प्र लामिछाने	9855056615 9846103103	nirlamichhane@live.com
44	श्री कृषि विकास फार्म	चन्द्रडाँगी, शिवसताक्षी-७	झापा	2075.10.20	प्रमुख बिरेन्द्र पराजुली	९८५१२६६१८८ ९८५२६५५८७०	adfchandradangi@gmail.com

मूल बीउ उत्पादक दर्ता नं.	समूह, सहकारीतथा कम्पनीको नाम	ठेगाना	जिल्ला	अनुमति लिएकोमिति	सम्पर्कव्यक्ति	सम्पर्क नं	Email
45	श्री सिम्रिक कृषि सहकारी संस्था लि.	मोतिपुर-८, बुटवल-१७	रुपन्देही	2075.03.01	गणेश वहादुर गाहा	9847048616 9847407798	seedsimrik17@gmail.com
46	श्री कृष्ण महिला कृषि सहकारी संस्था लि.	नजरपुर, चन्द्रपुर न.पा.-९	रौतहट	2076.09.24	अम्विका तिमलसीना	९८४५२३०७३९	mahila.krishi@gmail.com
47	श्री सुर्योदय कृषक बहुउदेश्यीय सहकारी संस्था लि.	मटेरिया देखुरी, राजपुर गा.पा.-२	दाङ	2077.02.14	मोहन कुमार खनाल	९८५७८४०४९१	suryodaykmc@gmail.com
४८	श्री बाँसखर्क कृषि सहकारी संस्था लि.	सिमीचौर, रेसुङ्गा न.पा.-१०	गुल्मी	2077.03.22	देवीराम पाण्डे	९८४७३३९०१७	pande.deviram033@gmail.com
४९	श्री बिशाल ट्रेडिङ्ग	जितपुर सिमरा उ.म.न.पा.-९	बारा	2077.06.29	रोहित प्र. यादव	९८५५०२५६१५९८ २५२७७११९	bishaltrading615@gmail.com
५१	श्री संकल्प कृषि सहकारी संस्था लि.	बिष्णु गा.पा.-८	सर्लाही	2077.08.21	तेजो मूर्ति यादव	९८४४०८९६४५	mdy1192@gmail.com
५२	श्री लालिमा कृषि सहकारी संस्था लि.	देवचुली न.पा.-३	नवलपुर	2077.09.26	सुर्य प्रसाद पोखेल	9847073525 9857041326	nbhandari36.nb@gmail.com
53	श्री जागरुक कृषि सहकारी संस्था लि.	शिवपुर गा.पा.-८	नुवाकोट	2077.10.09	विमल पाण्डे	9851109814 9849133001	srmjagaruksahakari@gmail.com
५५	श्री झकलक कृषि सहकारी संस्था लि.,	फलेबास न.पा.-५	पर्वत	2077.12.31	नर वहादुर क्षेत्री	९८४७६२५९७०	tiwaridevi421@gmail.com
५६	श्री सगुन सीड कम्पनी प्रालि,	लुम्बिनी साँस्कृति नपा-५	रुपन्देही	2078.03.15	जयप्रकाश लाल श्रीवास्तव	९८४७०२०८२३	infoshagun2020@gmail.com
५७	श्री उग्रतारा सीड कम्पनी प्रा.लि.	धनगढी नपा-४	कैलाली	2078.04.10	लक्ष्मण न्यूरे	९८४८४२९९३९	seedugratara70@gmail.com

मूल बीउ उत्पादक दर्ता नं.	समूह, सहकारीतथा कम्पनीको नाम	ठेगाना	जिल्ला	अनुमति लिएकोमिति	सम्पर्कव्यक्ति	सम्पर्क नं	Email
५८	श्री हरियाली बीउ उधोग, खरिहानी	सबैला नपा-१०	धनुषा	2078.04.15	संजय कु. पंजियार	९८५४०२५५४८	sanjaypajiyar548@gmail.com
५९	श्री ग्लोवल एग्रीटेक नेपाल प्रा.लि.	बैजनाथ गा.पा.-6	बाँके	2078.04.25	टिकाराम उपाध्याय	९८५८०३२२०७	gatenepalbanke@gmail.com
६०	श्री साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि.	बरहथवा न.पा.-7	सर्लाही	2078.05.16	शुसिल प्रसाद श्रेष्ठ	९८५४०३६५२५	sanakisan.barahathawa@gmail.com
६१	श्री रौतहट सिड्स	चन्द्रपुर न.पा.- 10 बालचनपुर	रौतहट	2078.05.16	बलिराम साह	९८५५०२६४१२	br.shah11@gmail.com
६२	श्री हरितक्रान्ति कृषि सहकारी संस्था लि.	लमही न.पा.-2, केरुनिया	दाङ्ग	2078.07.07	कासी प्रसाद चौधरी	9847903492 9857840407	haritkranti2@gmail.com
६३	श्री भूमि सीड कम्पनी प्रा.लि.	विराटनगर म.न.पा.-19	मोरङ्ग	2078.09.18	रेवती रमण ओझा	९८५२०७५५२५	bhumiseed.brt.np@gmail.com
६४	श्री अम्विका बीउ बिजन केन्द्र	वृन्दावन न.पा.-7, धमौरा	रौतहट	2078.06.10	जगरनाथ भेडिहर	९८४५२३८६५७	
६५	श्री क्षेत्रिय बीउ बिजन कम्पनी प्रा.लि.	चन्द्रपुर न.पा.-5	रौतहट	2078.06.10	श्याम कुमार यादव	९८४५१२१००९	shyamdesilva1@gmail.com
६६	श्री साथी सीड कम्पनी प्रा.लि.	बैजनाथ गा.पा.-6	बाँके	2078.11.18	मिलन सापकोटा	9858070718/9845331656	sathiseednepal@gmail.com
६७	श्री इन्टर नेपाल एग्रोभेट कम्पनी प्रा.लि.	भरतपुर मनपा-03	चितवन	2078.12.04	मित्रराज दवाडी	9855055184/056596584	dawadimr2065@gmail.com
६८	श्री एग्रो टाइम्स कृषि फर्म	देवचुली न.पा.-15, वर्दघाट सुस्तापूर्व	नवलपुर	2079.01.26	त्रिलोचन भट्टराई	९८६७२२४५५९	trilochanbhattarai2072@gmail.com
६९	श्री नमूना एकिकृत सहकारी खेती बीउ उत्पादन समूह	गौरादह-5	झापा	2079.02.26	बेदनिधी चापागाँई	९८४२६२०४४२	namunakheti@gmail.com

मूल बीउ उत्पादक दर्ता नं.	समूह, सहकारीतथा कम्पनीको नाम	ठेगाना	जिल्ला	अनुमति लिएकोमिति	सम्पर्कव्यक्ति	सम्पर्क नं	Email
७०	श्री गणेशबाबा एग्रो सिड कम्पनी लिमिटेड	राजापुर नपा.-08	बर्दिया	2079.05.10	पाहारी चौधरी	९८५८०२६४४३	chaudharypahari@gmail.com
७१	श्री साकार कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	राप्ती सोनारी गा.पा.-06	बाँके	2079.05.10	बल बहादुर सुनार	9858088902/9848260500	sakarkrishi 752@gmail.com/ bhartkc921@gmail.com
७२	श्री फस्ट च्वाईस फूड्स् प्रा.लि.	बुटवल उप.म.न.पा.-13	रुपन्देही	2079.08.14	कृष्ण प्रसाद पौडेल	9857020106/9802673011	info@fcffoods.com
७३	श्री गढीमाई बिउ उधोग	चन्द्रपुर नगरपालिका-09	रौतहट	2079.11.10	सन्तोष कुमार साह	९८४०४६९९६५	sahsatoshteli@gmail.com
७४	श्री विकास सीड कम्पनी	कपिलवस्तु नगरपालिका-02	कपिलवस्तु	2079.11.17	जगदीश मुराउ	9847040461/9857051056	bikashseedcompany2073@gmail.com
७६	श्री कलश सिड्स कम्पनी प्रा.लि.	कृष्णपुर नगरपालिका-5	कञ्चनपुर	2080.03.12	पुनी राम चौधरी	९८४८४९७२२४	kalashseeds076@gmail.com
७७	श्री आरोही सिड्स प्रा.लि.	रामग्राम नगरपालिका-12	नवलपरासी ब.सु.प.	2080.01.06	नरेश जैसवाल (कलवार)	9857045877/9857047512	pbt520512@gmail.com/saurabthakur@mail.com
७८	श्री ग्रीन जोन इको प्रा.लि.	भिमदत्त नपा-2, कञ्चनपुर	कञ्चनपुर	2080.03.12	भवराज रेग्मी	९८५८७५०१२८	regmibhawa@gmail.com
७९	श्रीजिमुँहा शित भण्डार सहकारी संस्था लिमिटेड	गल्याङ ११स्याङ्जा	स्याङ्जा	2081.06.18	रुमलाल कँडेल	९८५६०५१०६०	acacgalyang@gmail.com
८०	श्री रौनकबीउ विजन उद्योग,	चन्द्रपुर -९, रौतहट	रौतहट	2081.06.18	विजय साह	९८५५०४७७०५	raunakbiubijanudhog2022@gmail.com
८१	श्री बिमलएग्रो फर्म एण्ड रिसर्च सेन्टर	भरतपुरम.न. पा. ६ चितवन	चितवन	2081.06.18	बिमल सुवेदी	९८४५२४५९८८	tirthasubedi.bes@gmail.com

मूल बीउ उत्पादक दर्ता नं.	समूह, सहकारीतथा कम्पनीको नाम	ठेगाना	जिल्ला	अनुमति लिएकोमिति	सम्पर्कव्यक्ति	सम्पर्क नं	Email
८२	श्री एग्रोनाईन कम्पनी प्रा.लि,	माडीन.पा. ५	चितवन	2081.06.18	टुकनारायण पौडेल	९८४५०६४७२८	tnpoudel20@gmail.com
८३	श्रीगोर्खा सिड कम्पनी प्रा.लि.	काठमाण्डौ म.न.पा. कलंकी	कलंकी	2081.06.18	बसन्तचन्द्रमरहट्टा	९८५१०६४९२३	gorkhaseed@gmail.com
८४	श्रीमुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लिमिटेड	बसुन्धराकाठमाण्डौ	काठमाण्डौ	2081.06.18	भरतराज ढकाल		info@muktinathkrishi.com
८५	श्री किसानमातृभुमी कृषि कम्पनी प्रा.लि	शिवनगरचितवन	चितवन	2081.06.18	भूपति दाहाल	९८५५०५३०४८	kmkcpl@gmail.com
८६	श्री सानाकिसान कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड,	लम्कीचुहा ८ कैलाली	कैलाली	2081.06.18	पूर्ण बहादुर बिष्ट	९८४८५१८१७०	sfaclbauniya@gmail.com
८७	श्रीक्रियटिभ एग्रिकल्चर साईन्स टेक्नोलोजी एण्ड रिसर्च	टिकापुर-1, वनगाउँ	कैलाली	2081.06.18	लिला बहादुर चौधरी	९८४८४२५६९९	chaudharylila2071@gmail.com
८८	श्री जयकृष्ण बीउ उत्पादक कृषक समूह	बरियापट्टी५ सिरहा	सिरहा	2081.06.18	शिव नारायण महतो	९८२५७९५४७२	shivnarayany619@gmail.com
८९	श्री कञ्चनबिउ उत्पादन उद्योग प्रा.लि.	मेचीनगरनगरपालिका-10	झापा	2082.03.13	बुद्धि नाथ निरौला	९८५२६७४३९१	buddhiniraula28@gmail.com
९०	श्री सानाकिसान सहकारी संस्था लिमिटेड	करैयामाईगाउँपालिका-५	बारा	2082.03.13	मिश्रीलाल सहनी मलाल	९८४५१२८३६५	sanakisantetariya@gmail.com

सुदुरपश्चिम प्रदेशका मुख्य बीउ उत्पादक संस्थाहरु

क्र.स.	बीउ उत्पादक संघ/संस्थाको विवरण	जिल्ला	स्थानिय तह	वडा नं.	गाँउ/टोल	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	सम्पर्क नं.	ईमेल
1	श्री कृषि बिकास फार्म	कञ्चनपुर	बेदकोट न.पा.	9	सुन्दरपुर	बासुदेब भट्टराई	9858750395	kbfsundarpur@gmail.com
2	श्री कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय	डोटी	दिपायल सिलगढी न.पा.	4	भागेतडा	दिपक पाण्डे	9858440167	doarsudurp.narc@gmail.com
3	श्री तरकारी जर्मप्लाज्म सम्बर्द्धन तथा तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र	डडेल्धुरा	अमरगढी न.पा.	2	घटाल	लोकेन्द्र पाण्डे	9858780455	vspc.tarkari@gmail.com
4	श्री पञ्चशक्ति सिड कम्पनी प्रा.लि.	कैलाली	धनगढी उ.प.म.न.पा	6	जाली	भिम न्युरे	9858425341	panchashakti2064@gmail.com
5	श्री हिमालय बीउ कम्पनी प्रा.लि.	कैलाली	धनगढी उ.प.म.न.पा	11	पन्तनगर	लोकेश भट्ट	9858423222	biuhimalay@gmail.com
6	श्री युनिक सिड कम्पनी प्रा.लि.	कैलाली	धनगढी उ.प.म.न.पा	13	कैलाली गाँउ/ हिमाली टोल	लक्ष्मीकान्त ढकाल/लोक राज जोशी	9858420560 9858425995	seedunique@gmail.com
7	श्री बिजबृद्धि कृषक सहकारी संस्था लि.	कैलाली	जानकी गा.पा.	4	मुनुवा	गोविन्दराज रावत	9848502249	munuwabizbriddhi@gmail.com
8	श्री कृषि सामग्री कम्पनी लि. प्रादेशिक कार्यालय	कैलाली	धनगढी उ.प.म.न.पा	४	चौराहा	गणेशदत्त जोशी	9849677515 9766407626	aicldhangadhi@gmail.com
9	श्री अपि हिमाल एग्रो एण्ड लाईभस्टक कम्पनी प्रा.लि.	कैलाली	धनगढी उ.प.म.न.पा	11	पन्तनगर	कमला भट्ट	9744289250	ahal.company@gmail.com
10	श्री बनदेबी कृषि सहकारी संस्था लि.	कैलाली	कैलारी गा.पा.	1	हसुलिया	सुरेश चौधरी	9848531786	bandevi.ksskailali@gmail.com
11	श्री हरियाली सामुदायिक कृषि सहकारी संस्था लि.	कैलाली	कैलारी गा.पा.	7	बसन्ता	लेखराम चौधरी/कमला चौधरी	9821640006 9812671507	cooperativehariyali@gmail.com
12	श्री नमुना कृषक बहूउदेश्यीय स.स.लि.	कैलाली	टिकापुर न.पा.	1	बनगाँउ	लिला चौधरी	9848501148 9814688207	namunakrisak444@gmail.com

13	श्री उज्यालो बहुउद्देश्यीय स.सं.लि.	कैलाली	टिकापुर न.पा.	7	सत्ति	राम कृष्ण चौधरी	9868473379	ujyalomulti2063@gmail.com
14	श्री पशुपति किसान लघु उद्यमी स.सं.लि.	कैलाली	जानकी गा.पा.	4	मुनुवा	सोहन चौधरी	9848433128	sl.kathariya@gmail.com
15	श्री फार्मर सिड कम्पनी प्रा.ली.	कैलाली	भजनी न.पा.	4	बिजुलिया	ओम बहादुर चौधरी	9800682953	omchau@2953@gmail.com
16	श्री एकता जैविक विविधता कृषि स.सं.लि.	कैलाली	भजनी न.पा	४	धनौरा	जंग बहादुर चौधरी	9812660251	ekatakrishi123@gmail.com
17	श्री महादेव पशु बिकास सहकारी संस्था लि.	कैलाली	भजनी न.पा	६	महादेवली	अर्जन सिंह चौधरी	9848430712 9804642465	mahadevpsu66@gmail.com
18	श्री दौना बेबरी बचत तथा ऋण स.सं.लि.	कैलाली	जोशीपुर गा.पा.	३	रामनगर	रमेश चौधरी	9869711851	daunabebari09@gmail.com
19	श्री क्रियटिभ एग्रिकल्चर साइन्स टेक्नोलोजी एण्ड रिसर्च	कैलाली	टिकापुर न.पा.	१	बनगाँउ	लिलाराम चौधरी	9703145964	creativeseeds2073@gmail.com
20	श्री किसान मल्टी प्रपोज प्रा.लि.	कैलाली	टिकापुर न.पा.	१	जमरापुल	रामजित चौधरी	९८५८४२३२४१	kisanmulti@gmail.com
21	श्री किसान बिजबृद्धि स.सं.लि.	कैलाली	टिकापुर न.पा.	१	बनगाँउ	खुसीराम चौधरी	9848440408	jitic12@gmail.com
22	श्री धनसिंहपुर कृषि स.सं.लि.	कैलाली	टिकापुर न.पा.	9	बटनपुर	मुना घर्तीमगर	9868551164	cooperativekrishi85@gmail.com
23	श्री टप एग्रिकलचर साइन्स टेक्नोलोजि एण्ड रिसर्च सेन्टर	कैलाली	टिकापुर न.पा.	6	ओखरपुर	हिरन्डी गिरी	9842222065	hirandgiri665@gmail.com
24	श्री आधुनिक कृषक बहुमुखी स.सं.लि.	कैलाली	जानकी गा.पा.	९	अमरावती	इन्द्रा कुमारी डाँगी	9865675912	adhunikkrishaksahakari480@gmail.com
25	श्री किसान बहुउद्देश्यीय स.स.लि.	कैलाली	लम्कीचुहा न.पा	१	लम्की	डम्बर ब. शाह	9802507140	kisancoop.com@gmail.com
26	श्री साना किसान कृषि सहकारी सं.लि.	कैलाली	बर्दगोरिया गा.पा.	१	मुडा	श्रीराम चौधरी	9868719550	sfaclbauniya@gmail.com

27	श्री घोडाघोडी सिड कम्पनी प्रा.लि.	कैलाली	गौरीगंगा न.पा.	९	मसुरिया	कृष्ण चौधरी	9848424752	krishnachy52@gmail.com
28	श्री जिविका कृषि सहकारी संस्था लि.	कैलाली	घोडाघोडी न.पा	१०	पहलमानपुर	सुन्दरराम चौधरी	9821657000	jibikakrishi@gmail.com
29	श्री नेपाल तारा सिड कम्पनी	कैलाली	घोडाघोडी न.पा	1	सुख्खड	जयलाल कंडेल	9848534784	seednepaltara078@gmail.com
30	श्री उग्रतारा सिड कम्पनी प्रा.लि.	कैलाली	घोडाघोडी न.पा	1	सुख्खड	लक्ष्मण न्यूरे	९८४८४२९९३९	seedugratara70@gmail.com
31	श्री बिजबृद्धि कृषक समुह	कैलाली	कैलारी गा.पा.	7	वसन्ता	नाथुराम चौधरी	9804684747	nathuram@gmail.com
32	श्री जनवातावरण बचत तथा ऋण स.सं.लि.	कैलाली	कैलारी गा.पा.	6	खरुवाखेरा	सम्पत कुमार चौधरी	9868444452	janabatabaransaccos@gmail.com
33	श्री ज्ञान सिड उद्योग प्रा.लि.	कैलाली	टिकापुर न.पा.	1	बनगाँउ	उत्तम चौधरी	9848557198	ugyanseed@gmail.com
34	श्री ग्रीनल्याण्ड एग्रो सिड्स प्रा.लि.	कैलाली	टिकापुर न.पा	1	बनगाँउ	रोमन चौधरी	9848842266	romanchaudhary9525@gmail.com
35	श्री माष्टा बीउ उत्पादन तथा खाद्य उद्योग क.प्रा.लि.	कैलाली	धनगढी उ.प.म.न.पा	7	बेली	चन्द्र प्रकाश भट्ट	9848422121	mastaseeds@gmail.com
36	श्री आदर्श बहुउद्धेश्यिय सहकारी सं. लि.,	कैलाली	धनगढी उ.प.म.न.पा	१८	फुलबारी	रुद्र खनाल	९८५८४२४२३०	aadarshmun@gmail.com
37	श्री सम्झौता ब.स.सं.लि.	कञ्चनपुर	बेलौरी न.पा.	4	रिछ्राहा	राजेन्द्र ब. सिंह	9806464243	samjhauta2063@gmail.com
38	श्री राष्ट्रिय विकास सामुदायिक स.सं.लि.	कञ्चनपुर	बेलौरी न.पा.	8	कलकत्ता	विनोद लम्साल	9865920970	binodprasadlamsal01@gmail.com
39	श्री किसान जागरण ब.स.सं.लि.	कञ्चनपुर	पुनर्वास न.पा	6	प्रगतिटोल	गोविन्द राना	9843502679	kishan.jagaran321@gmail.com
40	श्री अनमोल कृषि स.सं.लि.	कञ्चनपुर	लालझाडी गा.पा.	3	बल्मी	कृष्ण राना	9812706668	anmolkrishi451@gmail.com
41	श्री मालिकार्जुन बहुमुखि कृषि .सं.लि.	कञ्चनपुर	लालझाडी गा.पा.	2	देखतभुली	शेर सिंह धामी	9868373037/099-590442	malikarjun101@gmail.com
42	श्री परासन बिजबृद्धि कृषक समूह	कञ्चनपुर	पुनर्वास न.पा.	8	क गाँउ	उदयराज ओझा	9845744076	udayrajojha2@gmail.com
43	श्री पुर्नवास उत्पादन एण्ड प्रशोधन कृषि फार्म	कञ्चनपुर	पुनर्वास न.पा	8	क गाँउ	सरस्वति ओझा	9812773707	udayrajojha2@gmail.com

44	श्री अंशुवर्मा बिजबृद्धि कृषक समूह	कञ्चनपुर	पुनर्वास न.पा.	1	अंशुवर्मा	विष्णुराज घिमिरे	9809488557	bishnughimire737@gmail.com
45	श्री जनजागृति कृषक ब.स.सं.लि.	कञ्चनपुर	बेलौरी न.पा	4	खिरिया	विष्णुदत्त भट्ट	9815671381	jjkbssltd@gmail.com
46	श्री साना किसान कृषि सहकारी सं.लि.	कञ्चनपुर	बेदकोट न.पा.	३	दैजी	धर्मराज जोशी	9848757041	sfacldai050@gmail.com
47	श्री दोधारा चाँदनी कृषि ब.स.सं.लि.	कञ्चनपुर	दोधारा चाँदनी	६	हेल्थपोष्ट	राम ब. राना	9811630998	ranarambahadur66@gmail.com
48	श्री निङ्गलासैनि बहुउद्धेश्यिय स.सं.लि.	कञ्चनपुर	भीमदत्त न.पा	18	गोबरिया	प्रेम सिंह भाट	9848841610 09952365	ninglashainicoop@gmail.com
49	श्री उदयदेव बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	कञ्चनपुर	भीमदत्त न.पा	18	गोबरिया	प्रकाशराज भट्ट	9848723536	udaydevsahakari2056@gmail.com
50	श्री कञ्चन कृषि बस्तु उत्पादन संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र	कञ्चनपुर	शुक्लाफाटाँ न.पा.	10	झलारी	चुडामणी जोशी	9858752224	kanchankrishibastu@gmail.com
51	श्री नव सृजना बहुउद्देशयीय स.सं.लि.	कञ्चनपुर	शुक्लाफाटाँ न.पा.	10	झलारी	कृष्ण बहादुर कुवर	9860200610	nevsirjanas@gmail.com
52	श्री कञ्चन सिड कम्पनी प्रा.लि.	कञ्चनपुर	भीमदत्त न.पा	19	बागफाँटा	भान बहादुर चौधरी	9858783853 9810675588	seedkanchan76@gmail.com
53	श्री रत्न कृषि बहुउद्देशयीय सहकारी सं.लि.	कञ्चनपुर	भीमदत्त न.पा	16	मझगाउँ	दशरथ धानुक	9848808925	ratnakrishi16@gmail.com
54	श्री हमार सयपत्री बिजबृद्धि कृषि स.सं.लि.	कञ्चनपुर	कृष्णपुर न.पा.	6	सिंहपुर	देव सिंह चौधरी	9821609378	hamarsayapatri622@gmail.com
55	श्री लक्ष्मी सिड्स एण्ड एग्रो टुरिजम प्रा.लि.	कञ्चनपुर	कृष्णपुर न.पा.	8	रैकवार बिचुवा	शान्ती भट्ट	9868423003	laxmikrishitrades@gmail.com
56	श्री कलश सिड कम्पनी लि.	कञ्चनपुर	कृष्णपुर न.पा.	5	गुलरिया	पुनीराम चौधरी	9848497224 9858425224	kalashseeds076@gmail.com
57	श्री गुराँस सिड्स कम्पनी प्रा.लि.	कञ्चनपुर	कृष्णपुर न.पा.	5	गुलरिया	मनोज चौधरी	9848489696	-
58	श्री ग्रिन जोन ईको प्रा.लि.	कञ्चनपुर	भीमदत्त न.पा	2	महोलिया	लिलाराज जोशी	९८५८७५०८७७	greenzonenp@gmail.com

59	श्री लक्ष्मी सरस्वती ब.स.सं.लि.	डोटी	जोरायल गा.पा	४	सिलिङ्गाबाग	ठक्कर सिंह कठायत	9848636066	lscooperative2007@gmail.com
60	श्री जैविक विविधता संरक्षण कृषि सहकारी संस्था लि.	डोटी	जोरायल गा.पा.	1	गैरा	गणेश बिष्ट	9848895253	jaibikbibidhatasahakari@gmail.com
61	श्री शिखरधुरा बीउबिजन केन्द्र प्रा.लि.	डडेल्धुरा	अमरगढी न.पा.	1	अमरगढी	करण साउँद	9858751675	shikhardhurabiubijan@gmail.com
62	श्री सिद्धबाबा कृषि उद्योग	बैतडी	दशरथचन्द न पा	९	ग्वाल्लेक	महेश पाण्डे	9865632753	maheshpandey2054@gmail.com
63	जगन्नाथ कृषक सहकारी संस्था	बैतडी	दशरथचन्द न पा	४	साइलेक	धर्मानन्द पाण्डे	9848712401	jagannathsahakari987@gmail.com
64	श्री हातेमालो साना किसान कृषि सहकारी स.सं.लि.	बाजुरा	बुढीगंगा न.पा	3	फलासैनी	मिना थापा	9821658478	-
65	श्री सृजनसिल कृषक समुह	अछाम	सार्फेबगर	2	बैजनाथ	देवि कुमार खडका	9867345560	
66	श्री बागविडी कृषक समुह	अछाम	सार्फेबगर	2	बैजनाथ	श्री कल्पना कुँवर	9868536422	
67	श्री चेतना साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि.	डडेल्धुरा	आलिताल गा.पा.	८	गोदाम	श्री भवि थापा मगर	९८६३५६८९४३	chetanasfacl@gmail.com

बीउ उत्पादक संघ संस्थाले गर्नुपर्ने महत्वपुर्ण कार्यहरुः

१) बीउ बाली निरीक्षक/कृषि प्राविधिकको सहयोगमा संस्थाले समय सिमा निर्धारण गरी संस्थाको बार्षिक बीउ उत्पादन/गुणस्तर नियन्त्रण कार्यहरुको बार्षिक कार्यतालिका तयार गरी संस्थामा टाँस गर्ने। साथै सो कार्यतालिका बिउ बिजन निरिक्षक/बीउ परिक्षण निकायलाई पठाउने।

२) बीउको निस्सा सुरक्षित राखि सोको अभिलेख तयार गर्नेः श्रोत बीउको खरिद बील,बीउको थैला,थैलामा लगाइएको ट्याग,आदि।

३) बीउ उत्पादन कार्य एक गाँउ/टोल एक जात अवधारणामा गर्ने र बीउ बिजन लगाउने क्षेत्रफलको न्युनतम क्षेत्रफलको सिमा कायम गर्ने ।

४) नयाँ मापदण्ड बमोजिमको फर्मेटमा सम्पुर्ण विवरण(GPS विवरण र खेतको नक्सा सहित) उल्लेख गरी पूर्व जानकारी फारम समयमै बीउ प्रमाणीकरण निकाय र बीउ बिजन निरीक्षक समक्ष पेस गर्ने ।

५) बीउ बाली निरीक्षणको लागी निरीक्षक आउनु पूर्व खेतको अवस्था सम्बन्धमा संस्थाको प्राविधिकद्धारा अनुगमन गरिएको हुनुपर्ने ।

६) प्रथम बीउ बाली निरीक्षणमा बाली निरीक्षकले औंल्याईएको सुझाव बमोजिम रोगिङ्ग तथा अन्य व्यवस्थापन कार्यहरु अनिवार्य कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।

७) अन्तिम खेत निरीक्षण पश्चात बाली निरीक्षकको दस्तखत सहित समग्र खेत निरीक्षणको प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

८) बीउ बाली कटानी,चुटानी र प्रशोधन कारखाना सम्म ढुवानी कार्य बाली निरीक्षकको सुझाव अनुसार गर्ने । साथै सो कार्यमा संस्थाको कृषि प्राविधिकले अनिवार्य निरीक्षण गर्नुपर्ने ।

९) मापदण्ड बमोजिम बीउको लट बनाइ लट संकेत स्पष्ट देखिने गरी बीउ सुरक्षित भण्डारण गर्ने । साथै सो लट सम्बन्धि सम्पूर्ण जानकारी टाँस गर्ने ।

१०) बीउ भण्डार निरीक्षण प्रमाणीकरण निकाय वा बाली निरीक्षकद्धारा गराई सोको प्रतिवेदन सुरक्षित राख्ने ।

११) हरेक लटबाट कम्तीमा दुईपटक बीउ बिजन नमूना सङ्कलन गरी मापदण्ड बमोजिम निवेदन र नमूना सङ्कलन विवरण फारम भरी परिक्षणका लागी प्रयोगशालामा पठाउनु पर्ने छ ।

- बीउलाई राम्रोसँग सुकाई चिस्यानको मात्रा घटाई सफा गरी बीउ बिजन निरीक्षकद्धारा मापदण्ड बमोजिम पहिलो नमूना लिई सम्पुर्ण परिक्षणका लागी प्रयोगशालामा पठाउने।
- सुरक्षित भण्डारण गरिएको बीउलाई बजारमा बिक्रि बितरण गर्नु अघि ग्रेडिङ्ग गरी बीउ बिजन निरीक्षकद्धारा मापदण्ड बमोजिम दोस्रो नमूना लिई सम्पुर्ण परिक्षणका लागी प्रयोगशालामा पठाउने।

१२) खेत निरीक्षण र श्रोत बीउको एकिन नभई बीउ परिक्षण नहुने हुँदा परिक्षणको लागी बीउ नमूना पठाउदा अनिवार्यरुपमा खेत निरीक्षणको अन्तिम प्रतिवेदन समेत संलग्न गरी पठाउनुपर्ने छ ।

१३) उपचार गरी राखिएको बीउको भाँडोमा बिषादीको नाम र मात्रा प्रष्टसँग देखिने गरी लेख्नुपर्ने छ।

१४) बीउ प्रमाणीकरण कार्यमा मूल/श्रोत/प्रमाणित बीउमा बीउ बिजन निरीक्षक र उन्नत बीउमा कृषि प्राविधिकको दस्तखत भएको मापदण्डमा उल्लेख भए अनुसारको ट्याग लगाउनु पर्छ ।

१५) बीउ प्रमाणीकरण कार्यको विवरण बीउ बिजन निरीक्षक र बीउ उत्पादकको दस्तखत सहित प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ ।

१६) यथार्थ संकेतपत्र पद्धतिद्धारा उत्पादन भएको बीउ बिजनको नियमावली बमोजिमको बीउ बिजन निरीक्षक वा कृषि प्राविधिकवाट प्राविधिक परिक्षण(टेक्निकल अडिट) गराई सो प्राविधिक परीक्षणका क्रममा उपलब्ध गराइएका सुझावको कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ।

१७) बीउ बिजन प्रयोगशालाद्धारा माग गरिएका विभिन्न विवरणहरु (स्टक बीउ विवरण,यथार्थ संकेतपत्र पद्धतिद्धारा गरिएको बीउ बाली निरीक्षण तथा प्रमाणीकरण विवरण, कुल प्रगति विवरण,आदि) समयमै उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

१८) बीउ बिजन सम्बन्धि विभिन्न अनुमति पत्रहरु समयमै नविकरण गर्नु पर्ने छ।

१९) बीउ उत्पादन संस्थाहरुले विभिन्न क्रियाकलापहरुको प्राविधिक/कर्मचारीहरुको स्पष्ट जिम्मेवारी बाडफाड गरी संस्थामा टाँस गर्नु पर्ने छ ।

२०) बीउ उत्पादन/गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धमा कुनै समस्या भएमा तुरुन्त कृषि प्राविधिक वा प्रयोगशालालाई सम्पर्क गरी समाधान गर्नुपर्नेछ ।

कृषक तथा बीउ व्यवसायीहरुमा बीउ बिजन प्रयोगशाला, सुन्दरपुर,कञ्चनपुरको अनुरोध

१. नेपाल/प्रदेश सरकारबाट सिफारिस तथा सूचित बाली र जातका बीउ बिजनहरुको मात्र उत्पादन तथा प्रयोग गरौं।

२. बाली, जात, उत्पादन वर्ष, लट नं., उमारशक्ति आदि उल्लेखित बीउ उत्पादन संस्थाको लोगो समेत समावेश गरिएको बोरा, डिब्बा वा प्याकेटमा राम्रोसँग शीलबन्दी भएको बीउ मात्र प्रयोग गरौं ।

३. बीउ प्रमाणीकरण निकाय तथा सम्बन्धित बीउ उत्पादक संस्थाबाट लेवल गरिएका ट्याग तथा यथार्थ संकेतपत्र प्रयोग गरिएका बीउ बिजनहरुको मात्र प्रयोग गर्ने गरौं ।

४. नेपाल/प्रदेश सरकारबाट अनुमतिपत्र प्राप्त बीउ बिजन व्यवसायी तथा भरपर्दो श्रोतबाट बीउ खरिद गरी प्रयोग गरौं ।

५. श्रोत बीउ (मूल र प्रमाणित सरह) को सही सदुपयोग गरी यसलाई बीउ उत्पादनका लागि मात्र प्रयोग गरौं । खाद्यान्न उत्पादनका लागि उन्नत स्तरको बीउ प्रयोग गरौं ।

६. बीउ विक्रेताले बीउ विजन ऐन, २०४५ (दोस्रो संशोधन, २०७९), बीउ विजन नियमावली, २०८१ र प्रदेश बीउ विजन ऐन तथा नियमावली अनुसार तोकिएका सूचित र गुणस्तरयुक्त बीउ मात्र बिक्री वितरण गरौं ।

७. बीउ प्रमाणीकरण गर्न चाहने व्यक्ति, संस्था वा निकायले बीउ बाली खेत निरीक्षण सम्बन्धी पूर्व जानकारी फाराम बीउ छरेको/रोपेको एक महिना भित्र बीउ विजन प्रयोगशालामा पठाऔं ।

८. बीउलाई लामो समयसम्म जोगाई राख्न बीउको उपयुक्त चिस्यान तथा उचित भण्डारणमा विशेष ध्यान दिने गरौं।

९. बीउको गुणस्तर कायम राख्न बीउ बाली निरीक्षण, आफ्नो बीउको गुणस्तर थाहा पाउन परीक्षण गर्ने गरौं र ट्याग (लेवल) लगाई बीउ बिक्री वितरण गरौं ।

१०. कृषक पहिचान पुस्तिका/दर्ता पुस्तिका, बीउ लट दर्ता र चलानी रजिष्टर, लटको विवरण लगायतका अन्य सम्पुर्ण विवरण अध्यावधिक गरौं ।

११. माथि उल्लेखित प्रक्रिया पुरा नभएका गुणस्तरहीन बीउको प्रयोगमा सम्बन्धित कृषक तथा प्रयोगकर्ता जिम्मेवार हुनेछन् भने खरिद तथा बिक्रीमा संलग्न बीउ विजन व्यवसायीलाई बीउ विजन ऐन, २०४५ (दोस्रो संशोधन, २०७९) तथा बीउ विजन नियमावली, २०८१ अनुसार कारवाही हुने व्यहोरा समेत जानकारी गराइन्छ ।

१२. विस्तृत जानकारीका लागि यस प्रयोगशालाको वेवसाईट/फेसबुक पेज वा प्रयोगशालामा वा सम्बन्धित जिल्लाको जिल्ला स्थित कृषि हेर्ने कार्यालय वा स्थानिय तहको कृषि शाखामा सम्पर्क गर्नुहुन अनुरोध छ ।

बीउ बिजन प्रयोगशाला

सुन्दरपुर,कञ्चनपुर

फोन नं. ९८५८७८४८१६ ,९८४८७०७६७९

Email: rstlsnp@gmail.com

Website: https://seedlab.sudurpashchim.gov.np/

Facebook Page: बीउ बिजन प्रयोगशाला सुन्दरपुर

बीउ बिजन नियमावली, २०८१ अनुसार प्रमाणीकरण र यथार्थ संकेतपत्र पद्धतिमा बीउका स्तर

प्रमाणीकरण र यथार्थ संकेतपत्र पद्‌धतिमा बीउका स्तर र ट्यागको रंग

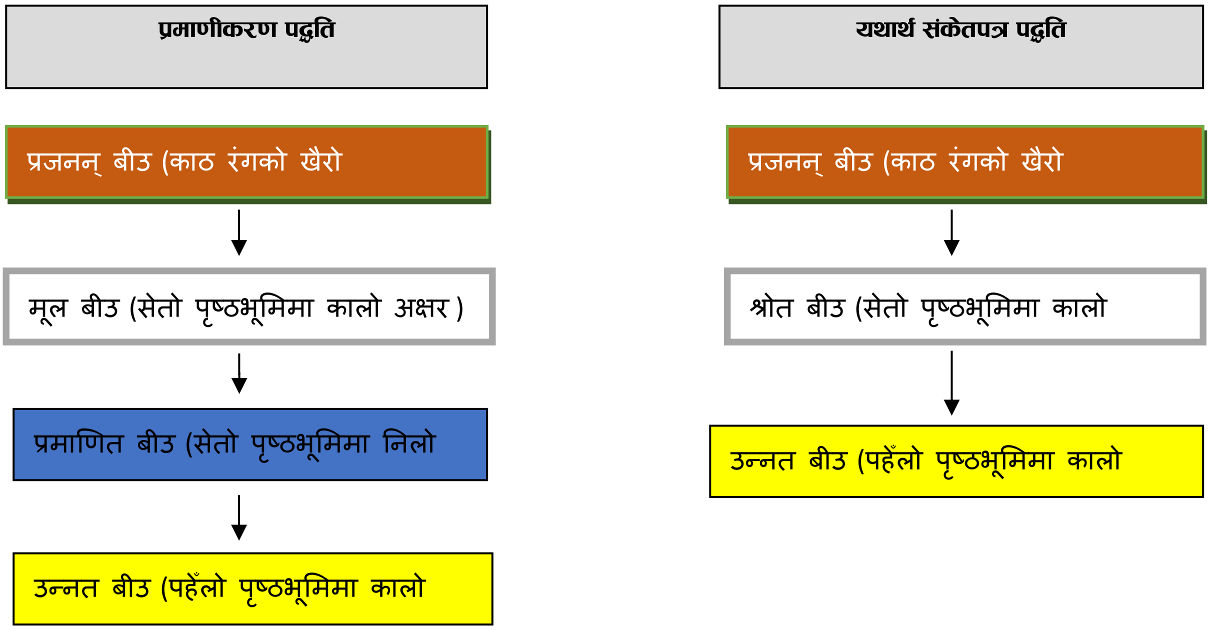

बिशेष जानकारी:

- बीउ प्रमाणीकरण र यथार्थ संकेतपत्र पद्‌धतिमा एकै पुस्ताका बीउ विजनहरुको खेत स्तर र बीउ स्तरका मापदण्ड उही रहन्छ ।
- बीउ प्रमाणीकरण पद्‌धतिको कुनै पनि स्तरको बीउबाट यथार्थ संकेतपत्र पद्‌धतिको तल्ला पुस्ताहरुको बीउ उत्पादन गर्न सकिन्छ ।

प्रमाणीकरण र यथार्थ संकेतपत्र पद्‌धतिमा लगाइने ट्यागको ढाँचा र विवरण

- ट्यागहरुको लम्बाई १३.५ से.मी. र चौडाई ८.५ से.मी. हुनुपर्नेछ
- ट्याग बनाउने सामग्री कुनै मैन लगाएको कागज, प्लाष्टिक लगाएको कागज वा कपडा लगाएको बलियो र टिकाउ सामग्रीले बनेको हुनुपर्नेछ

प्रमाणीकरण र यथार्थ संकेतपत्र पद्धतिमा लगाइने ट्यागको ढाँचा र विवरण

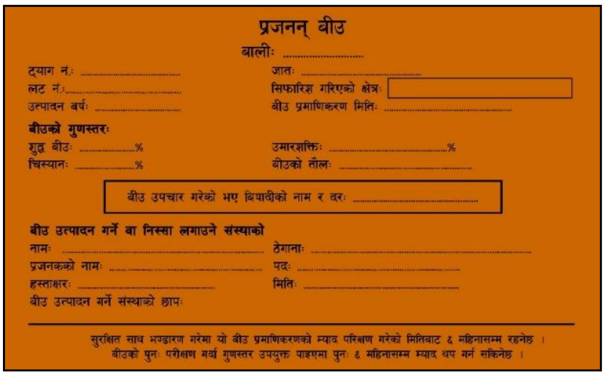
प्रजनन् बीउ
बालीः
ट्याग नं.ः
जातः
लट नं.ः
सिफारिश गरिएको क्षेत्रः
उत्पादन बर्षः
बीउ प्रमाणिकरण मितिः
बीउको गुणस्तरः
शुद्ध बीउः %
उमारशक्तिः %
चिस्यानः %
बीउको तौलः
बीउ उपचार गरेको भए बिषादीको नाम र दरः
बीउ उत्पादन गर्ने वा निस्सा लगाउने संस्थाको
नामः
ठेगानाः
प्रजनकको नामः
पदः
हस्ताक्षरः
मितिः
बीउ उत्पादन गर्ने संस्थाको छापः
सुरक्षित साथ भण्डारण गरेमा यो बीउ प्रमाणिकरणको म्याद परिक्षण गरेको मितिबाट ६ महिनासम्म रहनेछ ।
बीउको पुनः परीक्षण गर्दा गुणस्तर उपयुक्त पाइएमा पुनः ६ महिनासम्म म्याद थप गर्न सकिनेछ ।

प्रजनन बीउ

- समितिले प्रमाणित गर्ने र प्रजनकले ट्याग लगाउने

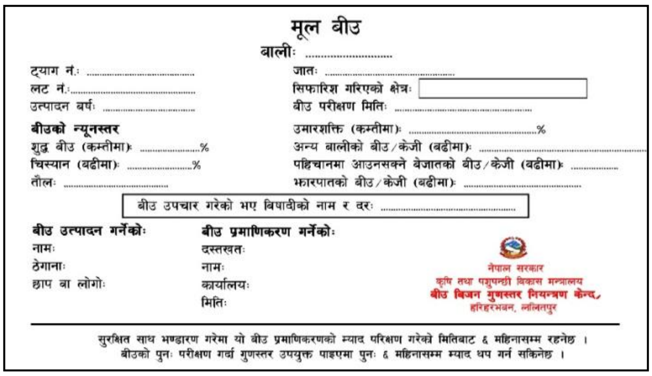
मूल बीउ
बालीः
ट्याग नं.ः
जातः
लट नं.ः
सिफारिश गरिएको क्षेत्रः
उत्पादन बर्षः
बीउ परीक्षण मितिः
बीउको न्यूनस्तर
उमारशक्ति (कम्तीमा)ः %
शुद्ध बीउ (कम्तीमा)ः %
अन्य बालीको बीउ/केजी (बढीमा)ः
चिस्यान (बढीमा)ः %
पहिचानमा आउनसक्ने बेजातको बीउ/केजी (बढीमा)ः
तौलः
झारपातको बीउ/केजी (बढीमा)ः
बीउ उपचार गरेको भए बिषादीको नाम र दरः
बीउ उत्पादन गर्नेकोः
नामः
ठेगानाः
छाप वा लोगोः
बीउ प्रमाणिकरण गर्नेकोः
दस्तखतः
नामः
कार्यालयः
मितिः
नेपाल सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय
बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र,
हरिहरभवन, ललितपुर
सुरक्षित साथ भण्डारण गरेमा यो बीउ प्रमाणिकरणको म्याद परिक्षण गरेको मितिबाट ६ महिनासम्म रहनेछ ।
बीउको पुनः परीक्षण गर्दा गुणस्तर उपयुक्त पाइएमा पुनः ६ महिनासम्म म्याद थप गर्न सकिनेछ ।

मूल बीउ

- प्राविधिकद्वारा प्रमाणित गरिने र बी.बि.गु.नि.के. वा

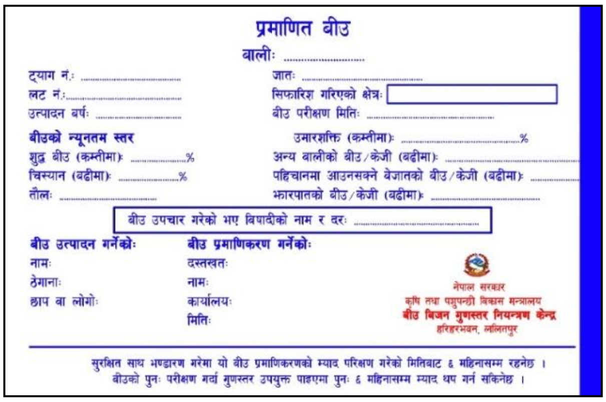
प्रमाणित बीउ
बालीः
ट्याग नं.ः
जातः
लट नं.ः
सिफारिश गरिएको क्षेत्रः
उत्पादन बर्षः
बीउ परीक्षण मितिः
बीउको न्यूनतम स्तर
उमारशक्ति (कम्तीमा)ः %
शुद्ध बीउ (कम्तीमा)ः %
अन्य बालीको बीउ/केजी (बढीमा)ः
चिस्यान (बढीमा)ः %
पहिचानमा आउनसक्ने बेजातको बीउ/केजी (बढीमा)ः
तौलः
झारपातको बीउ/केजी (बढीमा)ः
बीउ उपचार गरेको भए बिषादीको नाम र दरः
बीउ उत्पादन गर्नेकोः
नामः
ठेगानाः
छाप वा लोगोः
बीउ प्रमाणिकरण गर्नेकोः
दस्तखतः
नामः
कार्यालयः
मितिः
नेपाल सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय
बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र
हरिहरभवन, ललितपुर
सुरक्षित साथ भण्डारण गरेमा यो बीउ प्रमाणिकरणको म्याद परिक्षण गरेको मितिबाट ६ महिनासम्म रहनेछ ।
बीउको पुनः परीक्षण गर्दा गुणस्तर उपयुक्त पाइएमा पुनः ६ महिनासम्म म्याद थप गर्न सकिनेछ ।

प्रमाणित बीउ

- प्राविधिकद्वारा प्रमाणित गरिने र बी.बि.गु.नि.के. वा बी.बि.प्रयोगशालाका अधिकृतद्वारा ट्याग लगाइने

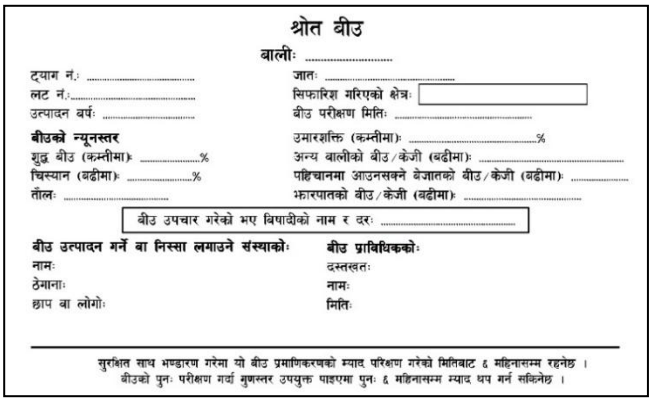
श्रोत बीउ
बालीः
ट्याग नं.ः
जातः
लट नं.ः
सिफारिश गरिएको क्षेत्रः
उत्पादन बर्षः
बीउ परीक्षण मितिः
बीउको न्यूनस्तर
उमारशक्ति (कम्तीमा)ः %
शुद्ध बीउ (कम्तीमा)ः %
अन्य बालीको बीउ/केजी (बढीमा)ः
चिस्यान (बढीमा)ः %
पहिचानमा आउनसक्ने बेजातको बीउ/केजी (बढीमा)ः
तौलः
झारपातको बीउ/केजी (बढीमा)ः
बीउ उपचार गरेको भए बिषादीको नाम र दरः
बीउ उत्पादन गर्ने वा निस्सा लगाउने संस्थाकोः
नामः
ठेगानाः
छाप वा लोगोः
बीउ प्राविधिककोः
दस्तखतः
नामः
मितिः
सुरक्षित साथ भण्डारण गरेमा यो बीउ प्रमाणिकरणको म्याद परिक्षण गरेको मितिबाट ६ महिनासम्म रहनेछ ।
बीउको पुनः परीक्षण गर्दा गुणस्तर उपयुक्त पाइएमा पुनः ६ महिनासम्म म्याद थप गर्न सकिनेछ ।

श्रोत बीउ

- अनिवार्य गरिएको र बीउ उत्पादन स्वयंले लगाउने

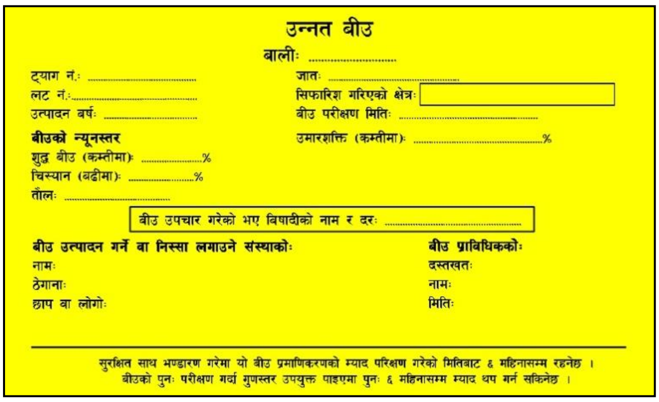
उन्नत बीउ
बालीः
ट्याग नं.ः
जातः
लट नं.ः
सिफारिश गरिएको क्षेत्रः
उत्पादन बर्षः
बीउ परीक्षण मितिः
बीउको न्यूनस्तर
उमारशक्ति (कम्तीमा)ः %
शुद्ध बीउ (कम्तीमा)ः %
चिस्यान (बढीमा)ः %
तौलः
बीउ उपचार गरेको भए बिषादीको नाम र दरः
बीउ उत्पादन गर्ने वा निस्सा लगाउने संस्थाकोः
नामः
ठेगानाः
छाप वा लोगोः
बीउ प्राविधिककोः
दस्तखतः
नामः
मितिः
सुरक्षित साथ भण्डारण गरेमा यो बीउ प्रमाणिकरणको म्याद परिक्षण गरेको मितिबाट ६ महिनासम्म रहनेछ ।
बीउको पुनः परीक्षण गर्दा गुणस्तर उपयुक्त पाइएमा पुनः ६ महिनासम्म म्याद थप गर्न सकिनेछ ।

उन्नत बीउ

- यथार्थ संकेतपत्र लगाइने र अनिवार्य गरिएको । बीउ उत्पादक स्वयंले लगाउने र साइज १३.५ × ८.५ से.मी. हुनुपर्ने

प्रमुख बालीका बीउ उत्पादन प्रक्रियामा निषेधित रोगहरु

धानबालीको बीउ उत्पादनमा निषेधित रोग घाटी मरुवा (नेक ब्लाष्ट)

गहुँबालीको बीउ उत्पादनमा निषेधित रोग कालोपोके

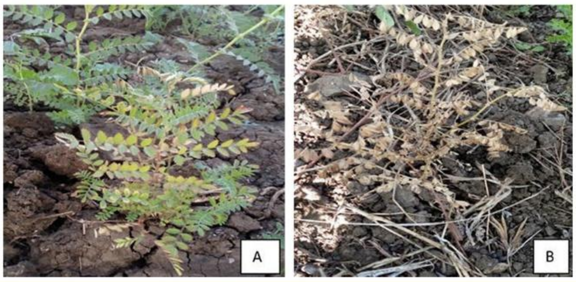

चनाबालीको बीउ उत्पादनमा निषेधित रोग फ्युजारियम बिल्ट

बोडीबालीको बीउ उत्पादनमा निषेधित रोग फ्युजारियम बिल्ट

बोडीबालीको बीउ उत्पादनमा निषेधित रोग एन्थ्राकनोज

सिमी बालीहरुको बीउ उत्पादनमा निषेधित रोग मोजाइक भाइरस

तोरी, रायो र सर्स्यु बालीहरुको बीउ उत्पादनमा निषेधित रोग अल्टरनेरिया लिफ स्पट

प्रमुख बालीका बीउ उत्पादन प्रक्रियामा निषेधित झारपातहरु

धानबालीको बीउ उत्पादनमा निषेधित झार जङ्गली धान

गहुँबालीको बीउ उत्पादनमा निषेधित झार हिरणखुरी

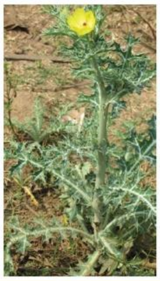

तोरी र रायो बालीको बीउ उत्पादनमा निषेधित झार सत्यानाशी

गहुँबालीको बीउ उत्पादनमा निषेधित झार रगते झार

बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण कार्यका बिभिन्न तस्बिरहरु

बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण कार्यका बिभिन्न तस्बिरहरु

सन्दर्भ सामग्री

१. बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण तथा प्रमाणीकरण प्रक्रिया तथा नेपालमा हालसम्म उन्मोचित तथा पञ्जीकृत बिभिन्न बालीका जातहरु, आ.ब. २०८२/०८३, बीउ बिजन प्रयोगशाला, सुन्दरपुर, कञ्चनपुर ।

२. बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, आ.ब. २०८१/०८२, बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हरिहरभवन, ललितपुर।

३. बार्षिक प्रतिवेदन/उपलब्धी पुस्तिका, आ.ब. २०८०/०८१, बीउ बिजन प्रयोगशाला, सुन्दरपुर, कञ्चनपुर ।

४. बार्षिक प्रगति तथा तथ्याङ्क पुस्तिका, आ.ब. २०८१/०८२, बीउ बिजन प्रयोगशाला, खजुरा, बाँके ।

५. मुख्य खाद्यान्न एवं तरकारी बालीको बीउ उत्पादन, भण्डारण तथा गुणस्तर नियन्त्रण प्रविधि, आ.ब. २०७७/०७८, बीउ बिजन प्रयोगशाला, बागमती प्रदेश, हेटौंडा ।

६. निरिक्षण सहयोगी पुस्तिका, आ.ब. २०८१/०८२, बीउ बिजन प्रयोगशाला, भैरहवा, रुपन्देही ।

७. बीउ बिजन ऐन, २०४५ तथा बीउ बिजन नियमावली, २०८१, बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हरिहरभवन, ललितपुर ।

८. राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिबाट अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ताका लागि सिफारिस भई नेपाल सरकारबाट सूचिकृत तथा पञ्जीकृत भएका बिभिन्न बालीका जातहरु, आ.ब. २०८२/०८३, बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हरिहरभवन, ललितपुर ।

९. बीउ बिजन प्रमाणीकरण मापदण्ड (२०८२), बीउ बिजनको नमुना सङ्कलन मापदण्ड (२०८२), वर्णशङ्कर बीउ उत्पादन तथा प्रमाणीकरण मापदण्ड (२०८२) र अन्य निती नियमहरु, आ.ब. २०८२/०८३, बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र, हरिहरभवन, ललितपुर ।